

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΦΟΙΤΗΣ:
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ
ΠΑΠΑΘΕΟΧΑΡΗΣ ΠΑΝΝΗΣ

ΕΠΗΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΤΙΟΣ

ΒΟΛΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ 2003

Στους γονείς μας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 2477/1
Ημερ. Εισ.: 23-03-2004
Δωρεά:
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2003
ΜΙΧ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000072493

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Η εργασία πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο ο στρατηγικός σχεδιασμός βοηθά στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Καταρχήν δίνει ένα θεωρητικό πλαίσιο γύρω από το τι είναι η βιώσιμη ανάπτυξη και ο στρατηγικός σχεδιασμός και ποιος ο ρόλος τους στις σύγχρονες πόλεις. Έπειτα, παρουσιάζεται το προφίλ της περίπτωσης που εξετάζουμε, του πολεοδομικού συγκροτήματος των Ιωαννίνων. Στο τρίτο μέρος γίνεται αναφορά σε μια μικρή έρευνα που έλαβε χώρα στην πόλη και αναλύονται τα αποτελέσματά της. Στη συνέχεια σχεδιάζονται οι πολιτικές εκείνες που είναι αναγκαίες για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Η εργασία κλείνει με την εξαγωγή συμπερασμάτων γύρω από το πώς ο στρατηγικός σχεδιασμός της περιοχής ευνοεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και την είσοδο της στη μεταμοντέρνα εποχή.

ABSTRACT.

This work outlines the way with which the strategic planning helps the sustainable urban development. Firstly, it gives a theoretical frame about the sustainable development and the strategic planning and their role in the modern cities. Then, the profile of case, which we examine, is presented, the profile of the urban area of Ioannina. In the third part, there is a report of a small research that took place in the city, and the results are analyzed. Then, the policies that are necessary for the sustainable urban development are drawn. Finally, the study presents the conclusions of how the strategic planning of the area supports the sustainable development and the entry of the city in the modern era.

Λέξεις – Κλειδιά

Βιώσιμη ανάπτυξη
Στρατηγικός σχεδιασμός
Μεταμοντέρνα πόλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</i>	12
<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</i>	14
Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	17
1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	18
1.1. Πως φτάσαμε στο αίτημα για βιώσιμη ανάπτυξη.....	18
1.2. Η γέννηση, η ωρίμανση και οι μορφές του στρατηγικού σχεδιασμού.....	22
2. Η ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΛΗ	26
2.1. Ο μετασχηματισμός των αστικών κέντρων και η ανάδυση της μεταμοντέρνας πόλης.....	26
2.2. Ο διαχωρισμός των μεταμοντέρνων πόλεων.....	30
2.3. Οι προκλήσεις των μεταμοντέρνων πόλεων και οι ελληνικές μεταμοντέρνες πόλεις.....	35
ΜΕΡΟΣ Β': ΠΡΟΦΙΛ Π.Σ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	39
1. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ - ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	40
1.1. Γενικά Ιστορικά Στοιχεία.....	40
1.2. Το Λειτουργικό Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων.....	42
1.3. Η Πόλη των Ιωαννίνων.....	43
1.4. Χρήσεις Γης.....	45
1.4.1. ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.....	45
1.4.2. ΙΩΑΝΝΙΝΑ.....	45
1.5. Κατοικία.....	48
1.6. Θεσμοθετημένες Χρήσεις Γης – Πολεοδομικοί Περιορισμοί.....	48
1.6.1. Ζ.Ο.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.....	48
1.6.2. ΒΙ.ΠΕ.....	50
1.6.3. ΒΙ.ΠΑ. – ΒΙΟ.ΠΑ. – ΒΕ.ΠΕ. – Π.Ο.Τ.Α.....	51
1.6.4. ΛΑΤΟΜΙΚΕΣ – ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.....	51
2. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ	52
2.1. Γενικά.....	52
2.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη.....	52

2.3. Αστικοποίηση	54
2.4. Πληθυσμιακή Κίνηση	55
2.5. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	55
2.6. Κατά Κεφαλή Α.Ε.Π.	57
2.7. Ιδιωτικές Καταθέσεις.....	58
2.8. Επίπεδο Εκπαίδευσης	58
2.9. Απασχόληση	59
2.10. Απασχόληση ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας	61
2.11. Απασχόληση ανά Επάγγελμα	62
2.12. Ανεργία	62
2.13. Δημόσιες – Ιδιωτικές Επενδύσεις.....	63
2.14. Χωρική Κατανομή Παραγωγικών Δραστηριοτήτων	65
2.15. Τουρισμός	67
3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	71
3.1. Οδικές Μεταφορές – Οδικό Δίκτυο	71
3.1.1. ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	71
3.1.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.....	72
3.2. Αεροπορικές Μεταφορές	73
3.3. Σιδηροδρομικό Δίκτυο.....	74
3.4. Ενέργεια.....	74
3.5. Τηλεπικοινωνίες	74
3.6. Ύδρευση	75
3.7. Αποχέτευση.....	75
3.8. Απορρίμματα	76
3.9. Επιχειρηματικές Πρωτοβουλίες.....	77
4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	79
4.1. Εκπαίδευση	79
4.2. Υγεία.....	83
4.3. Δικαιοσύνη.....	86
4.4. Δημόσια Τάξη	86
4.5. Αθλητισμός	86
4.6. Επιχειρήσεις και Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες του Δήμου	87
5. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	89

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΕΡΕΥΝΑ	91
1. ΓΕΝΙΚΑ	92
2. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ	93
3. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ	96
4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	109
ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	110
1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	111
1. Γενικά	111
1.2. Τα Πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων	112
1.3. Τα Μειονεκτήματα της Πόλης.....	114
1.4. Ευκαιρίες της Πόλης.....	116
1.5. Οι Απειλές για τη Πόλη	117
2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	120
2.1. Το Σενάριο της Προσοχής	120
2.2. Το Σενάριο της Επιφυλακτικότητας	122
2.3. Το Σενάριο της Αποφυγής	124
2.4. Το Σενάριο της Δυναμικής Στρατηγικής	125
ΜΕΡΟΣ Ε΄: ΧΑΡΑΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	127
1. ΑΠΟ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΩΣ ΘΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΟΥΝ ΟΙ ΤΕΛΕΤΑΙΕΣ ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ	128
2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ 130	
2.1. Γενικά	130
2.2. Στρατηγικοί Άξονες	134
2.2.1. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ	134
2.2.2. ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ	134
2.2.3. ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ	134
3. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ..	136
3.1 Γενικά	136
3.2. Στρατηγικοί Άξονες.....	137

3.2.1. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΤΙΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΟΛΗΣ.....	137
3.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	138
3.2.3. ΥΠΟΔΟΧΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ.....	139
4. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΗΣ.....	141
4.1. Γενικά	141
4.2. Στρατηγικοί Άξονες.....	142
4.2.1. ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΑΣ.....	142
4.2.2. ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΩΝ.....	143
5. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ.....	145
5.1. Γενικά	145
5.2. Στρατηγικοί Άξονες.....	145
5.2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ.....	145
5.2.2. ΆΡΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ.....	146
5.2.3. ΝΕΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΕΙΣ.....	147
6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΝΛΠΤΥΞΗΣ.....	148
6.1 Γενικά	148
6.2. Στρατηγικοί Άξονες.....	149
6.2.1. ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ.....	149
6.2.2. ΈΛΞΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ.....	149
6.2.3. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	150
6.2.4. ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	150
7. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	152
7.1. Γενικά	152
7.2. Στρατηγικοί Άξονες.....	153
7.2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	153
7.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	154
7.2.3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.....	156
8. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	158
8.1. Γενικά	158
8.2. Πολιτική Μεταφορών.....	159
8.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	159
8.2.1.1. Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση.....	159
8.2.1.2. Προτεραιότητα στον πεζό.....	161
8.2.1.3. Συνδυασμένες μεταφορές.....	162
8.2.1.4. Αερομεταφορές.....	162
8.3. Πολιτική Ενέργειας.....	163

8.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ	164
8.3.1.1. Εξοικονόμηση ενέργειας	164
8.3.1.2. Εναλλακτικές πηγές ενέργειας	165
8.4. Πολιτική Επικοινωνιών	166
8.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ	167
8.4.1.1. Πρόσβαση στο διαδίκτυο	167
8.4.1.2. ΤΠΕ νέας γενιάς	167
8.5. Πολιτική Λοιπών Δικτύων	168
8.5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ	168
8.5.1.1. Εκσυγχρονισμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης	169
8.5.1.2. Λειτουργία ΧΥΤΑ	169
8.6. Πολιτική Παιδείας	170
8.6.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ	171
8.6.1.1. Υλική και ηθική ενίσχυση της δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης	171
8.6.1.2. Αξιοποίηση των ΤΕΙ και ΙΕΚ	172
8.6.1.3. Ωθηση του πολιτισμού	173
8.6.1.4. Ενίσχυση και αξιοποίηση του Πανεπιστημίου	174
8.7. Πολιτική Υγείας και Πρόνοιας	175
8.7.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	176
8.7.1.1. Δημόσια Υγεία	176
8.7.1.2. Στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις	177
8.7.1.3. Πρόνοια για κοινωνικά αδύναμες ομάδες	177
8.8. Πολιτική Άυλων Υποδομών	178
8.8.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	178
8.8.1.1. Προσανατολισμός της παιδείας προς την παραγωγή	178
8.8.1.2. Δια βίου εκπαίδευση	180
8.8.1.3. Ενίσχυση της καινοτομίας	181
9. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	183
9.1. Γενικά	183
9.2. Πολιτική Πρωτογενούς Τομέα	184
9.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	184
9.2.1.1. Αναθεώρηση της ΚΑΠ	185
9.2.1.2. Εκμετάλλευση των φυσικών πόρων	185
9.3. Πολιτική Δευτερογενούς Τομέα	186
9.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	187
9.3.1.1. Στήριξη της ΒΙΠΕ	187
9.3.1.2. Αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας	188
9.3.1.3. Σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου	189
9.3.1.4. Έλξη επενδύσεων	189
9.4. Πολιτική Τριτογενούς Τομέα	190
9.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	191
9.4.1.1. Αναδιάρθρωση του τριτογενούς	191
9.4.1.2. Έλξη μεγάλων επιχειρήσεων	192
9.5. Πολιτική Τεταρτογενούς Τομέα	193

9.5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	194
9.5.1.1. Τοπική παραγωγή ΤΠΕ.....	194
9.5.1.2. Εισαγωγή τεχνογνωσίας.....	195
9.5.1.3. Εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ.....	195
10. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ	197
10.1. Γενικά.....	197
10.2. Στρατηγικοί άξονες.....	197
10.2.1. ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ.....	198
10.2.2. ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ.....	199
11. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΤΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	200
11.1. Γενικά.....	200
11.2. Πολιτική Αναδιοργάνωσης του Δήμου Ιωαννιτών.....	200
11.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	201
11.2.1.1. Ενιαία στέγαση των δημοτικών υπηρεσιών.....	201
11.2.1.2. Έμφαση στα νέα επαγγέλματα και τις τεχνολογίες.....	202
11.2.1.3. Εκσυγχρονισμός των δομών και των υπηρεσιών του Δήμου.....	202
11.3. Πολιτική Δημοτικών Επενδύσεων.....	203
11.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	203
11.3.1.1. Ισοσκελισμένος προϋπολογισμός.....	203
11.3.1.2. Υγιής διάρθρωσή του προϋπολογισμού.....	204
11.4. Πολιτική Συνεργασίας με τους Υπόλοιπους Εταίρους.....	205
11.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	205
11.4.1.1. Ίδρυση μη κυβερνητικών οργανώσεων / αστικών εταιριών.....	205
11.4.1.2. Νέα επιχειρηματικά σχήματα.....	206
ΜΕΡΟΣ ΣΤ': ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	221
ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	222
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	227
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	228
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	234

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πληθυσμιακή Μεταβολή 1991 – 2001	52
Πίνακας 2: Προβολές Πληθυσμού	54
Πίνακας 3: Ρυθμός μεταβολής του Α.Ε.Π.	55
Πίνακας 4: Μεταβολή Συνολικού και ανά Τομέα ΑΕΠ (1991 – 1999).....	56
Πίνακας 5: Ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλή Α.Ε.Π.....	57
Πίνακας 6: Συνολικό μήκος οδικού δικτύου Ν. Ιωαννίνων	71
Πίνακας 7: Σχολές και Ανεξάρτητα Τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.....	80
Πίνακας 8: Ανάλυση SWOT	119
Πίνακας 9: Πολιτικές, Στρατηγικοί Αξόνων, Προτάσεις, Μέτρα	208
Πίνακας 10: Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης πολιτικών	219
Πίνακας 11: Προτεινόμενες Μελέτες	220

ΑΡΚΤΙΚΟΑΞΕΑ

Α.Ε.Ι.	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Π.Ε.	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΒΕ.ΠΕ.	Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές
ΒΙ.ΠΑ.	Βιομηχανικό Πάρκο
ΒΙΟ.ΠΑ.	Βιοτεχνικό Πάρκο
ΒΙ.ΠΕ.	Βιομηχανική Περιοχή
Γ.Π.Σ.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Δ.Ε.Η.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ιωαννίνων
Ε & Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
Ε.Α.Β.	Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ο.	Εθνική Οδός
Ε.Ο.Τ.	Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Π.Α.	Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης
Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
Ζ.Ο.Ε.	Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ι.Ε.Κ.	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
Κ.Α.ΙΩ.	Κρατικός Αερολιμένας Ιωαννίνων
Κ.Α.Π.	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ	Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας
Κ.Π.Σ.	Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης
Κτ.Π.	Κοινωνία της Πληροφορίας
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
Μ.Μ.Ε.	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Μ.Ο.Π.	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Α.Θ.Ε. άξονας	Πατρών Αθηνών Θεσσαλονίκης Ειδομένης άξονας
Π.Γ.Δ.Μ.	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Ε.Ρ.Π.Ο.	Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης
Π.Ε.Χ.Ω.	Περιβάλλοντος και Χωροταξίας
Π.Ι.	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Π.Ο.Α.Π.Δ.	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
Π.Ο.Ε.	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
Π.Ο.Τ.Α.	Περιοχή Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης
Π.Π.Ν.Ι.	Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων
Π.Σ.Ι.	Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων

Π.Σ.Π.	Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας
Σ.Α.Κ.Χ.	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου
Σ.Δ.Ο.Ε.	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Σ.Ε.Δ.Δ.	Σώμα Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
Σ.Ε.Π.Ο.Χ.	Σύνδεσμος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών
Στ.Ε.	Συμβούλιο της Επικρατείας
Τ.Α.Π.	Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα
Τ.Ε.Ε.	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
Τ.Ε.Ι.	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α.	Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Υ.Π.Α.Ν.	Υπουργείο Ανάπτυξης
Υ.Π.Ε.Θ.Ο.	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
ΥΠ.ΠΟ.	Υπουργείο Πολιτισμού
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
Χ.Υ.Τ.Α.	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
Β.Ι.С.	Business Innovation Center
С.В.Ο.Т.	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
W.W.F.	World Wildlife Federation

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς τη συμβολή των παρακάτω προσώπων. Επίσης, υπάρχουν και πολλοί άλλοι που μας βοήθησαν αλλά είναι αδύνατο να αναφερθούν όλοι ονομαστικά.

Καταρχήν ευχαριστούμε τον καθηγητή Δημήτρη Οικονόμου και τον αναπληρωτή καθηγητή Άγγελο Κότιο που δέχθηκαν να αναλάβουν τις ευθύνες και τους κινδύνους της επίβλεψης της παρούσας εργασίας. Επίσης, να ευχαριστήσουμε τον Γιάννη Σαράτση, στέλεχος του εργαστηρίου Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης του ΤΜΧΠΠΑ, ο οποίος είχε τη καλοσύνη να κάνει εύστοχα σχόλια και παρατηρήσεις πάνω στο κείμενο και τον Παναγιώτη Πανταζή, στέλεχος του εργαστηρίου Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού για τις παρατηρήσεις του στους χάρτες.

Η Βαρβάρα Τζιάλλα, διευθύντρια ΠΕΧΩ της Περιφέρειας Ιωαννίνων και οι υπάλληλοι της συγκεκριμένης διεύθυνσης μας προσέφεραν πολλά από τα θεσμοθετημένα σχέδια που αναφέρουμε στη βιβλιογραφία μας. Ο Διευθυντής Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Φίλιππος Ράπτης είχε τη καλοσύνη να μας δώσει πολύτιμες πληροφορίες για τα όσα γίνονται στα Ιωάννινα τον τελευταίο καιρό και ήταν φύσει αδύνατο να υπάρχουν στα επίσημα σχέδια. Επίσης, οι υπάλληλοι της Περιφέρειας στο κεντρικό κτίριο μας εξυπηρέτησαν με μεγάλη προθυμία σε ό,τι στοιχείο χρειαστήκαμε.

Ο Γιάννης Μπενέκος, διευθυντής Προγραμματισμού του Δήμου Ιωαννιτών έδειξε ειλικρινές ενδιαφέρον για την πορεία και τις προτάσεις της εργασίας και μας έδωσε πολλούς από τους τίτλους της βιβλιογραφίας μας. Τον ευχαριστούμε θερμά όπως και τους υπαλλήλους της Διεύθυνσης Προγραμματισμού.

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Χρήστος Μασσαλάς, ο γραμματέας της Συγκλήτου κ. Λουκάς Παπαλουκάς, η υπεύθυνη των δημοσίων σχέσεων του Πανεπιστημίου κ. Βάσω Κατσαδήμα και οι υπάλληλοι του γραφείου του Πρύτανη μας βοήθησαν άμεσα και με προθυμία, όσες φορές χρειάστηκε. Τους ευχαριστούμε θερμά.

Επίσης ευχαριστούμε τους εκπροσώπους των τοπικών φορέων οι οποίοι δέχθηκαν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε. Οι απόψεις τους ήταν διαφωτιστικές και χρήσιμες για την ολοκλήρωση της εργασίας.

Τέλος οι συμφοιτητές μας Μανώλης Ζωγραφάκης, πεμπτοετής φοιτητής και ο Δημήτρης Λιαπάτης φοιτητής επί πτυχίω, βοήθησαν πολύ στον προβληματισμό μας τον ενάμιση χρόνο που χρειάστηκε για να ολοκληρωθεί η εργασία. Η Δώρα Παπαθεοχάρη, φοιτήτρια στο 3^ο έτος του ΤΜΧΠΠΑ και ο Ηλίας Κούκος, φοιτητής του Μεταπτυχιακού Τμήματος του ΤΜΧΠΠΑ, μας υποστηρίξαν και μας συμπαραστάθηκαν της εργασίας. Οι τυχόν παραλείψεις του κειμένου ή οι τυχόν αδυναμίες των προτάσεων βαρύνουν αποκλειστικά τους γράφοντες.

E I Σ A Γ Ω Γ Η

Η παρούσα εργασία έχει τον τίτλο «Ο στρατηγικός σχεδιασμός για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη: η περίπτωση των Ιωαννίνων» και χωρίζεται σε έξι μέρη. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται σήμερα από ένα ετερόκλητο σύνολο ανθρώπων. Πολιτικοί, επιχειρηματίες, επιστήμονες, τεχνοκράτες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, υμνούν μία μορφή διαρκούς ανάπτυξης που δεν επιβαρύνει το περιβάλλον, ευνοεί την κοινωνική συνοχή και επιδιώκει την επίλυση σοβαρών πολεοδομικών προβλημάτων. Οι έννοιες – κλειδιά της εργασίας είναι η “βιώσιμη ανάπτυξη”, ο “στρατηγικός σχεδιασμός”, και η “μεταμοντέρνα πόλη”. Πρόκειται για έννοιες που αναπτύχθηκαν και ωρίμασαν τα τελευταία χρόνια και πολύ πρόσφατα βρέθηκε ένα ενιαίο θεωρητικό σχήμα.

Το πρώτο μέρος είναι το θεωρητικό πλαίσιο που βοηθά να ξεχωρίσουμε μερικές έννοιες, βασικές για την εργασία. Τί θεωρείται ως βιώσιμη ανάπτυξη και πώς προέκυψε αυτή η απαίτηση, τί είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός και πώς διαχωρίζεται από τα υπόλοιπα είδη σχεδιασμού και τί νοείται ως μεταμοντέρνα πόλη, ποιος ο διαχωρισμός των μεταμοντέρνων πόλεων και ποιες ελληνικές πόλεις μπορούν να θεωρηθούν μεταμοντέρνες.

Το δεύτερο μέρος ασχολείται με την υφιστάμενη κατάσταση της πόλης. Δίνεται ένα σύντομο προφίλ της πόλης με στοιχεία χωροταξικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά, δημογραφικά και οικονομικά. Έγινε προσπάθεια ώστε το προφίλ της πόλης να είναι σύντομο, αφού υπάρχουν μελέτες στην περιοχή που περιγράφουν την υφιστάμενη κατάσταση εξαντλητικά.

Το τρίτο μέρος παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας έρευνας σε μικρό δείγμα ειδικών, που πραγματοποιήθηκε στην πόλη κατά τον μήνα Μάρτιο. Ο σχολιασμός της έρευνας επιδιώκει να αναδείξει τα κύρια χαρακτηριστικά της σημερινής πόλης, μακριά από τα στερεότυπα υπάρχουν τόσο σε μελέτες κάθε μορφής, όσο και σε μερίδα της κοινής γνώμης σε εθνικό επίπεδο.

Το τέταρτο μέρος είναι η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης από την άποψη του σχεδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη την άποψη των τοπικών φορέων σε πολλά σημεία. Η ανάλυση SWOT, που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, σχηματίζει τέσσερα σενάρια που παρουσιάζονται στο ίδιο μέρος.

Στο πέμπτο μέρος ασχολείται με τον σχεδιασμό των πολιτικών που πρέπει να υιοθετήσει η πόλη ώστε να καταστεί σύγχρονη και ανταγωνιστική. Οι πολιτικές χωρίζονται στην χάραξη στρατηγικής, τους άξονες, τις προτάσεις και τα μέτρα. Οι άξονες, οι προτάσεις και τα μέτρα παρουσιάζονται συνολικά στο τέλος του πέμπτου μέρους.

Το έκτο μέρος είναι σύντομο και παρουσιάζει κάποιες σκέψεις που συνδέουν το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας με την περίπτωση της πόλης που εξετάστηκε. Επίσης, τίθενται και ορισμένοι προβληματισμοί θεωρητικής φύσεως.

Τα παραρτήματα είναι δύο και παρουσιάζουν στοιχεία για την περιοχή και το προφίλ της έρευνας.

Το θέμα επελέγη επειδή έχει προκύψει η ανάγκη σε εθνικό επίπεδο για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό των πόλεων σε στρατηγικό επίπεδο. Δυστυχώς, τα υφιστάμενα θεσμικά εργαλεία, όπως το Ρυθμιστικό σχέδιο, το ΓΠΣ ή το ΤΑΠ, τείνουν ειδικεύονται είτε στις χωρικές είτε στις α-χωρικές δράσεις και δεν προχωρούν σε μια ολοκληρωμένη διαχείριση του χώρου και της ανάπτυξης σε στρατηγικό επίπεδο.

Η εργασία μπορεί να χρησιμεύσει στο μέλλον, σε μια προσπάθεια διατύπωσης προδιαγραφών για τα στρατηγικά σχέδια. Ο Δήμος Ιωαννιτών μπορεί να βοηθηθεί από την παρούσα εργασία, όπως και οι μικρότεροι δήμοι της περιοχής μελέτης. Επίσης, τα επόμενα έτη του Τμήματος μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εργασία, αν αναφέρονται οι εργασίες τους στα Ιωάννινα ή αν ασχολούνται με τον στρατηγικό σχεδιασμό μεσαίων ελληνικών πόλεων.

Τα κύρια σημεία της εργασίας είναι τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το ερευνητικό μέρος, η διαχείριση του χώρου και της ανάπτυξης της περιοχής, η αναδιάρθρωση της τοπικής παραγωγής και η ανάπτυξη συστημάτων αστικής διακυβέρνησης.

Η πρώτη δυσκολία που προέκυψε ήταν η έλλειψη προδιαγραφών για τα συγκεκριμένα σχέδια που οδήγησε στην επεξεργασία του κειμένου εκ του μηδενός και στην ανάλυση της βιώσιμης ανάπτυξης σε τρεις συνιστώσες, όπως στο ΣΑΚΧ, την περιβαλλοντική διαχείριση, την οικονομική βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή, σε επιμέρους. Επίσης, η αμφισημία κάποιων όρων, όπως ο μοντερνισμός και μεταμοντερνισμός, στάθηκαν έναυσμα μιας προσπάθειας να εντοπιστούν οι συνδέσεις των όρων αυτών με παρόμοιους όρους στην οικονομία και την παραγωγή και να αποφασιστεί ποια μίξη μοντέρνων και μεταμοντέρνων χαρακτηριστικών, καθώς και

βιομηχανικών και μεταβιομηχανικών στοιχείων χρειάζεται η πόλη. Μια άλλη δυσκολία ήταν η απροθυμία ορισμένων φορέων να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο που τους ετέθη. Τέλος, προέκυψαν προβλήματα την πολυνομία που χαρακτηρίζει το ελληνικό κράτος με αποτέλεσμα να μην είναι πάντα δυνατό να διακριθεί αν ο Δήμος έχει θεσμικά την δυνατότητα να λάβει κάποια μέτρα ή αν όχι.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1. Πως φτάσαμε στο αίτημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης απέκτησε θεωρητικό υπόβαθρο μόνο μετά την βιομηχανική επανάσταση. Μέχρι τότε η κοινωνική οργάνωση, τόσο η αριστοκρατία όσο και οι συντεχνίες, ευνοούσε την διατήρηση των κεκτημένων (Fromm, 1973: 244). Το αποτέλεσμα ήταν η αδιατάραχτη ενότητα του ανθρώπου με την φύση (Giddens, 1982: 185), οι κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες να είναι οι γαιοκτήμονες και οι χωρικοί (Λαζαρίδης, 1979: 29) ενώ οι πόλεις διακρινόταν σαφώς από την ύπαιθρο.

Η βιομηχανική επανάσταση –σε συνέργια με τα κοσμικά ιδεώδη της γαλλικής Επανάστασης–άλλαξε εντελώς την κατάσταση (Giddens, 1982:30-31). Πρώτα – πρώτα άλλαξαν οι ανθρώπινες αντιλήψεις. Οι προβιομηχανικές κοινωνίες είχαν ως ιδανικά την τιμή, τον ιπποτισμό και τη θρησκευτική ευλάβεια. Οι νέες, ανερχόμενες κοινωνικές ομάδες των βιομηχανικών κοινωνιών αντικατέστησαν αυτές τις αξίες με το κέρδος και την εργασία, και κυρίως ασπάσθηκαν την άποψη ότι η κινητικότητα του κεφαλαίου προκαλεί την ανάπτυξη(Λαζαρίδης, 1979:76). Και καθώς πέτυχαν να αποσπάσουν την εξουσία από τις παλαιότερες κοινωνικές ομάδες, τα ιδανικά τους διαχύθηκαν σε όλη την κοινωνία μέσω της νομοθεσίας και των οικονομικών σχέσεων.

Οι πόλεις μεγάλωσαν (Giddens, 1982:31-33 & Αραβαντινός, 1997: 37), διαχύθηκαν στην ύπαιθρο και μετατράπηκαν σε φορείς της «ανάπτυξης» με τίμημα όμως την εξαθλίωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού και την προσθήκη των οικονομικών αιτημάτων των κατώτερων τάξεων πλάι στα πολιτικά. Ολόκληρος ο 19^{ος} αιώνας συγκλονίζονταν από επαναστάσεις, κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές διαμάχες που ξεσπούσαν με ασυνήθιστη συχνότητα και σφοδρότητα.

Η κατάσταση άρχισε να ηρεμεί όταν το προϊόν της ανάπτυξης μοιράστηκε σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, κυρίως τα μεσαία. Είναι όμως χαρακτηριστικό ότι τόσο οι υπερασπιστές όσο και οι επικριτές της οικονομικής ανάπτυξης θεωρούσαν το αντικείμενό τους ως ιστορικό ευτύχημα και διαφωνούσαν –έντονα είναι η αλήθεια– ως προς την νομή, με τη λογιστική συχνά έννοια του όρου. Οι παράπλευρες επιπτώσεις της ανάπτυξης στις ανθρώπινες σχέσεις, το περιβάλλον και την προϋπάρχουσα συνοχή των

αγροτικών κοινωνιών δεν μελετήθηκαν επαρκώς, είτε επειδή δεν ήταν εμφανείς, είτε επειδή θεωρήθηκαν δευτερεύοντα ζητήματα.

Απεναντίας, οικοδομήθηκε μια νέα αντίληψη για την πορεία του ανθρώπου. Ο άνθρωπος πλέον είχε ξεφύγει από τα δεσμά της φύσης και μπορούσε να σχεδιάσει την πορεία του με γνώμονα τον ορθολογισμό και τα πορίσματα της επιστήμης. Αυτή η νέα αντίληψη ονομάστηκε θετικισμός. Ο φονξιοναλισμός στην πολεοδομία και το μοντέρνο κίνημα στις τέχνες χρωστάνε πολλά στο θετικισμό.

Έτσι, η μονοδιάστατη οικονομική ανάπτυξη, αποτέλεσμα του θετικού πνεύματος, αποθεώθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα από όλες τις σχολές σκέψης και τις πολιτικές παρατάξεις. Οι νέες κοινωνίες, ο λεγόμενος μοντέρνος κόσμος, αποθέωσε την κατανάλωση, αποδέχθηκε στην πράξη την αυθεντία της επιστήμης και θεώρησε ότι το «νέο πνεύμα» δεν εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

Η αλληλουχία των γεγονότων είναι χαρακτηριστική. Το 1908 ο Χένρι Φορντ επινοεί την παραγωγή σε σειρά, που σταδιακά θα οδηγήσει στο σύστημα της μαζικής παραγωγής –μαζικής κατανάλωσης. Την επόμενη χρονιά ο Μαρινέτι υμνεί την τεχνολογία στο Φουτουριστικό Μανιφέστο (Fromm, 1973: 509). Το 1912 ανοίγει το πρώτο σούπερ μάρκετ στις ΗΠΑ. Το 1921 ιδρύεται το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στην Νέα Υόρκη (www.cfr.org) και για πρώτη φορά γεννιέται επίσημα μια δεξαμενή σκέψης που θα δρα παράλληλα με την κυβέρνηση και θα επηρεάζει την πολιτική μιας χώρας στηριζόμενο στο κύρος που του προσδίδει η ειδίκευση των μελών του. Την ίδια χρονιά δημιουργείται ο «Τεχνικός Σύνδεσμος», επίσης στην Νέα Υόρκη, που εξετάζει τις επιπτώσεις στις επιχειρήσεις από την αντικατάσταση του ιδιώτη επιχειρηματία από τον διευθυντή –επιστήμονα (Επιστήμη& Ζωή, λ. τεχνοκράτης). Είναι το πρώτο βήμα για την σύλληψη της έννοιας του «τεχνοκράτη». Μετά την κρίση του 1929, όλη η οικονομία θεωρείται μια μηχανή, ένα λειτουργικό σύστημα, που χρειάζεται ρύθμιση ώστε να προκαλεί οικονομική ανάπτυξη εσαεί, σε αντίθεση με τις μέχρι τότε απόψεις που θεωρούσαν την βιομηχανική οικονομία ως κάτι το οργανικό, που γεννιέται, αναπτύσσεται, και πεθαίνει δίνοντας την θέση του σε κάτι άλλο (Επιστήμη& Ζωή, λ. κεϋνσιανισμός). Η εφεύρεση και η κατοχή πυρηνικών όπλων θεωρείται ένας στόχος θεμιτός. Την δεκαετία του 1950, ο Άντι Γουόρχολ είναι ο πρώτος που εμπνέεται από τα καταναλωτικά αγαθά πριν προχωρήσει στις εικαστικές του δημιουργίες.

Κατά την ίδια περίοδο οι πόλεις του ανεπτυγμένου κόσμου μεγαλώνουν ακόμη περισσότερο και αποκτούν ένα κύρος ασυναγώνιστο. Το 1910 εμφανίζεται για πρώτη φορά ο όρος *πολεοδομία* ως μια προσπάθεια να γίνει αναφορά σε μια ειδική, επίσημη και εφαρμοσμένη επιστήμη των πόλεων (Λαζαρίδης, 1977:16). Η διάχυση της αστικοποίησης οδηγεί στην γέννηση της χωροταξίας, ως επιστήμης, στην Αγγλία του Μεσοπολέμου, (Οικονόμου, 2001: 6-7) ενώ μεταπολεμικά η συγκέντρωση πολλών μεγάλων πόλεων σε ανεπτυγμένες περιφέρειες οδηγεί σε έναν νέο όρο, την *μεγαλόπολη*¹.

Όλα τα πολιτικά συστήματα διακηρύττουν την προσήλωσή τους στην ταχύτατη και με κάθε κόστος ανάπτυξη υμνώντας και αξιοποιώντας παράλληλα το θετικό πνεύμα και τα τεχνολογικά επιτεύγματα. Οι δημοκρατικές χώρες προσφέρουν αυτό το όραμα στους πολίτες τους για να ξεπεράσουν τα εσωτερικά τους προβλήματα., ιδίως κατά τον Μεσοπόλεμο. Τα φασιστικά κόμματα χρησιμοποιούν το κραχ –την *διακοπή* της ανάπτυξης– για να πάρουν την εξουσία και μόλις τα καταφέρουν ξεκινούν μια πολύ πετυχημένη εκστρατεία προπαγάνδας και ελέγχου των μαζών μέσω κυρίως του ραδιοφώνου. Ο υπαρκτός σοσιαλισμός αδιαφορεί για τις πολιτικές ελευθερίες και εστιάζει και αυτός στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη και στην αναδιανομή.

Τα θετικά αποτελέσματα της βιομηχανικής επανάστασης και του μοντερνισμού είναι πάρα πολλά αλλά δεν έχουν θέση εδώ, γιατί δεν οδήγησαν στην καθολική απαίτηση για βιώσιμη ανάπτυξη και, άλλωστε, πολλοί τα αναφέρουν σε κάθε ευκαιρία. Ήταν όμως η κριτική των βιομηχανικών κοινωνιών και η απόρριψη του παραδοσιακού μοντέλου ανάπτυξης που οδήγησε στο τρίπτυχο ανάπτυξη – συνοχή – περιβαλλοντική προστασία.

Η κριτική της βιομηχανικής επανάστασης ξεκίνησε σχεδόν με την γέννησή της και προέρχονταν από τους ηττημένους οπαδούς των απολυταρχικών και φεουδαρχικών καθεστώτων² που την είδαν ως ένα βαθμό ως αποτέλεσμα κοσμικής συνωμοσίας με επιχειρήματα αστήρικτα από επιστημονικής σκοπιάς και προϊόντα παρεξηγήσεων³, που ωστόσο άσκησαν μεγάλη επίδραση σε κοινωνικές ομάδες και σχολές σκέψης. Στην συνέχεια, οι μαρξιστές άσκησαν γόνιμη κριτική και πέτυχαν την μερική άμβλυνση των κοινωνικών συγκρούσεων συμβάλλοντας στην άνοδο του κονστρουκτιβιστικού πνεύματος.

¹ Σύμφωνα με τις παραδόσεις του κου Ηλία Μπεριάτου στο μάθημα «Χωροταξία IV».

² Βλέπε τα έργα του Αβά Μπαρνέλ, τέλη 18αι, και το έργο της Νέστα Ουέμπστερ, Η Παγκόσμια Επανάσταση, 1921

³ Βλέπε την ανάλυση του Έκο, *Η δύναμη του εσφαλμένου*, στο Περί λογοτεχνίας, 2002

Οι επικρίσεις του μοντέρνου τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας και του μοντέλου μαζική παραγωγή-μαζική κατανάλωση ξεκίνησαν την δεκαετία του 1920, από τον χώρο των γραμμάτων. Ο Φιτζέραλντ, ο Χέμινγουεϊ και ο Στάινμπεκ επικρίνουν τις συνθήκες της βιομηχανικής κοινωνίας των ΗΠΑ (βλέπε και Επιστήμη & Ζωή, λ. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), ενώ ο Τσάπλιν σατιρίζει τον φορντισμό και την αλλοτρίωση στην ταινία «Μοντέρνοι Καιροί». Οι επικρίσεις πύκνωσαν την δεκαετία του 1960, όταν ήρθαν στην επιφάνεια νέα κοινωνικά προβλήματα και τα πρώτα περιβαλλοντικά. Άρχισε η συζήτηση για την εξάντληση των φυσικών πόρων και τους κινδύνους για το μέλλον της ανθρωπότητας. Το σύνθημα της εποχής είναι «το τέλος της ανάπτυξης».

Κορυφαίες στιγμές αμφισβήτησης υπήρξαν αναμφίβολα ο Γαλλικός Μάγης και το Γούντστοκ. Εκεί διακηρύχθηκε πως το προϊόν της ανάπτυξης πρέπει να μοιράζεται κάπως δίκαια, να μην μολύνεται το περιβάλλον και να καταπολεμηθούν οι κοινωνικές προκαταλήψεις. Την επόμενη δεκαετία η κριτική σαρώνει τα πάντα. Το 1973 ο Erich Fromm επιτίθεται σε όλους ανεξαιρέτως τους ιστορικούς και «ορθολογικούς» πολιτισμούς μέσα από το έργο του «Η ανατομία της ανθρώπινης επιθετικότητας» και υποδεικνύει την αστικοποίηση και τον καταμερισμό της εργασίας ως τα πιθανότερα αίτια για τα κοινωνικά συστήματα που ευνοούν την κακοήθη επιθετικότητα (Fromm, 1973: 245 –252). Τα συχνά ατυχήματα στους πυρηνικούς σταθμούς –Three Miles Island– και τα χημικά εργοστάσια –π.χ. στο Σεβέζο– της εποχής καταδεικνύουν την ανάγκη για μια νέα μορφή ανάπτυξης και οδηγούν στην δημιουργία ενός άκρως επιθετικού οικολογικού κινήματος, το οποίο έφθασε συχνά σε υπερβολές αναθεματίζοντας κάθε μορφής ανάπτυξη.

Το 1982 ο Άντονι Γκίντενς ασκεί μία από τις πιο ολοκληρωμένες, ίσως, κριτικές στις βιομηχανικές κοινωνίες και τις επικρατούσες σχολές σκέψης (Giddens, 1982: 184 – 189), τους φιλελεύθερους και τους μαρξιστές, επισημαίνοντας ότι υπάρχουν τέσσερα σοβαρά και άλυτα προβλήματα του πολιτισμού μας. Ο βίαιος διαχωρισμός ανθρώπου – φυσικού περιβάλλοντος, η φυλετική καταπίεση, η θέση της γυναίκας και η σχέση της κρατικής εξουσίας με την επέκταση της βίας.

Τέσσερα χρόνια μετά εμφανίζεται για πρώτη φορά στο σχεδιασμό του χώρου, από την Επιτροπή Brundtland, ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη (*sustainable development*) που αρχικά σήμαινε την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων ενώ σήμερα εισηγείται μια οικονομική ανάπτυξη που θα επιλύει ταυτόχρονα τα προαναφερθέντα τέσσερα

παραπάνω προβλήματα. Από την διάσκεψη του Ρίο το 1992, και ειδικά μετά το Κιότο το 1997 η βιώσιμη ανάπτυξη είναι κυρίαρχη ιδεολογία (Μπεριάτος, 2002: 63) παρόλο που αντιστέκονται πολλοί και ισχυροί παράγοντες, όπως ορισμένες μεγάλες χώρες, ένα κομμάτι του Τρίτου Κόσμου ή μεγάλες επιχειρήσεις.

Στην εποχή μας, ιδίως μετά την Σύνοδο του Γιοχάνεσμπουργκ, η περιβαλλοντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης έχει υποχωρήσει σε όφελος της οικονομικής⁴, μία εξέλιξη που βρίσκει αντίθετους πολλούς από τους πρωτεργάτες της. Οι προβλέψεις για το μελλοντικό περιεχόμενο του όρου είναι παρακινδυνευμένες. Εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι εξετάσαμε την βιώσιμη ανάπτυξη ως στόχο του χωρικού σχεδιασμού και όχι τον όρο 'βιωσιμότητα' όπως εμφανίζεται στην βιβλιογραφία των οικονομικών μερικές δεκαετίες τώρα και περιγράφει την κερδοφορία.

1.2. Η γέννηση, η ωρίμανση και οι μορφές του στρατηγικού σχεδιασμού

Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι μια έννοια τόσο γενική που καλύπτει ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η οικονομία, η χωροταξία, η πολεοδομία, οι κυβερνητικές πολιτικές, οι επιχειρήσεις, τα πάσης φύσεως νομικά πρόσωπα. Ο στρατηγικός σχεδιασμός θεωρήθηκε αναγκαίος ώστε να τίθενται και να επιτυγχάνονται μακροπρόθεσμοι στόχοι.

Ο σχεδιασμός ορίζεται ως ο προκαθορισμός των στόχων και των τρόπων για την επίτευξή τους (Επιστήμη & Ζωή, 1990, λ. σχεδιασμός). Αναπτύχθηκε ως ιδέα τόσο από τους μαρξιστές, όσο και από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Αντίθετα, οι φιλελεύθεροι δίνουν έμφαση στην οργάνωση και τον συντονισμό των ατομικών σχεδίων μέσω των αγορών. Οι μαρξιστές υποστήριζαν την κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής οπότε ήταν θέμα χρόνου η παρουσίαση μιας μορφής κεντρικού σχεδιασμού. Αυτό συνέβη το 1908, όταν ο Ενρίκο Μπαρόνε, Ιταλός οικονομολόγος, σχηματοποίησε την ιδέα του σχεδιασμού στο άρθρο του «Ο υπουργός Παραγωγής σε ένα κολεκτιβιστικό κράτος» (Νέα Δομή, 1996, λ. σχεδιασμός). Επίσης, οι επιχειρήσεις που απέκτησαν ένα κρίσιμο μέγεθος ξεκίνησαν να εφαρμόζουν τον σχεδιασμό με σκοπό την μεγιστοποίηση του κέρδους, την βελτιστοποίηση των μεθόδων παραγωγής και κατανομής των πόρων.

⁴ Σύμφωνα με τις παραδόσεις του κ. Δημήτρη Οικονόμου στο μάθημα «Χωρικές πολιτικές στη σημερινή Ευρώπη»

Η στρατηγική είναι ένας όρος δανεισμένος από την πολεμική τέχνη –επιστήμη σύμφωνα με άλλους –η οποία σχετίζεται με την διεξαγωγή του πολέμου στην μεγάλη κλίμακα και σε βάθος χρόνου. Μερικές τουλάχιστο από τις αρχές της στρατηγικής είναι οι παρακάτω (Νέα Δομή, 1996, λ. στρατηγική):

- Η διατήρηση της πρωτοβουλίας στις επιχειρήσεις. Με αυτό τον τρόπο θα επιλέγονται οι μάχες που συμφέρουν και μπορούν να κερδηθούν ευκολότερα.
- Η συγκέντρωση πυρός σε συγκεκριμένες θέσεις και σε συγκεκριμένο χρόνο. Ο συντονισμός έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που οδηγούν στο μέγιστο όφελος.
- Η οικονομία δυνάμεων. Η σπατάλη κάθε είδους πόρων μπορεί να είναι καταστροφική μακροπρόθεσμα και να ακυρώσει οποιοδήποτε θετικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων.
- Η αυστηρή ιεραρχία στις προτεραιότητες. Δεν μπορούν να γίνουν τα πάντα ούτε οι κινήσεις εντυπωσιασμού μπορούν να αντικαταστήσουν τις κινήσεις ουσίας.

Οι παραπάνω αρχές ισχύουν κατ' αναλογία και για την στρατηγική των πόλεων και έχουν μεγάλη σημασία στην εποχή μας όπου κυριαρχεί ο ανταγωνισμός και η αντίληψη «ο νικητής τα παίρνει όλα». Το αποτέλεσμα του ανταγωνισμού των πόλεων θα έχει σοβαρό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των κατοίκων από κάθε άποψη, οικονομία, εργασία, πρόνοια, αναψυχή κλπ.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός διαφέρει από τον φυσικό σχεδιασμό, ο οποίος εξετάζει το αντικείμενο με μεγάλη λεπτομέρεια. Επίσης, ο στρατηγικός σχεδιασμός προσπαθεί να διερευνήσει και να αξιοποιήσει τις βαθύτερες σχέσεις που συνδέουν τα επιμέρους στοιχεία ενός συστήματος. Αντίθετα, ο φυσικός σχεδιασμός στέκεται περισσότερο στην μορφή και τι φυσικές διαστάσεις του αντικειμένου, στοιχεία που εξετάζει με λεπτομέρεια, χωρίς να δίνει έμφαση στην διαχρονική εξέλιξή του χώρου και στις βαθύτερες δομές του (Οικονόμου, 2001: 4).

Στη χωροταξία και την πολεοδομία ο στρατηγικός σχεδιασμός ασχολείται με τον χώρο μακροσκοπικά και σε μεγάλη κλίμακα (Οικονόμου, 2001: 4). Επίσης, εξετάζει τη βαθύτερη δομή του χώρου. Ο χρόνος εφαρμογής ενός στρατηγικού σχεδίου είναι μακρύς –συνήθως κάποιες δεκαετίες. Οι στόχοι του είναι αρκετά γενικοί, τα μέσα όμως για την υλοποίησή τους είναι πολύ συγκεκριμένα. Η διαδικασία αναδράσεως (feedback) είναι χρήσιμη γιατί επιτρέπει, αφού ολοκληρώσουμε κάποιο στρατηγικό σχέδιο, να επιστρέψουμε σε τακτά χρονικά διαστήματα στους στόχους και ακολουθήσουμε πάλι την

διαδικασία του σχεδιασμού, δηλαδή στόχοι –μέσα –αποτελέσματα, προσαρμόζοντας το σχέδιο στις νέες συνθήκες⁵. Η τεκμηρίωσή του ίσως απαιτεί χάρτες και υπόβαθρα, ωστόσο, τα σχέδια σπάνια είναι ιδιαίτερα λεπτομερή γιατί αποκλείεται να είναι σε θέση να ελέγξει κάποιος όλες τις παραμέτρους που εμφανίζονται σε τόσο μεγάλους χρόνους υλοποίησης.

Δυο παραδείγματα στρατηγικών σχεδίων του χώρου είναι τα στρατηγικά σχέδια ανάπτυξης και τα ρυθμιστικά σχέδια. Τα πρώτα ξεκινήσανε μετά το 1970, σαν απάντηση στα αδιέξοδα των πόλεων που προέρχονταν από την πετρελαϊκή κρίση και τα περιβαλλοντικά προβλήματα (Γετίμης, 2000: 468 – 482 & Νέα Δομή, 1996, λ. πολεοδομία). Τα στρατηγικά σχέδια ανάπτυξης πρώτης γενιάς διαπνεόταν από το πνεύμα του νεοφιλελευθερισμού και είχαν πολύ θετικά αποτελέσματα, τουλάχιστο από οικονομικής άποψης. Όμως, πολλοί τα κατηγορούν ότι αποξένωσαν τους κατοίκους από τις πόλεις και συνέβαλαν σε μια περισσότερο άνιση κατανομή του πλούτου (Γετίμης, 2000: 479 – 481). Επίσης, τα Ρυθμιστικά Σχέδια ξεκίνησαν να υλοποιούνται μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πέτυχαν την χωρική οργάνωση των μεγάλων πόλεων και έδωσαν διεξόδους με τις αναπλάσεις και τον σχεδιασμό των χρήσεων. Ωστόσο, η επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού σε ιδεολογικό επίπεδο μείωσε την βαρύτητα τέτοιων σχεδίων τα τελευταία χρόνια και μετατόπισε το ζητούμενο από τον σχεδιασμό των κρατικών πολιτικών για κοινωνικές αλλαγές στην συνεργασία του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (Λουκίσσας, 2000: 43 – 44). Αντίθετα, ένα λεπτομερές σχέδιο χρήσεων γης, η πράξη εφαρμογής ή το ρυμοτομικό σχέδιο είναι προϊόντα φυσικού σχεδιασμού, σε τοπική κλίμακα και με μεγαλύτερη ευχέρεια στον έλεγχο και την αξιολόγηση.

Από μια άλλη άποψη, δυο άλλα είδη σχεδιασμού που διαφοροποιούνται από τον στρατηγικό σχεδιασμό είναι ο τακτικός σχεδιασμός και τα σχέδια εφαρμογής (Lee, 1994 στο Λουκίσσας, 2000: 8 – 9). Τα δύο αυτά σχέδια έχουν μικρότερη διάρκεια εφαρμογής και είναι πιο συγκεκριμένα –ιδίως τα σχέδια εφαρμογής. Ο τακτικός είναι, από άποψης χρόνου υλοποίησης και από πλευράς προσέγγισης, ανάμεσα στα δύο άλλα είδη σχεδιασμού.

Στην Ελλάδα ο χωρικός σχεδιασμός αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια και όχι πάντα με τρόπο ορθολογικό. Η πρώτη προσπάθεια για τον στρατηγικό σχεδιασμό του ελληνικού χώρου έγινε το 1976 από τον τότε αρμόδιο υπουργό Στέφανο Μάνο με την

⁵ Παραδόσεις του κου Ηλία Μπεριάτου στο μάθημα «Χωροταξία IV»

ψήφιση του ν. 706/ 76. Ο στρατηγικός σχεδιασμός του αστικού χώρου ξεκίνησε ουσιαστικά με την εκπόνηση των πρώτων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων στις αρχές τις δεκαετίας του 1980. Τα Ρυθμιστικά Σχέδια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης που θεσμοθετήθηκαν το 1985 στρεφόταν προς την ίδια κατεύθυνση, αν και δεν υλοποιήθηκαν πλήρως. Άλλωστε, ακόμη και σε επίπεδο στόχων, μερικώς μόνο καλύπτουν τις ανάγκες των σύγχρονων πόλεων.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός του χώρου έχει επικριθεί ότι αναπαράγει τα κυρίαρχα μοντέλα κοινωνικής οργάνωσης, όπως η στόχευση στην γαιοπρόσοδο και η εμπορευματοποίηση του χώρου.

«Όσο για τα Ρυθμιστικά Σχέδια (...) τα οποία από την φύση τους και εξ ορισμού συγκροτούν την διάθεση θεραπευτικών επεμβάσεων με την μορφή μιας σειράς απαγορεύσεων κυρίως, χωρίς να μπορούν να καταργήσουν την πηγή των προβλημάτων που είναι η λογική του κοντοπρόθεσμου οικονομικού κέρδους από την γαιοπρόσοδο, όσο λοιπόν για τα «ρυθμιστικά σχέδια» η αποτελεσματικότητά τους στην καλύτερη περίπτωση είναι η αποτελεσματικότητα της ασπιρίνης: ευεργετική αλλά πρόσκαιρη, ευεργετική αλλά συχνά και αποπροσανατολιστική.» (Λαζαρίδης, 1979: 81–82)

Οι νέες προκλήσεις του στρατηγικού σχεδιασμού των ελληνικών πόλεων εστιάζονται, πίσω από τον γενικό όρο «βιώσιμη ανάπτυξη», στην ομαλή ένταξη στον ευρωπαϊκό χώρο, την κατάταξη στις ανώτερες βαθμίδες του διεθνούς καταμερισμού εργασίας, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση, την παραγωγή και ανταλλαγή γνώσης και την αναδιάρθρωση του χώρου, της οικονομίας και της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Με δεδομένη την αβεβαιότητα της μεταμοντέρνας εποχής –που για μερικούς έχει εξελιχθεί σε «εποχή του χάους»– αλλά και την ανάδυση οικιστικών συγκροτημάτων στην ευρύτερη περιοχή που έχουν μεγάλο πληθυσμό και κομβική θέση στο διεθνές εμπόριο, όπως η Κωνσταντινούπολη και το Κάιρο, οι προκλήσεις αυτές γίνονται περισσότερο ενδιαφέρουσες.

2. Η ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΛΗ

2.1. Ο μετασχηματισμός των αστικών κέντρων και η ανάδυση της μεταμοντέρνας πόλης

Η μεταμοντέρνα πόλη παρουσιάζει μια σειρά από χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την χωρική και την κοινωνική οργάνωση, τα κυρίαρχα μοντέλα παραγωγής και τον διεθνή της ρόλο. Η ιδεώδης μεταμοντέρνα πόλη είναι αυτή που παράγει και αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες, είναι ενταγμένη σε ένα ευρύτερο υπερεθνικό οικιστικό δίκτυο, κυριαρχείται από τις υπηρεσίες αλλά παρόλα αυτά η παραγωγικότητα της βιομηχανίας είναι υψηλότερη από ποτέ (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 15), τα μεταφορντικά μοντέλα παραγωγής έχουν επιβληθεί, επιδιώκει την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση αντί της ξεπερασμένης (Μπεριάτος, 2002: 12 – 13) «περιβαλλοντικής προστασίας» και στα όριά της δραστηριοποιούνται πολλά κοινωνικά κινήματα και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Όπως είναι εύκολα αντιληπτό η μεταμοντέρνα – μεταβιομηχανική πόλη είναι το επόμενο στάδιο της μοντέρνας πόλης και όχι ο αντίποδάς της. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι όλες οι πόλεις το ίδιο «μεταμοντέρνες» και ούτε μπορεί να επινοηθεί ένα σύστημα οριστικής κατάταξης των αστικών κέντρων στην μια ή την άλλη πλευρά. Οι διαφορές ωστόσο είναι φανερές, αν λάβουμε υπόψη τον χρόνο αλλά και τις λειτουργίες των οικισμών. Έτσι, η Νέα Υόρκη ήταν μοντέρνα πόλη το 1950 και μεταμοντέρνα το 1990, ενώ, στις μέρες μας η Αθήνα είναι περισσότερο μεταμοντέρνα από το Κάιρο παρόλο που η παραδοσιακή λογική που στηρίζεται στα μεγέθη των οικισμών και τις οικονομίες κλίμακας θα υποδείκνυε ίσως το αντίθετο.

Η μοντέρνα πόλη είχε δύο βασικά χαρακτηριστικά. Από την μια, κυριαρχούσε το ρεύμα του φονξιοναλισμού στην μορφή και την οργάνωση του χώρου (Γοσποδίνη, 2000: 1 – 3). Από την άλλη, οι τομείς στους οποίους στηριζόταν η οικονομία τους –και εν γένει η παγκόσμια οικονομία– ήταν ο άνθρακας, ο χάλυβας και το πετρέλαιο⁶. Η βιομηχανία κυριαρχούσε ως ποσοστό του ΑΕΠ και η παραγωγή ήταν δομημένη πάνω

⁶ Παραδόσεις του κου Παντολέοντα Σκάγιαννη στο μάθημα «Νέες Τεχνολογίες και Χώρος»

στα φορντικά μοντέλα –μαζική παραγωγή και κατανάλωση, συστήματα just in case κλπ.

Η μοντέρνα – βιομηχανική πόλη θεωρήθηκε ενωμένη με την ύπαιθρο (Giddens, 1982: 118), οι πόλεις επεκτείνονταν διαρκώς, οι χρήσεις γης ήταν αυστηρά διαχωρισμένες (Γοσποδίνη, 2000: 232) και ο πληθυσμός τους αυξανόταν διαρκώς. Στην μεγαλύτερη περίοδο του μοντερνισμού, η πόλη θεωρήθηκε ως πρότυπο κύρους και πλούτου.

Η περίοδος αυτή ήταν άλλωστε και η πρώτη περίοδος του αστικού κύκλου. Οι Πετράκος και Οικονόμου περιγράφουν την πορεία των αστικών κέντρων τις τελευταίες δεκαετίες ως ένα κύκλο (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 20). Η πρώτη περίοδος είναι αυτή της αστικοποίησης, κατά την οποία οι μεγάλες πόλεις αύξαναν τον πληθυσμό με ρυθμό μεγαλύτερο από τους εθνικούς μέσους όρους και οι νέες επιχειρήσεις τείνουν να χωροθετούνται εκεί ώστε να επωφελούνται από τις οικονομίες κλίμακας και συσπείρωσης. Η επόμενη περίοδος είναι η περιαστικοποίηση, που αρχίζει περίπου το 1960, κατά την οποία οι εξωτερικές επιβαρύνσεις στο περιβάλλον και οι υψηλές αξίες γης υποχρεώνουν τους κατοίκους και τις οικονομικές δραστηριότητες της πόλης να εγκαταλείψουν το κέντρο για να εγκατασταθούν στα περίχωρα. Αμέσως μετά, κατά την αποσυγκεντροποίηση, οι κάτοικοι και οι επιχειρήσεις εγκατέλειψαν τα μεγάλα αστικά κέντρα προς όφελος των μεσαίων. Τέλος, από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, αρχίζει η φάση της επανασυγκεντροποίησης και οι μητροπόλεις τείνουν να ελκύουν πάλι τον πληθυσμό καθώς και τους δυναμικότερους κλάδους της οικονομίας.

Ο αστικός κύκλος έχει μεγάλη σημασία για την ανάδυση της μεταμοντέρνας πόλης γιατί συνδέεται με μια σειρά φαινομένων κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών. Επίσης, μπορεί να λειτουργήσει ως μοντέλο για την πρόβλεψη μελλοντικών εξελίξεων στον αστικό χώρο. Πάντως, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο αστικός κύκλος περιγράφει κυρίως την πορεία των μεγάλων πόλεων και δευτερευόντως των μεσαίων.

Ο αστικός κύκλος συμβαδίζει με μια σειρά από γεγονότα, με πρώτο την αναδιάρθρωση της οικονομίας. Το 1957 είναι μια σημαδιακή χρονιά αφού για πρώτη φορά στην ιστορία ο τομέας των υπηρεσιών ξεπερνά, ως ποσοστό του ΑΕΠ των ΗΠΑ, αυτόν της βιομηχανίας (National Geographic, 1999: 65). Τα επόμενα χρόνια η ίδια εξέλιξη σημειώθηκε και σε άλλες χώρες. Η τεχνολογική επανάσταση που ξέσπασε με αιχμή την πληροφορική, τις τηλεπικοινωνίες, τα νέα υλικά και την γενετική ήταν το σημείο καμπής για την δυτική οικονομία. Χρησιμοποιώντας τα επιτεύγματα των

επιστημών αυτών, και κυρίως της πληροφορικής, ο τριτογενής τομέας έγινε κυρίαρχος. Οι τράπεζες, οι επικοινωνίες, οι μεταφορές, η αναψυχή, ωφελήθηκαν πάρα πολύ εφ' όσον πέτυχαν να παράγουν καινούρια προϊόντα, να μειώσουν το κόστος παραγωγής και μεταφορών και να αυξήσουν την παραγωγικότητα. Το ειδικό βάρος των υπηρεσιών (service industries) αυξήθηκε αφού εκεί δημιουργούνταν οι νέες θέσεις εργασίας και καταγράφονται οι υψηλοί μισθοί ώστε να δημιουργούνται μεγάλες ανισότητες (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 14). Σιγά – σιγά η πληροφορική και οι σχετικές υπηρεσίες εξελίχθηκαν τόσο πολύ ώστε πολλοί σήμερα να μιλούν για «τεταρτογενή» τομέα της οικονομίας (Σκάγιαννης, 1999: 232). Η παραγωγή, χρήση και εξαγωγή των νέων τεχνολογιών είναι ένα από τα στοιχεία που κατατάσσουν ορισμένες πόλεις στην μεταμοντέρνα εποχή.

Η διεθνοποίηση της οικονομίας ήταν ένα φαινόμενο που βοήθησε και βοηθήθηκε από την οικονομική αναδιάρθρωση. Η διεθνοποίηση προωθούνταν de facto από τεχνολογικά επιτεύγματα όπως οι δορυφόροι και η δικτύωση των υπολογιστών, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Η μεγάλη ώθηση όμως δόθηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια με την συνειδητή πολιτική των δυτικών κυβερνήσεων, όπως η δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου και την σύσταση του ΠΟΕ (1994). Παράλληλα, η απελευθέρωση της αγοράς κεφαλαίων, προϊόντων και εργασίας, η κατάργηση των κρατικών επιχορηγήσεων και οι ιδιωτικοποιήσεις διευκόλυναν το διεθνές εμπόριο και τις άμεσες επενδύσεις ενώ δημιούργησαν νέα τόξα ανάπτυξης και αναδιένευμαν τους ρόλους και τον καταμερισμό εργασίας, ιδίως στον ευρωπαϊκό χώρο. Η ένταξη μιας πόλης σε υπερεθνικά δίκτυα μεταφορών και επικοινωνιών αντί στην περιχαράκωση του εθνικού χώρου είναι μια σαφής ένδειξη ότι εντάσσεται στην μεταμοντέρνα εποχή.

Ένα άλλο στοιχείο είναι η υιοθέτηση μεταφορντικών μοντέλων στην παραγωγή. Μέχρι το 1975, οι ηγέτιδες επιχειρήσεις βασιζόταν πολύ στην χειρωνακτική εργασία, απέκλειαν τους εργαζόμενους από την λήψη των αποφάσεων, οι εξωτερικές συνεργασίες ήταν υποβαθμισμένες ενώ οι αποθήκες ήταν τεράστιες με μεγάλο stock ανταλλακτικών – συστήματα just in case⁷ (Λυμπεράκη και Μουρίκη, 1996: 31 – 37). Σήμερα οι ηγέτιδες επιχειρήσεις είναι έντασης γνώσης ή κεφαλαίου, αξιοποιούνται στο έπακρο οι βιομηχανικοί αυτοματισμοί, επικρατεί η διοικητική αποκέντρωση, οι εξωτερικές συνεργασίες και τα δίκτυα είναι επιθυμητά, ενώ ο συγχρονισμός στην παραγωγική διαδικασία είναι κεφαλαιώδους σημασίας – συστήματα just in time

⁷ Παραδόσεις του κου Παντολέοντα Σκάγιαννη στο μάθημα «Νέες Τεχνολογίες και Χώρος»

(Λυμπεράκη και Μουρίκη, 1996: 59 – 74, 87 – 103 & Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 16).

Η σχέση ανθρώπου – φύσης παραμένει περίπλοκη και στις μεταμοντέρνες πόλεις, χωρίς όμως την εκτεταμένη μόλυνση που παρατηρήθηκε κατά την τελευταία περίοδο της μοντέρνας περιόδου. Σ' αυτό βοήθησε ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου, οι περιβαλλοντικές πολιτικές που σχεδιάστηκαν και η επιθετική ενημέρωση των οικολογικών οργανώσεων. Η ατμόσφαιρα, το νερό, το έδαφος, τα μνημεία προστατεύονται καλύτερα σήμερα ενώ το ζητούμενο είναι (Μπεριάτος, 2002: 15) πώς θα συνδεθεί η παραγωγή με το περιβάλλον ώστε μέσα από την ολοκληρωμένη διαχείριση δεν θα οδηγούμαστε στην εξάντληση των πόρων ούτε στην δημιουργία νέων εστιών μόλυνσης. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως είδαμε και παραπάνω, αναπτύχθηκε κυρίως με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος. Οι σημερινές προκλήσεις είναι η οικονομική βιωσιμότητα της ανακύκλωσης, ο ενεργειακός σχεδιασμός, ο βιοκλιματικός σχεδιασμός και η ήπια αξιοποίηση των μνημείων της φύσης και του πολιτισμού.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα στάθηκαν αφορμή στην ανάπτυξη μιας κοινωνικής συνείδησης που δεν βασίζεται μόνο στις ταξικές διαμάχες αλλά και σε προβλήματα που διαπερνούν τις κοινωνικές τάξεις. Μετά την ανάπτυξη του οικολογικού κινήματος, ακολούθησαν πολλές παρόμοιες κινήσεις. Μερικά από τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα είναι το κίνημα ιδιοκτητών γης και των ομοφυλοφίλων στις ΗΠΑ, καθώς ακόμη και κινήματα κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων μέχρι και ρατσιστικά κινήματα (Γετίμης, 1999: 365 – 366). Αντίστοιχα, ιδρύθηκαν πολλοί Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί για να προωθήσουν τις νέες ιδέες και πολιτικές στους διάφορους τομείς. Υπολογίζεται ότι σήμερα στην Βρετανία το 4% του εργατικού δυναμικού απασχολείται σε Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς και στις ΗΠΑ το 6% (Λυμπεράκη και Μουρίκη, 1996: 122).

Η αναθεώρηση των μοντέρνων ιδεών είναι, τέλος, ιδιαίτερα εμφανής στην πολεοδομία και την αρχιτεκτονική (Γοσποδίνη, 2000: 19). Ενώ ο μοντερνισμός επιδίωκε την αποστασιοποίηση από το παρελθόν, την ανάδειξη μιας εντελώς νέας ταυτότητας, το διαχωρισμό των χρήσεων και προωθούσε την ιδέα ότι μια περιοχή έχει περισσότερο γόητρο όσο απομακρύνεται από το κέντρο, ο μεταμοντερνισμός ανακαλύπτει πάλι (Γοσποδίνη, 2000: 29) την ιστορία της πόλης –συνά κάπως επιφανειακά– και προσπαθεί να ξανακάνει το κέντρο το ελκυστικότερο κομμάτι της. Το

αποτέλεσμα ήταν οι εκτεταμένες αναπλάσεις, η αναζήτηση της μνημειακότητας στην εικόνα της πόλης, η μίξη των χρήσεων και η έμφαση στο ιστορικό παρελθόν.

Οι παραπάνω παράγοντες οδήγησαν στον ουσιαστικό μετασχηματισμό των πόλεων και στην αποκατάσταση του κύρους τους στα μάτια της κοινής γνώμης. Έχει σημασία να αντιληφθούμε ότι ακόμη και σήμερα υπάρχουν πολλές πόλεις με κλασική μοντέρνα διάρθρωση. Είναι οι μεγαπόλεις του Τρίτου Κόσμου, όπως το Λάγος της Νιγηρίας, και τα μητροπολιτικά κέντρα των βιομηχανικών χωρών της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, όπως το Μπουένος Άϊρες και η Σεούλ. Σήμερα οι πόλεις που θα μπορούσαν να αποκληθούν μεταμοντέρνες είναι ίσως λιγότερες και μικρότερες από αυτές που θα αποκαλούσαμε μοντέρνες, είναι όμως αυτές που δείχνουν την κατεύθυνση που θα έχουν στο μέλλον και οι υπόλοιπες.

2.2. Ο διαχωρισμός των μεταμοντέρνων πόλεων

Ο διαχωρισμός των μεταμοντέρνων πόλεων είναι μια διαδικασία επίπονη και επικίνδυνη όχι μόνο γιατί τα κριτήρια είναι σχετικά ασαφή αλλά και γιατί δεν έχει επιχειρηθεί κάτι παρόμοιο, τουλάχιστο στην ελληνική βιβλιογραφία. Παρόλα αυτά μπορούμε να θεμελιώσουμε κάποια κριτήρια, ως σημείο εκκίνησης για περαιτέρω μελέτη.

Καταρχήν πρέπει να διαχωριστούν οι μεταμοντέρνες πόλεις από αυτές που έχουν ορισμένα μόνο μεταμοντέρνα χαρακτηριστικά. Το πρώτο κριτήριο είναι ασφαλώς η ταυτόχρονη ύπαρξη όσων περιγράψαμε παραπάνω ως ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μεταμοντέρνων πόλεων (σελ. 8 κ.ε.). Είναι προφανές ότι μια πόλη που είτε δεν αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες, είτε αδιαφορεί παντελώς για το περιβάλλον, είτε αποκλείει την κοινωνία των πολιτών από την λήψη των αποφάσεων, δεν μπορεί να εννοηθεί ως μεταμοντέρνα.

Ένα άλλο κριτήριο, παρόμοιο με το προηγούμενο, είναι ο χαρακτήρας της κοινωνίας στον χώρο της οποίας είναι ενταγμένη η πόλη. Σύμφωνα με τον Άλβιν Τόφλερ, οι σημερινές οικονομίες χωρίζονται στις οικονομίες της γνώσης που βρίσκονται στην κορυφή, τις βιομηχανικές οικονομίες που βρίσκονται στην μέση και τις αγροτικές οικονομίες που βρίσκονται στην βάση του πλανήτη (National Geographic, 1999: 65). Η κοινωνία ακολουθεί όπως πάντα, έστω και με διαφορά φάσης, την οικονομική διάρθρωση της χώρας. Επομένως, μεταμοντέρνες πόλεις θα βρούμε μόνο σε

μεταμοντέρνες κοινωνίες που μάλλον σύντομα θα μετασηματιστούν πλήρως σε κοινωνίες της γνώσης –και έτσι θα αποκαλούνται από όλους. Η εκβιομηχάνιση φέρνει την αστικοποίηση, τον εκδημοκρατισμό και την κυριαρχία των κοσμικών ιδεών. Είναι δύσκολο για μια κοινωνία, τουλάχιστο προς το παρόν, να προχωρήσει στο μεταμοντέρνο τρίπτυχο δημοκρατικό κράτος –οικονομία της αγοράς– κοινωνία των πολιτών, αν δεν ολοκληρώσει επιτυχώς το προηγούμενο στάδιο.

Ουσιαστικά πρόκειται για μια γραμμική κατά βάση ιστορική μετάβαση. Οι προκαπιταλιστικές πόλεις αντιστοιχούν στις αγροτικές οικονομίες και κοινωνίες, οι μοντέρνες πόλεις στις βιομηχανικές κοινωνίες και οι μεταμοντέρνες πόλεις στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες της γνώσης.

Το αποτέλεσμα είναι να αναζητήσουμε τις μεταμοντέρνες πόλεις στις ανεπτυγμένες χώρες με δημοκρατικούς θεσμούς. Για παράδειγμα, το Πεκίνο ή το Χαϊντεραμπάντ θα αποκλειστούν από τις μεταμοντέρνες πόλεις ακόμη και μετά από μια οικονομική αναδιάρθρωση γιατί το κράτος τους είναι αυταρχικό και οι πολίτες δεν συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό των πολιτικών, ούτε άμεσα μέσω ελεύθερων εκλογών, ούτε έμμεσα μέσω των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών.

Οι μεταμοντέρνες πόλεις χωρίζονται μεταξύ τους ανάλογα με τον τόπο και το ιδιαίτερο θεσμικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται και ανάλογα με το μέγεθος που έχουν και τις λειτουργίες που εκτελούν. Ως εκ τούτου, διαιρούνται αφενός σε αμερικανικές, βορειοευρωπαϊκές, και μεσογειακές, και αφετέρου σε μητροπόλεις και μεσαίες / μικρότερες μεταμοντέρνες πόλεις. Οι βορειοευρωπαϊκές πόλεις –ιδίως οι μητροπόλεις– έχουν ορισμένα κοινά στοιχεία τόσο με τις αμερικανικές όσο και τις μεσογειακές. Αντίθετα, οι αμερικανικές και οι μεσογειακές πόλεις είναι τελείως διαφορετικές.

Οι αμερικανικές πόλεις έχουν αποτυπωμένα όλα τα χαρακτηριστικά του φονξιοναλισμού στην μορφή και την δομή τους ώστε είναι πρόδηλη η ακμή και αποθέωση του μοντερνισμού σε αυτές. Ο διαχωρισμός των χρήσεων, οι υποβαθμισμένες συνοικίες γύρω από το κέντρο, τα πλούσια προάστια, η συνεχιζόμενη υποστήριξη προς το αυτοκίνητο ως μέσο μεταφοράς αποδεικνύουν ότι αυτές οι πόλεις βίωσαν και αποθέωσαν τον φονξιοναλισμό και τον μοντερνισμό σε προγενέστερη εποχή.

Τα χαρακτηριστικά αυτά επιβιώνουν ακόμη και σήμερα. Έτσι, τα προάστια (suburban area) παραμένουν ως ο πιο θελκτικός τρόπος διαμονής ενώ το θεσμικό πλαίσιο είναι εξόχως φιλελεύθερο. Μια αμερικανική πόλη χρησιμοποιεί πολύ

περισσότερο εργαλεία δημοσιονομικής πολιτικής (Γετίμης, 1999: 364), ο ενδοαμερικανικός ανταγωνισμός των πόλεων στην έλξη επενδύσεων και λειτουργιών είναι ακραίος και η εμπορευματοποίηση του χώρου είναι πλήρης.

Οι βορειοευρωπαϊκές πόλεις έχουν και αυτές τα φονξιοναλιστικά χαρακτηριστικά των αμερικανικών πόλεων, χωρίς όμως να χρησιμοποιούν τόσο έντονα τα εργαλεία δημοσιονομικής πολιτικής. Το αποτέλεσμα είναι ο ανταγωνισμός τους να είναι λιγότερο οξύς και η συνεργασία μεταξύ τους ευκολότερη. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται επίσης στις κοινοτικές πολιτικές της Ε.Ε. αλλά και στις κοινωνικές δομές που ευνοούν περισσότερο την συνεργασία και την αλληλεγγύη. Επίσης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι πολύ ισχυρή (Αραβαντινός, 2002: 20). Ένα ισχυρό όπλο τους στον διεθνή ανταγωνισμό είναι ότι τα κοινοτικά προγράμματα για τις πόλεις δημιουργούνται με βάση τις δικές τους δομές (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 30). Οι πόλεις της Αυστραλίας, του Καναδά και της Ιαπωνίας πρέπει ουσιαστικά να ενταχθούν σε αυτή την κατηγορία.

Τέλος, οι μεσογειακές πόλεις έχουν ελάχιστα φονξιοναλιστικά χαρακτηριστικά ενώ η μοντέρνα περίοδος τους εξαντλείται σε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά – εκβιομηχάνιση, εκδημοκρατισμός κλπ. Το κέντρο παρέμεινε θελκτικό ακόμη και στο αποκορύφωμα της προαστιοποίησης, η έγγεια ιδιοκτησία είναι κατακερματισμένη ενώ ο κοινωνικός διαχωρισμός υφίσταται στο εσωτερικό των πολυκατοικιών –τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα κατοικούν στα ρετιρέ ενώ τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα στους χαμηλότερους ορόφους. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των πόλεων είναι οι ανεξέλεγκτες χρήσεις γης και η ανεπαρκέστατη –από πλείστες απόψεις– διοίκηση (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 29).

Ο διαχωρισμός των μεταμοντέρνων πόλεων μπορεί να γίνει ακόμη με βάση το μέγεθος και τις λειτουργίες τους. Έτσι λοιπόν υπάρχουν οι μεγάλες και οι μεσαίες μεταμοντέρνες πόλεις. Πολλές από τις μεγάλες μεταμοντέρνες πόλεις είναι μητροπόλεις. Είναι προφανές ότι οι περισσότερες μικρές πόλεις είναι ακόμη ελάχιστα διεθνοποιημένες και με παραδοσιακές οικονομικές και επιχειρηματικές δομές οπότε δεν μπορούν να χαρακτηριστούν μεταμοντέρνες. Θα εξετάσουμε τις δύο κατηγορίες πόλεων –μητροπόλεις και μεσαίες πόλεις –ως προς τις επιχειρηματικές δομές, τις υποδομές, την θέση τους στον χώρο και την ποιότητα ζωής που παρέχουν, επειδή τα χαρακτηριστικά τους είναι συνήθως περισσότερο καθαρά από των υπολοίπων πόλεων.

Το ΣΑΚΧ χωρίζει καταρχήν τις μητροπόλεις σε δύο κατηγορίες, τις παγκόσμιες πόλεις (global cities) και τις πόλεις –πύλες (Οικονόμου, 2000: 461). Τα κρίσιμα μεγέθη για την πρώτη κατηγορία είναι η ύπαρξη τουλάχιστο 1,5 εκατομμυρίου κατοίκων και η ένταξη σε κάποιο διεθνές τόξο ανάπτυξης. Οι πόλεις της δεύτερης κατηγορίας πρέπει να έχουν πάνω από 500000 κατοίκους.

Οι μεσαίες πόλεις με βάση τα ευρωπαϊκά δεδομένα πρέπει να έχουν 100000 έως 500000 κατοίκους. Ωστόσο, το ουσιαστικό στοιχείο σε αυτές είναι η ύπαρξη ενός μεταμοντέρνου προφίλ όπως προσδιορίστηκε παραπάνω.

Ο αστικός κύκλος είχε μια έντονη αλληλεπίδραση με τον εκσυγχρονισμό των επιχειρηματικών δομών και τις ανακατατάξεις στο οικιστικό δίκτυο. Η αναδιάρθρωση της οικονομίας προκάλεσε την αποσυγκεντροποίηση των εκτελεστικών λειτουργιών προς τις μικρότερες πόλεις και την συσπείρωση των επιτελικών στις μεγάλες.

Τα μεταφορντικά μοντέλα παραγωγής σχετίζονται άμεσα με την διεθνοποίηση και την τριτογενοποίηση. Οι τρεις παραπάνω παράγοντες ήταν καθοριστικοί στην μετεγκατάσταση πολλών επιχειρήσεων και μέρους της παραγωγικής διαδικασίας σε μη δυτικές χώρες ή σε μεσαίες πόλεις της Δύσης. Το κυρίαρχο μοντέλο οργάνωσης των μεγάλων επιχειρήσεων διαμορφώθηκε ως εξής:

Το αρχηγείο της επιχείρησης μαζί με τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης τείνει να χωροθετείται σε μια μητρόπολη. Εκεί απολαμβάνει όλα πλεονεκτήματα από τις οικονομίες κλίμακας στις πωλήσεις και τις οικονομίες συσπείρωσης στις υπηρεσίες, αντλεί εύκολα ειδικευμένο δυναμικό, έχει εύκολη πρόσβαση στα εμπορικά και χρηματοπιστωτικά δίκτυα και αξιοποιεί άμεσα την έρευνα (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 26).

Στις μεσαίες και μικρότερες πόλεις εγκαθίστανται εκτελεστικές λειτουργίες όπως η παραγωγή, η αποθήκευση και η διανομή των προϊόντων⁸. Αυτό συμβαίνει επειδή οι αξίες γης είναι μικρότερες και εξοικονομούνται μεγάλα ποσά από τις εκτεταμένες εγκαταστάσεις εργοστασίων και αποθηκευτικών χώρων. Επίσης, η διασπορά των εμπορικών κόμβων μεγαλώνει την οικονομική ενδοχώρα.

Οι μητροπόλεις διαθέτουν καίριας σημασίας υποδομές. Τα μεγάλα αεροδρόμια και λιμάνια, το μετρό, τα διασημότερα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, τα ευρυζωνικά δίκτυα καθώς και τα κτιριακά συγκροτήματα γραφείων με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική ποιότητα και κύρος είναι χωροθετημένα στις μητροπόλεις (Πετράκος και

⁸ Παραδόσεις του κου Γιώργου Πετράκου στο μάθημα «Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική»

Οικονόμου, 1999: 26). Επίσης, διαθέτουν τις πλέον ειδικές υπηρεσίες σε τομείς κεφαλαιώδους σημασίας, όπως νομικοί, φοροτεχνικοί, τράπεζες κλπ.

Στις μεσαίες πόλεις, ιδιαίτερος στις γειτονικές των μητροπόλεων, οι υποδομές φαίνεται ότι εξυπηρετούν συχνά τις δραστηριότητες των μητροπόλεων. Ένα οικείο παράδειγμα είναι το Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών και Αεροναυπηγών της Πάτρας, το οποίο βγάζει απόφοιτους που απορροφούνται στην ΕΑΒ η οποία είναι εγκατεστημένη στην Αθήνα. Οι μεσαίες πόλεις εκμεταλλεύονται ακόμη την συμφόρηση και το υψηλό κόστος των υπηρεσιών των μητροπόλεων ώστε να αποσπάσουν μεγαλύτερο μερίδιο στις αγορές.

Μια άλλη πτυχή που πρέπει να εξεταστεί είναι θέση των πόλεων στα διεθνή εμπορικά δίκτυα. Οι μητροπόλεις είναι χτισμένες σε κομβικά σημεία και οι υποδομές τους μπορούν να εξυπηρετήσουν επιχειρήσεις και κατοίκους σε πολύ μεγάλη έκταση. Στην εποχή μας, εξίσου μεγάλης σημασίας είναι η θέση των πόλεων στα άυλα δίκτυα των υπολογιστών και της γνώσης και ο ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος (Σκάγιαννης, 1999: 243).

Αντίθετα, οι μεσαίες πόλεις έχουν μικρότερη ενδοχώρα γι' αυτό και δεν απαιτείται τόσο καίρια θέση στα εμπορικά και τα άυλα δίκτυα. Ωστόσο, στον μεταξύ τους ανταγωνισμό θα βγουν νικήτριες οι πόλεις που βρίσκονται κοντύτερα στις μητροπόλεις ή που θα σχηματίσουν συνεκτικά δίκτυα συνεργασίας με άλλες πόλεις και θα επωφεληθούν από την πολυκεντρικότητα.

Ένα τελευταίο ζήτημα έχει να κάνει με την ποιότητα ζωής. Στις μητροπόλεις υπάρχουν δυνατότητες διασκέδασης, ψυχαγωγίας και αναψυχής απρόσιτες στις υπόλοιπες πόλεις. Όπερες, μουσεία κάθε είδους, αθλητικοί αγώνες, θέατρα, κινηματογράφοι, βιβλιοθήκες, πινακοθήκες και γενικότερα όλες οι πολιτιστικές δραστηριότητες υψηλού κύρους, αυτές που ορισμένοι μελετητές όπως ο Eco θα ονόμαζαν υψηλή κουλτούρα, συγκεντρώνονται στις μητροπόλεις.

Στις μεσαίες πόλεις αντίστοιχα συγκεντρώνονται παρόμοιες λειτουργίες χαμηλότερου όμως επιπέδου. Για παράδειγμα, οι νέες θεατρικές παραστάσεις ανεβαίνουν πρώτα σε θέατρα των μεγάλων πόλεων και μετά ανεβαίνουν στα θέατρα των μεσαίων πόλεων, αφού όμως θα έχουν ήδη γίνει γνώστες και δεν θα θεωρούνται πια νέες. Αυτή η διαφορά φάσης παρατηρείται και στην μόδα και σε άλλους τομείς. Επίσης, η πρωτοπορία στην τέχνη και στην λογοτεχνία ξεκινά επίσης από μεγάλες πόλεις και διαχέεται έπειτα στις μικρότερες. Επομένως, το υψηλότερο σημείο που

μπορούν να φτάσουν οι πολιτιστικές δραστηριότητες των μεσαιών πόλεων είναι η μέση κουλτούρα.

Ο παραπάνω διαχωρισμός δεν μπορεί να συμπεριλάβει κάποιες ειδικές περιπτώσεις όπως του Τελ Αβίβ. Το Τελ Αβίβ είναι μια πόλη με μεταμοντέρνο προφίλ, αν παραβλέψουμε το γεγονός ότι μόνο οι Ισραηλινοί συμμετέχουν στην διακυβέρνησή της. Επίσης, δεν εξετάζει το πώς οι πόλεις –πύλες διαφοροποιούνται από ορισμένες μεσαιές πόλεις με ανάλογο πληθυσμό. Για παράδειγμα, η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη –πύλη ενώ το Ντόρντμουτ όχι. Ακόμη, οι πανεπιστημιούπολεις όπως το Κέμπριτζ και οι τεχνολογικές όπως η Σοφία Αντίπολις ανήκουν στις μεταμοντέρνες πόλεις; Και αν ναι, υπόκεινται στην γεωγραφική κατάταξη που κάναμε ή αποτελούν χωριστή κατηγορία; Τα παραπάνω ζητήματα είναι πολύ ειδικά για την παρούσα ανάλυση και βρίσκονται στις παρυφές του θέματός μας.

Εδώ απλά δώσαμε μια γενική εικόνα γύρω από την κατηγοριοποίηση των μεταμοντέρνων πόλεων. Δεδομένου ότι ο μεταμοντερνισμός είναι ένα φαινόμενο σε πλήρη εξέλιξη η παραπάνω εικόνα αναμένεται ότι θα μεταβληθεί μελλοντικά προς την μία ή την άλλη κατεύθυνση.

2.3. Οι προκλήσεις των μεταμοντέρνων πόλεων και οι ελληνικές μεταμοντέρνες πόλεις

Οι μεταμοντέρνες πόλεις φαίνεται πως διανύουν ένα νέο αστικό κύκλο με άξονα όμως όχι την βιομηχανία, άλλα τις υπηρεσίες. Στο τέλος της περασμένης δεκαετίας ήταν ήδη σαφές ότι είχε ξεκινήσει η περιαστικοποίηση των υπηρεσιών (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 23). Πιθανά αίτια της παραπάνω εξέλιξης είναι οι υψηλές αξίες των ακινήτων στο κέντρο, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών–βιντεοδιάσκεψη, οπτικές ίνες και –και η διάθεση για μείωση του χαμένου χρόνου των μετακινήσεων. Ένα πολύ γνωστό παράδειγμα είναι η μετατροπή του Αμαρουσίου σε νέο αστικό κέντρο του ΠΣΠ. Δεν είναι ακόμη σαφές κατά πόσο οι μικρότερες πόλεις ακολουθούν τις μεγάλες σε αυτό το θέμα. Ούτε είναι ακόμη σαφές αν οι υπηρεσίες αυτές είναι οι επικουρικές –νομικές, φοροτεχνικές κλπ– ή οι επιτελικές –management μεγάλων επιχειρήσεων και η κεντρική Δημόσια Διοίκηση. Το μόνο που είναι φανερό είναι ότι πρόκειται για μεγάλους χώρους γραφείων που δημιουργούνται κοντά σε αεροδρόμια ή ακριβά προάστια (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 23).

Είναι πάντως σαφές ότι η ανασφάλεια που κυριαρχεί μετά το χτύπημα της 9/11 και τα συνεχή επιτεύγματα των ΓΠΕ μπορούν να οδηγήσουν στην αποσυγκεντροποίηση των υπηρεσιών προς τις μεσαίες πόλεις. Σε αυτή την περίπτωση μάλλον στις μητροπόλεις θα παραμείνουν μόνο οι ποικίλες επιτελικές λειτουργίες –μεταξύ των οποίων αναπτύσσεται πάντα μια συμβιωτική σχέση. Οι περισσότερες προετοιμασμένες από τις μεσαίες πόλεις θα επωφεληθούν ταχύτερα.

Οι ατμομηχανές της αστικής ανάπτυξης είναι τα multiplex, τα αθλητικά κέντρα και τα αεροδρόμια⁹, τα οποία επίσης χωροθετούνται πλέον στις άκρες της μητρόπολης. Αν και το μέγεθος των περισσότερων μητροπόλεων φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί, οι μετακινήσεις των πληθυσμών συνεχίζονται και μάλλον θα έχουμε νέες επεκτάσεις.

Το κέντρο θα εξακολουθήσει να αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της πόλης κυρίως λόγω των κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου και τα α-κεντρικά μοντέλα πόλεων δεν είναι ιδιαίτερα πιθανά (Αραβαντινός, 2002: 26). Η λειτουργία του όμως θα περιοριστεί στον τομέα του πολιτισμού, εκτός ίσως από τις μεσογειακές πόλεις που το κύρος του κέντρου ήταν πάντα μεγάλο.

Οι ελληνικές πόλεις ακολουθούν το μεσογειακό πρότυπο τόσο στην πολεοδομία, όσο και στην οικονομία και την κοινωνία. Η διαχρονική εξέλιξη της εθνικής οικονομίας, με την κακή μακροοικονομική κατάσταση, την απόθεση των ξένων επενδύσεων, την έλλειψη ανταγωνιστικότητας, την περιορισμένη χρήση των νέων τεχνολογιών και την ανεπάρκεια των υποδομών, έχει συμβάλλει στην ταυτόχρονη ύπαρξη στον ελληνικό χώρο χαρακτηριστικών προβιομηχανικών και μεταβιομηχανικών. Η πρόσφατη εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα θα ενισχύσει ασφαλώς τη μεταβιομηχανική φυσιογνωμία της χώρας, αφού ο τριτογενής τομέας φαίνεται να είναι πιο ανταγωνιστικός από τον δευτερογενή.

Μία ακόμη ιδιαιτερότητα, που επισημαίνεται και στην διεθνή βιβλιογραφία, είναι η έλλειψη εξειδίκευσης των αστικών κέντρων (Πετράκος και Οικονόμου, 1999: 37). Για παράδειγμα, το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα στο ΑΕΠ παραμένει το ίδιο είτε πρόκειται για μεγάλη είτε για μεσαία πόλη. Η έλλειψη ειδίκευσης των μεγάλων πόλεων στον τριτογενή και των μεσαίων στον δευτερογενή τομέα μπορεί να κοστίζει ακριβά στον ενιαίο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό χώρο.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η αδύναμη κοινωνία των πολιτών, θέμα που θα συζητηθεί και παρακάτω. Αν και δεν υπάρχουν ανυπέρβλητα θεσμικά εμπόδια, οι

⁹ Διάλεξη του Μιχαήλ – Αλέξιου Δέφνερ στην ημερίδα για τον εορτασμό των δέκα χρόνων από την ίδρυση του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

πολίτες έχουν την τάση να αδιαφορούν για την αστική διακυβέρνηση. Οι περισσότεροι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί δραστηριοποιούνται σε εθνικό και όχι σε αστικό επίπεδο. Επίσης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει απαρχαιωμένες δομές και αντιλήψεις.

Με βάση τα παραπάνω είναι σαφές ότι οι ελληνικές πόλεις –εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις– δύσκολα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν μεταμοντέρνες, αν παραβαλλόταν μόνο με τις υπόλοιπες δυτικές πόλεις. Όμως το γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία βρίσκεται ήδη στην μεταβιομηχανική της φάση, η ΕΕ διαμορφώνει κοινές πολιτικές για τον ευρωπαϊκό χώρο και το θεσμικό πλαίσιο της χώρας εκσυγχρονίζεται διαρκώς επιτρέπει να υποστηριχθεί πώς όλες οι μεγάλες ελληνικές πόλεις θα είναι μακροπρόθεσμα και μεταμοντέρνες.

Οι μόνες ελληνικές πόλεις που ικανοποιούν κατ' ελάχιστο τις προϋποθέσεις που τέθηκαν είναι η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη οι οποίες διαθέτουν ένα προφίλ συμβατό με αυτό των δυτικών πόλεων, τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία. Επίσης πολλές πόλεις διαπεριφερειακής εμβέλειας, όπως η Πάτρα και το Ηράκλειο, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν μεταμοντέρνες αν συγκριθούν με γειτονικές πόλεις, ίδιου μεγέθους, των Βαλκανίων ή της Μέσης Ανατολής.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, θα ήταν ακριβές αν λέγαμε ότι τα Ιωάννινα, η πόλη που εξετάζουμε, είναι μια πόλη με ορισμένα μόνο μεταμοντέρνα χαρακτηριστικά ή ότι είναι μια μεταμοντέρνα πόλη για τα ελληνικά δεδομένα. Τα Ιωάννινα αξιοποιούν την πληροφορική (ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας, 2000), διαθέτουν ιδιαίτερα δυναμικούς φορείς, όπως το Πανεπιστήμιο και η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, και γενικά αφομοιώνουν περισσότερα στοιχεία της μεταμοντέρνας εποχής από άλλες πόλεις. Επίσης, υπάρχει «μαύρη εργασία», αποτέλεσμα κυρίως της μετανάστευσης και της ανεπαρκούς διοίκησης. Ακόμη, μετά το 1990, έχουν διεθνοποιηθεί τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνική σκοπιά. Επιπλέον, παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μια σαφής τάση τριτογενοποίησης, όπως φαίνεται και στο προφίλ. Με αυστηρά πολεοδομικά κριτήρια, είναι μια πόλη που συνδυάζει προμοντέρνα, μοντέρνα και μεταμοντέρνα χαρακτηριστικά, όπως και οι περισσότερες ελληνικές πόλεις. Την ίδια άποψη θα δούμε πώς ασπάζονται και τοπικοί φορείς που την χαρακτηρίζουν 'σύγχρονη ελληνική πόλη'.

Η ταυτόχρονη ύπαρξη βιομηχανικών και μεταβιομηχανικών χαρακτηριστικών στην τοπική οικονομία συμβαδίζει με το εθνικό πρότυπο και σε κάποιο βαθμό προκαθορίζει την μίξη στοιχείων στις πολιτικές που να ευνοούν τον δευτερογενή και τον τριτογενή

τομέα. Σε κάθε περίπτωση πάντως οι τομείς –κλειδιά για την επιτυχία του σχεδιασμού είναι η καινοτομία, η αστική διακυβέρνηση, η κομβική θέση πάνω στα δίκτυα, η ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση, οι άυλες υποδομές, δηλαδή οι απαντήσεις στις προκλήσεις της σύγχρονης, μεταμοντέρνας εποχής.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΡΟΦΙΛ Π.Σ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

1. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ - ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

1.1. Γενικά Ιστορικά Στοιχεία

Τα πρώτα στοιχεία¹⁰ στην ιστορία της πόλης των Ιωαννίνων ξεκινούν τον 9^ο αιώνα μ.Χ., μια περίοδο που τα Ιωάννινα έχουν τη μορφή μιας βυζαντινής πόλης με στρατιωτικό χαρακτήρα και οχυρωμένη με τείχη. Τα όριά της τότε ήταν το ιστορικό πλέον κάστρο που δημιουργεί μια χερσόνησο μέσα στη λίμνη η οποία χωριζόταν από την υπόλοιπη στεριά με προστατευτική τάφρο. Κάτοικοι της πόλης μέσα από τα τείχη ήταν οι προνομιούχοι, ενώ έξω από αυτά έμεναν οι αγρότες, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν το οχυρό μόνο σε περίπτωση κινδύνου για την προστασία τους.

Τα νέα δεδομένα για την πόλη ξεκινούν τον 12^ο αιώνα μ.Χ., σε μια περίοδο που αναπτύσσεται το εμπόριο και στην κοινωνική διαστρωμάτωση της πόλης προστίθεται και η τάξη των εμπόρων που κατείχε την ανάλογη οικονομική δύναμη να ανταγωνιστεί τους φεουδάρχες. Η τάξη αυτή αποτέλεσε και την αιτία για την δημιουργία μιας ζώνης εργασίας και ανταλλαγών έξω από τα τείχη που αποτελούνταν από τεχνίτες και εμπόρους.

Με τον τρόπο αυτό άρχισαν να δημιουργούνται ζώνες χρήσεων γύρω από τα τείχη που από το 13^ο αιώνα εξελίχθηκαν σε συνοικίες. Στην συνέχεια, τον 14^ο αιώνα, οι συνοικίες απλώνονται στην περιοχή που σήμερα βρίσκεται το ιστορικό κέντρο της πόλης. Με αυτή τη μορφή αστικής δομής με φεουδαρχικό χαρακτήρα παραμένει και τον 15^ο αιώνα. Στην κοινωνία εκείνης της εποχής υπάρχουν κάποιες αλλαγές. Η αστική τάξη των εμπόρων αυξάνεται σε πληθυσμό και ταυτόχρονα δημιουργούνται συντεχνίες από τους τεχνίτες που διεκδικούν την επαγγελματική τους ασφάλεια. Επικρατεί, κατά αυτόν τον τρόπο, ένα είδος κοινωνικοοικονομικής ισορροπίας ανάμεσα στο οικιστικό δίκτυο που δημιουργεί η πόλη με τα γύρω χωριά, ένα δίκτυο με κέντρο των οικονομικών συναλλαγών την εμπορική ζώνη γύρω από το Κάστρο. Ακόμα και όταν το

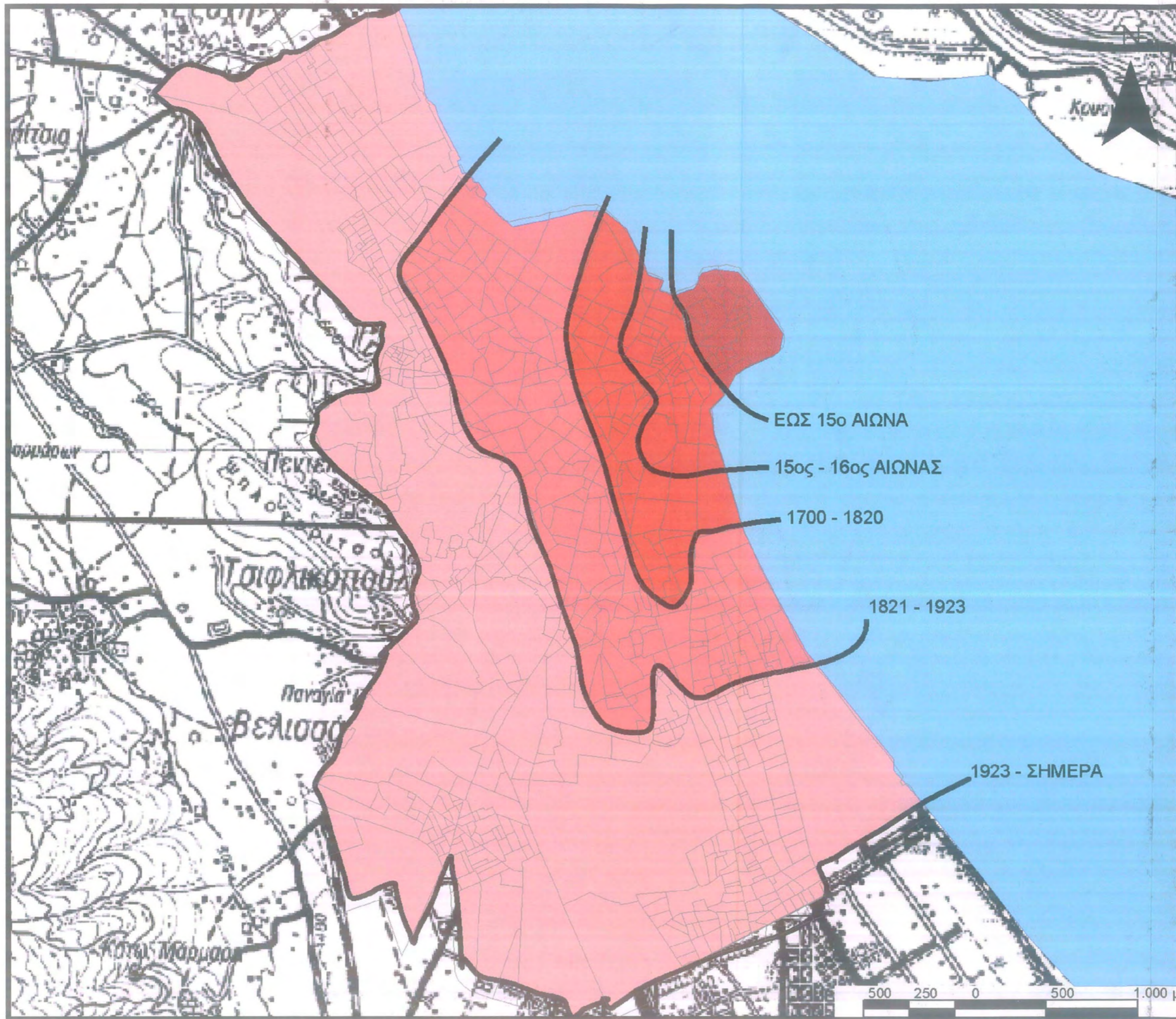
¹⁰ Όλα τα στοιχεία της ιστορικής εξέλιξης της πόλης προέρχονται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο των Ιωαννίνων που εκπονήθηκε την περίοδο 1982 – 84 με την Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης, από την ιστοσελίδα του Δήμου Ιωαννιτών (www.dimioan.gr) και από την εργασία του Τριαντάφυλλου Μιχαηλίδη στο μάθημα «Ανθρωπογεωγραφία» το 1999.

1430 η πόλη έπεσε στα χέρια των Οθωμανών η αστική δομή της πόλης δεν άλλαξε καθόλου. Έτσι, μέσα στο κάστρο συνυπάρχουν Μουσουλμάνοι, Εβραίοι και Χριστιανοί.

Τον 17^ο αιώνα μ.Χ. και συγκεκριμένα το 1611 ο χριστιανικός πληθυσμός εκδιώχτηκε από το Κάστρο με συνέπεια την αναδιοργάνωση του χώρου. Το Κάστρο, εκτός από το Ιτς – Καλέ όπου και βρίσκονται τα παλάτια των αρχόντων, απαξιώνεται ως χώρος κατοικίας μιας και κατοικείται από κατώτερες κοινωνικές τάξεις. Από την άλλη μεριά, βέβαια, επεκτάθηκαν οι συνοικίες που είχαν δημιουργηθεί εκτός του Κάστρου κατά μήκος ενός άξονα που τις συνδέει με το κέντρο και σταδιακά καλύπτουν τα κενά μεταξύ της πόλης και των γύρω λόφων. Μια ακόμα συνέπεια που εμφανίστηκε με την ανακατάταξη του πληθυσμού ήταν και η δημιουργία μιας ακόμα αστικής τάξης Ελλήνων εμπόρων και βιοτεχνών οι οποίοι έχουν οικονομικές σχέσεις με όλη την Οθωμανική Αυτοκρατορία και με χώρες έξω από αυτή. Οι Έλληνες έμποροι ήταν αυτοί που έφεραν μαζί τους και μια διαφορετική αισθητική στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομία –περιοχές με αρχοντόσπιτα, περιοχές με νοικοκυρόσπιτα.

Αργότερα, τον 18^ο αιώνα μ.Χ. τα Ιωάννινα διανύουν την περίοδο ακμής τους γνωρίζοντας σημαντική οικονομική, κοινωνική και πνευματική άνθηση η οποία και φτάνει το αποκορύφωμά της την περίοδο διακυβέρνησης του Αλή Πασά, όπου η πόλη αποκτά ένα διεθνές πρόσωπο. Μαζί, όμως, με την πτώση του Αλή Πασά αρχίζει και η παρακμή της πόλης γεγονός που επιδεινώνεται από δύο μεγάλες πυρκαγιές το 1822 και το 1912. Βέβαια, με την προσάρτηση της Ηπείρου στην υπόλοιπη Ελλάδα, τα Ιωάννινα όπως και όλες η ελληνικές πόλεις χάνουν μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους εξαιτίας της τρομερής αστικής ανάπτυξης που χαρακτηρίζει την Αθήνα. Η πολεοδομική και κοινωνική εξέλιξη των Ιωαννίνων ακολουθεί ως πρότυπο αυτό της πρωτεύουσας της χώρας με την γη να παίρνει σημαντική αξία και με την δόμηση να παίζει το ρόλο του «παραγωγού κατοικίας», κυρίως για κερδοσκοπικούς σκοπούς.

Έτσι, το 1934 έρχεται να προστεθεί στην πολεοδομική ιστορία της πόλης το πρώτο διάταγμα για το Σχέδιο Πόλης. Από τότε υπήρξαν κάποιες επεκτάσεις. Η πρώτη έγινε το 1948 στην περιοχή της Κιάφας. Μετά την δεκαετία του '60 γίνεται πιο φανερή η καταστροφή της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της πόλης με τις ρυμοτομήσεις που προτείνονταν ακόμα και από το Σχέδιο του '34. Εκείνη την περίοδο επικρατούσε μια «πολεοδομική διαμάχη» ανάμεσα στην ομοιομορφία που προσέφερε η ρυμοτόμηση του δυτικού προτύπου και στην παραδοσιακή εικόνα που προσέφεραν οι μαχαλάδες και τα

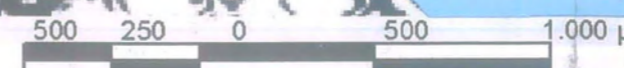
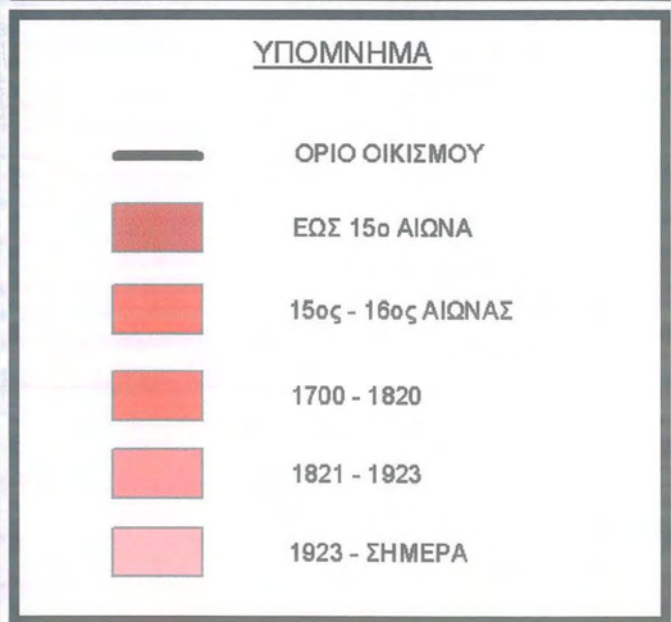

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κόπος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **1**
 ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΧΟΥΣ

Υπόβαθρο: Βιβλιοπωλείο Ρογκότης Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

σοκάκια του ανατολικού προτύπου. Το τελικό, πάντως, αποτέλεσμα όλης αυτής της διαμάχης ήταν η λάθος ρυμοτομία και η πλήρης παραμόρφωση της πόλης. Ακολουθούν κάποιες επεκτάσεις το 1971 στην περιοχή των Αμπελοκήπων, το 1979 στην περιοχή του Βελισάριου και σήμερα γίνονται πολλές πράξεις εφαρμογής για την ένταξη νέων περιοχών στο σχέδιο πόλης.

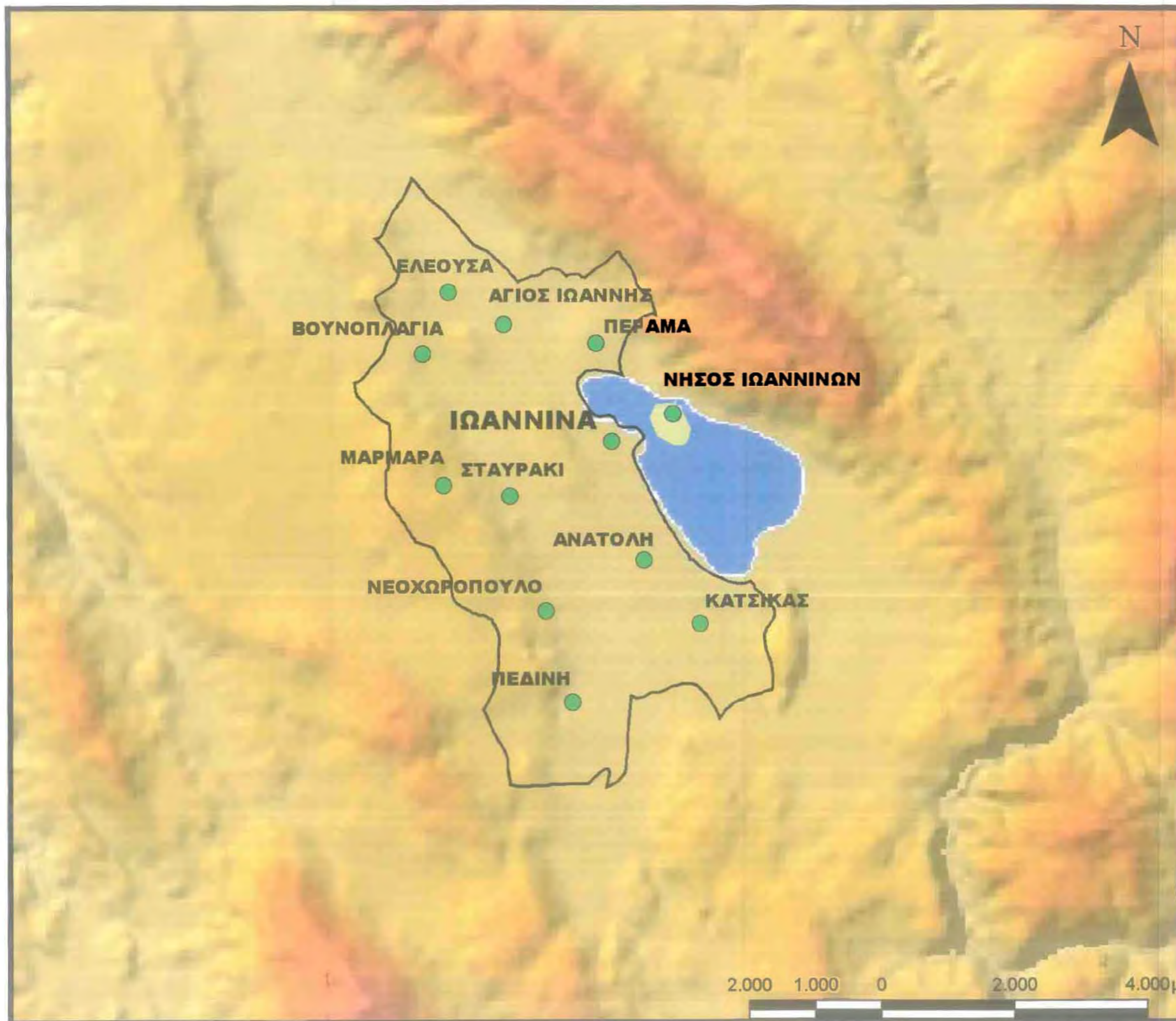
Μέχρι το 1987, έχουν μείνει πολύ λίγα στοιχεία από την πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά της πόλης. Ακόμα και το Κάστρο στο ιστορικό κέντρο της πόλης που είχε μείνει σχεδόν ανέπαφο έχει υποστεί κάποιες ατυχείς επεμβάσεις που μερικές το υποβαθμίζουν αισθητικά. Πρέπει να τονίσουμε βέβαια πως ξοδεύονται πολλά χρήματα από την πλευρά του Δήμου Ιωαννιτών για την ανάπλαση της περιοχής του ιστορικού κέντρου. Επίσης, στα σχέδια του Δήμου υπάρχουν και τα διατηρητέα κτίρια της περιοχής τα οποία μέχρι την περίοδο της Ε.Π.Α. χάνονταν μέσα στο δομημένο περιβάλλον της πόλης.

Από το 1987 η δόμηση στα Ιωάννινα καθορίζεται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Φ.Ε.Κ. 58/Δ/09.02.1987) και την Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου που θεσμοθετήθηκε δύο χρόνια αργότερα. Το Γ.Π.Σ. τροποποιήθηκε το 1993 (Φ.Ε.Κ. 389/Δ/21.04.1993). Με τον τρόπο αυτό ξεκίνησε μια προσπάθεια ορθολογικού σχεδιασμού και προστασίας του αστικού και περιαστικού χώρου της πόλης και η θεώρηση των Ιωαννίνων ως μητροπολιτικού κέντρου μιας ευρύτερης περιοχής.

1.2. Το Λειτουργικό Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων

Η περιοχή επιρροής της πόλης των Ιωαννίνων επεκτείνεται πολύ πέρα από τα διοικητικά όρια του δήμου Ιωαννιτών (όπως αυτά ορίστηκαν από το Πρόγραμμα «Καποδίστριας») και περιλαμβάνει ένα μέρος του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, που αποτελείται από τους Ιωαννιτών, Ανατολής, Μπιζανίου, Παμβώτιδος, Πασαρώνας, Περάματος και την κοινότητα νήσου Ιωαννίνων.

Στη μελέτη Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Ηπείρου (Γ' φάση, Ιανουάριος 2000) προτείνονται περιοχές επιρροής Πόλεων και Ημιαστικών Οικισμών. Στην περίπτωση των Ιωαννίνων η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τους δήμους Ιωαννιτών, Αγ. Δημητρίου, Ανατολής, Δωδώνης, Άνω Καλαμά, Καλπακίου, Κεντρικού Ζαγορίου, Δερβιζιάνων, Εκάλης, Ευρυμενών, Ζίτσας, Μολοσσών, Μπιζανίου, Παμβώτιδας, Πασαρώνας,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κόπιος Άγγελος

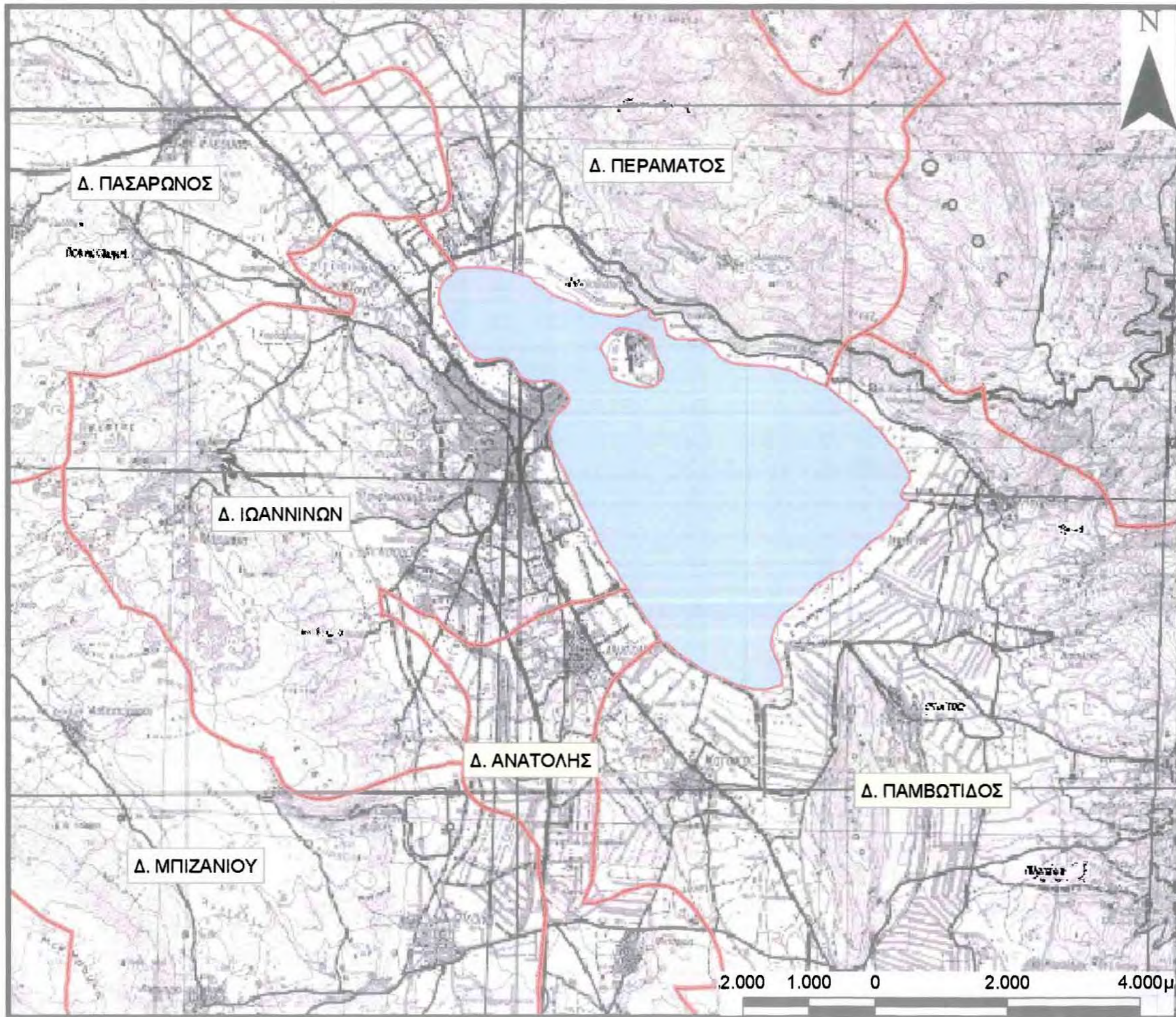
ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ
2	ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

— ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

● ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **3**

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ ΔΗΜΟΙ
- ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ

Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Υπόβαθρο: Βιβλιοπωλείο Ρογκότης Πηγή: ίδια Επεξεργασία

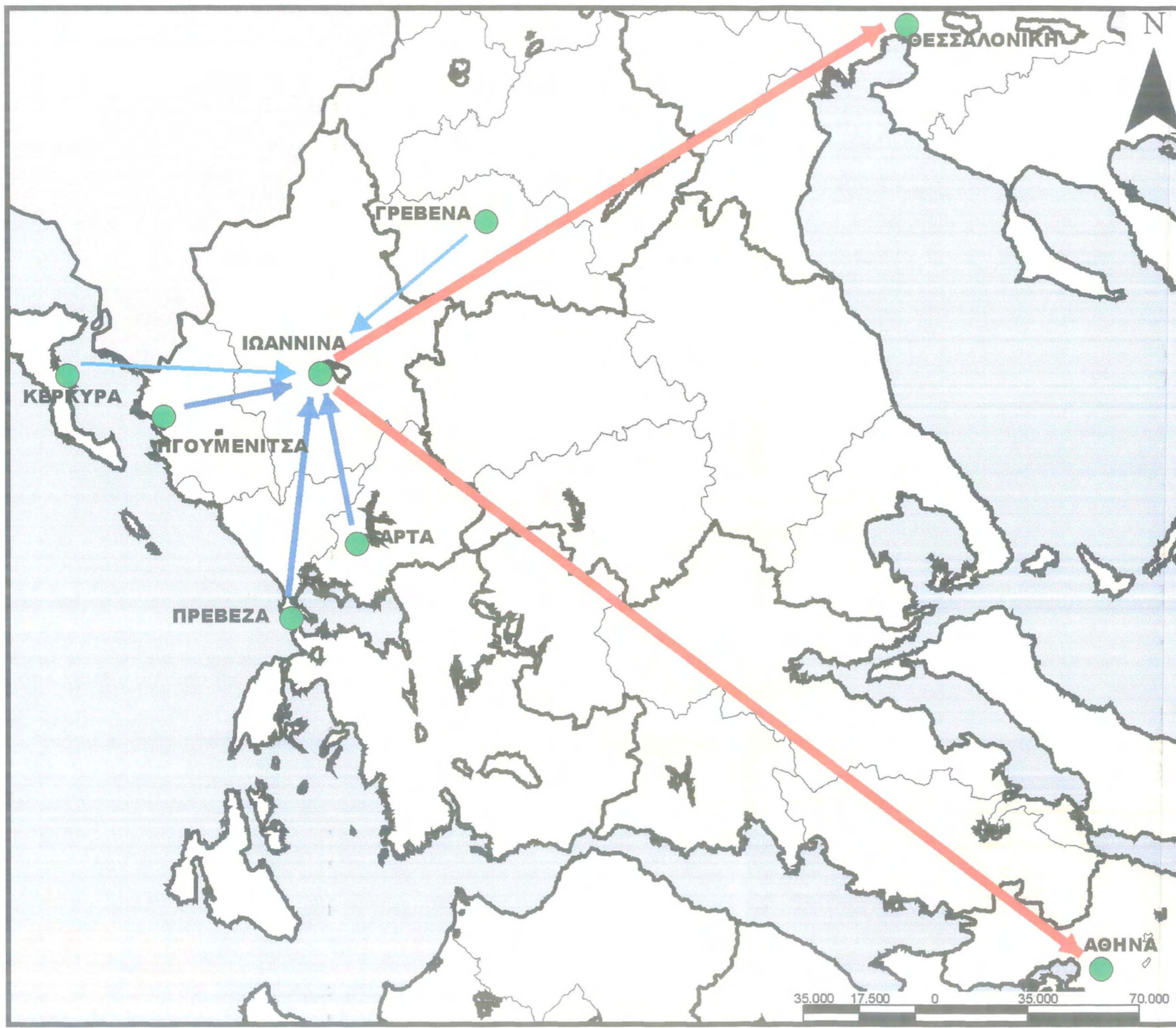
Περάματος, Σελλών, Τύμφης, Ανατολικού Ζαγορίου, Κατσανοχωρίων και τις κοινότητες Νήσου Ιωαννίνων, Πάπιγκου και Βοβούσας.

Στην μελέτη μας αυτό που ονομάζουμε Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων δεν περιλαμβάνει ένα δομημένο περιβάλλον πολεοδομικά συνεχές, αλλά ορίζεται από το σύνολο των οικισμών που συνδέονται με οικιστικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς δεσμούς. Επομένως, στην περιοχή μελέτης μας εντάσσεται το *Λειτουργικό Πολεοδομικό Συγκρότημα* του οποίου τα όρια υπερβαίνουν τόσο του οικισμού όσο και του Δήμου Ιωαννιτών. Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν καθημερινά έντονες μετακινήσεις ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τον τόπο εργασίας ενώ η κάτοικοι των μικρών οικισμών λαμβάνουν μέρος στις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής των Ιωαννίνων –αναψυχή, θρησκευτικές εορτές κ.λπ.– επομένως έχουν εν πολλοίς τα ίδια συμφέροντα και την ίδια ταυτότητα με τους κατοίκους των Ιωαννίνων. Για το λόγο αυτό το *Λειτουργικό Π.Σ. Ιωαννίνων* συμπεριλαμβάνει την πόλη των Ιωαννίνων και τους οικισμούς Ελεούσα (Δήμου Πασαρώνος), Βουνοπλαγιά (Δήμου Πασαρώνος), Αγ. Ιωάννης (Δήμου Πασαρώνος), Πέραμα (Δήμου Περάματος), Μάρμαρα (Δήμου Ιωαννιτών), Εξοχή (Δήμου Ιωαννιτών), Νεοχωρόπουλο (Δήμου Ιωαννιτών), Σταυράκι (Δήμου Ιωαννιτών), Ανατολή (Δήμου Ανατολής), Κατσικάς (Δήμου Παμβώτιδος) και Πεδινή (Δήμου Μπιζανίου).

1.3. Η Πόλη των Ιωαννίνων

Το αστικό συγκρότημα των Ιωαννίνων είναι το σημαντικότερο αστικό κέντρο της Περιφέρειας Ηπείρου και από τα σημαντικότερα σε επίπεδο χώρας. Είναι έδρα της Περιφέρειας και πρωτεύουσα του νομού. Είναι σημαντικός διαπεριφερειακός πόλος (σχέση με Κέρκυρα και Αιτωλοακαρνανία), ενώ ο διακρατικός ρόλος του συγκροτήματος σε σχέση με την Αλβανία ολοένα αυξάνει. Σε αυτό συμβάλλει η παρουσία αναπτυξιακών υποδομών (Αεροδρόμιο, ΒΙ.ΠΕ.) και υπηρεσιών (Ανώτατη εκπαίδευση, Νοσοκομείο, ανεπτυγμένος Τριτογενής τομέας, ειδικές μορφές τουρισμού).

Ο ρόλος αυτός θα ενισχυθεί με την ολοκλήρωση του βόρειου οδικού άξονα της χώρας (Εγνατία οδός), τη δημιουργία του δυτικού οδικού άξονα (Ιόνια οδός) καθώς και από τη σχέση με την βορειοδυτική πύλη της χώρας (Ηγουμενίτσα). Η θέση του συγκροτήματος στο σταυροδρόμι των βασικών συγκοινωνιακών αξόνων και η σύνδεσή

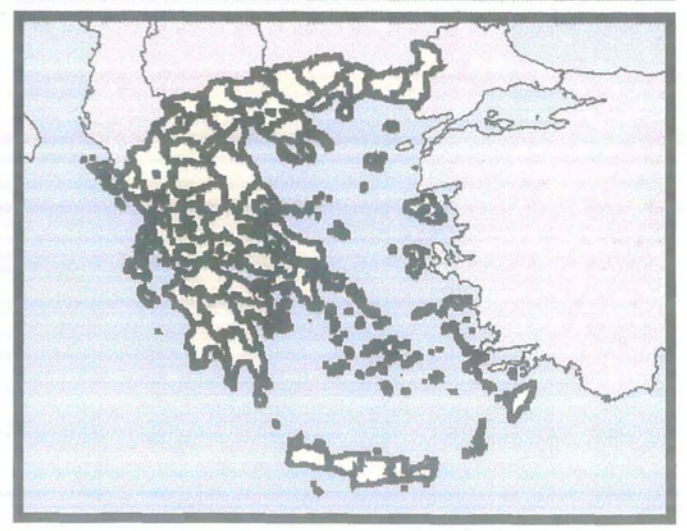
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

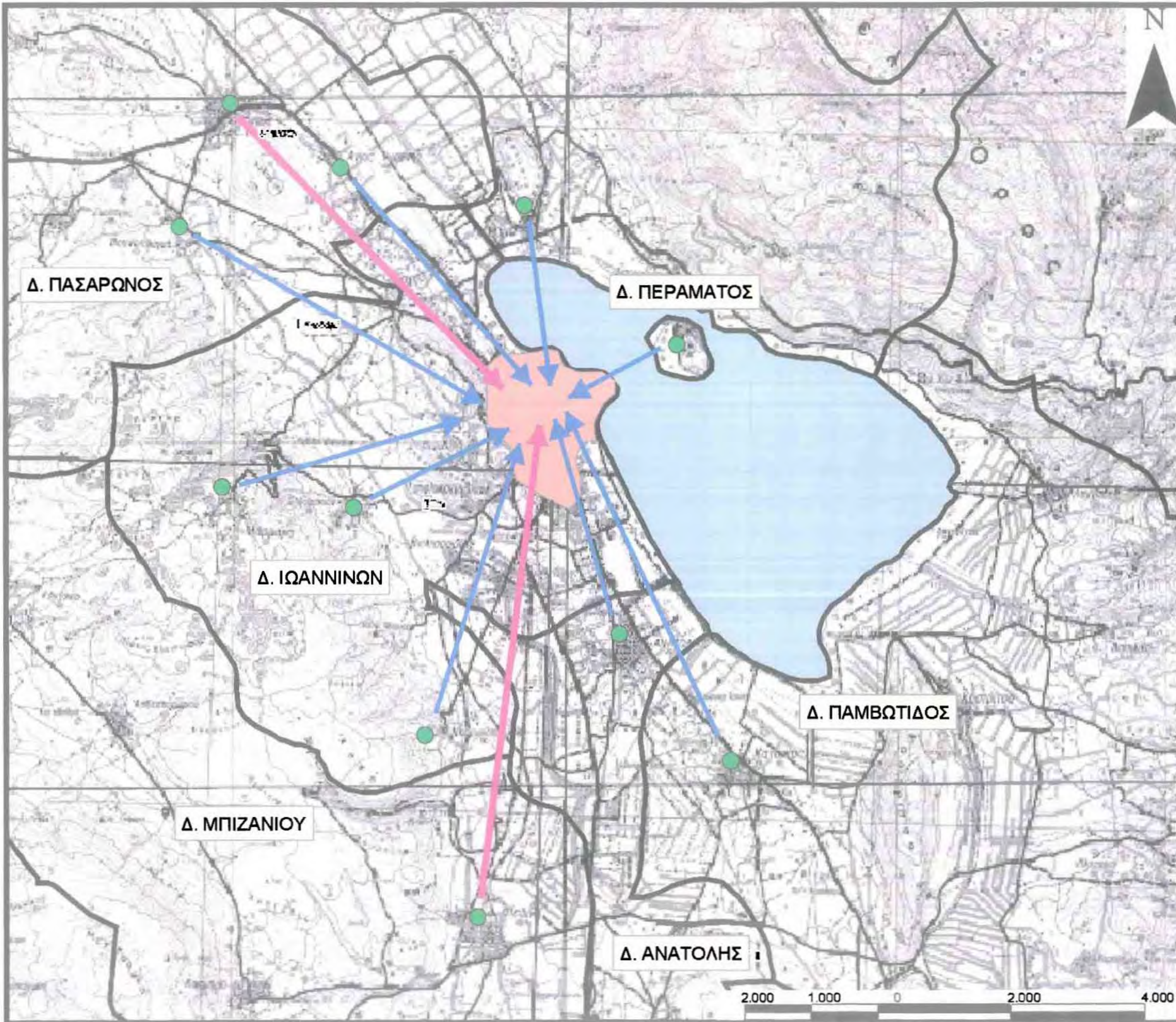
Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **4α**
 ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ
 ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ
 ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ
 - ΟΡΙΑ ΝΟΜΩΝ
 - ΠΟΛΕΙΣ
 - ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ 1ου ΕΠΙΠΕΔΟΥ
 - ΠΡΩΤΕΟΥΣΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ 2ου ΕΠΙΠΕΔΟΥ
 - ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ 2ου ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές
 Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος
 Παπαθεοχάρης Ιωάννης

Επιβλέποντες Καθηγητές
 Οικονόμου Δημήτρης
 Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ
4β

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ
**ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
 (ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ)**

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ ΔΗΜΟΙ
 - ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 - ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
 - ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ 4ου ΕΠΙΠΕΔΟΥ
 - ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ 5ου ΕΠΙΠΕΔΟΥ

του με τα σημαντικά διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα καθώς και με τη δυτική Βαλκανική, θα αναδείξουν την πόλη των Ιωαννίνων σε σημαντική Εθνική και Ευρωπαϊκή πόλη.

Το μέγεθος και οι λειτουργίες της πόλης των Ιωαννίνων, η γεωγραφία του Νομού, οι μεταφορικές υποδομές του και, ως ένα βαθμό, ορισμένες ιστορικές σχέσεις, προσδιορίζουν τις διανομαρχιακές σχέσεις και εξαρτήσεις. Ταυτόχρονα, μέσα από τις υπηρεσίες που προσφέρει -π.χ. υγείας, εκπαίδευσης, αναψυχής-, ασκεί ευρύτερη υπερπεριφερειακή επιρροή τόσο στη Δυτική Ελλάδα, όσο και σε ολόκληρη τη χώρα.

Η πόλη των Ιωαννίνων, ως δευτερεύον αστικό κέντρο της χώρας και ως έδρα Περιφέρειας, εξαρτάται από την Αθήνα και, σε μικρότερο βαθμό, από τη Θεσσαλονίκη, ενώ η μεγάλη ελκυστικότητα που ασκεί στις εκείθεν των εθνικών συνόρων περιοχές, θα αυξάνεται όσο θα αναδιαρθρώνεται η οικονομία από την άλλη πλευρά των συνόρων, δηλαδή στην Αλβανία.

Επιπλέον, σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο του Νομού Ιωαννίνων, τα Ιωάννινα συμμετείχαν και σε πολλά δίκτυα πόλεων όπως:

- *Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις*. Τα Ιωάννινα συμμετέχουν στο Πρόγραμμα για το περιβάλλον UNEP (Ηνωμένα Έθνη), μαζί με άλλες πόλεις όπως η Αθήνα, το Αργοστόλι, ο Βόλος, η Ιεράπετρα, η Λάρισα, η Λειβαδιά, η Πάτρα, η Πτολεμαΐδα, η Ρόδος και διάφοροι δήμοι της Αττικής. Το φθινόπωρο του 1995 διοργανώθηκε στην Ελλάδα Τριήμερο Παγκόσμιας Δράσης στα Πλαίσια του Προγράμματος Υγεία για όλους 2000.
- *Δίκτυο Πόλεων για την Προστασία και Αναζωογόνηση του Περιβάλλοντος*. Τα Ιωάννινα στην προσπάθεια βιώσιμης – ισόρροπης ανάπτυξης και προστασίας του αστικού περιβάλλοντος συμμετέχει στο παραπάνω δίκτυο με άλλες πόλεις και Δήμους όπως: Αλεξανδρούπολη, Βόλος, Καρδίτσα, Καλαμάτα, Κηφισιά, Πάτρα, Κατερίνη, Μυτιλήνη και Ταύρος.
- *Δίκτυο Ιστορικών Κέντρων*. Η πόλη των Ιωαννίνων συμμετέχει στο παραπάνω δίκτυο λόγω της πλούσιας ιστορίας της, η οποία έχει αφήσει σημαντικά τεκμήρια στον ιστό της.

1.4. Χρήσεις Γης

1.4.1. ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο Νομός Ιωαννίνων διαθέτει το 62% των δασικών εκτάσεων της Περιφέρειας και το 58% των βοσκοτόπων. Αν και διαθέτει σε απόλυτες τιμές τη μεγαλύτερη έκταση σε καλλιεργούμενη γη, αυτή δεν αντιστοιχεί παρά στο 8% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Χώρας είναι 30% (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 1.1.).

1.4.2. ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Στην πόλη των Ιωαννίνων, παρότι οι περισσότερες κατηγορίες λειτουργιών συγκεντρώνονται κοντά στους βασικούς άξονες της πόλης, δεν θα μπορούσαμε να πούμε πως παρατηρείται κάποιο έντονο φαινόμενο σύγκρουσης χρήσεων γης.

Το σύγχρονο κέντρο της πόλης συγκεντρώνει όπως είναι αναμενόμενο κυρίως λειτουργίες εμπορίου, διοίκησης και υπηρεσιών. Το ιστορικό κέντρο της πόλης χωροθετείται στη συνέχεια του σύγχρονου κέντρου και φιλοξενεί τις λειτουργίες του χοντρικού και λιανικού εμπορίου, της βιοτεχνίας και της ψυχαγωγίας. Η περιοχή γύρω από την λίμνη, ειδικότερα τους καλοκαιρινούς μήνες συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των ψυχαγωγικών και τουριστικών λειτουργιών, τόσο για τους ίδιους τους κατοίκους, όσο και για τους τουρίστες. Ιδιαίτερη σημασία στην περιοχή αυτή αποτελεί ο Μώλος και το Ιστορικό Κάστρο.

Το εμπόριο και η βιοτεχνία εμφανίζονται ακόμα και στα τοπικά κέντρα στην περιφέρεια της πόλης. Από την άλλη μεριά όμως, τα τελευταία χρόνια, με την εγκατάσταση υπεραγορών σε κάποια σημεία της πόλης αρχίζει ένας δύσκολος αγώνας ανταγωνισμού για τις τοπικές αγορές.

Στο σύγχρονο κέντρο της πόλης αναπτύσσονται επίσης και οι δημόσιες υπηρεσίες. Διακριτά κτίρια φιλοξενούν αυτές τις λειτουργίες και χώροι πρασίνου και πεζοδρόμια συνδυάζονται και δημιουργούν ελεύθερους χώρους, που αποτελούν σημαντικό τοπόσημα για τους κατοίκους και όχι μόνο της πόλης. Η αρχιτεκτονική των κτιρίων και η διαμόρφωση του χώρου σε μορφή πλατειών προσδίδουν έντονο δημόσιο χαρακτήρα στην περιοχή και δημιουργούν ιδανικούς χώρους για τέτοιες λειτουργίες. Μόνη

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κόπιος Άγγελος

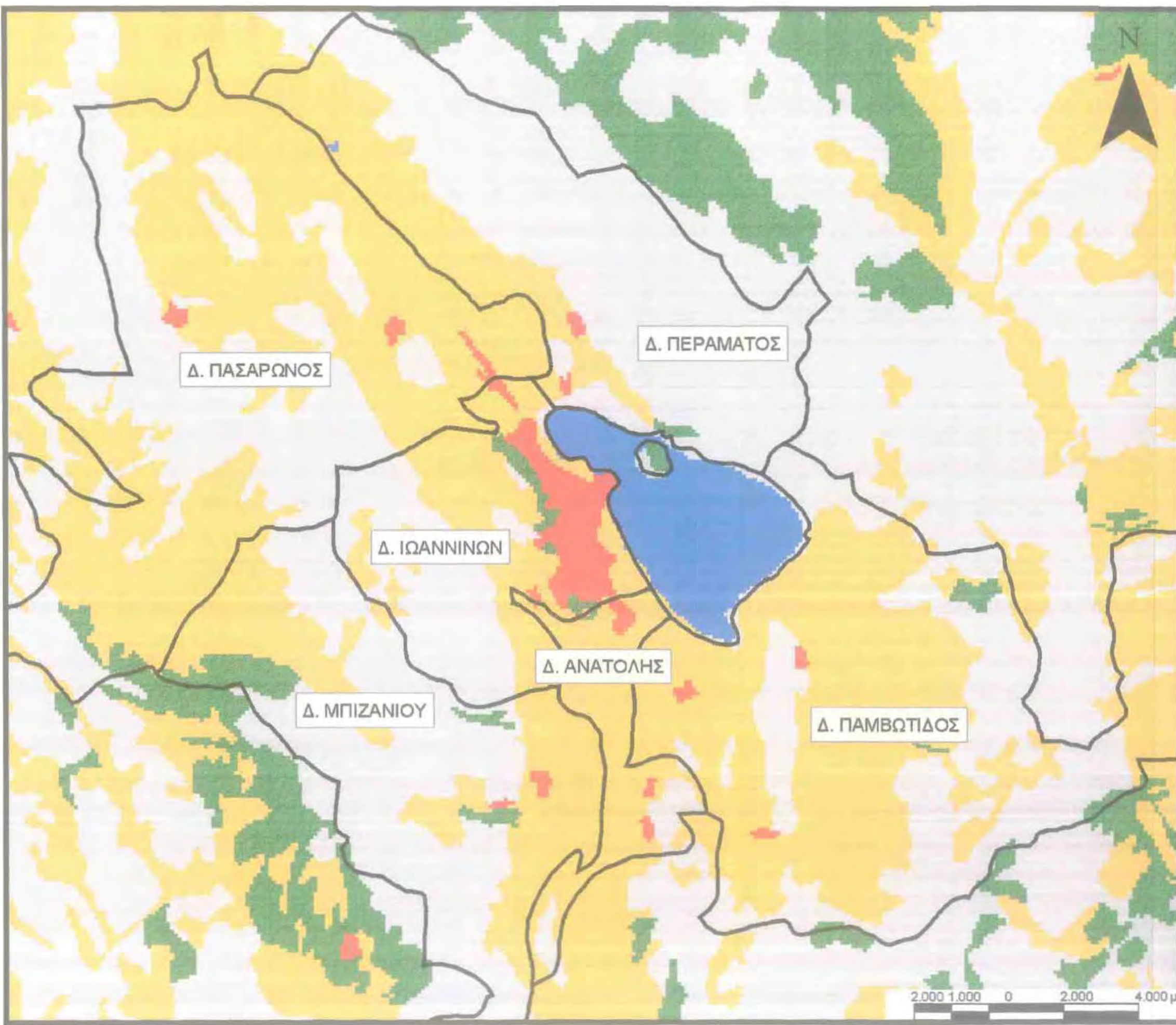
ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ
5	ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΓΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (CORINE)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ ΔΗΜΟΙ
	ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΛΥΨΕΙΣ
	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΓΗ
	ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ
	ΥΔΑΤΙΝΟ ΠΡΙΒΑΛΛΟΝ
	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΥΨΕΙΣ

Υπόβαθρο: CORINE Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

εξαίρεση από τους χώρους αυτούς αποτελεί η Περιφέρεια Ηπείρου που στεγάζεται σε ένα κτίριο, ιδιοκτησία του Υπουργείου Γεωργίας, το οποίο βρίσκεται μακριά από τις υπόλοιπες δημόσιες υπηρεσίες.

Μετά το Πρόγραμμα Καποδίστριας στην πόλη παρουσιάστηκε έντονο το πρόβλημα των κτιριακών εγκαταστάσεων που θα στέγαζαν τις αρμόδιες υπηρεσίες. Έτσι, δημιουργήθηκαν εύλογα ερωτηματικά όσον αφορά την ύπαρξη των διαθέσιμων χώρων για την ορθολογικότερη αξιοποίησή τους. Από την μία πλευρά η συγκέντρωσή τους οδηγεί σε οικιστικό κορεσμό στο κέντρο της πόλης και από την άλλη πλευρά προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης. Η μόνη πρόταση που υπάρχει μέχρι τώρα για μεταφορά του διοικητικού κέντρου εκτός της πόλης και συγκεκριμένα στη θέση του στρατοπέδου Βελισσαρίου θα έλυne τα προβλήματα αλλά η πρόταση μένει ακόμα στάσιμη.

Το ιστορικό κέντρο των Ιωαννίνων –χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακός οικισμός από το 1989– παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα που έχουν σχέση με την αλλοίωση του πολιτιστικού περιβάλλοντος ενώ το σύγχρονο κέντρο εμφανίζει δυσλειτουργίες εξαιτίας της συγκέντρωσης των λειτουργιών. Πρόσφατες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις έχουν μερικώς λύσει κάποια προβλήματα, ιδιαίτερα στον πυρήνα του κέντρου των Ιωαννίνων, από το οποίο ουσιαστικά αποκλείεται ή αποθαρρύνεται η κυκλοφορία αυτοκινήτων.

Αναφορικά με την εκπαίδευση, τα σχολικά κτίρια κατανέμονται κυρίως σε κεντρικές περιοχές –επιδεινώνοντας έτσι το ήδη επιβαρυσμένο κέντρο– ενώ η ανοικοδόμηση των σχολείων σε περιφερειακές συνοικίες καθυστερεί εξαιτίας των πράξεων εφαρμογής που εκπονούνται. Το Πανεπιστήμιο είναι αυτό που βρίσκεται στην άκρη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος αποκεντρώνοντας κάποιες αστικές λειτουργίες και δίνοντας μια ώθηση στην πόλη προς την δική του κατεύθυνση –δηλαδή προς την περιοχή της Ανατολής και της Πεδινής.

Οι σημαντικότερες από τις συγκεντρώσεις πρασίνου και ελεύθερων χώρων στην περίμετρο της πόλης είναι:

- του Αισθητικού Δάσους –περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους– υπό τη διαχείριση του Δασαρχείου, μεγάλο μέρος του οποίου βρίσκεται εντός των ορίων του Δήμου Ιωαννιτών και αναμένεται με νέες δενδροφυτεύσεις να διπλασιαστεί με κατεύθυνση το Σταυράκι,

- του Λόφου του Περιβλεπτού στους πρόποδες του οποίου βρίσκεται το κτιριακό συγκρότημα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
- το Πάρκο Πυρσινέλλα, το οποίο διχοτομείται από την οδό Ιωάννινα – Άρτα – Αθήνα και προβλέπεται η ενοποίησή του, χωρίζεται στο ανατολικό του κομμάτι που φιλοξενεί χρήσεις αναψυχής και στο δυτικό του κομμάτι που είναι χαρακτηρισμένο ως δασική έκταση με απαγόρευση δόμησης,
- οι παραλίμνιες περιοχές που είναι αδόμητες εξαιτίας της άμεσης σχέσης τους με το οικοσύστημα της Λίμνης

Μέσα στο κέντρο της πόλης υπάρχει η πλατεία Πύρρου και στη συνέχεια της η πλατεία 25^{ης} Μαρτίου, με το πάρκο στα Λιθαρίτσια, μέχρι το Αρχαιολογικό Μουσείο και την Μητρόπολη, ενώ στις συνοικίες της βρίσκονται οι πλατείες Αγίου Κωνσταντίνου και Ζαλόγγου, ο Λόφος Βελισσαρίου και το Άλσος, στα ανατολικά του προηγούμενου. Η Δημοτική Αρχή, πάντως, μέσα από μελέτες της συμπεραίνει ότι οι χώροι αυτοί δεν αρκούν και προβλέπει νέες διαμορφώσεις πλατειών, κοινόχρηστων χώρων και πρασίνου.

Στο πολεοδομικό συγκρότημα ο αθλητισμός αντιπροσωπεύεται από το Αθλητικό Κέντρο της Λιμνοπούλας, το Στάδιο Ιωαννίνων – στο κέντρο της πόλης – και το Πανεπειρωτικό Στάδιο στο νότιο άκρο της Ανατολής. Ο Δήμος Ιωαννίνων έχει στα σχέδιά του τη συντήρηση, επέκταση αλλά και τη δημιουργία αθλητικών κέντρων και πυρήνων.

Εκτός από το Αισθητικό Δάσος, το Λόφο του Περιβλεπτού και το Πάρκο Πυρσινέλλα που είναι περιοχές που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλης, θα πρέπει να σταθούμε και σε δύο ακόμα περιοχές. Η μία είναι το στρατόπεδο του Βελισσαρίου, που θα έλυνε το πρόβλημα των διάσπαρτων χωρικά διοικητικών υπηρεσιών, και η άλλη είναι η παραλίμνια περιοχή που δέχεται πολλές πιέσεις, τόσο από την δόμηση, όσο και από κτιριακές εγκαταστάσεις του δήμου στην περιοχή (π.χ. σφαγεία, εργοτάξια). Επιπλέον, θα πρέπει να αναφέρουμε πως τα έργα του δεύτερου κοινοτικού πλαισίου στήριξης που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 1994 – 1999 και κόστισαν 500 εκατομμύρια δραχμές το καθένα αφορούσαν κυρίως αναπλάσεις στο κέντρο την πόλης και έργα που σχετιζόνταν με το περιβάλλον της λίμνης και την παραλίμνια περιοχή (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 1.2.).

1.5. Κατοικία

Η Πρωτεύουσα του Νομού, μαζί με τα σημαντικά σε οικονομικές δραστηριότητες ημιαστικά κέντρα συγκεντρώνουν την συντριπτική πλειοψηφία κατοικούμενων κατοικιών, με μεγέθη που ξεπερνούν τα μεγέθη που προβάλλουν τα επίσημα στοιχεία ΕΣΥΕ. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι σημαντικές διαφορές οφείλονται στο πρότυπο κατοίκησης που βασίζεται στην εποχικότητα (μοίρασμα της κατοίκησης ανάμεσα στην πρωτεύουσα του Νομού τις εργάσιμες περιόδους και στον οικισμό προέλευσης κατά τις διακοπές).

Έτσι ο Νομός διαθέτει ένα μόνο αστικό κέντρο που, μαζί με τους «δορυφόρους» οικισμούς, συγκεντρώνει το 55% των κατοίκων στο Νομό το 1991 ενώ το 1981 συγκέντρωνε στην ίδια έκταση το 50% (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 1.3. & 1.4.).

Η κατανομή της κατοικίας στο αστικό κέντρο των Ιωαννίνων εμφανίζει σημαντικές συγκεντρώσεις γύρω από και μέσα στον ιστορικό πυρήνα, παρουσιάζει όμως και σημαντικές τάσεις διάχυσης. Η διάχυση αυτή τείνει να ενσωματώνει εντός του Γ.Π.Σ. οικισμούς που παλιότερα υπήρχαν εκτός πόλεως (Ανατολή), δημιουργεί όμως και πιέσεις σε οικισμούς που εξακολουθούν να είναι χωρικά αυτόνομοι, αλλάζουν όμως χαρακτήρα και από αγροτικοί γίνονται προαστιακοί (Κατσικάς).

1.6. Θεσμοθετημένες Χρήσεις Γης – Πολεοδομικοί Περιορισμοί

1.6.1. Ζ.Ο.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η Ζ.Ο.Ε.¹¹ συντάχθηκε στα πλαίσια της ΕΠΑ και μελετήθηκε παράλληλα με την μελέτη Γ.Π.Σ. Ιωαννίνων, θεσμοθετήθηκε το 1989 (Π.Δ. 5-5-89 Φ.Ε.Κ. 297/Δ΄/17-5-89). Η Ζ.Ο.Ε. εκτείνεται σε μια ευρεία περιοχή γύρω από τα όρια του Γ.Π.Σ.

Μέσα στα όρια της Ζ.Ο.Ε. με το διάταγμα του 1989:

- καθορίζονται χρήσεις και όροι δόμησης για την προστασία της παραλίμνιας περιοχής των Ιωαννίνων
- ορίζονται όροι για την προστασία δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων
- προστατεύονται αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής

¹¹ Τα στοιχεία στην ενότητα αυτή προέρχονται από τα αντίστοιχα Προεδρικά Διατάγματα που αναφέρονται σε κάθε περίπτωση, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο των Ιωαννίνων του 1982 – 84 και από το Χωροταξικό του Νομού Ιωαννίνων.

- καθορίζονται ζώνες γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας
- εντάσσονται στα όριά της η έκταση της ΒΙ.ΠΕ., των ΤΕΙ, του Πανεπιστημίου
- πέρα από τις ειδικές ζώνες που αναφέρονται παραπάνω στην υπόλοιπη έκταση της Ζ.Ο.Ε. θεσπίζονται απαγορεύσεις για την εγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων (χοιροστάσια, πτηνοτροφεία) και μεταποιητικών μονάδων μέσης και υψηλής όχλησης.

Στην μεγαλύτερη έκταση της Ζ.Ο.Ε. ορίζεται σαν όριο αρτιότητας τα 8 στρέμματα και κατά παρέκκλιση τα 4 στρ. Στην παραλίμνια ζώνη ορίζονται οι αρτιότητες της εκτός σχεδίου δόμησης.

Το 1993 (Π.Δ. 30-3-93 Φ.Ε.Κ. 389/Δ'/21-4-93) τροποποιείται η Ζ.Ο.Ε. με κύρια χαρακτηριστικά την αλλαγή των ορίων αρτιότητας (στα όρια της εκτός σχεδίου δόμησης) και την αλλαγή χαρακτήρα ορισμένων ευαίσθητων περιοχών.

Με την τροποποίηση επέρχονται αλλαγές στον χαρακτήρα ορισμένων περιοχών:

- μέρος της ζώνης γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας μεταπίπτει στην γενική κατηγορία της Ζ.Ο.Ε.
- καταργούνται οι ιδιαίτερες παραλίμνιες ζώνες
- στη περιοχή δυτικά του δάσους Πυρσινέλλα

Καθορίστηκαν ευνοϊκότεροι όροι αρτιότητας και κατάτμησης στις περιοχές:

- Στη ζώνη γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας
- στην παραλίμνια περιοχή Αμφιθέας
- στην παραλίμνια περιοχή του βιότοπου (απαγορευόταν οποιαδήποτε κατάτμηση)
- στην περιοχή μεταξύ Ιωαννίνων και Περάματος

Επετράπησαν βαρύτερες χρήσεις και μεγαλύτερος όγκος κτιρίων στις παραλίμνιες περιοχές:

- Αμφιθέας
- Βιότοπου
- Μεταξύ Ιωαννίνων και Περάματος (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 1.5.)

Με τα σημερινά δεδομένα ανάπτυξης των δραστηριοτήτων στο λεκανοπέδιο και της σημαντικής εξάπλωσης του αστικού συγκροτήματος των Ιωαννίνων θεωρούμε ότι τα όρια της Ζ.Ο.Ε. έχουν ξεπεραστεί και πρέπει οι ρυθμίσεις να αναπροσαρμοστούν λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα.

Ήδη το τμήμα Ηπείρου του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος από το 1996 έχει συντάξει πρόταση για την τροποποίηση της Ζ.Ο.Ε.

Με την πρόταση αυτή:

- επεκτείνονται δραστικά τα όρια της Ζ.Ο.Ε. βόρεια και νότια του άξονα Κακαβιά – Ιωάννινα – Ρίο.
- προτείνει την επαναφορά του χαρακτήρα των ιδιαίτερων ζωνών στην παραλίμνια περιοχή σε σχέση με τις χρήσεις γης, τους όρους δόμησης και τα όρια κατάτμησης.
- προτείνει ειδική προστασία για τα αντλιοστάσια των πηγών Κρύας και Τούμπας
- προτείνει τη δημιουργία κτηνοτροφικού πάρκου στην περιοχή μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων Άνω και Κάτω Λαψίστας, Ροδοτοπίου, Γαρδικίου και Νεοχωρίου
- προτείνει τη δημιουργία Βιοτεχνικού Πάρκου στη θέση Αεροδρομίου Κατσικά.

Σαν όριο αρτιότητας και κατάτμησης ορίζεται το όριο των 8-10 στρ. και ως παρέκκλιση αυτό των 4 στρ. που κρίνονται καλύτερα για την ανάπτυξη της περιοχής και βρίσκονται σε συμφωνία με αποφάσεις του Σ.τ.Ε. που ορίζουν ότι σε Ζ.Ο.Ε. τα όρια αρτιότητας πρέπει να είναι μεγαλύτερα αυτών της εκτός σχεδίου δόμησης.

Μετά την ισχύ του νέου οικιστικού νόμου 2508/1997 η μόνη ενδεδειγμένη διαδικασία για την επιβολή ρυθμίσεων στο λεκανοπέδιο και στο αστικό συγκρότημα των Ιωαννίνων είναι η μελέτη Ρυθμιστικού Σχεδίου Ιωαννίνων και η συγκρότηση Οργανισμού Εφαρμογής του. Σαν αρχική περιοχή μελέτης του Ρυθμιστικού σχεδίου προτείνεται η περιοχή που περιλαμβάνεται στα διοικητικά όρια των δήμων Ιωαννιτών και των άμεσα γειτονικών του Ανατολής, Μπιζανίου, Αγ. Δημητρίου, Πετροβουνίου, Παμβώτιδος, Περάματος, Πασαρώνος, Ζίτσας και Εκάλης.

1.6.2. ΒΙ.ΠΕ.

Ο θεσμός των ΒΙ.ΠΕ.¹² εμφανίστηκε προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διασπορά των βιομηχανικών μονάδων στο χώρο, αλλά ταυτόχρονα και να ασκηθεί πολιτική αποκέντρωσης προωθώντας την περιφερειακή ανάπτυξη.

¹² Τα στοιχεία στην ενότητα αυτή προέρχονται από τα αντίστοιχα Προεδρικά Διατάγματα που αναφέρονται σε κάθε περίπτωση, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο των Ιωαννίνων του 1982 – 84 και από το Χωροταξικό του Νομού Ιωαννίνων.

Στο Ν. Ιωαννίνων υπάρχει μια ΒΙ.ΠΕ. η οποία ιδρύθηκε με την Κ.Υ.Α. 2874/12.10.77 (Φ.Ε.Κ. 1000/Β/13.10.77). Καθορίζεται έκταση 1000 στρ. για την εγκατάσταση της ΒΙ.ΠΕ., η οριοθετημένη έκταση της όμως είναι 1954 στρ., με ρυμοτομικό σχέδιο (Φ.Ε.Κ. 60/Δ/17.8.86) το οποίο τροποποιήθηκε το 1993 (Π.Δ. 28/6/93 Φ.Ε.Κ. 1187/Δ/27.9.93). Πρόσφατα αποκτήθηκε έκταση 49,45 στρ. προκειμένου να γίνει αλλαγή στην πύλη εισόδου. Έτσι συνολικά σήμερα η ΒΙ.ΠΕ. έχει έκταση 2.003,45 στρ. Η ΒΙ.ΠΕ. εντάσσεται στην Δ' ζώνη αναπτυξιακών κινήτρων.

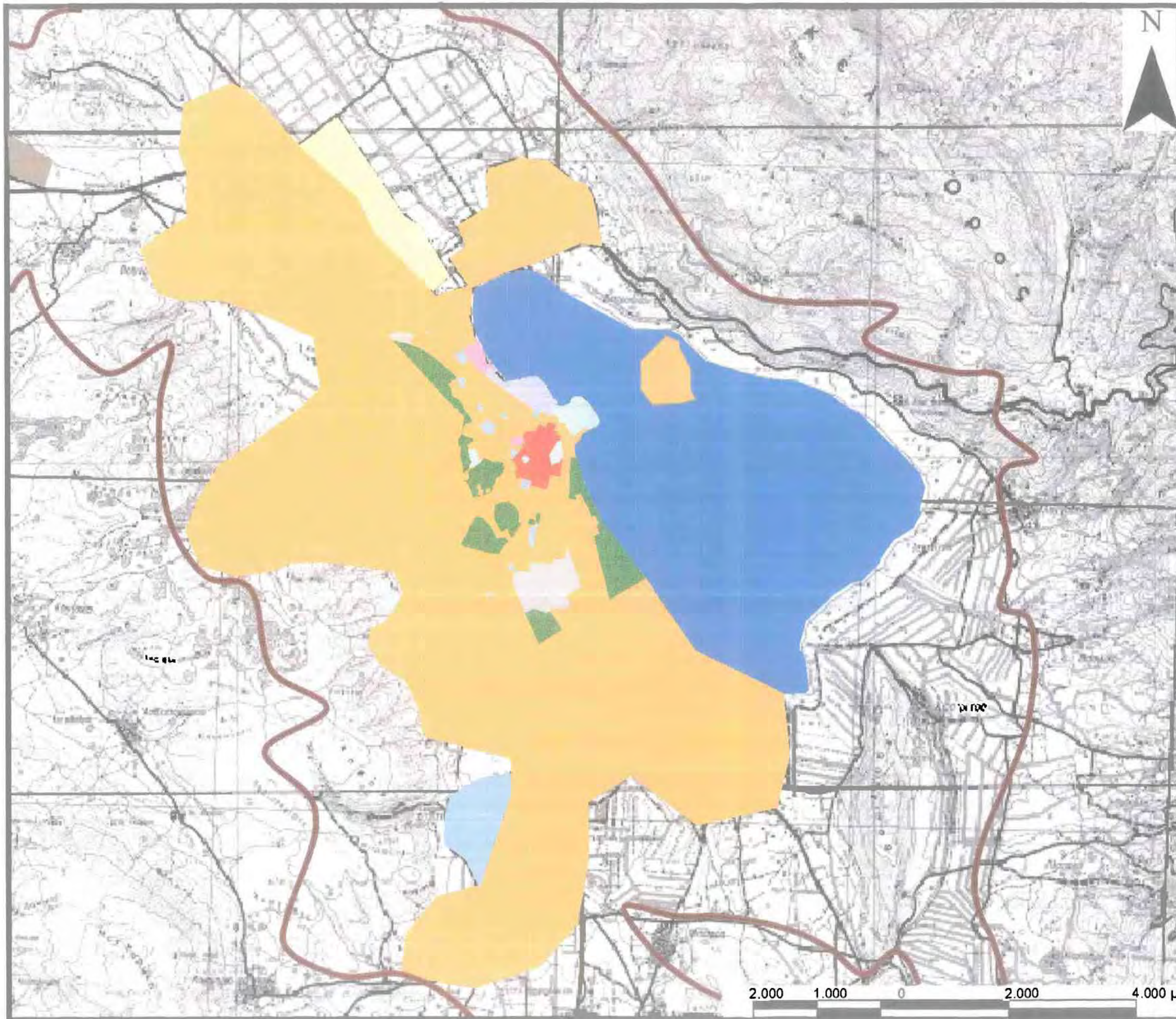
Όσον αφορά τις χρήσεις εντός ΒΙ.ΠΕ. στο σύνολό της η κατανομή τους έχει ως εξής: το 74,5 % αποτελούν τα βιομηχανικά οικόπεδα, το 4,3% κοινόχρηστοι χώροι, το 9,9% οδοποιία και το 11,3% πράσινο.

1.6.3. ΒΙ.ΠΑ. – ΒΙΟ.ΠΑ. – ΒΕ.ΠΕ. – Π.Ο.Τ.Α.

Στο νομό δεν υπάρχουν ΒΙ.ΠΑ., ΒΙΟ.ΠΑ., ΒΕ.ΠΕ., Π.Ο.Τ.Α. Στην πρόταση όμως του ΤΕΕ Ηπείρου για Επέκταση – Αναθεώρηση της Ζ.Ο.Ε. προτείνεται η λειτουργία ΒΙΟ.ΠΑ. στην έκταση του αεροδρομίου στην περιοχή Κατσικάς.

1.6.4. ΛΑΤΟΜΙΚΕΣ – ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Στο δημοτικό διαμέρισμα Μαρμάρων του Δ. Ιωαννιτών υπάρχει η λατομική περιοχή «Πύργος», με εμβαδόν 1.001.600 τ.μ. (Φ.Ε.Κ. 564/Β/1-8-1989).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές
 Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος
 Παπαθεοχάρης Ιωάννης

Επιβλέποντες Καθηγητές
 Οικονόμου Δημήτρης
 Κόπος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ

6α

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ

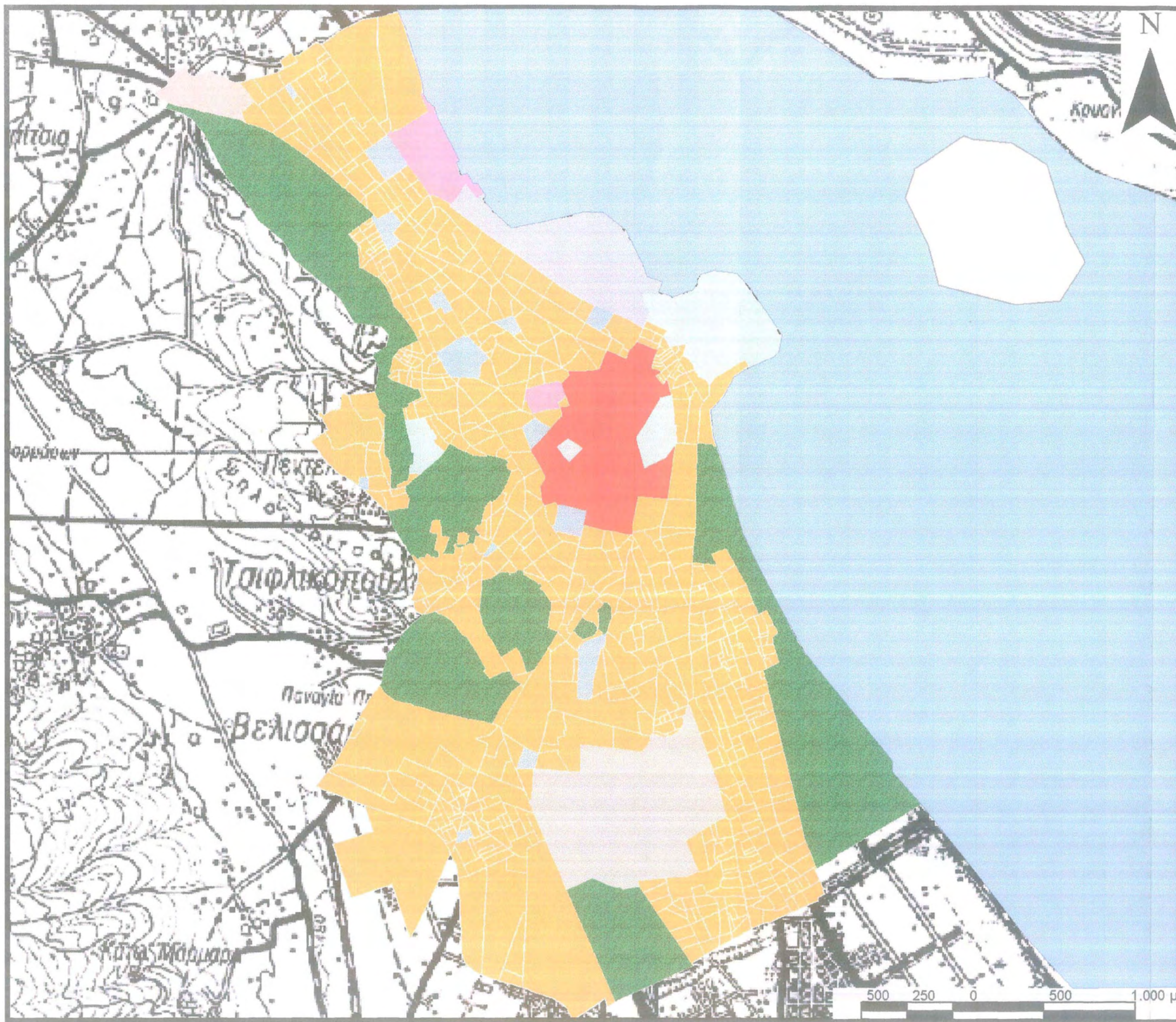
**ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
 ΜΕΛΕΤΗΣ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ		ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ
	ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ		ΒΙ.Π.Ε.
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ
	ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ		ΟΡΙΑ Ζ.Ο.Ε.
	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
	ΑΝΑΨΥΧΗ		
	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ		
	ΥΓΕΙΑ		

Υπόβαθρα: Κτηματολόγιο Α.Ε. Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

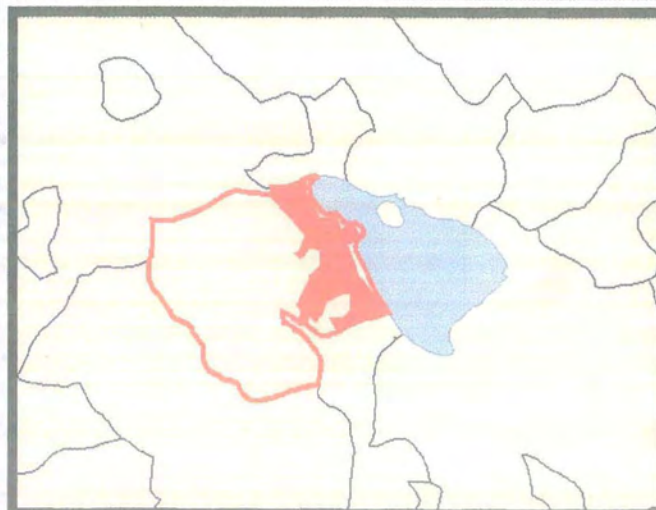
Φοιτητές Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος
Επιβλέποντες Καθηγητές Οικονόμου Δημήτρης
 Παπαθεοχάρης Ιωάννης Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ
6β

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ
**ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
 ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ
 ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ
	ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
	ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
	ΑΝΑΨΥΧΗ
	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
	ΥΓΕΙΑ
	ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ

Υπόβαθρα: Κτηματολόγιο Α.Ε. Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

2. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΤΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

2.1. Γενικά

Καταρχήν, θα πρέπει να τονίσουμε το γεγονός πως σχεδόν όλοι γνωρίζουν ότι τα στοιχεία που παρέχει η Ε.Σ.Υ.Ε. δεν είναι πάντα τα πραγματικά μεγέθη που περιγράφουν μια περιοχή. Όμως είναι τα μοναδικά επίσημα στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μια μελέτη και τα μόνο που επιτρέπουν την αντιμετώπιση, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, του φαινομένου των ελλিপών στοιχείων. Συγκεκριμένα, μόνο με αυτό τον τρόπο μπορούμε να έχουμε επίσημα αναλυτικά και διαχρονικά συγκρίσιμα στοιχεία για τον Δήμο Ιωαννιτών –φυσικά με αναγωγές από τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα για τον Νομό. Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε πως τα στοιχεία της απογραφής του 1961 δεν περιλαμβάνονται στην περίπτωση μας γιατί –εξαιτίας του εξαιρετικά μεγάλου μεταναστευτικού κύματος της δεκαετίας του '60– θα έδιναν παραπλανητικές τάσεις και θα οδηγούσαν σε λάθος συμπεράσματα.

2.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη

Το Πολεοδομικό Συγκρότημα των Ιωαννίνων εμφανίζεται σύμφωνα με την απογραφή της Ε.Σ.Υ.Ε. του 1991 να έχει πληθυσμό 76.643, ενώ για το 2001 ο πληθυσμός ανέρχεται στους 82.488 κατοίκους (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακες 2.1. & 2.2).

Πίνακας 1: Πληθυσμιακή Μεταβολή 1991 – 2001

	ΕΛΛΑΔΑ	ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (σύμφωνα με ΕΣΥΕ)	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (σύμφωνα με τα στοιχεία του Δήμου)
1991	10.259.900	158.193	56.699	76.643	120.000
2001	10.964.020	170.239	70.203	82.488	116.764
% αύξηση 91- 2001	6,86	7,61	23,81	7,62	7,62

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

Αν δούμε τους πίνακες θα συμπεράνουμε πως ο πληθυσμός του Π.Σ. Ιωαννιτών αυξάνει με πολύ γοργούς ρυθμούς. Όμως σύμφωνα με τους υπολογισμούς των Δημοτικών Αρχών ο πραγματικός πληθυσμός που καλούνται να εξυπηρετήσουν ξεπερνά τις 120.000. Οι υπολογισμοί αυτοί βασίζονται στο μέγεθος του μαθητικού πληθυσμού της πόλης και στον αριθμό των εγκατεστημένων υδρομετρητών (Τ.Α.Π. Δήμου Ιωαννιτών, 1996: 8-9).

Ο πληθυσμός των 14.100 μαθητών (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 2.3.) –μόνο για το Δήμο Ιωαννιτών για το 1991– πέρα από το γεγονός ότι μετά βίας δικαιολογείται από το συνολικό πληθυσμό μιας πόλης η οποία φέρεται να έχει λιγότερους από 57.000 κατοίκους εκείνη την περίοδο, δημιουργεί και μια άλλη αντίφαση. Είναι μεγαλύτερος από το συνολικό αριθμό των κατοίκων ηλικίας από 5 έως 19 ετών (14.146 κάτοικοι) σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. Με δεδομένο λοιπόν ότι τα παιδιά γράφονται στο Δημοτικό σε ηλικία 6 ετών και αποφοιτούν από το Λύκειο σε ηλικία 18 ετών (περίοδο μικρότερη από αυτή της Ε.Σ.Υ.Ε.) προκύπτει πως πραγματικά υπάρχει πρόβλημα υποεκτίμησης από την πλευρά των επίσημων στοιχείων.

Όπως αναφέρει το Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ιωαννίνων στο ευρύτερο Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων υπάρχουν εγκατεστημένα 32.609 υδρόμετρα το 1995. Ο αριθμός αυτός πολλαπλασιαζόμενος με το 3 –που είναι και το μέσο μέγεθος ενός ελληνικού νοικοκυριού– αποτελεί και μια ακόμα απόδειξη πως ο πληθυσμός των Ιωαννίνων είναι πλησιέστερος των 100.000 παρά των 62.000 κατοίκων.

Επομένως, συνεπάγεται, πως μέχρι τώρα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. ο σχεδιασμός των πολιτικών για την πόλη των Ιωαννίνων αλλά και πολλές πτυχές της οικονομικής ζωής αλλά και της ποιότητας ζωής στην πόλη παρουσίαζαν προβλήματα. Αν παρατηρήσουμε, επίσης, και την πιθανή μεταβολή που μπορεί να έχει ο πληθυσμός στην περιοχή μελέτης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., για τα επόμενα 20 χρόνια θα συμπεράνουμε για ακόμα μια φορά έντονη εξέλιξή του και τους λάθος υπολογισμούς όσον αφορά τον προγραμματισμό και το σχεδιασμό για την ευρύτερη περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος.

Πίνακας 2: Προβολές Πληθυσμού

	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (σύμφωνα με ΕΣΥΕ)	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (σύμφωνα με στοιχεία Δήμου)
2001	70.203	82.488	116.764
2011	8.6918	88.774	125.661
2021	107.613	95.539	135.236
% αύξηση 91-2001	23,81	7,62	7,62

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πολύ μεγαλύτερη εντύπωση προκαλούν τα αποτελέσματα στην περίπτωση που οι προβολές γίνουν με βάση τους υπολογισμούς του Δήμου Ιωαννιτών.

2.3. Αστικοποίηση

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 ο πληθυσμός του Δήμου Ιωαννιτών αυξήθηκε κατά 27,39% –φανερόνοντας την έντονη απορρόφηση πληθυσμού από το Νομό και την επικράτηση του φαινομένου της αστικοποίησης– σε αντιστοιχία με τα 7,51% της αύξησης του πληθυσμού του Νομού. Βέβαια, για την περίοδο 1991 – 2001 η αύξηση του πληθυσμού του Δήμου μπορεί να ήταν μικρότερη και συγκεκριμένα να ανήλθε σε 10,2%, αλλά και πάλι είναι σημαντικότερη σε σχέση με αυτή του Νομού που παρέμεινε σταθερή (7,6%). Η σημαντική αυτή διαφορά οφείλεται σε ένα μεγάλο βαθμό στην συρρίκνωση του αγροτικού πληθυσμού του Νομού και κατά δεύτερο λόγο στην αντιστροφή της τάσης για μετανάστευση που σημάδεψε τον Νομό την δεκαετία του '60 (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 2.4.).

Είναι εμφανής η τάση της αστυφιλίας και φυσικά της ερήμωσης της υπαίθρου με ρυθμούς σημαντικά μεγαλύτερους από τους μέσους όρους που ισχύουν για την Ελλάδα. Η αύξηση του αστικού πληθυσμού για το διάστημα 1981 – 1991 ήταν 49,62% για τον Νομό Ιωαννίνων σε αντιδιαστολή με το 6,33% που αντιστοιχεί στην Ελλάδα. Οι αντίστοιχοι ρυθμοί μείωσης του πληθυσμού των ημιαστικών και αγροτικών περιοχών ήταν 18,59% και 2,17% για την Ελλάδα και 26,25% και 10,38% για τον Νομό αντίστοιχα. Από το 1961 έως το 1991 ο αστικός πληθυσμός αυξήθηκε στον Νομό Ιωαννίνων κατά 91,56%.

2.4. Πληθυσμιακή Κίνηση

Το βασικό ενθαρρυντικό στοιχείο στην περίπτωση αυτή είναι η επιβεβαίωση του γεγονότος ότι έχει αντιστραφεί το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης, κυρίως της τάσης φυγής προς την Αθήνα (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 2.5.).

Το πολύ ανησυχητικό γεγονός όσον αφορά τα πληθυσμιακά δεδομένα, τόσο του Νομού όσο και του Δήμου Ιωαννιτών, είναι η υπερβολική μείωση των γεννήσεων και κατά συνέπεια η γήρανση του πληθυσμού με ρυθμούς μεγαλύτερους από τον Εθνικό μέσο όρο. Η μείωση του αριθμού των κατοίκων της πρώτης ηλικιακής βαθμίδας (0 – 4 ετών) κατά την δεκαετία 1981 – 1991 ήταν 28,09% για τον Δήμο Ιωαννιτών σε αντιστοιχία με το 28,42% που ισχύει για την Ελλάδα (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 2.6.).

2.5. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Το συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του Νομού Ιωαννίνων κατά το 1999 εκτιμάται στα 528 δισ. δρχ. παρουσιάζοντας αύξηση κατά 36% έναντι του έτους 1991, ενώ η αντίστοιχη αύξηση του ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 30% και 25% του ΑΕΠ της χώρας.

Οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων κατά την τριακονταετία 1971-1999 είναι κατάτι εντονότεροι από τους αντίστοιχους της Περιφέρειας Ηπείρου και από εκείνους της χώρας, εμφανίζοντας μια κάμψη κατά τη δεκαετία του '80, έναντι της προηγούμενης δεκαετίας, ενώ ανακάμπτουν σημαντικά τη δεκαετία του '90, σε αντίθεση με τους αντίστοιχους της Χώρας αλλά και της Περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 3: Ρυθμός μεταβολής του Α.Ε.Π.

ΕΤΗ	ΕΤΗ			
	1971-1981	1981-1991	1991-1999	1971-1999
ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ				
ΧΩΡΑ	4,17%	3,44%	2,27%	5,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	4,38%	2,59%	2,68%	5,5%
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,4%	3,3%	3,9%	6%

Πηγή: Χωροταξικό Ν. Ιωαννίνων, 2000

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι ο Νομός Ιωαννίνων βελτιώνει σημαντικά τη θέση του ως προς το ΑΕΠ έναντι της Περιφέρειας, αλλά και έναντι της Χώρας, έστω και κατά μικρότερο βαθμό.

Η αύξηση που σημειώνεται κατά την τελευταία περίοδο (1991-1999) στο μέγεθος του συνολικού ακαθάριστου προϊόντος του Νομού Ιωαννίνων οφείλεται στη μεγέθυνση όλων των τομέων με εντονότερη αύξηση στον Τριτογενή τομέα, του οποίου το προϊόν αυξήθηκε κατά 39%, ενώ το προϊόν του Πρωτογενούς αυξήθηκε κατά 32% και το προϊόν του Δευτερογενούς κατά 26%.

Πίνακας 4: Μεταβολή Συνολικού και ανά Τομέα ΑΕΠ (1991 – 1999)

ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΧΩΡΑ
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ			
Συνολικό ΑΕΠ	30%	36%	25%
Πρωτογενής τομέας	17%	32%	-6%
Δευτερογενής τομέας	13%	26%	8%
Τριτογενής τομέας	40%	39%	39%

Πηγή: Χωροταξικό Ν. Ιωαννίνων, 2000

Οι οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες κυριαρχούν στο Νομό Ιωαννίνων το έτος 1999, όσον αφορά στο ΑΕΠ, από τον Τριτογενή τομέα είναι το εμπόριο, συμμετέχοντας κατά 16% στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού, οι Υπηρεσίες Υγείας και Εκπαίδευσης με συμμετοχή 14% και η Δημόσια Διοίκηση με ποσοστό συμμετοχής 13%, ενώ ακολουθούν οι κατοικίες με ποσοστό συμμετοχής 8%. Από το Δευτερογενή τομέα κυριαρχούν οι κατασκευές με 9% συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού και η μεταποίηση με αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής 5%.

Όλες οι παραπάνω οικονομικές δραστηριότητες του Νομού Ιωαννίνων εμφανίζουν σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 1991-1999, από 25% ως 35%, έτσι ώστε να καθίστανται οι μοχλοί μεγέθυνσης του συνολικού ΑΕΠ του νομού (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 2.7.).

Με βάση τα στοιχεία που δίνονται παραπάνω για το ΑΕΠ του νομού Ιωαννίνων γίνονται αναγωγές για να βρεθεί το πόσο συμβάλλει ο κάθε τομέας στο ΑΕΠ του Δήμου. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η μέθοδος των τριών. Υποθέτουμε πως σε όλους τους τομείς ο μέσος εργαζόμενος του νομού είναι το ίδιο παραγωγικός με τον εργαζόμενο στο Δήμο. Για παράδειγμα, το 23% του εργατικού δυναμικού της περιφέρειας που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα παράγει το 32% του ΑΕΠ του

νομού. Το 2% που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα του Δήμου Ιωαννιτών θα παράγει το 2,78% του ΑΕΠ του Δήμου. Ομοίως βρίσκουμε πως ο δευτερογενής τομέας συμβάλλει 21,84% στο ΑΕΠ του Δήμου ενώ ο τριτογενής συμβάλλει κατά 58,5%. Όπως είναι φανερό το άθροισμα των τριών τομέων δεν είναι 100%. Η τελευταία ασάφεια οφείλεται στο ότι τα στοιχεία που δίνει η ΕΣΥΕ είναι επίσης ασαφή και το άθροισμα των τριών τομέων του ΑΕΠ του Νομού δεν είναι ούτε αυτό 100%.

2.6. Κατά Κεφαλή Α.Ε.Π.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων για το έτος 1999 εκτιμάται στα 2,97 εκατ. δρχ. Για την περίοδο 1991-1999 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού αυξήθηκε κατά 20% (σε σταθερές τιμές 2000), υπερβαίνοντας το κατά κεφαλήν προϊόν της Περιφέρειας και υστερώντας σε σχέση με τον εθνικό μέσο ετήσιο όρο (μεταβολές κατά 18,5 % και 22% αντίστοιχα).

Για το Νομό Ιωαννίνων, κατά την πρώτη δεκαετία 1971 – 1981, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανέρχεται σε 3,43%, για να μειωθεί στο 2,55% την επόμενη δεκαετία και να σημειώσει μικρή πτώση, στο 2,37% για την τελευταία περίοδο 1991-1999. Ομοίως, οι ρυθμοί μεταβολής για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας και της Χώρας φθίνουν ανά δεκαετία από 3,92% την πρώτη περίοδο (1971-1981), σε 2% την τελευταία (1991-1999) για την Περιφέρεια και από 3% σε 2,5%, αντίστοιχα, για τη Χώρα.

Πίνακας 5: Ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλή Α.Ε.Π.

ΕΤΗ	ΕΤΗ			
	1971-1981	1981-1991	1991-1999	1971-1999
ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ				
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3,43%	2,55%	2,37%	4,41%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	3,92%	2,12%	2,14%	4,33%
ΧΩΡΑ	3,08%	2,90%	2,52%	4,5%

Πηγή: Χωροταξικό Ν. Ιωαννίνων, 2000

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού σε απόλυτα μεγέθη κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με την Περιφέρεια Ηπείρου, όπου ο αντίστοιχος δείκτης για το 1999 ανέρχεται σε 2,8 εκ. δραχμές, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη χώρα,

όπου το αντίστοιχο μέγεθος ανέρχεται σε 3,7 εκ. δραχμές (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 2.8.).

Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στο Νομό Ιωαννίνων, αφ΄ ενός είναι σε υψηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο δείκτη της Περιφέρειας Ηπείρου (στην τάξη του 103-104 όταν της Περιφέρειας είναι 100), αφ΄ ετέρου αυξάνεται διαχρονικά με κατά τι εντονότερους ρυθμούς από εκείνο της Περιφέρειας. Να σημειωθεί δε ότι η εξέλιξη αυτή επί του κατά κεφαλήν προϊόντος συντελείται παρά την εντονότερη πληθυσμιακή αύξηση του Νομού Ιωαννίνων σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση στην Περιφέρεια.

2.7. Ιδιωτικές Καταθέσεις

Όσο για το ύψος των ιδιωτικών καταθέσεων στο Νομό Ιωαννίνων το 1994 έφτασε τα 175,067 δισεκατομμύρια δραχμές (σε τρέχουσες τιμές). Στο ύψος αυτό κυμαίνονταν οι ιδιωτικές καταθέσεις τα χρόνια 1988 – 1994 –για τα οποία υπάρχουν και στοιχεία– και είχαν κερδίσει ένα σταθερό ποσοστό της τάξης του 1,3% του ελληνικού συνόλου, ένα γεγονός που κατατάσσει τον Νομό Ιωαννίνων σε πάρα πολύ υψηλή θέση ανάμεσα στους Νομούς της Ελλάδας (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 2.9.).

2.8. Επίπεδο Εκπαίδευσης

Συγκρίνοντας την κατανομή του πληθυσμού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ των ετών 1981 και 1991, διαπιστώνεται ότι η κατάσταση βελτιώνεται σημαντικά για το νομό Ιωαννίνων σε σχέση, τόσο με τη Χώρα, όσο και με την Περιφέρεια, έτσι ώστε η διαφορά μεταξύ νομού και περιφέρειας να μεγαλώνει.

Τα στοιχεία και τάσεις δείχνουν ότι στο Νομό Ιωαννίνων συγκεντρώνεται υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου πληθυσμός, ο οποίος δημιουργεί μια δυναμική στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 2.10. & 2.11.).

2.9. Απασχόληση

Οι απασχολούμενοι στο Νομό Ιωαννίνων ανέρχονται σε 51.536 άτομα για το έτος 1994, σημειώνοντας μικρή αύξηση κατά 1% σε σχέση με την συνολική απασχόληση του έτους 1991 και κατά 2,6% έναντι του έτους 1981.

Στην κατά παραγωγικό τομέα απασχόληση, διαφαίνεται η κυριαρχία του Τριτογενούς τομέα, ο οποίος με 29.206 άτομα αντιπροσωπεύει το 57% της συνολικής απασχόλησης στο Νομό. Ο Τριτογενής είναι ο μοναδικός από τους παραγωγικούς τομείς που σημειώνει αύξηση στις θέσεις απασχόλησης για την περίοδο 1991-1994 της τάξης του 9%, όπως συμβαίνει και σε Περιφερειακό επίπεδο, όπου η αύξηση είναι λίγο χαμηλότερη, της τάξης του 5%, ενώ κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 η αύξηση που σημειώνεται στην απασχόληση του Τριτογενούς τομέα είναι της τάξης του 45% και στα δύο χωρικά επίπεδα.

Όσον αφορά στους άλλους δύο παραγωγικούς τομείς, οι θέσεις απασχόλησης στο Νομό μειώνονται διαχρονικά, τόσο στον Πρωτογενή, όσο και στο Δευτερογενή, σημειώνοντας απώλεια θέσεων μεταξύ των ετών 1991 – 1994 για 898 και 1.068 άτομα αντίστοιχα, ήτοι μείωση κατά 7,8% στον Πρωτογενή και κατά 8,4% στο Δευτερογενή. Κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 η απασχόληση στον Πρωτογενή και στο Δευτερογενή τομέα μειώνεται δραματικά και στα δύο χωρικά επίπεδα, με εντονότερους ρυθμούς στο Νομό Ιωαννίνων σε σχέση με την Περιφέρεια.

Η συμμετοχή του Πρωτογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση του Νομού μειώνεται κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες τη δεκαετία 1981-1991 και κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες στη διάρκεια των ετών 1991 – 1994, έτσι ώστε οι απασχολούμενοι στον Πρωτογενή τομέα ανέρχονται σε 10.647 άτομα, έχοντας μειωθεί κατά 6.251 άτομα σε σχέση με το 1981, ήτοι μείωση κατά 37%.

Αντίθετα, όπως προαναφέρθηκε, πολύ υψηλή είναι η αύξηση της απασχόλησης στον Τριτογενή τομέα, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία 1981 - 1991, αλλά και κατά τα έτη 1991 – 1994, ο οποίος συγκεντρώνει περισσότερους από τους μισούς απασχολούμενους του Νομού, ή ποσοστό 54%, έχοντας αυξηθεί το έτος 1994 κατά 59,5% σε σχέση με το 1981, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 10.892 θέσεις απασχόλησης.

Παράλληλα, οι απασχολούμενοι στον Τριτογενή τομέα του Νομού Ιωαννίνων το έτος 1994 αντιπροσωπεύουν το 54% των οικονομικά απασχολούμενων στον Τριτογενή τομέα της Περιφέρειας, όταν το ποσοστό συμμετοχής της συνολικής απασχόλησης του

Νομού Ιωαννίνων στην αντίστοιχη συνολική απασχόληση της Περιφέρειας φθάνει στο 46%.

Η μεγάλη αύξηση των απασχολούμενων στον Τριτογενή τομέα του Νομού Ιωαννίνων, συνοδεύεται από μικρότερη σχετικά μείωση της απασχόλησης στο Δευτερογενή τομέα (22%) κατά τα έτη 1981 – 1994, εξέλιξη όμως η οποία διαπιστώνεται διαχρονικά, τόσο κατά την δεκαετία 1981 – 1991, όσο και κατά τα έτη 1991 – 1994. Οι εξελίξεις αυτές της απασχόλησης του Δευτερογενή τομέα του Νομού, σε συνδυασμό με τις εξελίξεις στους άλλους δύο νομούς, αποδυναμώνει διαχρονικά τον τομέα στο σύνολο της απασχόλησης του Νομού Ιωαννίνων, διαμορφώνοντας το ποσοστό συμμετοχής του τομέα στο 23% το έτος 1994, από 30% το έτος 1981.

Ένα σημαντικό ποσοστό της απασχόλησης στο Δευτερογενή τομέα του Νομού (43%) κατά το έτος 1994, οφείλεται στην μεταποιητική δραστηριότητα, το οποίο μειώνεται διαχρονικά αφού το έτος 1981, έφθανε στο 45,7%, γεγονός το οποίο δείχνει ότι η απασχόληση στη μεταποίηση του Νομού μειώνεται με εντονότερους ρυθμούς από τις υπόλοιπες συνιστώσες του Δευτερογενούς τομέα, ιδιαίτερα κατά τα έτη 1991 – 1994. Την ίδια περίπου εξέλιξη παρουσιάζει η απασχόληση της μεταποίησης της Περιφέρειας, διατηρώντας έτσι διαχρονικά την ίδια σχέση της μεταποιητικής δραστηριότητας (ως προς την απασχόληση) μεταξύ Νομού Ιωαννίνων και Περιφέρειας Ηπείρου, η οποία εκφράζεται με ένα ποσοστό συμμετοχής του Νομού στην Περιφέρεια, της τάξης του 55% - 57%.

Συμπερασματικά, για τη δεκαετία 1981 – 1994 διαπιστώνεται ότι η αύξηση της απασχόλησης στον Τριτογενή τομέα και η εξέλιξη της απασχόλησης στους άλλους δύο τομείς φέρνει την διάρθρωση της απασχόλησης στο Νομό πολύ κοντά στη διάρθρωση της απασχόλησης σε Εθνικό επίπεδο, ενώ διαφοροποιείται σημαντικά από την διάρθρωση σε επίπεδο Περιφέρειας λόγω της μεγάλης διαφοροποίησης της διάρθρωσης στην Περιφέρεια, υπέρ του Πρωτογενούς τομέα και με μειωμένη συμμετοχή του Δευτερογενή και Τριτογενή τομέα (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 2.12. & 2.14.).

2.10. Απασχόληση ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

Για τους κλάδους¹³ που συνθέτουν το Δευτερογενή τομέα κατά το διάστημα 1981-1991 σημειώνονται απώλειες στην πλειονότητά τους, δηλαδή στους κλάδους των ορυχείων, της μεταποίησης και των κατασκευών, με σημαντικότερη την απώλεια θέσεων εργασίας στον κλάδο των κατασκευών. Η απώλεια στις θέσεις απασχόλησης συνοδεύεται και από μείωση της συμμετοχής των διαφόρων κλάδων στη συνολική απασχόληση.

Η απασχόληση στον Τριτογενή τομέα χαρακτηρίζεται από αύξηση των θέσεων απασχόλησης στους περισσότερους κλάδους (μόνο ένας κλάδος παρουσιάζει μικρή μείωση και συγκεκριμένα ο κλάδος των Ξενοδοχείων / Εστιατορίων). Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώνεται στον κλάδο των λοιπών υπηρεσιών, κατά 3.254 θέσεις εργασίας, ενώ σημαντική είναι η αύξηση (περίπου κατά 3.000 θέσεις εργασίας) για τον κλάδο του Εμπορίου.

Ειδικότερα, οι μεταβολές που σημειώνονται στην απασχόληση κατά κλάδο για το Νομό συμβαδίζουν σε μεγάλο βαθμό με τις μεταβολές στην απασχόληση των αντίστοιχων κλάδων της Περιφέρειας, δηλαδή μείωση της απασχόλησης στους κλάδους της γεωργίας / αλιείας / δασών, των ορυχείων, της βιομηχανίας και των κατασκευών και αύξηση στους κλάδους του ηλεκτρισμού, του εμπορίου / εστιατορίων / ξενοδοχείων, των τραπεζών, των λοιπών υπηρεσιών. Εξάιρεση αποτελεί ο κλάδος των μεταφορών / επικοινωνιών όπου σημειώνεται μικρή μείωση σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ όπως προαναφέρθηκε, στο νομό Ιωαννίνων παρουσιάζει μικρή αύξηση.

Η διάρθρωση αυτή της απασχόλησης ενισχύει την άποψη για την έντονη τάση τριτογενοποίησης της οικονομίας του Νομού Ιωαννίνων σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας Ηπείρου, πλησιάζοντας αρκετά στα μεγέθη που ισχύουν σε Εθνικό επίπεδο, με μοναδική εξαίρεση στον κλάδο των Ξενοδοχείων / Εστιατορίων (τόσο σε επίπεδο νομού, όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας) φαινόμενο το οποίο δείχνει την υστέρηση του Νομού και της Περιφέρειας στην ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας.

¹³ Τα στοιχεία για την απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας προέρχονται από το Χωροταξικό Σχέδιο του Νομού Ιωαννινών

2.11. Απασχόληση ανά Επάγγελμα

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η κατανομή των απασχολουμένων στο Νομό Ιωαννίνων και στην Περιφέρεια Ηπείρου το 1991 κατά ομάδες επαγγελμάτων. Από αυτή τη διάρθρωση προκύπτει ότι το σημαντικότερο ποσοστό των απασχολουμένων απασχολείται σε επαγγέλματα τα οποία δεν απαιτούν υψηλό επίπεδο μόρφωσης ή / και εξειδίκευσης. Αξιοσημείωτο στην περίπτωση του Νομού Ιωαννίνων είναι το υψηλότερο ποσοστό επιστημονικών και ελεύθερων επαγγελμάτων σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο αλλά και με τον μέσο όρο της Περιφέρειας. Όσον αφορά τα διευθυντικά και ανώτερα στελέχη ο Νομός Ιωαννίνων ακολουθεί την πορεία της Περιφέρειας, όπου κινείται σε επίπεδα χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο. Στις κατηγορίες της παροχής υπηρεσιών σε γενικές γραμμές ο Νομός, όπως και η Περιφέρεια, κινείται στα επίπεδα του εθνικού μέσου όρου, ενώ στην περίπτωση των υπαλλήλων γραφείου και εμπόρων-πωλητών ο Νομός κινείται σε υψηλότερα επίπεδα από την Περιφέρεια, αλλά χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 2.16.).

2.12. Ανεργία

Όσον αφορά στην ανεργία του Νομού Ιωαννίνων, για το έτος 1994, ανέρχεται σε 11,96% ή 7.000 άτομα, ποσοστό υψηλότερο, τόσο σε σχέση με την Περιφέρεια Ηπείρου, όσο και με τη Χώρα, όπου τα επίσημα καταγεγραμμένα στοιχεία αναφέρουν ποσοστά 10,8% και 9,6% αντίστοιχα.

Κατά την περίοδο 1991 – 1994 οι άνεργοι στο Νομό αυξάνονται κατά 7%, ήτοι κατά 464 άτομα. Η αύξηση κατά την ίδια περίοδο για την Περιφέρεια κυμαίνεται στο 4%, μεταβολή που ανεβάζει τους άνεργους σε 13.568 άτομα, ήτοι αυξημένους κατά 469 άτομα σε σχέση με το 1991. Η κατανομή αυτή των ανέργων, συνυπολογίζοντας και την κατά νομό διάρθρωση του εργατικού δυναμικού και της απασχόλησης (όπως η περίπτωση του Νομού Άρτας, όπου η ανεργία μειώνεται διότι το εργατικό δυναμικό μειώνεται με μεγαλύτερους ρυθμούς από ότι οι θέσεις απασχόλησης) καταδεικνύει την συγκέντρωση του μεγαλύτερου αριθμού ανέργων στο Νομό Ιωαννίνων.

Η αύξηση όμως της ανεργίας είναι ιδιαίτερα αισθητή κατά τη δεκαετία 1981 – 1991, καθώς οι θέσεις απασχόλησης στο Νομό αυξάνονται με πολύ μικρότερους ρυθμούς σε σχέση με το εργατικό δυναμικό.

Τα ποσοστά ανεργίας για το 1991 είναι για το Νομό Ιωαννίνων υψηλότερα, σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας Ηπείρου, ενώ υπερβαίνουν κατά πολύ και τον εθνικό μέσο όρο. Οι άνεργοι κάτω των 25 ετών, αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 50% των ανέργων για το Νομό Ιωαννίνων.

Οι άνεργοι στο Νομό σημειώνουν δραματική αύξηση σε ποσοστό που αγγίζει το 138%, ανεβάζοντας τον αριθμό των ανέργων σε 6.536 άτομα για το 1991, έχοντας αυξηθεί κατά 3.790 άτομα σε σχέση με το 1981. Η αύξηση του αριθμού των ανέργων είναι λίγο χαμηλότερη για την Περιφέρεια (102%), ανεβάζοντας τον αριθμό των ανέργων σε 13.099 άτομα, έχοντας σημειώσει απώλεια 6.607 επιπλέον θέσεων εργασίας από αυτήν που είχε σημειωθεί το 1981 (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 2.13., 2.15 & 2.17.).

Συμπερασματικά, στο Νομό Ιωαννίνων σημειώνονται διαχρονικά οι υψηλότερες τιμές ανεργίας σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας, φαινόμενο αιτιολογημένο από τη διάρθρωση και την εξέλιξη της οικονομίας και της απασχόλησης στο Νομό Ιωαννίνων, όπου συρρικνώνεται ο Πρωτογενής τομέας και μεταστρέφεται η οικονομία προς τον Τριτογενή τομέα με παράλληλη μείωση του Δευτερογενούς.

2.13. Δημόσιες – Ιδιωτικές Επενδύσεις

Ο νομός Ιωαννίνων ανήκει στις περιοχές αναπτυξιακών κινήτρων Γ και Δ. Όσον αφορά στις δημόσιες επενδύσεις¹⁴ παρατηρείται ότι για την πενταετία 1994 – 1998 κινούνται σταθερά στα 12 με 14 δισ. δρχ, παρά το γεγονός ότι τα στοιχεία είναι σε τρέχουσες τιμές. Η κατά τομέα κατανομή των δημοσίων επενδύσεων αποδεικνύει ότι οι τομείς όπου δίνεται η μεγαλύτερη επενδυτική βαρύτητα είναι η εκπαίδευση, οι συγκοινωνίες –των οποίων διαχρονικά η συμμετοχή στο σύνολο των δημοσίων επενδύσεων μειώνεται– και τα νομαρχιακά έργα, των οποίων η συμμετοχή στο σύνολο των δημοσίων επενδύσεων αυξάνεται μετά το 1995. Σημαντική επενδυτική βαρύτητα έχουν τα νομαρχιακά προγράμματα ΠΕΠ (που για το 1994 συμπεριλαμβάνουν και τα ΜΟΠ).

Οι δημόσιες επενδύσεις σε περιφερειακό επίπεδο, με εξαίρεση το έτος 1994, κινούνται σταθερά, κυμαινόμενες μεταξύ 40 και 43 δισ. δρχ (σε τρέχουσες τιμές). Η δε

¹⁴ Πηγές των στοιχείων είναι το Χωροταξικό του Νομού Ιωαννίνων και η συνέντευξη με τον κ. Ράπη Διευθυντή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου και το υλικό που μας διέθεσε.

συμμετοχή του Νομού Ιωαννίνων στις επενδύσεις της Περιφέρειας κινείται σταθερά γύρω στο 30%, με εξαίρεση το 1994, που φθάνει το 55%.

Ο Νομός Ιωαννίνων φαίνεται ότι απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο των επενδύσεων της Περιφέρειας διαχρονικά, στους τομείς της γεωργίας / δασών, της βιομηχανίας, του τουρισμού και της εκπαίδευσης. Τα ποσοστά συμμετοχής του Νομού στις αντίστοιχες συνολικές επενδύσεις της Περιφέρειας, σ' αυτούς τους τομείς, κυμαίνονται από 50% - 100%, καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 1994 – 1998, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε κάποιο έτος.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις παρουσιάζουν αυξομειώσεις καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας. Η μεγαλύτερη ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα σημειώνεται το 1996, καθώς οι ιδιωτικές επενδύσεις υπερβαίνουν τα 3 δισ. δρχ. Ομοίως, η εντονότερη επενδυτική δραστηριότητα, από άποψη προϋπολογισμού, σημειώνεται για την Ήπειρο το ίδιο έτος, η δε συμμετοχή του Νομού Ιωαννίνων υπερβαίνει το 60% από το 1996 και μετά, ενώ για το 1994 και 1995 είναι πολύ χαμηλότερη, γύρω στο 35% και 27% αντίστοιχα. Η σχετικά χαμηλή συμμετοχή του Νομού, κυρίως για το 1995, οφείλεται στο μικρό ύψος των επενδύσεων στα πλαίσια του αναπτυξιακού Νόμου 1892/90. Στο σύνολο όμως της πενταετίας οι ιδιωτικές επενδύσεις του Νομού Ιωαννίνων συμμετέχουν κατά 44% περίπου στις ιδιωτικές επενδύσεις της Περιφέρειας, ενώ αντίστοιχα οι δημόσιες επενδύσεις στο Νομό (κατά το ίδιο χρονικό διάστημα) συμμετέχουν κατά 35% περίπου στις συνολικές δημόσιες επενδύσεις της Περιφέρειας. Από τα ποσοστά αυτά φαίνεται ότι η οικονομία του Νομού Ιωαννίνων προσελκύει περισσότερες ιδιωτικές επενδύσεις από τους άλλους νομούς της Περιφέρειας, παρά τις χαμηλότερες δημόσιες επενδύσεις που πραγματοποιούνται σ' αυτόν, γεγονός που καταδεικνύει την δυναμική του Νομού Ιωαννίνων σε σχέση με τους άλλους Νομούς της Περιφέρειας, ως προς την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων. Οι επενδύσεις στο Νομό και στην Περιφέρεια στα πλαίσια των Κοινοτικών Κανονισμών 950/97, 951/97, καθώς και των Νόμων 1892/90 και 2234/94, γίνονται κυρίως σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με την παραγωγή τροφίμων (γάλα, κρέας, αυγά-πουλερικά), σε επιχειρήσεις που αναπτύσσουν λατομική δραστηριότητα, σε κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις, σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, σε επιχειρήσεις κατασκευής επίπλου, όπως και επιχειρήσεις κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.

Στο σύνολο της πενταετίας 1994-1998 το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων στο Νομό πλησιάζει τα 17 δισ. δρχ, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό άνω του 40% των ιδιωτικών

επενδύσεων της Περιφέρειας, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις στο Νομό αντιστοιχούν στο 35% των δημοσίων επενδύσεων της Ηπείρου.

Ο λόγος των ιδιωτικών επενδύσεων προς τις δημόσιες σημειώνει την υψηλότερη τιμή του για τα έτη 1996 και 1997 για το Νομό και για τα έτη 1994 και 1996 για την Περιφέρεια. Όσον αφορά στο Νομό Ιωαννίνων, για τα προαναφερθέντα έτη οι δημόσιες επενδύσεις είναι σχεδόν τετραπλάσιες ή και πενταπλάσιες από τις ιδιωτικές. Για τα υπόλοιπα έτη της πενταετίας, οι ιδιωτικές επενδύσεις αποτελούν ακόμα μικρότερο τμήμα του συνόλου των επενδύσεων, κατά συνέπεια αντιπροσωπεύονται από ακόμα χαμηλότερα ποσοστά έναντι των δημοσίων, σημειώνοντας την χαμηλότερη συμμετοχή το 1995, έτος όπου, όπως αναφέρθηκε προηγούμενα, σημειώνονται οι χαμηλότερες επενδύσεις στα πλαίσια του αναπτυξιακού Νόμου 1892/90 (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 2.18. – 2.29.).

2.14. Χωρική Κατανομή Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

Το γεωγραφικό ανάγλυφο, το πρότυπο κατοίκησης, οι υποδομές και το πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκούνται οι παραγωγικές δραστηριότητες προσδιορίζουν την εγκατάσταση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο χώρο.

Όσο αυξάνεται η εμπορευματοποίηση της παραγωγής και η αλληλεξάρτηση των παραγωγικών διαδικασιών, τόσο παρατηρείται η τάση αποδέσμευσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων από το χώρο και η εγκατάστασή τους γίνεται σε πρόσφορα με αγοραία κριτήρια (τιμή γης, προσπελασιμότητα) σημεία.

Ως αποτέλεσμα αυτών παρατηρούμε ότι στις ορεινές περιοχές συγκεντρώνονται, ή παραμένουν εγκαταστημένες, δραστηριότητες, που είτε συνδέονται με συγκεκριμένα φυσικά χαρακτηριστικά (π.χ. υποαλπικοί βοσκότοποι όπου συγκεντρώνεται η μετακινούμενη, με μηχανικά μέσα, κτηνοτροφία, η οποία αποτελεί μετεξέλιξη της ημινομαδικής, εκμετάλλευση δασών, μικρή γεωργία), είτε συνδυάζουν την αξιοποίηση των φυσικών με πολιτισμικά χαρακτηριστικά και άλλες γεωγραφικές ιδιαιτερότητες (π.χ. τουριστικές δραστηριότητες στο Μέτσοβο, σε τμήματα του Ζαγορίου κλπ.).

Στις λουπές ορεινές περιοχές ασκούνται δραστηριότητες μη οργανωμένης κτηνοτροφίας και γεωργίας. Η τελευταία προσλαμβάνει σχετικά μεγαλύτερο μέγεθος εκεί όπου έχουν πραγματοποιηθεί αρδευτικά έργα π.χ. Άνω Καλαμάς, κάμπος Κόνιτσας, Παρακάλαμος.

Ο κύριος όγκος των παραγωγικών δραστηριοτήτων συγκεντρώνεται στο Λεκανοπέδιο και επικεντρώνεται στην πόλη των Ιωαννίνων και την άμεση περιφέρειά της.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις και οι πεδινές εκτάσεις συγκεντρώνονται στο λεκανοπέδιο σε έναν επιμήκη διάδρομο, από το Χαροκόπιο ως το Καλλάκι. Ανατολικότερα, ο Καλαμάς (Θύαμις) σχηματίζει ένα άλλο διάδρομο γεωργικών εκτάσεων στις οποίες έχουν γίνει εγγειοβελτιωτικά έργα. Ο Καλαμάς, μαζί με την πεδιάδα της Κόνιτσας και τον ποταμό Σαραντάπορο, σχηματίζουν ένα τόξο αγροτικής γης στο βορειοδυτικό τμήμα του Νομού.

Στις ορεινές περιοχές της Ζίτσας αναπτύσσονται σημαντικές εκτάσεις αμπελώνων.

Η αλιεία χωροθετείται κατά μήκος των ποταμών και των παραποτάμων τους, όπου βρίσκονται εγκαταστάσεις ιχθυοτροφείων, κυρίως πέστροφας.

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα αναπτύσσεται στους ορεινούς όγκους, στο ανατολικό τμήμα του Νομού, εκεί όπου συγκεντρώνονται μεγάλοι βοσκότοποι. Η δραστηριότητα ασκείται με εποχικές μετακινήσεις, στα ορεινά το καλοκαίρι και στα χαμηλότερα υψόμετρα το χειμώνα, στα χειμαδιά.

Η υψηλότερη συγκέντρωση μεγάλων μονάδων μεταποίησης συναντάται στη Βιομηχανική περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) που έχει δημιουργηθεί έξω από τα Ιωάννινα.

Άλλες βιομηχανικές χρήσεις συναντώνται διάσπαρτες στο Λεκανοπέδιο, σε γειτνίαση με κύριους οδικούς άξονες.

Οι μονάδες επεξεργασίας μαρμάρου συγκεντρώνονται κοντά στις μαρμαροφόρες περιοχές.

Εκτός του λεκανοπεδίου, βιομηχανικές εγκαταστάσεις συναντώνται στα οικιστικά κέντρα Μετσόβου και Κόνιτσας. Οι μονάδες αυτές αφορούν σε κλάδους συγγενείς με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, γεωργικών και κτηνοτροφικών, καθώς και προϊόντων ξυλείας. Εξαίρεση αποτελεί η παρουσία μονάδας μεταλλουργίας στο Κεφαλόβρυσο και το Πωγώνι προφανώς εξαιτίας της ύπαρξης αντίστοιχων ορυκτών.

Από την άποψη των μεγεθών (εξυπηρετήσεις, υποδομές, κλίνες), βασικό τουριστικό κέντρο αποτελεί η πρωτεύουσα του Νομού, που λειτουργεί ως πύλη στο Νομό, διαθέτοντας παράλληλα σημαντικό πλούτο πολιτιστικών στοιχείων.

Δεύτερο σημαντικό τουριστικό κέντρο αποτελεί στο Νομό το Μέτσοβο και, σε τρίτη θέση, ακολουθεί η Κόνιτσα. Ισοδύναμο δυναμικό σε υποδομές βρίσκεται διάσπαρτο και στην ευρύτερη περιοχή του Ζαγορίου.

Λόγω της σημασίας που ενέχει η τουριστική ανάπτυξη για την αναπτυξιακή προοπτική του Νομού, αφιερώνεται στο θέμα του Τουρισμού μια ιδιαίτερη ενότητα, στο οποίο αναπτύσσονται κυρίως ζητήματα αξιολόγησης του δυναμικού του ορεινού χώρου του Νομού για την ανάπτυξη ήπιων και ειδικών μορφών τουρισμού.

2.15. Τουρισμός

Οι αφίξεις που πραγματοποιήθηκαν στα τουριστικά καταλύματα του Νομού Ιωαννίνων για το έτος 1997 ανέρχονται σε 206.702, εκ των οποίων το 85% ήταν ημεδαποί τουρίστες. Ο Νομός Ιωαννίνων κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς, καθώς συγκεντρώνει για τη περίοδο 1990-1997 ποσοστό που κυμαίνεται στο 60% επί του συνόλου των αφίξεων της Περιφέρειας (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 2.30. – 2.40.).

Στο διάστημα αυτό σημειώνεται αύξηση των αφίξεων στο Νομό κατά 2,77% για τους Έλληνες τουρίστες και κατά 5% για τους αλλοδαπούς (στο σύνολο των καταλυμάτων πλην camping), ενώ για την Περιφέρεια κατά το διάστημα 1990-1997 οι ρυθμοί αύξησης των αφίξεων είναι ελαφρά υψηλότεροι για τους Έλληνες τουρίστες, ενώ μειώνονται για τους αλλοδαπούς.

Από τα διαθέσιμα στοιχεία για τις αφίξεις στην περίοδο 1990-1997, διαπιστώνεται ότι οι κυριότεροι τουριστικοί πόλοι από πλευράς αφίξεων είναι η περιοχή του Δήμου Ιωαννιτών, ο Δήμος Μετσόβου, οι Δήμοι Τύμφης και Περάματος, ο Δήμος Κόνιτσας και η Κοινότητα Παπίγκου. Στους Δήμους Ζίτσας και Δωδώνης σημειώνονται αφίξεις μόνο για το 1997, το οποίο δικαιολογείται πιθανότατα από το γεγονός ότι οι αφίξεις, όπως και οι διανυκτερεύσεις, καταχωρούνται σε κάποιον άλλο Δήμο ή περιοχή από την αρμόδια υπηρεσία του Ε.Ο.Τ., καθώς στις συγκεκριμένες περιοχές υφίστανται κλίνες για ολόκληρη ή για τμήμα της εξεταζόμενης περιόδου. Το ίδιο ενδεχομένως συμβαίνει και στην περίπτωση του Παπίγκου, για το οποίο τα στοιχεία σταματούν το 1991 ενώ για το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου ξεκινούν το 1993.

Οι διανυκτερεύσεις τουριστών στα διάφορα τουριστικά καταλύματα (πλην camping) για το Νομό Ιωαννίνων για το έτος 1997 ανέρχονται σε 380.533 εκ των οποίων το 87% αποτελούν οι ημεδαποί τουρίστες.

Η αύξηση των διανυκτερεύσεων για το διάστημα 1990-1999 για το Νομό ανέρχεται στο 21% περίπου για τους Έλληνες τουρίστες και στο 15% για τους αλλοδαπούς. Η

υπεροχή στην αύξηση των διανυκτερεύσεων των ξένων τουριστών έναντι των Ελλήνων είναι περισσότερο εμφανής στο επίπεδο της Περιφέρειας, όπου για το διάστημα 1990 – 1999 κυμαίνεται στο 22% για τους πρώτους και στο 12% για τους τελευταίους.

Όπως και στην περίπτωση των αφίξεων, σύμφωνα πάντα με τα διαθέσιμα στοιχεία, οι περισσότερες διανυκτερεύσεις σημειώνονται στο Δήμο Ιωαννιτών, στο Δήμο Μετσόβου, στους Δήμους Κόνιτσας, Περάματος και Τύμφης και στην Κοινότητα Πατίγκου.

Η τουριστική κίνηση στο Νομό παρά τις αυξομειώσεις που σημειώνονται, ουσιαστικά παραμένει σταθερή. Χαρακτηριστικό αποτελούν οι εναλλαγές στη μεταβολή του αριθμού αφίξεων και διανυκτερεύσεων, οι οποίες διαφοροποιούνται από τις αντίστοιχες που σημειώνονται στην Περιφέρεια. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι μειώσεις στις αφίξεις και διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών μεταξύ 1990 και 1991, εξέλιξη που ακολουθήθηκε σε περιφερειακό αλλά και σε εθνικό επίπεδο λόγω της συγκυρίας του Πολέμου στον Περσικό Κόλπο. Η τάση για το Νομό από το 1992 ως το 1994 είναι ανοδική για τις αφίξεις αλλά και για τις διανυκτερεύσεις, με εξαίρεση αυτές του 1993. Από το 1995 και μετά οι τάσεις για τις αφίξεις είναι αυξητικές, ενώ για τις διανυκτερεύσεις σημειώνεται μείωση μεταξύ 1995 και 1996, από το 1996 ως το 1999 όμως διαγράφονται αυξητικές τάσεις. Για την Περιφέρεια σημειώνονται διαρκείς εναλλαγές αυξήσεων και μειώσεων, τόσο για τις αφίξεις όσο και για τις διανυκτερεύσεις καθ' όλο το διάστημα 1990-1999.

Τα τουριστικά καταλύματα και οι υφιστάμενες κλίνες του Νομού φαίνονται να υπερκαλύπτουν τις ανάγκες των επισκεπτών, όπως αποκαλύπτουν τα στοιχεία της πληρότητας των καταλυμάτων. Πρόβλημα δεν φαίνεται να υπάρχει ούτε και για τους υπόλοιπους Νομούς, καθώς η πληρότητα σε επίπεδο Περιφέρειας κυμαίνεται σε ακόμα χαμηλότερα επίπεδα.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 1999 ο αριθμός των κλινών ανέρχεται στις 3.456, σημειώνοντας πληρότητα 42,7%. Διαχρονικά, για την περίοδο 1990-1999 η πληρότητα των καταλυμάτων μειώνεται από 50% το 1990 (σε σύνολο 2.416 κλινών) σε 42,7 το 1999.

Η πληρότητα στα καταλύματα του Νομού είναι μεγαλύτερη από τον αντίστοιχο δείκτη της Περιφέρειας, σχεδόν για όλα τα έτη της εξεταζόμενης περιόδου (με εξαίρεση τα έτη 1996, 1998 και 1999), ενώ στο διάστημα 1990-1999 σημειώνονται τάσεις

μείωσης στην Ήπειρο όπως και στα Ιωάννινα, καθώς η πληρότητα μειώνεται από 46,8% (σε σύνολο 6.644 κλινών) το 1990, σε 43,8% (σε σύνολο 9.314 κλινών) το 1999.

Ο Νομός Ιωαννίνων συγκεντρώνει το 40% των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ηπείρου και το 34 ως 37% των κλινών για το διάστημα 1990 – 1999. Η συμμετοχή του Νομού στο δυναμικό της Περιφέρειας βαίνει αύξουσα μετά το 1997 και την, κατά περιόδους, σταθερή ή πτωτική πορεία που είχε παρουσιάσει για το διάστημα 1991 – 1996.

Ο Νομός διαθέτει συνολικά 197 τουριστικές μονάδες (κύρια και βοηθητικά καταλύματα) και 4.431 κλίνες (για το έτος 1997) εκ των οποίων το 66% ανήκει στα κύρια τουριστικά καταλύματα (ξενοδοχεία, μπανγκαλόου, επιπλωμένα διαμερίσματα, πανδοχεία). Το ξενοδοχειακό δυναμικό του Νομού ακολουθεί ανοδική πορεία για όλο το διάστημα 1990-1999, όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί.

Η αύξηση του αριθμού των μονάδων και των κλινών του Νομού σημειώθηκε κυρίως κατά την περίοδο 1995-1999, όπου οι ρυθμοί αύξησης και για τα δύο μεγέθη φθάνουν το 22%, σε αντίθεση με την Περιφέρεια όπου η μεγαλύτερη αύξηση κλινών σημειώνεται κατά την περίοδο 1990-1995, όπως φαίνεται στους Πίνακες 2 και 3 του αντίστοιχου Παραρτήματος. Τέλος, όσον αφορά στην κατηγορία των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, στο Νομό Ιωαννίνων κυριαρχούν τα καταλύματα Β΄ και κυρίως Γ΄ τάξης, ενώ είναι πολύ μικρός ο αριθμός των καταλυμάτων Α΄ τάξης, κατανομή που δεν διαφοροποιείται από αυτήν της Περιφέρειας.

Η πόλη των Ιωαννίνων, που συγκεντρώνει αρκετούς πόλους έλξης (Νησί, μουσεία, ιστορικό κέντρο και Κάστρο, κάστρο Λιθαρίτσια), μονοπωλεί τα τουριστικά μεγέθη του Νομού, τόσο σε αφίξεις (83,18%, 1997) και διανυκτερεύσεις (80,36%, 1997), όσο και σε κλίνες (58,54%, 1999).

Στην περίοδο 1990-97, για την οποία διατίθενται συγκρίσιμα στοιχεία, οι αφίξεις και διανυκτερεύσεις στην περιοχή του Δήμου Ιωαννιτών παρουσίασε ελαφρά αύξηση της τάξης του 0,85%, ενδιάμεσα όμως, ιδιαίτερα στα έτη 1991-92 και 1994-95, παρουσιάστηκαν τάσεις μείωσης. Οι διανυκτερεύσεις παρουσίασαν στο διάστημα 1990-97 αύξηση της τάξης του 3,35% και ενδιάμεσα (1992-93 και 1994-95) τάσεις μείωσης (-10,05% και -5,44% αντιστοίχως). Παράλληλα, το δυναμικό σε κλίνες κυρίων καταλυμάτων αυξήθηκε σημαντικά.

Οι μέσες ετήσιες πληρότητες κατά την τελευταία δεκαετία παρουσιάζονται υψηλές, ενώ η μέση διάρκεια παραμονής κρίνεται χαμηλή. Στις εορταστικές περιόδους

(Χριστούγεννα, Πάσχα, αργίες) και στην περίοδο Απρίλιος-Σεπτέμβριος εμφανίζονται φαινόμενα αιχμής (τα υψηλότερα μεγέθη σε αφίξεις και διανυκτερεύσεις εμφανίζονται τον Αύγουστο), ενώ η σχετική υποδομή, η οποία έως πριν λίγα χρόνια θεωρούνταν ελλιπής από την άποψη τόσο του μεγέθους, όσο και της ποιότητας, συμπληρώθηκε πρόσφατα με νέες μονάδες υψηλής κατηγορίας. Οι δυνατότητες για αύξηση της διάρκειας παραμονής είναι περιορισμένες, πολύ περισσότερο μάλιστα αν επιδιωχθεί η λειτουργία των υπολοίπων τουριστικών περιοχών του Νομού ως ολοκληρωμένων δικτύων ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ουσιαστικά, η πόλη των Ιωαννίνων λειτουργεί ως κέντρο διαμονής για εξορμήσεις σε άλλες κοντινές περιοχές, ως ενδιάμεσος σταθμός διερχόμενων τουριστών με ειδικά ενδιαφέροντα, ως κέντρο επαγγελματικού τουρισμού -δεδομένης της συγκέντρωσης διοικητικών και τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών λειτουργιών- και ως συμπληρωματική «δεξαμενή» καταλυμάτων για τους επισκέπτες που δεν επιτυγχάνουν να εξασφαλίσουν διαμονή σε άλλες περιοχές του Νομού στις περιόδους αιχμής. Στα Ιωάννινα υπάρχουν το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βυζαντινό Μουσείο, το Δημοτικό Μουσείο, το Μουσείο Βρελλή, η Λαογραφική Συλλογή της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών όπως και η Πινακοθήκη της ίδιας.

3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

3.1. Οδικές Μεταφορές – Οδικό Δίκτυο

3.1.1. ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Το συνολικό μήκος του οδικού δικτύου του Νομού Ιωαννίνων είναι περίπου¹⁵:

Πίνακας 6: Συνολικό μήκος οδικού δικτύου Ν. Ιωαννίνων

Εθνικές οδοί	283	χλμ.	(740) ¹⁶
Πρωτεύον επαρχιακό δίκτυο	859	»	(1.789)
Δευτερεύον επαρχιακό δίκτυο	195	»	(442)
ΣΥΝΟΛΟ	1.337	»	(2.971)
Υπόλοιπο δίκτυο	510	χλμ.	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.847	»	

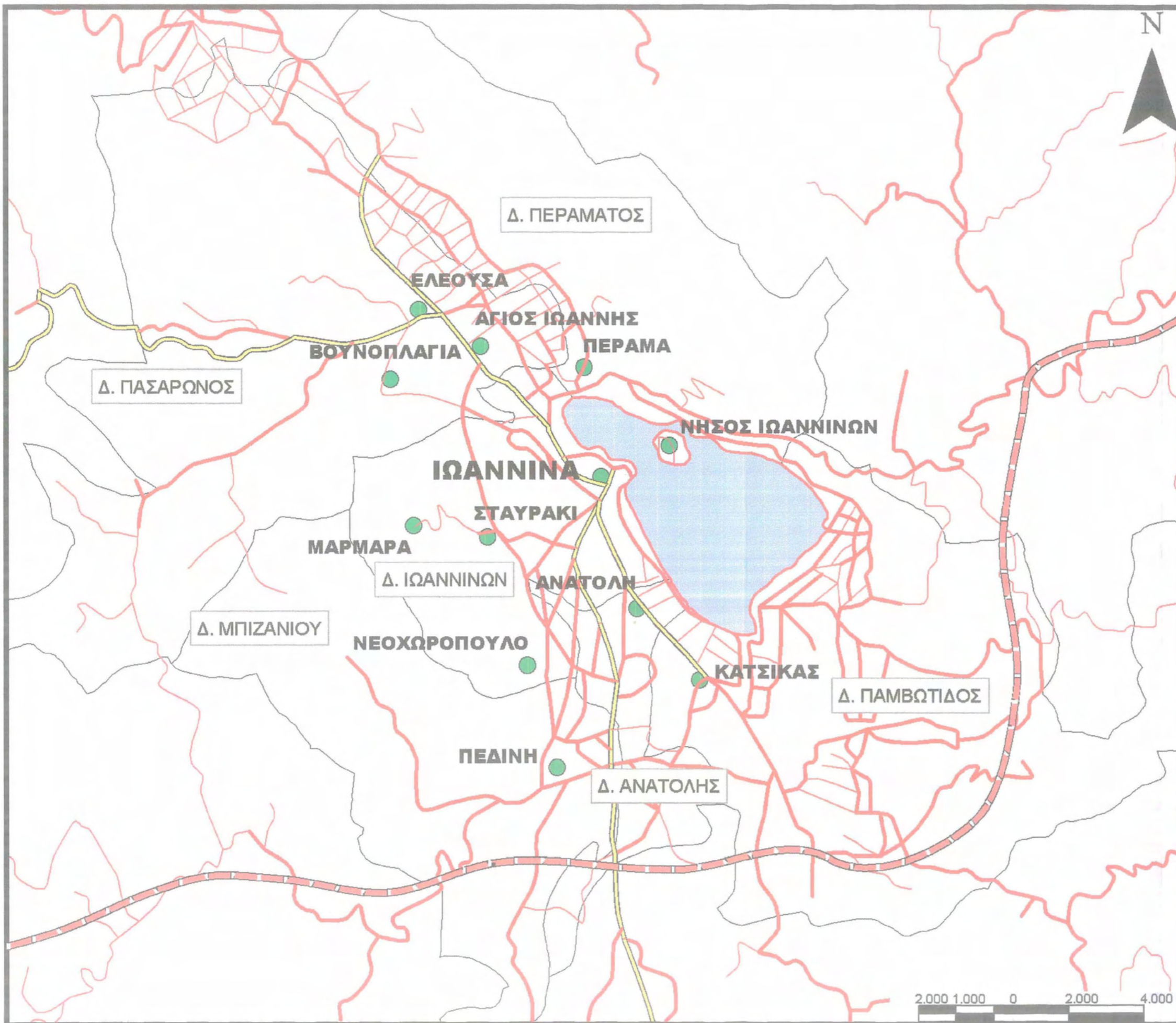
Πηγή: Περιφέρεια Ηπείρου

Το δίκτυο των Εθνικών Οδών –οι οποίες μπορούν να χαρακτηριστούν και πρωτεύουσες αρτηρίες λόγω της χρήσης τους– έχει κανονική ακτινική διάταξη με κέντρο τα Ιωάννινα από όπου και η Ε.Ο. 0020 προς βορρά τα συνδέει με Κοζάνη (διακλαδιζόμενη με την Ε.Ο. 0022 Καλπάκι – Κακαβιά προς Αλβανία), η Ε.Ο. 0005 προς νότο τα συνδέει με Αντίρριο, η Ε.Ο. 006β τα συνδέει ανατολικά με τα Τρίκαλα – μια σύνδεση με γνωστά προβλήματα– και η Ε.Ο. 0006 τα συνδέει δυτικά με Ηγουμενίτσα. Το επαρχιακό οδικό δίκτυο παρουσιάζει πολλές ελλείψεις και παρατηρούνται πολλά προβλήματα ιδιαίτερα στις συνδέσεις με απομακρυσμένους οικισμούς και δασικές εκτάσεις.

Πρέπει σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε και τα πραγματοποιούμενα έργα που επηρεάζουν το Πολεοδομικό Συγκρότημα Ιωαννίνων και την ευρύτερη περιοχή του. Πρώτα από όλα η Εγνατία Οδός, με μήκος 680 χλμ. περίπου, συνδέει τα γεωγραφικά

¹⁵ Με βάση την απόφαση Γ 25871 / 9 / 23-7-1963 ΥΔΕ για τις εθνικές οδούς και τη ΔΜΕΟ / ε / ο / 266 / 9-3-1955 / ΥΠΕΧΩΔΕ σε συνδυασμό με το Β.Δ. 6-2-1956, για το πρωτεύον και δευτερεύον επαρχιακό οδικό δίκτυο

¹⁶ σε παρένθεση αναφέρονται τα αντίστοιχα μεγέθη της Περιφέρειας Ηπείρου

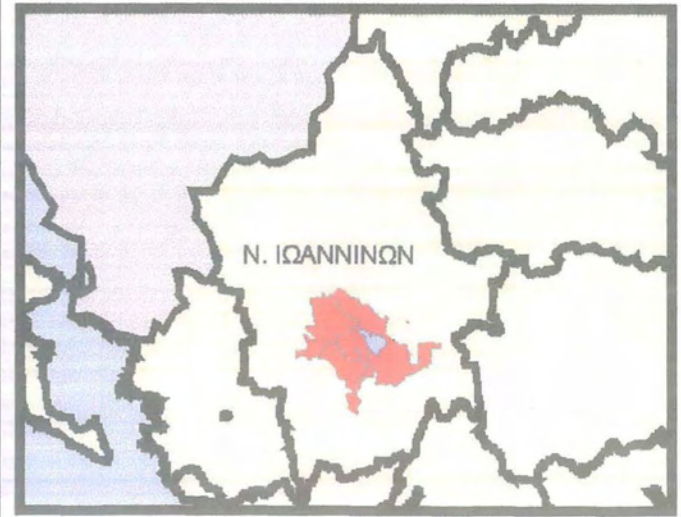
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **7a**
 ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ**

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ ΔΗΜΟΙ
 - ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
 - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΣ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
 - ΕΘΝΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
 - ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
 - ΤΟΠΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

διαμερίσματα της Βόρειας Ελλάδας μεταξύ τους αλλά και με τον κύριο οδικό άξονα Βορρά – Νότου (ΠΑΘΕ). Η συμβολή του μεγάλου αυτού έργου στην αναπτυξιακή προοπτική του Νομού και της Περιφέρειας καταδεικνύεται και από την αναμενόμενη μείωση των χρόνων διαδρομών. Η διαδρομή Ηγουμενίτσα – Ιωάννινα είναι 1.30' ώρα με το υπάρχον δίκτυο και θα γίνει 45' με την Εγνατία. Για τη διαδρομή Ιωάννινα – Θεσσαλονίκη, οι αντίστοιχοι χρόνοι είναι 5 ώρες και 2.45' ώρες.

Επίσης, η Ιόνια Οδός (Δυτικός Άξονας) θα παίζει σημαντικό ρόλο στην άρση της απομόνωσης του Νομού αλλά και της Περιφέρειας. Διακρίνεται σε δύο τμήματα: το νότιο (Καλαμάτα – Πύργος – Πάτρα – Ρίο) και το βόρειο (Αντίρριο – Ιωάννινα – Κακαβιά). Ο ρόλος του Άξονα σε περιφερειακό επίπεδο καθορίζεται από το γεγονός ότι συνδέει την Ήπειρο με τη Δυτική και Νότια Πελοπόννησο εξυπηρετώντας τις μετακινήσεις από και προς την Πάτρα που αποτελεί δυτική πύλη της χώρας. Σε εθνικό επίπεδο ο ρόλος του καθορίζεται από την ένταξη του τμήματος Αντίρριο – Ιωάννινα στο βασικό διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο της χώρας, ενώ ο διεθνής του ρόλος προσδιορίζεται κυρίως από τη σύνδεση Ιωαννίνων – Κακαβιάς που αποτελεί τη μόνη οδική πύλη του Νομού μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας.

3.1.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η οργάνωση του βασικού οδικού δικτύου του Π.Σ.Ι. είναι ακτινική με τις πρωτεύουσες αρτηρίες να συγκλίνουν προς το κέντρο. Η σχεδίαση του οδικού δικτύου ακολούθησε όπως είναι φυσικό την τοπογραφία της περιοχής, αλλά και την εξέλιξη της πόλης των Ιωαννίνων όπως είδαμε και παραπάνω.

Το αυτοκίνητο κάνει σημαντικά αισθητή την παρουσία του μέσα στα όρια της πόλης. Σύμφωνα με την μελέτη «Κυκλοφοριακή Οργάνωση και Στάθμευση στην Πόλη των Ιωαννίνων» στα Ιωάννινα υπάρχουν 233 Ι.Χ. ανά 1000 κατοίκους όταν στην Αθήνα αυτός ο λόγος είναι 212/1000. Επίσης, το 1991 οι κυκλοφοριακοί φόρτοι στο κέντρο της πόλης αυξήθηκαν κατά 75% από την προηγούμενη δεκαετία, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την περιφερειακή οδό Σπ. Λάμπρου – Μ. Αλεξάνδρου.

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται σήμερα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα είναι η ανάμιξη της τοπικής με την υπερτοπική κυκλοφορία, οι στενοί δρόμοι –σε σχέση ειδικά με τους φόρτους που δέχονται, το μικρό πλάτος των πεζοδρομίων και οι λίγες θέσεις στάθμευσης. Όλα αυτά παρουσιάζουν ένα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές
 Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος
 Παπαθεοχάρης Ιωάννης

Επιβλέποντες Καθηγητές
 Οικονόμου Δημήτρης
 Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ
7β

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ
**ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
 ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ
 ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΙΚΕΣ ΑΡΤΗΡΙΕΣ

Υπόβαθρο: Κτηματολόγιο Α.Ε. Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

υπερφορτωμένο αστικό περιβάλλον με σημαντικές ανάγκες αποσυμφόρησης. Επιπλέον, στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και η προβληματική λειτουργία των αστικών συγκοινωνιών που ωθεί τους κατοίκους στη χρήση του Ι.Χ. το οποίο χρησιμοποιούν 40% σε σχέση με το 12% των αστικών συγκοινωνιών.

3.2. Αεροπορικές Μεταφορές

Από το αεροδρόμιο Ιωαννίνων εκτελούνται δρομολόγια εσωτερικού προς και από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, περιστασιακές συνδέσεις με Τίρανα Αλβανίας και ελάχιστες έκτακτες πτήσεις εξωτερικού σε ειδικές περιπτώσεις (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 3.1.).

Η παρατήρηση των στοιχείων εμφανίζει μία κορυφή στην κίνηση επιβατών την τριετία '84 – '86 που ακολούθησε αλλά και προηγήθηκε δύο περιόδων κάμψης περί το 1980 και το 1991. Παρατηρείται σταθερή άνοδος από το 1993 και μετά, μέχρι το 1996 της τάξης του 10% ετησίως και μικρή κάμψη το 1997 και 1998.

Η αναστροφή της ανοδικής τάσης το 1986 και η πτώση '86 – '91 οφείλεται κυρίως στη σημαντική αύξηση των τιμών των εισιτηρίων εκείνη την περίοδο. Παρόμοια ερμηνεία επιδέχεται και η κάμψη του 1993, οπότε οι τιμές του εισιτηρίου αυξήθηκαν περίπου 20% λόγω επιβολής του Τέλους Εκσυγχρονισμού Αεροδρομίων. Η πύκνωση των δρομολογίων από την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα, με τη δρομολόγηση μικρότερων αεροσκαφών (ATR42 και ATR72), έναντι των Boeing 737-200 των 120 θέσεων που εκτελούσε η Ολυμπιακή Αεροπορία μέχρι το 1991, συνέτεινε στην ανάκαμψη από το έτος εκείνο.

Η μέση πληρότητα των αεροσκαφών στον ΚΑΙΩ για τα δρομολόγια Αθήνας και Θεσσαλονίκης είναι υψηλή, της τάξης του 88%, ενώ η κατανομή της συχνότητας εμφάνισης ποσοστών πληρότητας μεγαλύτερης ή ίσης του 70% (90% των δρομολογίων) και μεγαλύτερης ή ίσης του 90% (55% των δρομολογίων) για το 1997, τιμές που είναι σημαντικά αυξημένες σε σχέση με προηγούμενα έτη, καταδεικνύουν την αυξητική τάση της ζήτησης και την υπεροχή της, έναντι της προσφοράς θέσεων στα δρομολόγια αυτά.

Η τάση αυτή πάντως δρα αρνητικά στην προοπτική της αύξησης της ζήτησης και αν δεν γίνουν διορθωτικές κινήσεις, θα εκτρέψει μέρος των μετακινούμενων σε άλλα μέσα μεταφοράς.

3.3. Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Σιδηροδρομική σύνδεση στο Νομό Ιωαννίνων δεν υφίσταται, όπως και σε όλη την περιοχή δυτικά της Πίνδου. Αποτελεί αυτή η έλλειψη πρόσθετο παράγοντα απομόνωσης των περιοχών αυτών με συνακόλουθες δυσμενείς συνέπειες για την ανάπτυξή τους. Προβλέπεται ωστόσο η κατασκευή νέας μονής γραμμής Καλαμπάκας–Ιωαννίνων – Ηγουμενίτσας συνολικού μήκους 147 χλμ. που θα εκτελεστεί σε δύο φάσεις. Έχει συνταχθεί αναγνωριστική μελέτη και εκπονείται η οριστική μελέτη της χάραξης. Η σημασία αυτού του έργου, αν εκτελεστεί, είναι διαπεριφερειακού και εθνικού επιπέδου και αφορά μετακινήσεις επιβατών και εμπορευμάτων μέσω της Θεσσαλίας προς και από τα Ιωάννινα. Συνολικά το έργο πρόκειται να ολοκληρωθεί το 2009.

3.4. Ενέργεια

Θεαματική είναι η αύξηση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στο νομό όπου παρατηρείται από το 1990 στο 1998 άνοδος 60%. Από την τομεακή σύγκριση των ίδιων ετών προκύπτουν τεράστιες αυξήσεις, όπως το 217% της αγροτικής χρήσης, το 185% της φωταγώγησης οδών – πλατειών και το 123% της εμπορικής χρήσης. Η οικιακή χρήση αποτελεί τον βασικό παράγοντα κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή της κυμαίνεται από 40% - 45% στο σύνολο του νομού, ενώ το 50% καταναλώνεται αθροιστικά για εμπορική και βιομηχανική χρήση. Οι τάσεις όμως είναι αντίθετες αύξησης για την εμπορική, μείωσης για τη βιομηχανική (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 3.2.).

3.5. Τηλεπικοινωνίες

Στο Νομό Ιωαννίνων είναι εγκατεστημένες 88.480 τηλεφωνικές παροχές. Ο αριθμός των νέων τηλεφωνικών συνδέσεων είναι 4.774 και 333 αιτήσεις βρίσκονται σε εκκρεμότητα. Ο μέσος όρος χρόνου αναμονής για νέα σύνδεση από την υπογραφή της σύμβασης μέχρι την εγκατάσταση είναι 8,6 ημέρες ενώ το 83,2% των βλαβών αποκαθίσταται εντός 24 ωρών και μεταξύ 24 ωρών και 72 το 14,3% των βλαβών (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 3.3.).

3.6. Ύδρευση

Η πόλη των Ιωαννίνων υδρεύεται, σύμφωνα με το χωροταξικό του Νομού Ιωαννιτών, από την πηγή Κρύας που βρίσκεται στο όρος Μιτσικέλι και σε απόσταση 9 χλμ. Το δίκτυο είναι 180 χλμ. και ανάλογα με την χρονολογία κατασκευής του χρησιμοποιείται διαφορετικό υλικό (χυτοσίδηρο, χάλυβας, ελάχιστα τμήματα από γαλβανισμένο σίδηρο, αμιαντοτσιμέντο, PVC, πολυαιθυλένιο). Ξεκίνησε από το 1935 και σήμερα αριθμούνται 41.000 παροχές. Οι λοιποί κοντινοί οικισμοί υδροδοτούνται από τις πηγές Τούμπας όπου τα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι χαλυβδοσωλήνες, PVC και λίγα μέτρα πολυαιθυλένιο. Η κατασκευή του δικτύου ολοκληρώθηκε το 1973 (είχε ξεκινήσει από το 1970). Η ΒΙ.ΠΕ. Ιωαννίνων υδροδοτείται επίσης από τις πηγές Τούμπας και η συνολική κατανάλωση εκτιμάται σε 0,023 m³/sec.

Η Δ.Ε.Υ.Α.Ι. έχει λάβει μέρος σε διάφορα κοινοτικά προγράμματα προκειμένου να κάνει τις παρεχόμενες υπηρεσίες της πιο αποδοτικές. Κάποια από αυτά έχουν ολοκληρωθεί και κάποια είναι υπό εκτέλεση.

3.7. Αποχέτευση

Τα δίκτυα ομβρίων και ακαθάρτων της πόλης είναι σχετικά πρόσφατα και όπως είναι φυσικό οι επεκτάσεις της πόλης είναι αυτές που δεν έχουν αναβαθμισμένα τέτοια δίκτυα. Η λίμνη Παμβώτιδα και ο ποταμός Καλαμάς είναι οι συνήθεις υδάτινοι αποδέκτες. Η πρώτη δέχεται τα λύματα των περιοχών του Λεκανοπεδίου, εκτός από τα λύματα του Δ. Ιωαννιτών που δέχεται ο Καλαμάς ύστερα όμως από επεξεργασία στο Βιολογικό Καθαρισμό Ιωαννίνων. Όσον αφορά τα λύματα των δύο νοσοκομείων που υπάρχουν στο νομό αυτά επεξεργάζονται στις μονάδες που αυτά διαθέτουν και τα λύματα τους ελέγχονται και από εξειδικευμένες ιδιωτικές εταιρείες.

Σύμφωνα με το Χωροταξικό του Νομού Ιωαννίνων, η μονάδα επεξεργασίας λυμάτων Ιωαννίνων (Μ.Ε.Λ.) έχει κατασκευασθεί στη θέση Χερσολίβαδο της περιοχής αεροδρομίου και σε απόσταση 5 χλμ. από την πόλη των Ιωαννίνων. Εκτός από τα λύματα των Ιωαννίνων στη εγκατάσταση θα οδηγούνται και αυτά των οικισμών Ανατολή, Κατσικά, Πέραμα, Αμφιθέα, Αγ. Ιωάννης, Ελεούσα, Βουνοπλαγιά και Νήσου καθώς και τα υγρά απόβλητα των βιοτεχνικών / βιομηχανικών μονάδων της περιοχής, με ομοειδή σύσταση με τα αστικά λύματα. Φορέας υλοποίησης είναι η Δ.Ε.Υ.Α.Ι.

Με βάση την έγκριση περιβαλλοντικών όρων ο εξυπηρετούμενος πληθυσμός στην αρχική φάση (1996) ανερχόταν σε 80.000 άτομα ενώ στην τελική φάση (2010) προβλέπεται να είναι της τάξης των 110.000 ατόμων.

Η επιλεγμένη μέθοδος επεξεργασίας είναι αυτή της ενεργούς ιλύος με συμβατικό αερισμό. Προβλέπονται και εγκαταστάσεις για την πραγματοποίηση και τριτοβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων, όπου θα στοχεύει στην ελαχιστοποίηση των τιμών των ρυπαντικών φορτίων στην εκροή και διασφαλίζοντας αποδοχή των προτεινόμενων λύσεων.

Τα επεξεργασμένα λύματα διατίθενται στην τάφρο της Λαψίστας με κλειστό αγωγό στο πιο βαθύ σημείο και με την μεγαλύτερη ταχύτητα νερού καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και κατ' επέκταση ο ποταμός Καλαμάς. Εναλλακτικά προβλέπεται και η χρησιμοποίησή τους για άρδευση καλλιεργειών ή δασικών εκτάσεων κατά τη διάρκεια της αρδευτικής περιόδου σε εκτάσεις που σήμερα καλλιεργούνται και δεν ανήκουν σε οικιστικές επεκτάσεις, ούτε πρόκειται να ενταχθούν σ' αυτές.

Οι υπηρεσίες που αναλαμβάνουν τον έλεγχο της απόδοσης των εγκαταστάσεων και της ποιότητας των νερών είναι η Δ/ση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος και Δ/ση Υγείας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων. Στο τέλος κάθε χρόνου γίνονται μετρήσεις από την Δ.Ε.Υ.Α.Ι. με σκοπό την ενημέρωση της Ε.Ε. και την Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού – Τμήμα Νερών.

3.8. Απορρίμματα

Η διαχείριση των απορριμμάτων παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα, τόσο στην αποκομιδή, όσο και στην διάθεση, με εξίσου σοβαρά αρνητικά αποτελέσματα για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Η ημερήσια παραγωγή απορριμμάτων, σύμφωνα με βιβλιογραφικά δεδομένα, ανέρχεται σε 0,8 – 1,0 Kg ανά κάτοικο¹⁷ (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 3.4.).

Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ολοκληρωμένη διαχείριση και η όποια διαχείριση των απορριμμάτων, γίνεται στην παρούσα φάση, με ευθύνη κάθε Δήμου ή Κοινότητας χωριστά, ενώ υπάρχουν και Κοινότητες όπου η διαχείριση των απορριμμάτων γίνεται από τους ίδιους τους κατοίκους. Η διάθεση των απορριμμάτων στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται με απλή απόρριψη αυτών, σε κάποιο προκαθορισμένο από τον

¹⁷ Παραδόσεις του κου Αθανασίου Κούγκολου στο μάθημα «Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων»

Ο.Τ.Α. χώρο, είτε αυτός είναι εγκεκριμένος από τη Νομαρχία είτε όχι και ο οποίος πολλές φορές δεν είναι καν περιφραγμένος ή οριοθετημένος.

Σήμερα τα απορρίμματα του Λεκανοπεδίου συγκεντρώνονται σε ελεγχόμενο χώρο διάθεσης αποβλήτων. Ο χώρος βρίσκεται στην περιοχή Δουρούτης βόρεια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και εμπίπτει στην δικαιοδοσία του Δήμου. Οι δημοτικές αρχές, βέβαια, έχουν εκπονήσει πολλές μελέτες και καταβάλλει προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο μοντέλο διαχείρισης και συλλογής των στερεών αποβλήτων της ευρύτερης περιοχής του Π.Σ.Ι.

Αντίστοιχα, η σημαντική επιβάρυνση προκαλούν τα πτηνοτροφεία και τα χοιροτροφεία στις υδρολογικές λεκάνες και τα υπόγεια νερά της περιοχής μελέτης. Σημαντικό επίσης πρόβλημα αποτελεί και η δυσσομία που προέρχεται από αυτά. Η δυσσομία είναι έντονη κατά τη διάρκεια του καθαρισμού των εγκαταστάσεων ή κατά την αναμόχλευση της κοπριάς για τη φόρτωση και απομάκρυνσή της. Το πρόβλημα διογκώνεται αν αναλογιστούμε τη χαοτική διασπορά τους, κυρίως στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων. Όσον αφορά τα στερεά απορρίμματα των βιομηχανιών εντός της ΒΙ.ΠΕ., οι ίδιες οι βιομηχανίες αναλαμβάνουν να τα προωθούν στη χωματερή του Δήμου.

3.9. Επιχειρηματικές Πρωτοβουλίες

Στην περίπτωση της πόλης των Ιωαννίνων υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις συλλογικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Καταρχήν, το Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας, που ξεκίνησε το 1987 με την συνεργασία τεσσάρων φορέων, είχε στόχο να συγκεντρώσει τις παραγωγικές μονάδες του χώρου σε ένα σύγχρονο χώρο. Εκεί, εκτός των άλλων, οι επιχειρήσεις αυτές θα είχαν τις δυνατότητες για οικονομίες κλίμακας τόσο στην παραγωγή όσο και στην διαφήμιση, για βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων τους μέσω της εξειδίκευσης, και την δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός ενιαίου εκθεσιακού χώρου με όλα τα πλεονεκτήματα που κάτι τέτοιο θα είχε σαν αποτέλεσμα. Το κτίριο του ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ. βρίσκεται στην παραλίμνια περιοχή της πόλης των Ιωαννίνων.

Κατά δεύτερο λόγο, η Βιομηχανική Περιοχή, που είχε οριοθετηθεί σαν Βιομηχανική Ζώνη ήδη από το 1976, άρχισε να λειτουργεί από το 1982 και τα αποτελέσματά της, ακόμα και σήμερα, υπολείπονται κατά πολύ των αρχικών προσδοκιών –παρόλα τα σχετικά κίνητρα. Ίδια, περίπου, είναι και η κατάσταση όσον αφορά στο Εκθεσιακό και

Συνεδριακό Κέντρο Ιωαννίνων. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια που το έργο βρισκόταν στη φάση της υποβολής προτάσεων βιωσιμότητας. Σήμερα το Κέντρο λειτουργεί κανονικά και μάλιστα τα εγκαίνιά του έγιναν πριν λίγους μήνες. Στην πόλη λειτουργεί και Κέντρο Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (BIC) το οποίο ιδρύθηκε το 1996. Στο BIC συμμετείχαν ως μέλη 63 φορείς, ιδρύματα και επιχειρήσεις (www.bicipirus.gr).

Επιπλέον, άρχισε να λειτουργεί στο χώρο της Πανεπιστημιούπολης το Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων που θα προσφέρει στέγη και υποδομή σε εταιρείες που αποβλέπουν στην επέκταση των δραστηριοτήτων τους, στην πρόσβαση σε διεθνείς αγορές και στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών.

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

4.1. Εκπαίδευση

Στο Νομό Ιωαννίνων υπάρχουν 111 νηπιαγωγεία στα οποία φοιτούν 1.831 νήπια από τα οποία τα 828 βρίσκονται στα Ιωάννινα. Τα 110 από αυτά είναι δημόσια, με 1.803 νήπια, και το ένα είναι ιδιωτικό, στην Πεδινή, με 28 νήπια. Υπάρχουν 149 δημόσια δημοτικά σχολεία με 8.411 μαθητές.

Οι μετακινούμενοι μαθητές διανύουν κατά μέσο όρο 13 χλμ. ημερησίως και, το σχολικό έτος 1999 – 2000, ήταν 595, δηλαδή το 5,7% του συνόλου των μαθητών του νομού.

Τα προτεινόμενα έργα για την Α' βάρθμια εκπαίδευση ανέρχονται στο ποσό των 4,1 δις και αφορούν στην κατασκευή νέων ή την επέκταση παλαιών εκπαιδευτηρίων.

Στο Ν. Ιωαννίνων φοιτούν περίπου 5.400 μαθητές σε 45 γυμνάσια. Τα 42 από αυτά είναι δημόσια, με 5.280 μαθητές, και τα υπόλοιπα ιδιωτικά.

Όσον αφορά τα λύκεια, υπάρχουν 32 δημόσια, με 5.550 περίπου μαθητές, και δύο ιδιωτικά, με 93 και 194 μαθητές αντίστοιχα. Επίσης υπάρχουν δύο ιδιωτικά Τ.Ε.Ε., με 113 και 18 μαθητές, στην πόλη των Ιωαννίνων.

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 1970 ως ανεξάρτητο Α.Ε.Ι. στα Ιωάννινα. Είχε προηγηθεί η ίδρυση Φιλοσοφικής Σχολής το 1964 και Μαθηματικού Τμήματος το 1966, που εντάσσονταν όμως στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το 1970, ιδρύθηκε το Φυσικό και το 1976 το Χημικό Τμήμα. Τον επόμενο χρόνο ιδρύθηκε η Ιατρική Σχολή και λίγα χρόνια αργότερα, το 1982, τα Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών, τα οποία λειτούργησαν το 1984 και 1987 αντίστοιχως. Το 1990 ιδρύθηκε το Τμήμα Πληροφορικής, που πρωτολειτούργησε το 1993. Το ακαδημαϊκό έτος 1998 άρχισε η λειτουργία του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών. Επίσης, πρόσφατα εγκρίθηκε το Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών. Από το επόμενο ακαδημαϊκό έτος θα λειτουργήσουν δύο νέα τμήματα. Ένα ανεξάρτητο τμήμα, το Τμήμα Επιστημών της Τέχνης και το Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών & Τεχνολογιών, τα οποία, μαζί με το υπάρχον τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών, θα αποτελούν τη Σχολή Επιστήμης και Τεχνολογίας.

Πίνακας 7: Σχολές και Ανεξάρτητα Τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

- A. Τμήμα Φιλολογίας
 - 1. Τομέας Κλασικής Φιλολογίας
 - 2. Τομέας Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας
 - 3. Τομέας Γλωσσολογίας
- B. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
 - 1. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας
 - 2. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων
 - 3. Τομέας Αρχαιολογίας
 - 4. Τομέας Λαογραφίας
- Γ. Τμήμα Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
 - 1. Τομέας Φιλοσοφίας
 - 2. Τομέας Παιδαγωγικής
 - 3. Τομέας Ψυχολογίας

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

- A. Τμήμα Μαθηματικών
 - 1. Τομέας Μαθηματικής Ανάλυσης
 - 2. Τομέας Άλγεβρας και Γεωμετρίας
 - 3. Τομέας Πιθανοτήτων, Στατιστικής και Επιχειρησιακής Έρευνας
 - 4. Τομέας Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Μηχανικής
- B. Τμήμα Φυσικής
 - 1. Τομέας Αστροφυσικής
 - 2. Τομέας Θεωρητικής Φυσικής
 - 3. Τομέας Ατομικής και Μοριακής Φυσικής, Πυρηνικής Φυσικής και Φυσικής Υψηλών Ενεργειών
 - 4. Τομέας Φυσικής Στερεάς Κατάστασης και Φυσικής Υλικών και Επιφανειών
- Γ. Τμήμα Χημείας
 - 1. Τομέας Ανόργανης και Αναλυτικής Χημείας
 - 2. Τομέας Οργανικής Χημείας και Βιοχημείας
 - 3. Τομέας Βιομηχανικής Χημείας και Χημείας Τροφίμων
 - 4. Τομέας Φυσικοχημείας

- Δ. Τμήμα Πληροφορικής

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

- A. Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών
- B. Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

- Τμήμα Οικονομικών Σπουδών
- Τμήμα Επιστημών της Τέχνης

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

- A. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
- B. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

ΣΧΟΛΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ)

- A. Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων
- B. Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

Πηγή: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το Πανεπιστήμιο είχε, το 1998, έντεκα Τμήματα στα οποία φοιτούσαν περίπου 9.000 φοιτητές. Τα μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού ανέρχονται περίπου στα 370 άτομα και το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό στα 20 άτομα. Οι βοηθοί και επιστημονικοί συνεργάτες είναι 23 άτομα και στις διοικητικές υπηρεσίες εργάζονται 220 υπάλληλοι, ενώ άλλοι 120 υπάλληλοι αποτελούν το Ειδικό Διοικητικό και Τεχνικό Προσωπικό.

Το Πανεπιστήμιο έχει τριακόσιους περίπου μεταπτυχιακούς φοιτητές σε 19 μεταπτυχιακά προγράμματα τα οποία είναι διατμηματικά, διαπανεπιστημιακά ή διακρατικά. Τα τρία αφορούν τη Φιλοσοφική Σχολή, τα 12 τη Σχολή Θετικών Επιστημών και τα 4 την Ιατρική Σχολή. Ακόμη, λειτουργούν 3 Προγράμματα Σπουδών Επιλογής (Βιοχημείας, Επιστημών και Πολιτισμού, Εφαρμοσμένης Αγροοικολογίας). Με την ίδρυση νέων Τμημάτων, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έχει σχεδόν διπλασιαστεί, ενώ η προοπτική εξέλιξης του παρουσιάζεται ιδιαίτερα ευοίωνη. Η εξέλιξη αυτή θα έχει θετικές επιπτώσεις όχι μόνο στην πανεπιστημιακή κοινότητα, αλλά και σε ολόκληρη την περιοχή.

Επιπλέον, όλα τα τμήματα διαθέτουν τις δικές τους βιβλιοθήκες που περιλαμβάνουν συνολικά 300.000 βιβλία και 1.750 συνδρομές σε επιστημονικά περιοδικά. Μια νέα κεντρική βιβλιοθήκη κατασκευάζεται και αναμένεται να λειτουργήσει σύντομα βελτιώνοντας τις υπηρεσίες βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου με την δυνατότητα άμεσης ηλεκτρονικής πρόσβασης σε όλα τα βιβλία και περιοδικά που διαθέτει το ίδρυμα. Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» θα μπορούν ψηφιακά να γίνουν αναζητήσεις βιβλίων ως προς τον τίτλο αλλά και τον συγγραφέα.

Σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου, «οι στρατηγικοί στόχοι είναι:

- Μετεξέλιξη του υπάρχοντος τμήματος Οικονομικών Επιστημών, η οποία να περιέχει επιπλέον τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ, Λογιστικής – Χρηματοοικονομικής και Διαχείρισης Επιχειρησιακών πόρων
- Ανάπτυξη του τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών και του τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών σε Πολυτεχνική Σχολή, με την προσθήκη του τμήματος Πληροφορικής και νέων τμημάτων.
 1. Βιοϊατρική Τεχνολογία (Biomedical Engineering) το οποίο θα έχει σχέση με το Ινστιτούτο Βιοϊατρικών Ερευνών (I.B.E.)

2. Μεταφορών και Επικοινωνιών (το οποίο θα έχει σχέσεις με το Ινστιτούτο Μεταφορών και Επικοινωνιών της Ηγουμενίτσας).
3. Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων, το οποίο θα έχει σχέση με το αντίστοιχο προτεινόμενο Ινστιτούτο Πιστοποίησης Ηπειρωτικών Προϊόντων
 - Ανάπτυξη τμήματος Επιστημών της Άσκησης

Ένα σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι η ύπαρξη Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης στο Πανεπιστήμιο που όχι μόνο δείχνει μια ωριμότητα σε επίπεδο σχεδιασμού αλλά και μας δίνει την δυνατότητα να ελέγξουμε την πολιτική ενός σπουδαιότατου τοπικού φορέα. Παρατηρούμε ότι το Πανεπιστήμιο ακολουθεί τις σύγχρονες τάσεις στην αγορά εργασίας στοχεύοντας σε ολοκληρωμένη σχολή Οικονομικών και Επιχειρησιακών Σπουδών και Πολυτεχνική σχολή. Η εξέλιξη αυτή είναι καίριας σημασίας για την τοπική οικονομία και μπορεί να συμβάλλει στην επιτυχημένη αναδιάρθρωσή της. Η παραγωγή επιτελικών στελεχών στους τομείς της οικονομίας και της τεχνικής μπορεί να τροφοδοτήσει τις τοπικές επιχειρήσεις με υψηλής ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό. Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι παρατηρείται μια στροφή στην κατάρτιση με θέμα το εσωτερικό των επιχειρήσεων και σύνθετους τομείς όπως η Βιοϊατρική. Το τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων και το αντίστοιχο Ινστιτούτο Πιστοποίησης Ηπειρωτικών Προϊόντων έχουν μεγάλη σημασία για την ευρύτερη περιοχή που στηρίζεται στον πρωτογενή τομέα και καθιστούν τα Ιωάννινα, για μια ακόμα φορά, κέντρο εξυπηρέτησης της αγροτικής ενδοχώρας. Η ανάπτυξη τμήματος Επιστημών της Άσκησης έρχεται να καλύψει ένα κενό στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά δεν είναι σίγουρο ότι οι πολιτικές του Ελληνικού Κράτους θα επιτρέψουν την απρόσκοπτη εξέλιξή του.

Συμπεραίνουμε, επομένως, ότι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ακολουθεί κατά πόδας τις τάσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και προγραμματίζει ορθά το μέλλον του. Η διάσπαση του Πανεπιστημίου με την ίδρυση τμημάτων στο Αγρίνιο, ίσως να εξυπηρετεί άλλες πολιτικές –όπως η περιφερειακή– ή σκοπιμότητες –όπως η ψηφοθηρία– αλλά διακόπτει την συνέχεια του Ιδρύματος και διαρρηγνύει τη συνοχή του (βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακες 4.1. – 4.11.).

Στα Ιωάννινα λειτουργεί, επίσης, Τ.Ε.Ι. το οποίο διοικητικά υπάγεται στο Τ.Ε.Ι. Άρτας. Είναι η Σχολή Επαγγελματιών Υγείας Πρόνοιας (ΣΕΥΠ), με τρία τμήματα: Βρεφονηπιοκομείας, Νοσηλευτικής και Λογοθεραπείας (νέο). Υπάρχουν προτάσεις για

την ίδρυση νέων τμημάτων, των οποίων όμως η λειτουργία δεν προβλέπεται για το άμεσο μέλλον. Αν και το ΤΕΙ δεν παράγει γνώση του ίδιου επιπέδου με το Πανεπιστήμιο, ωστόσο, η διάσπασή του επίσης δυσχεραίνει το έργο του ως εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Οι ελλείψεις σε διοικητικό και εκπαιδευτικό προσωπικό και μάλιστα εξειδικευμένο, είναι μεγάλες. Οι φοιτητές εξυπηρετούνται από τη Φοιτητική Εστία του Πανεπιστημίου, που παρέχει στέγη σε 200 άτομα, και από επιδοτούμενα δωμάτια (για 80 άτομα).

Στο Τ.Ε.Ι. υπάρχουν πρότυπος Παιδικός Σταθμός (δεν λειτουργεί, λείπουν εξοπλισμός και προσωπικό), γυμναστήριο, αμφιθέατρο, θέατρο, βιβλιοθήκη και Γραφείο Διασύνδεσης.

4.2. Υγεία

Τα νοσοκομεία διακρίνονται σε γενικά και ειδικά. Γενικά είναι τα νοσοκομεία που διαθέτουν τμήματα νοσηλείας σε περισσότερες από μια ειδικότητες. Ειδικά είναι όσα διαθέτουν τμήματα κύριας νοσηλείας σε μια ειδικότητα (Ν. 1397 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» Φ.Ε.Κ. 143/Α/7.10.1983).

Τα γενικά νοσοκομεία διακρίνονται σε περιφερειακά και νομαρχιακά. Τα περιφερειακά λειτουργούν στην έδρα κάθε υγειονομικής περιφέρειας και καλύπτουν ανάγκες της, παρέχουν ιατρική εκπαίδευση σε όλες ή τις περισσότερες ιατρικές ειδικότητες και συμβάλλουν στην προαγωγή της ιατρικής έρευνας. Τα νομαρχιακά λειτουργούν σε κάθε νομό, καλύπτουν ανάγκες κύρια του πληθυσμού του νομού, παρέχουν ιατρική εκπαίδευση και συμβάλλουν στην προαγωγή της ιατρικής έρευνας. Τα ειδικά νοσοκομεία μπορεί να εξυπηρετούν τις ανάγκες περισσότερων υγειονομικών περιφερειών.

Σε κάθε νομό συνιστώνται κέντρα υγείας (Κ.Υ.) ως αποκεντρωμένες οργανικές μονάδες των νοσοκομείων του νομού και περιφερειακά ιατρεία, ως αποκεντρωμένες μονάδες των κέντρων υγείας. Σκοπός των Κ.Υ. και των αντίστοιχων περιφερειακών ιατρείων τους είναι η παροχή ισότιμης πρωτοβάθμιας περίθαλψης στο σύνολο του πληθυσμού της περιοχής ευθύνης τους.

Η χώρα διαιρείται σε δεκατρείς Υγειονομικές Περιφέρειες για τον καλύτερο σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό των υπηρεσιών Υγείας της περιφέρειας. Ο

Νομός Ιωαννίνων ανήκει στην Υγειονομική Περιφέρεια Ηπείρου που έχει έδρα τα Ιωάννινα (Π.Δ. 370 «Διαίρεση της χώρας σε Υγειονομικές Περιφέρειες» Φ.Ε.Κ. 187/Α/2.12.1992)

Η ιατρική υπηρεσία κάθε νοσοκομείου διαρθρώνεται στους εξής τομείς: Παθολογικός, Χειρουργικός, Εργαστηριακός, Ψυχιατρικός και Κοινωνικής ιατρικής. Σε κάθε τομέα λειτουργούν διάφορα τμήματα κατά ειδικότητα καθώς και ειδικές μονάδες.

Κριτήριο για τον καθορισμό της έδρας του Κ.Υ. είναι η ισόρροπη εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής ενώ για τα περιφερειακά ιατρεία είναι η εξασφάλιση παροχής υπηρεσιών υγείας σε κατοίκους περιοχών με ειδικές χωροταξικές συνθήκες και δύσκολη συγκοινωνιακή πρόσβαση στο κέντρο υγείας.

Στο Ν. Ιωαννίνων υπάρχουν δύο Νοσοκομεία. Το ένα είναι το Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα»¹⁸ το οποίο έχει έδρα τα Ιωάννινα και η συνολική δύναμη του ορίζεται σε τετρακόσια εξήντα (460) κρεβάτια (Φ.Ε.Κ. 18/Β/87).

Το Νοσοκομείο απαρτίζεται από τις υπηρεσίες: α) Ιατρική β) Νοσηλευτική και γ) Διοικητική.

Η Ιατρική υπηρεσία του νοσοκομείου διαρθρώνεται στον Παθολογικό τομέα (Α' και Β' Παθολογική κλινική, Παιδιατρική κλινική, Καρδιολογική κλινική, Νεφρολογική κλινική, Μαιευτική κλινική), στο Χειρουργικό τομέα (Χειρουργική κλινική, Ορθοπαιδική κλινική, Γναθοπροσωπική κλινική, Ουρολογική κλινική, Οφθαλμολογική κλινική, Θωρακοχειρουργική κλινική, Γυναικολογική κλινική), στον εργαστηριακό τομέα (Αιματολογικό εργαστήριο, Μικροβιολογικό εργαστήριο, Κέντρο Αιμοδοσίας Ηπείρου, Κυτταρολογικό εργαστήριο, Βιοχημικό εργαστήριο, Ακτινοδιαγνωστικό εργαστήριο, εργαστήριο Μεσογειακής αναιμίας, Αξονικός τομογράφος, Παθο/ανατομικό εργαστήριο) και σε μονάδες εντατικής θεραπείας, καρδιολογική, νεογνών, τεχνητού νεφρού. Επίσης λειτουργούν εξωτερικά ιατρεία σε όλες τις ειδικότητες και τμήμα εκτάκτων περιστατικών.

Το προσωπικό του νοσοκομείου ανέρχεται σε 941 άτομα. Από αυτούς 162 είναι γιατροί (ειδικευμένοι και ανειδίκευτοι), 274 νοσοκόμες-οι, 16 μαίες, 20 ΤΕ, 29 τραυματιοφορείς και 440 λοιπό προσωπικό.

Το Νοσοκομείο φιλοξενεί ασθενείς όχι μόνο από το Νομό ή την περιφέρεια αλλά και από γείτονες χώρες όπως η Αλβανία και η ΠΓΔΜ.

¹⁸ Οι πληροφορίες για το Νοσοκομείο αντλήθηκαν από το Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιωαννιτών και το Χωροταξικό Σχέδιο του Νομού.

Από το 1987 το νοσοκομείο συνεργάζεται με τη Δ.Ε.Υ.Α.Ι. Στα λύματά του γίνεται μια αρχική επεξεργασία, καλύτερου επιπέδου από αυτά των αστικών και στη συνέχεια διοχετεύονται στο Βιολογικό Καθαρισμό της πόλης των Ιωαννίνων. Υπάρχει πρόβλεψη αγωγών για χημικά λύματα, ενώ όσον αφορά τα λοιμώδη υπάρχει πυρολυτικός αποτεφρωτήρας. Δυο φορές το μήνα γίνεται έλεγχος για την λειτουργία του Βιολογικού Καθαρισμού του νοσοκομείου από Εταιρεία Ελέγχου Λειτουργίας με την οποία έχει μόνιμη συνεργασία. Ανάμεσα στα άλλα ελέγχει το μικροβιολογικό φορτίο, τα αιωρούμενα στερεά, το μικροβιακό φορτίο κλπ.

Το Νοσοκομείο σήμερα αναπτύσσεται σε 30.000 τ.μ. τα οποία όμως δεν είναι αρκετά. Για να καλυφθούν οι ανάγκες χωρίς την δημιουργία νέων τμημάτων απαιτούνται ακόμα 5.000 τ.μ. περίπου (βλέπε Παράρτημα Α' Πίνακα 4.12.).

Το δεύτερο νοσοκομείο του νομού είναι το Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Η δυναμικότητα του είναι 750 κλίνες και άρχισε να λειτουργεί το έτος 1989.

Σκοπός κάθε νοσοκομείου είναι η παροχή υπηρεσιών Υγείας ισότιμα σε κάθε πολίτη, η ανάπτυξη και προαγωγή της Ιατρικής Έρευνας και η εφαρμογή προγραμμάτων ειδίκευσης, συνεχούς εκπαίδευσης γιατρών και λειτουργών άλλων κλάδων Υγείας. Το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, επιπροσθέτως, παρέχει προπτυχιακή εκπαίδευση σε φοιτητές του Ιατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθώς και σε φοιτητές σχολών άλλων επαγγελματιών υγείας.

Στο Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων προβλέπονται 242 οργανικές θέσεις γιατρών και υπηρετούν 141 (5 διευθυντές, 42 επιμελητές Α' και 94 επιμελητές Β') από τους οποίους οι 74 εμπίπτουν στο Ν. 2519/97. Οι ειδικευμένοι γιατροί ανέρχονται στους 183.

Στο νοσοκομείο λειτουργεί μονάδα Βιολογικού Καθαρισμού ανεξάρτητα από τη Δ.Ε.Υ.Α.Ι.. Υπάρχει πιθανότητα να συνδεθεί από το Σεπτέμβριο αλλά τίθεται οικονομικό θέμα στην συνεργασία τους. Σήμερα τα λύματα μετά την επεξεργασία διοχετεύονται σε αποστραγγιστική τάφρο. Πραγματοποιούνται έλεγχοι κάθε μέρα για χλώριο και ΡΗ, εβδομαδιαία από το Πανεπιστήμιο μικροβιολογικός έλεγχος και ανά δεκαπέντε μέρες από ιδιωτική εταιρεία όλων των δεικτών λειτουργίας του Βιολογικού Καθαρισμού.

4.3. Δικαιοσύνη

Στο Ν. Ιωαννίνων λειτουργούν Εφετείο, Εισαγγελία Εφετών, Πρωτοδικείο, Εισαγγελία Πρωτοδικών, Διοικητικό Εφετείο, Διοικητικό Πρωτοδικείο, Ειρηνοδικείο και Πταισματοδικείο, με έδρα στα Ιωάννινα.

4.4. Δημόσια Τάξη

Στο Ν. Ιωαννίνων υπάρχουν 34 αστυνομικά τμήματα που καλύπτουν σχεδόν όλους τους Δήμους.

4.5. Αθλητισμός

Στην πόλη των Ιωαννίνων, υπάρχουν:

- Το Εθνικό Στάδιο Ιωαννίνων, που είναι γήπεδο ποδοσφαίρου με χόρτο και στίβο.
- Το Εθνικό Αθλητικό Ναυτικό Κέντρο Ιωαννίνων, με κολυμβητήριο, γήπεδο ποδοσφαίρου με χόρτο, στίβο, κλειστό γυμναστήριο αθλοπαιδιών, ναυταθλητικές εγκαταστάσεις, γήπεδα τένις και αίθουσα άρσης βαρών
- Το Εθνικό Πανεπειρωτικό Αθλητικό Κέντρο Ιωαννίνων, που προβλεπόταν να ολοκληρωθεί το Σεπτέμβριο του 2000 και να χρησιμοποιηθεί εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων για Προπονήσεις. Αποτελείται από δύο γήπεδα ποδοσφαίρου με χόρτο και ένα ξερό, στίβο, γήπεδο μπάσκετ – βόλεϊ – χάντμπολ, τένις, 5x5 και ποδηλατοδρόμιο.

Εθνικό στάδιο επίσης υπάρχει και στην Ανατολή (Κοινοτικό γυμναστήριο Ανατολής. Επίσης υπάρχουν 3 κλειστά γυμναστήρια σχολείων (1^{ου} Γυμνασίου Ιωαννίνων, 8^{ου} Ενιαίου Λυκείου Ιωαννίνων, 9^{ου} Ενιαίου Λυκείου Ιωαννίνων) και ένα (3^ο Γυμνάσιο Ιωαννίνων) που διατίθεται μόνο για προπονήσεις.

Στο νομό πραγματοποιούνται αγώνες του Πανελλήνιου Πρωταθλήματος Κωπηλασίας, του Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Κωπηλασίας και του Πανελλήνιου Πρωταθλήματος Άρσης Βαρών, Πάλης και Judo (Βλέπε Παράρτημα Α΄ Πίνακα 4.13.).

4.6. Επιχειρήσεις και Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες του Δήμου

Στο Δ. Ιωαννιτών υπάρχουν δημοτικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και είναι οι εξής:

- Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών. Περιλαμβάνει τα τμήματα παραδοσιακών χορών, ωδείου, εικαστικού εργαστηρίου, κλασσικού και σύγχρονου χορού, φιλαρμονική, άθλησης και παιδικής χορωδίας. Στόχος του είναι η δημιουργία της αναγκαίας πολιτιστικής υποδομής διατηρώντας ζωντανούς τους θεσμούς και τις δομές της ηπειρωτικής κοινωνίας.
- Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων. Ιδρύθηκε το 1983 ξεκινώντας μαζί με πέντε άλλα θέατρα το θεσμό των ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.
- Δημοτική Επιχείρηση Πληροφόρησης και Ενημέρωσης Ιωαννίνων. Προβλέπεται η λειτουργία δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού.
- Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης Ιωαννίνων. Στη Δ.Ε.Τ.Α.Ι. ανήκουν το ΞΕΝΙΑ (60 δωμάτια, 112 κλίνες), ο αθλητικός ξενώνας (30 δωμάτια, 60 κλίνες) που φιλοξενεί αθλητές και παράγοντες των αθλητικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στη λίμνη Ιωαννίνων και το Πάρκο Πυρσινέλλα.
- Κέντρο Μελέτης Ηπειρωτικής και Βαλκανικής Μουσικής Παράδοσης. Ιδρύθηκε το 1996 και είναι ενταγμένο στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων (ΕΠΔΠ). Ο χαρακτήρας του Κέντρου είναι διττός επιστημονικός – ερευνητικός αλλά και φεστιβαλικός – εκπαιδευτικός.

Εκτός από αυτές που είναι κυρίως πολιτιστικού χαρακτήρα στο δήμο υπάρχουν και άλλες τρεις δημοτικές επιχειρήσεις που καταπιάνονται με άλλα θέματα:

- Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ιωαννίνων. Ιδρύθηκε πριν από 17 χρόνια με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και σε εφαρμογή του Ν. 1069/80. Κύριος στόχος είναι η υδροδότηση των κατοίκων και η προστασία του περιβάλλοντος και της λίμνης. Μέσω της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. έχει κατασκευαστεί ο βιολογικός καθαρισμός Ιωαννίνων, η αντικατάσταση δικτύου ύδρευσης, η κατασκευή και λειτουργία μεγάλου μέρους των δικτύων αποχέτευσης και ομβρίων λυμάτων. Τώρα εκτελείται το έργο της επέκτασης του βιολογικού καθαρισμού και η σύνδεση του ΒΙ.ΠΕ. και των προβλεπόμενων εξυπηρετούμενων κοινοτήτων με αυτόν.

- Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Ιωαννίνων. Ιδρύθηκε το 1996 και σκοπός της είναι η εκτέλεση έργων του Δήμου Ιωαννιτών, η εκπόνηση μελετών, η αξιοποίηση της ιδιοκτησίας του Δήμου, η υλοποίηση της προγραμματικής σύμβασης μεταξύ Δήμου Ιωαννιτών, ΥΠ.ΠΟ. και ΤΑΠΑ και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες όπως επίσης και ο ενταφιασμός απορριμμάτων.
- Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων. Ιδρύθηκε το 1986 με πρωτοβουλία του Δήμου Ιωαννιτών και της Αναπτυξιακής Εταιρείας ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. Οι εγκαταστάσεις της έγιναν σε συνεργασία με Ούγγρους. Σκοπός της είναι η παραγωγή και διάθεση γόνου κυπρίνου και η διάδοση της τεχνολογίας αναπαραγωγής του. Επίσης παρακολουθεί και παρεμβαίνει σε θέματα που αφορούν την προστασία της λίμνης.

5. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η περιοχή του ευρύτερου Πολεοδομικού Συγκροτήματος Ιωαννίνων αποτελεί ένα σημαντικό οικοσύστημα, με βασικό χαρακτηριστικό την βιοποικιλότητα. Μέσα σε αυτό το οικοσύστημα συμπεριλαμβάνονται κάποιες περιοχές ευαίσθητες ή / και προστατευόμενες με κύριο κριτήριο την οικολογική και αισθητική τους αξία. Αυτές, είτε προστατεύονται ήδη με βάση το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο (Ελληνική νομοθεσία, Ευρωπαϊκή νομοθεσία, Διεθνείς Συμβάσεις), είτε η διαδικασία της θεσμικής τους θωράκισης είναι σε εξέλιξη.

Οι κύριες κατηγορίες τέτοιων περιοχών είναι οι ακόλουθες:

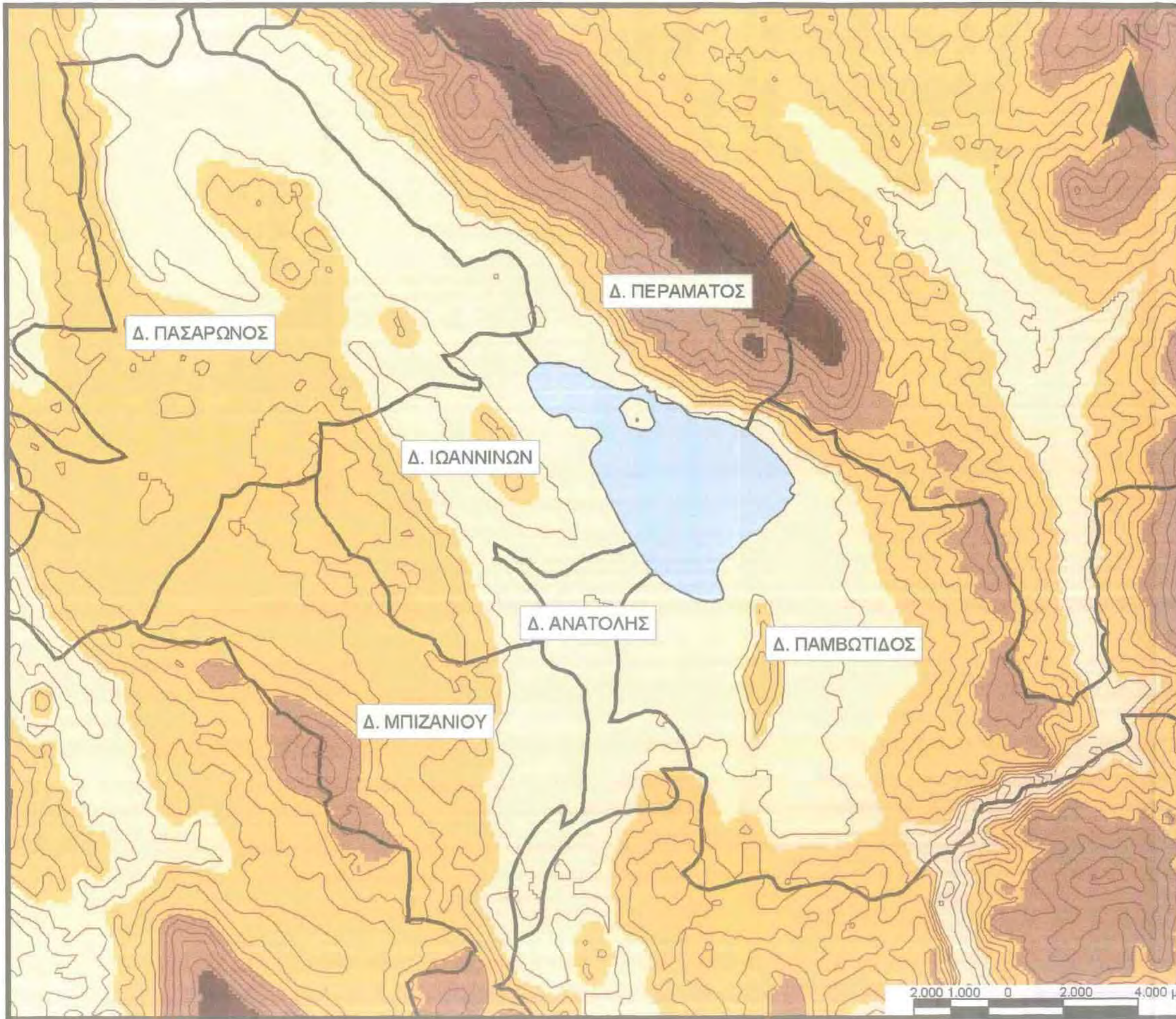
- Αισθητικά δάση (σχετική νομοθεσία Ν. 1496/1950, Ν. 996/1971). Στην περιοχή μελέτης υπάρχει το αισθητικό δάσος των Ιωαννίνων (Π.Δ. 837/1976, Φ.Ε.Κ. 306/Α/16-11-1976), το οποίο βρίσκεται πλησίον της ομώνυμης πόλης.
- Τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Π.Δ. 9/32, Φ.Ε.Κ. 275/Α/32). Τέτοιες περιοχές είναι:
 1. Το νησί της Λίμνης των Ιωαννίνων.
 2. Η παραλίμνια περιοχή, το Φρούριο και τμήμα της πόλης των Ιωαννίνων. Η λίμνη βρίσκεται στο κέντρο πεδινής λεκάνης και περιβάλλεται από επιβλητικούς ορεινούς όγκους. Στις δυτικές ακτές βρίσκονται τα Ιωάννινα, ενώ στη μέση περίπου της λίμνης βρίσκεται το μικρό νησάκι. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω η περιοχή της λίμνης συμπεριλαμβανόταν στον επιστημονικό κατάλογο των σημαντικών οικοτόπων για το δίκτυο NATURA 2000, όμως τελικά δεν εντάχθηκε στον Εθνικό Κατάλογο των περιοχών, παρόλο που αποτελεί σημαντικό οικοσύστημα, λόγω της πλούσιας χλωρίδας και πανίδας.
 3. Αισθητικό δάσος Ιωαννίνων. Πρόκειται για ομήλικο τεχνητό δάσος, τραχείας πεύκης, ηλικίας 60-70 ετών που εκτείνεται στην παρυφές της πόλης. Γενικά είναι φτωχό τεχνητό οικοσύστημα, αλλά προσφέρει δυνατότητες αναψυχής και πανοραμική θέα.
- Περιοχές υποψήφιες για ένταξη στο Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών Φύση 2000 (NATURA 2000) – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Εναρμόνιση με το Εθνικό Δίκαιο

Φ.Ε.Κ. 1289/Β/28-12-1998). Στην περιοχή μελέτης υπάρχει η Λίμνη Παμβώτιδα που εντάσσεται στο δίκτυο αυτό.

- Περιοχές CORINE. Περιοχές που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή λίστα περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής αξίας. Δεν συνδέθηκε με συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο προστασίας και το κενό αυτό συμπληρώθηκε από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Στις περιοχές αυτές εντάσσεται και η Λίμνη Παμβώτιδα.

Αξιοποιημένο είναι το σπήλαιο Πέραμα, Κοινότητας Περάματος. Αυτοψίες έχουν διεξαχθεί στα κατωτέρω σπήλαια (σημειώνεται ονομασία / τοπωνύμιο και πλησιέστερη θέση).

- Λιμνοσπηλιά, Νήσου Ιωαννίνων
- Ανώνυμο στην Σταυρακίου
- Ανώνυμο (λόφος Γορίτσα), Ροδοτοπίου
- Ανώνυμο (οικόπεδο Ν. Πασχάλη) Ελεούσας
- Ανώνυμο, Ντραμπάτοβα Ιωάννινα
- Κατακομβών (κάτω από το Δημοτικό Μουσείο Ιωαννίνων)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **8**
 ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΥΨΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

—	ΙΣΟΥΨΕΙΣ ΑΝΑ 100μ
□	ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ ΔΗΜΟΙ
□	0 - 300 μέτρα
□	301 - 700 μέτρα
□	701 - 1000 μέτρα
□	1001 - 1.500 μέτρα
□	1.501 - 3.000 μέτρα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΕΡΕΥΝΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Μετά το προφίλ της πόλης και της ευρύτερης περιοχής παρουσιάζεται η δομή και τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που έγινε για την καταγραφή των τάσεων ανάμεσα στους τοπικούς φορείς με αντικειμενικό σκοπό τον σχεδιασμό πολιτικών και την πρόταση μέτρων για την βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης. Η έρευνα αποτελεί τεκμήριο της προσπάθειας για την ενεργοποίηση και την συμμετοχή των τοπικών δυνάμεων στον στρατηγικό σχεδιασμό της πόλης –προσπάθεια που δεν στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία.

Η συμμετοχή της Διοίκησης, της Οικονομίας της Αγοράς και της Κοινωνίας των Πολιτών είναι αναγκαία για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης. Επομένως, η σύνθεση του δείγματος περιλαμβάνει εκπροσώπους και των τριών τομέων (βλέπε Παράρτημα Β').

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το διάστημα 1–31 Μαρτίου και διεξήχθη με την μέθοδο του ερωτηματολογίου. Τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους τοπικούς φορείς και καλύπτουν ένα πολύ μεγάλο εύρος θεμάτων χωρικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού και οικονομικής ανάπτυξης. Έγινε προσπάθεια ώστε η διατύπωση των ερωτήσεων να μην προκαταλαμβάνει τον αναγνώστη ενώ οι απαντήσεις εδόθησαν ανώνυμα. Οι ερωτήσεις φαίνονται επίσης στο Παράρτημα Β'.

2. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ

Είναι γνωστό ότι υπάρχουν και άλλες μέθοδοι κοινωνικής έρευνας, μερικές τουλάχιστον από τις οποίες είναι η συνέντευξη των ειδημόνων σε κάθε τομέα και η συλλογή ερωτηματολογίων από το ευρύ κοινό (Κοτζαμάνης, 2001: 8 – 12, 64 – 75). Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε μια μέση οδός. Έγιναν επαφές με τους ειδήμονες, ή έστω στους καθ' ύλη αρμόδιους, με βάση μια καταρχήν συγκεκριμένη θεματολογία. Για παράδειγμα, επιλέχθηκε η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου επειδή μια διάσταση της εργασίας είναι πολεοδομική. Από εκεί και πέρα όμως ζητήθηκε η γνώμη του συγκεκριμένου φορέα για μια σειρά από θέματα που δεν είναι της αρμοδιότητάς του, όπως θέματα αναπτυξιακά ή περιβαλλοντικά.

Επίσης, υπάρχει μετάβαση σε διάφορες κλίμακες. Υπάρχουν απαντήσεις τόσο από διευθύνσεις του Δήμου όσο και της Περιφέρειας, από συλλογικά όργανα επιχειρήσεων, όσο και από μεμονωμένες μονάδες, από υποκαταστήματα μεγάλων επιχειρήσεων, όσο και από επιχειρήσεις με τοπική βάση, από ενώσεις με μεγάλη επαγγελματική εμπειρία στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη και μηδαμινή ενασχόληση με τον πολιτισμό και αντιστρόφως.

Ίσως να υπάρχει ένας σκεπτικισμός απέναντι σ' αυτήν την ποικιλία των φορέων και την ευρύτητα της θεματολογίας από την οποία τους ζητήθηκε η άποψη. Όμως η ποικιλία των φορέων και της θεματολογίας είναι αναγκαία ώστε να διαφυλαχθεί ένας στοιχειώδης δημοκρατικός πλουραλισμός και η παρακολούθηση ενός θέματος από πολλές διαφορετικές γωνίες. Ο συνδυασμός αιρετών αρχόντων—από διάφορα εκλογικά σώματα—και διορισμένων διευθυντών από την κεντρική και την τοπική εξουσία κάνει το δείγμα πιο αντιπροσωπευτικό. Επίσης, συχνά παρατηρείται μια άμβλυση πολλών αντιθέσεων, επειδή οι τοπικοί φορείς αναγκάζονται να συνεργάζονται για πολλά ζητήματα. Η δημιουργία αυτής της συναίνεσης, όπου παρατηρείται, είναι ενδιαφέρουσα για τον σχεδιαστή γιατί του δίνει μια ξεκάθαρη κατεύθυνση, υποχρεώνοντας τον, συχνά, να μεταβάλλει τις προτεραιότητές του. Η τελευταία εξέλιξη θα ήταν αδύνατη αν δεν υπήρχε η ποικιλία των απόψεων, έστω κι αν στην περίπτωσή μας ορισμένες είναι ισχυρότερες από άλλες.

Γιατί τότε δεν ερωτήθηκε το ευρύ κοινό; Ή γιατί δεν χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη με σημειώσεις ή με μαγνητόφωνο; Η απάντηση είναι πώς τέτοιες μέθοδοι είναι πολύ απαιτητικές για να χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας. Η συστηματική δειγματοληψία είναι η πιο έγκυρη στατιστική μέθοδος (Περάκης, 2000: 26), αλλά κρίθηκε αρκετά δύσκολη και ρισκοκίνδυνη για να χρησιμοποιηθεί από εμάς σε μεγάλο δείγμα. Άλλωστε, το κοινό συχνά πέφτει θύμα παραπληροφόρησης από τα μέσα ενημέρωσης ή αγνοεί θεμελιώδεις αντιλήψεις της επιστήμης. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να μετρηθεί ισχυρή τάση υπέρ της άποψης ότι η ανεργία πρέπει να καταπολεμηθεί ακόμη και με την μη αιεφορική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, άποψη πολιτικά σεβαστή και αποδεκτή μάλιστα αν υποστηρίζεται από την πλειοψηφία, επιστημονικά όμως απαράδεκτη. Και λόγω της φύσης της παρούσης εργασίας, που είναι ο σχεδιασμός και όχι η δημοσκόπηση, θα ήταν υποχρεωτικό να αναφερθεί χωρίς να ληφθεί υπόψη στις προτάσεις. Πράγμα που θα σήμαινε μη ικανοποιητική απόδοση του χρόνου και του κόπου μας. Με το περισσότερο ενημερωμένο δείγμα που επιλέξαμε δεν υπήρχε τέτοιος κίνδυνος.

Από την άλλη, οι συνεντεύξεις χρειαζόταν μεγάλη επιδεξιότητα λόγω της διαδράσης ανάμεσα στον ερευνητή και τον ερωτώμενο (Κοτζαμάνης, 2001: 9 – 12). Θα ήταν απίθανο να τεθούν τελείως ψυχρά και ουδέτερα όλες οι ερωτήσεις προς όλους τους ερωτώμενους χωρίς οι διευκρινιστικές ερωτήσεις ή ο τόνος της φωνής να μην οδηγήσουν τους ερωτώμενους σε απόψεις λιγότερο ειλικρινείς και περισσότερο αποδεκτές. Για το λόγο αυτό απορρίφθηκαν οι δύο μέθοδοι.

Φυσικά, όλες οι επικρατούσες τάσεις εκφράζουν το σύνολο της τοπικής κοινωνίας. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από το κοινωνικό προφίλ των ερωτηθέντων. Η ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό και τις αποφάσεις είναι από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των εναλλακτικών μορφών αστικής διακυβέρνησης (Γετίμης, 2000: 481 – 482). Πάντως τέτοιες μορφές δεν έχουν εμφανιστεί ακόμη στα Ιωάννινα ώστε να αξιοποιηθούν.

Ένα άλλο θέμα προκύπτει από την άρνηση ορισμένων φορέων να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο παρόλο που ήταν ανώνυμο και γινόταν με καθαρά ερευνητική πρόθεση. Η εντύπωση που σχηματίστηκε είναι ότι ορισμένοι αδιαφόρησαν, ενώ άλλοι δίσταζαν να πουν την γνώμη τους. Η στάση αυτή δείχνει τα όρια και τα εμπόδια με τα οποία διεξάγεται ο δημόσιος διάλογος ανάμεσα στην Διοίκηση, την Αγορά και τους

Πολίτες. Ειδικά όταν πρόκειται για φορείς που δεν δημοσιοποιούν τον προγραμματισμό τους και τις προθέσεις τους, η ευθύνη τους είναι μεγάλη.

Τα παραπάνω δύο θέματα είναι πολύ ενδιαφέροντα, όμως χρήζουν ιδιαίτερης μελέτης. Εδώ θα αναλυθούν τα δεδομένα όσων απάντησαν τελικά.

3. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ

Τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνονται στο παράρτημα Β'. Όπως γίνεται φανερό τα περισσότερα σημεία είναι αρκετά ξεκάθαρα, υπάρχουν όμως και σημεία που χρειάζονται ιδιαίτερη μελέτη. Η πρώτη ερώτηση αφορούσε μια σύντομη αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, ώστε να εντοπιστούν τα πρώτα προβλήματα.

Η οργάνωση του χώρου θεωρείται μέτρια με αποκλίσεις πότε προς το θετικό και πότε προς το αρνητικό. Σε ιδιαίτερα ικανοποιητική κατάσταση βρίσκονται οι κοινωνικές υποδομές και τα αστικά δίκτυα, αφού δεν συγκεντρώνουν καμία αρνητική – κακή και πολύ κακή– γνώμη. Επίσης, η προστασία από φυσικές καταστροφές είναι καλή. Αντίθετα, το κυκλοφοριακό συγκεντρώνει μόνο ουδέτερες –μέτρια –και αρνητικές γνώμες, ενώ και για τις συγκοινωνίες επικρατεί αρνητική εικόνα. Για την εικόνα της πόλης οι γνώμες είναι διχασμένες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η οργάνωση του χώρου παραμένει προβληματική. Οι κοινόχρηστοι χώροι και η κυκλοφορία είναι τα αδύναμα σημεία της κατηγορίας αυτής και σχετίζονται άμεσα με την επιφάνεια του εδάφους, δηλαδή την αστική γαιοπρόσοδο. Περισσότεροι κοινόχρηστοι χώροι και πλατύτεροι δρόμοι σημαίνουν μικρότερο οικοδομήσιμο χώρο. Είναι χαρακτηριστικό και αναμενόμενο ότι οι α-χωρικές υποδομές –όπως οι επικοινωνίες –και οι υποδομές που βρίσκονται κάτω από το έδαφος –ύδρευση, αποχέτευση κλπ –και δεν στερούν οικοδομήσιμο χώρο, δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Όλα αυτά τεκμηριώνουν την άποψη ότι τα Ιωάννινα ακολούθησαν επακριβώς το εθνικό πρότυπο ανάπτυξης με την ακραία εκμετάλλευση της έγγειας ιδιοκτησίας και την γενναία στήριξη της αστικής και βιομηχανικής ανάπτυξης.

Η εικόνα της πόλης και οι συγκοινωνίες συνδέονται άμεσα με τα παραπάνω. Η βιαστική ανοικοδόμηση των κτιρίων, πολλά από τα οποία μάλιστα χτίστηκαν από ανειδίκευτους εργοδηγούς, οδήγησαν στην πρόχειρη αρχιτεκτονική τους, ιδίως, σε παλαιότερες εποχές. Η κατάσταση επιδεινώνεται από τις φτωχινές επιγραφές και πινακίδες, το συνεχές σύστημα δόμησης που κυριαρχεί και την μη ανάδειξη των ιστορικών μνημείων. Οι αστικές συγκοινωνίες είναι θύμα του δαιδαλώδους αστικού ιστού, του ακτινικού της ρυμοτομικού σχεδίου, των στενών δρόμων –που γίνονται

ακόμη στενότεροι από την παράνομη στάθμευση –και της διάταξης της πόλης που μοιάζει με μπούμερανγκ και η μετακίνηση από την μια άκρη στην άλλη γίνεται με μεγάλη δυσκολία.

Η προστασία από φυσικές καταστροφές θεωρείται καλή, ίσως επειδή σπάνια δοκιμάζεται η αντοχή της. Πάντως ο πολεοδομικός σχεδιασμός δεν βοηθά πολύ την κατάσταση με τα χαρακτηριστικά που περιγράφηκαν ακριβώς παραπάνω. Η απειλή των φυσικών καταστροφών μπορεί να γίνει πολύ μεγάλη αν σκεφτεί κανείς ότι υπάρχουν αρκετά άλση και αλύλλια και μια λίμνη στον χώρο μελέτης.

Η τοπική οικονομία εμφανίζεται επίσης μέτρια. Ιδιαίτερα ικανοποιητικά είναι τα αποτελέσματα για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, ενώ θετική εικόνα έχει και ο τουρισμός και το τοπικό εμπόριο. Ιδιαίτερα αρνητικά είναι τα αποτελέσματα για την δυνατότητα απασχόλησης και την αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων. Η οικονομική κατάσταση του μέσου νοικοκυριού θεωρείται μέτρια. Δύσκολη είναι η κατάσταση και για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι απόψεις για την τοπική βιομηχανία και τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (consulting) δίστανται.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν μια προβληματική οικονομία που έχει όμως προοπτικές για επιτυχημένη αναδιάρθρωση. Τα προβλήματα εστιάζονται κυρίως στην απασχόληση, τις αδύναμες επιχειρήσεις και την ανεπαρκή αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων. Οι ισχυρές τράπεζες είναι μια καλή ευκαιρία, ώστε να υπάρχει ασφαλής χρηματοδότηση και στήριξη των εισοδημάτων των νοικοκυριών, μέσω των νέων επενδυτικών προϊόντων. Οι τουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν άμεσα στην ανάπτυξη, όπως συνέβη άλλωστε με πολλά τουριστικά μέρη. Η τοπική βιομηχανία πρέπει να επωφεληθεί από τις ξένες επενδύσεις ενώ ο κλάδος του consulting χρειάζεται μεγαλύτερη ειδίκευση –που θα ενταχθεί σε μια πολιτική άυλων υποδομών. Τέλος, η απασχόληση χρειάζεται ιδιαίτερες πολιτικές οι περισσότερες από τις οποίες μοιραία ασκούνται σε κεντρικό επίπεδο.

Το περιβάλλον παρουσιάζει κάποια προβλήματα στους τομείς της ηχορύπανσης, της οπτικής ρύπανσης και των απορριμμάτων. Αντίθετα, η ατμόσφαιρα, τα ύδατα και το έδαφος βρίσκονται σε καλή κατάσταση. Παρατηρούμε επομένως ότι το γεγονός της μη ειδίκευσης στην βιομηχανία περιόρισε τα περιβαλλοντικά προβλήματα στα τυπικά προβλήματα των ελληνικών πόλεων. Ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός σε τοπική κλίμακα μπορεί να έχει σημαντική συμβολή στην καταπολέμηση κάθε είδους ρύπανσης.

Τα γενικότερα ζητήματα που τίγονται δίνουν μια θετική εικόνα για την πόλη, εκτός από την περίπτωση των τσιγγάνων και των μεταναστών. Όμως, αν αναλογιστεί κανείς την έλλειψη πολιτικών για τους κοινωνικά αποκλεισμένους σε εθνικό επίπεδο, δεν μπορεί να μιλήσει για υστέρηση της πόλης. Όλα αυτά δείχνουν μια ποιότητα ζωής που, αν προστατευθεί και βελτιωθεί, τα Ιωάννινα θα γίνουν ένας πόλος έλξης για πολλές δραστηριότητες. Νέος σχεδιασμός χρειάζεται επίσης και για τον ελεύθερο χρόνο ώστε να υπάρχει ευκολότερη πρόσβαση σε όλους και άνοδος του επιπέδου των δραστηριοτήτων. Έχει πάντως ενδιαφέρον ότι ήδη υπάρχουν χώροι άθλησης για τένις, κολύμβηση, κωπηλασία, ποδόσφαιρο, βόλεϊ κλπ. Οι εγκαταστάσεις αυτές όμως σίγουρα δεν είναι επαρκείς ούτε ισόρροπα κατανεμημένες στον αστικό ιστό.

Η δεύτερη ερώτηση αφορούσε την ταυτότητα της πόλης. Ο ερωτώμενος καλούταν να επιλέξει δύο από τους παρακάτω χαρακτηρισμούς: σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη, παραδοσιακή ελληνική πόλη, σύγχρονη ελληνική πόλη, πόλος ανάπτυξης στην δυτική Ελλάδα, ιστορική και πολιτιστική πόλη. Οι χαρακτηρισμοί που πλειοψήφησαν ήταν «σύγχρονη ελληνική πόλη» και «ιστορική και πολιτιστική πόλη» με εννιά επιλογές. Ακολούθησε ο «πόλος ανάπτυξης στην δυτική Ελλάδα» με οκτώ η «παραδοσιακή ελληνική πόλη» με δύο και η «σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη» δεν επελέγη.

Το συμπέρασμα που προκύπτει αβίαστα είναι η θέση που αναπτύχθηκε στο θεωρητικό σκέλος της εργασίας ότι τα Ιωάννινα, όπως και ορισμένες άλλες πόλεις, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε προβιομηχανικές (παραδοσιακές), ούτε μεταβιομηχανικές (σύγχρονες ευρωπαϊκές) πόλεις. Το συμπέρασμα αυτό δείχνει και τα όρια των πολιτικών που μπορούν να εφαρμοστούν στην πολεοδομία και την ανάπτυξη.

Οι πλειοψηφούσες επιλογές φανερώουν πλήρως τα ατού της πόλης, το ανεβασμένο ιστορικό και πολιτιστικό προφίλ και τις δυνατότητες ενός μεγάλου ελληνικού αστικού κέντρου. Τα πλεονεκτήματα είναι άκρως αξιοποιήσιμα στην μεταμοντέρνα εποχή, όπου η υψηλή τεχνολογία και η καινοτομία, συμβαδίζουν με την στροφή προς την ιστορία, τον πολιτισμό και παράδοση.

Ο όρος «σύγχρονη ελληνική πόλη» επινοήθηκε για να περιγράψει την εικόνα του μέσου ανθρώπου για το εθνικό πρότυπο των πόλεων, που να καλύπτει τόσο τα θετικά όσο και αρνητικά τους στοιχεία. Ο όρος περιλαμβάνει, και αυτό ειπώθηκε στις διευκρινήσεις που ζητήθηκαν, τα βασικά χαρακτηριστικά των ελληνικών πόλεων ως τα κέντρα της οικονομίας και του πολιτισμού, την κατακερματισμένη έγγεια ιδιοκτησία, την μίξη των χρήσεων, την έλλειψη διαχωρισμού πλούσιων και φτωχών γκέτο, την

άναρχη δόμηση, τα περιβαλλοντικά προβλήματα και την ουσιαστική εξάρτηση από ειδικές λειτουργίες όπως ΝΠΔΔ, Διοίκηση, Δικαιοσύνη. Τα χαρακτηριστικά αυτά συζητήθηκαν παραπάνω, όταν περιγράφησαν οι μεταμοντέρνες μεσογειακές πόλεις.

Ο όρος ιστορική και πολιτιστική πόλη δόθηκε ώστε να περιγραφούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τις πολιτιστικές δραστηριότητες του παρελθόντος και του παρόντος, όπως η λογοτεχνική και καλλιτεχνική κίνηση, η λαογραφία, η τοπική αρχιτεκτονική, η γαστρονομία και η μουσική παράδοση. Επίσης, περιλαμβάνει τα τοπία, όπως το Κάστρο, το τζαμί, το σπίτι του Αλή στο νησί, και η λίμνη για την οποία υπάρχουν πλείστες παραδόσεις και τραγούδια.

Η ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της πόλης είναι πολύ γνωστή, ωστόσο αξίζει να σταθούμε λίγο παραπάνω, γιατί τα Ιωάννινα είναι η μόνη ελληνική πόλη, εκτός από την Θεσσαλονίκη και ίσως την Πάτρα, που έχει μια διαχρονική παρουσία στον χώρο του πολιτισμού τα τελευταία τριακόσια χρόνια. Δυστυχώς, η ταυτότητα αυτή δεν προστατεύθηκε όσο έπρεπε.

Τα Ιωάννινα απέκτησαν ένα πολιτιστικό κύρος ήδη από την αρχή της Τουρκοκρατίας, όταν εκμεταλλεύτηκαν τα προνόμιά τους για να θεμελιώσουν μια εκπαίδευση που δεν συναντιόταν στα οθωμανικά κέντρα αντίστοιχου μεγέθους. Ο «γιαννιώτης δάσκαλος» ήταν περιζήτητος στις ελληνικές παροικίες του εξωτερικού πριν την εξέγερση του Διονυσίου το 1611. Ο Αλή Πασάς διευκολύνοντας το εμπόριο με την Ευρώπη βοήθησε σημαντικά την άνθιση της τοπικής κουλτούρας και των τεχνών. Τα Ιωάννινα εμπνέουν και φιλοξενούν όχι μόνο Έλληνες λογοτέχνες αλλά και ξένους με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το λόρδο Βύρωνα. Ακόμη, γίνονται η πόλη των χρυσοχόων και των ταμπάκων. Την πλούσια παράδοση στην εκπαίδευση, με διασημότερα σχολεία την Ζωσιμαία Σχολή και το Καπλάνειο, συνεχίζει τα τελευταία χρόνια το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ένα από τα δυναμικότερα του ελληνικού χώρου.

Μια άλλη πτυχή της τοπικής ταυτότητας που σχετίζεται άμεσα με την εποχή της παγκοσμιοποίησης είναι το πολυπολιτισμικό υπόβαθρο της τοπικής κοινωνίας μέχρι τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Τρεις εθνότητες κατοικούσαν στα Ιωάννινα, οι Έλληνες, οι Τούρκοι και οι Εβραίοι. Οι Τούρκοι έφυγαν μετά την Συνθήκη της Λοζάννης και οι Εβραίοι εξοντώθηκαν κατά την Κατοχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα Ιωάννινα υπήρχαν προξενεία των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών. Σήμερα πάντως μόνο τα τζαμιά, η συναγωγή, το Κάστρο και ορισμένα διατηρητέα έχουν μείνει από εκείνη την εποχή.

Η άποψη ότι τα Ιωάννινα είναι πόλος ανάπτυξης στην Δυτική Ελλάδα υπάρχει από παλιά στην συνείδηση της τοπικής κοινωνίας και επιβεβαιώνεται και χωροταξικά αν αναλογιστεί κανείς ότι το δίπολο Ιωαννίνων –Αγρινίου αναπτύσσεται χωριστά από το αναπτυξιακό S της χώρας. Η άποψη αυτή αξίζει να συζητηθεί, παρόλο που τελικά δεν υπερίσχυσε, γιατί αναδεικνύει την περιφερειακή διάσταση της πόλης.

Η ισχύς της συγκεκριμένης άποψης, που υπολείπεται μόλις μία επιλογή από τις υπόλοιπες επιλογές, είναι μια ένδειξη ότι η πόλη αντιλαμβάνεται πλήρως τα δυνάμει όρια της ενδοχώρας της. Η διαπεριφερειακή σημασία της πόλης δεν εξαντλείται ως έδρα της Περιφέρειας και του Εφετείου. Είναι η έδρα του Πανεπιστημίου της Δυτικής Ελλάδος, ενός Νοσοκομείου με υψηλό προφίλ, μιας ΒΙ.ΠΕ. που ανακάμπτει μετά την εισαγωγή του ευρώ¹⁹ και έχει ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα.

Οι μετακινήσεις πληθυσμών φανερώνουν και την ελκυστικότητα της πόλης. Έτσι υπάρχουν σύλλογοι αποδήμων από κάθε μέρος της Ηπείρου, ακόμη και από το Αγρίνιο. Η σημασία της πόλης φαίνεται τέλος από το γεγονός ότι υπάρχουν δύο προξενεία, της Ιταλίας και της Αλβανίας.

Επομένως, η πόλη δίκαια κατατάσσεται από τους τοπικούς φορείς στις ανώτερες θέσεις του οικιστικού δικτύου της Δυτικής Ελλάδας. Οι λόγοι γι' αυτήν την εξέλιξη, σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς, είναι οι παρακάτω και αποτελούν τα ισχυρά πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων, τα οποία ζητήθηκαν στην τρίτη ερώτηση.

Το πρώτο πλεονέκτημα είναι το Πανεπιστήμιο και μάλιστα με μεγάλη διαφορά. Το Πανεπιστήμιο παράγει και εισάγει γνώση, φέρνει διδάσκοντες και φοιτητές από κάθε μέρος της Ελλάδας, κάνει συνέδρια και ημερίδες και χρησιμοποιεί εξωτερικούς συνεργάτες από την τοπική κοινωνία. Η διάρθρωση του Πανεπιστημίου με τις πολλές ανθρωπιστικές σχολές αποτελεί μειονέκτημα για την ανάπτυξη από την σκοπιά του σχεδιασμού, αφού δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τις καινοτομίες και το ύψος των ερευνητικών προγραμμάτων τα Πολυτεχνεία και τις οικονομικές σχολές, ωστόσο δεν παύει να ωφελεί την πόλη πολλαπλά.

Το δεύτερο κατά σειρά πλεονέκτημα είναι το διεθνούς φήμης πανεπιστημιακό νοσοκομείο που απασχολεί πολλούς εργαζομένους. Επίσης, εξυπηρετεί ασθενείς από όλη την Ελλάδα. Το νοσοκομείο είναι Πανεπιστημιακό, δηλαδή οι διευθυντές των κλινικών είναι και καθηγητές στην Ιατρική Σχολή. Εκτός από τα χρήματα που φέρνει

¹⁹ Συζήτηση με τον κο Φώτη Ράπτη, Διευθυντής Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου

στην πόλη και το σοβαρό κοινωνικό του έργο, το νοσοκομείο συμβάλλει ουσιαστικά στην προώθηση δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης.

Το τελευταίο μεγάλο πλεονέκτημα, που μετά βίας υπερτερεί των υπολοίπων, είναι η θέση της πόλης στον ελλαδικό χώρο. Αυτό που ήταν μειονέκτημα την εποχή των ισχυρών εθνικών κρατών και του Ψυχρού Πολέμου, στις μέρες μεταβάλλεται σε πλεονέκτημα λόγω του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου και του κοινού νομίσματος. Με δεδομένη την γεωγραφία του ευρωπαϊκού χώρου, η Ήπειρος νομοτελειακά αναδεικνύεται σε πύλη προς την ευρωπαϊκή «μπανάνα», μια από τις πιο αναπτυγμένες περιοχές του κόσμου. Αν δούμε ότι η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τις Κάτω Χώρες, τμήμα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, την Ελβετία και την Βόρεια Ιταλία (Πετράκος & Rodríguez 2002: 94) και αν σκεφτούμε την ασταθή κατάσταση στα Βαλκάνια, τις δυσλειτουργίες των βαλκανικών μεταφορικών δικτύων και την επικείμενη ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, καταλαβαίνουμε ότι η περιφέρεια μπορεί να παίζει τον ρόλο της «πύλης» προς την Ευρώπη και το τοπικό κέντρο θα έχει αυξημένες δυνατότητες.

Η θέση της πόλης όμως αποτελεί και το ισχυρότερο μειονέκτημα, σύμφωνα με την έρευνα. Αυτή η φαινομενική αντίφαση εξηγείται από το γεγονός ότι η συγκεκριμένη απάντηση δόθηκε κοιτώντας και ερμηνεύοντας το παρελθόν. Αντίθετα, η προηγούμενη απάντηση που θεωρούσε την θέση πλεονέκτημα δόθηκε κοιτώντας προς το μέλλον. Σε κάθε περίπτωση πάντως και οι δύο απαντήσεις έχουν βάση. Τα Ιωάννινα βρίσκονται μακριά από τα μεγάλα εθνικά κέντρα και δεν μπορούν να επωφεληθούν από την διάχυση της ανάπτυξης, όπως για παράδειγμα τα Οινόφυτα, όμως μπορούν να λειτουργήσουν ως πύλη στην Ευρώπη.

Το επόμενο μειονέκτημα ακολουθεί από μεγάλη απόσταση και αφορά την ανεπάρκεια των αεροπορικών συνδέσεων με το εξωτερικό. Αν και η πόλη έχει αεροδρόμιο, τα δρομολόγια περιορίζονται στο εσωτερικό, στα Τίρανα και στην Ρώμη (Μιχαηλίδης κα, 2000). Όλα αυτά δυσχεραίνουν την διεθνή προβολή της πόλης στον τουρισμό και τις επενδύσεις. Σύμφωνα με τον καθηγητή Van der Zwan, ένα αεροδρόμιο-κόμβος του διεθνούς δικτύου θα βοηθούσε σημαντικά την τοπική ανάπτυξη (Van der Zwan, 1993:34).

Στην τρίτη θέση των μειονεκτημάτων ισοβαθμούν «η αδυναμία των επιχειρήσεων να εκσυγχρονιστούν και να αναπτυχθούν» και «ο τρόπος ανάπτυξης της πόλης». Η δύο αιτίες είναι ασύνδετες και αφορούν δύο διαφορετικές πτυχές του ελληνικού μοντέλου

ανάπτυξης. Η πρώτη αντιμετωπίζει το θέμα από σκοπιά μικροοικονομική και έχει να κάνει με το μικρό μέγεθος των τοπικών επιχειρήσεων, το προσωποπαγές/ οικογενειακό τους καθεστώς, την έφεση τους σε τομείς έντασης εργασίας και την δύσκολη χρηματοδότησή τους από τις τράπεζες –εώς και για την ανυπαρξία των venture capitals. Η δεύτερη είναι γενικότερη, αντιμετωπίζει το ζήτημα από μακροοικονομική και πολεοδομική σκοπιά και εστιάζει στον καίριο ρόλο των δημοσίων επενδύσεων, στην κερδοσκοπία στην αγορά γης, τις ελλείψεις στις πάσης φύσεως υποδομές και στην δυσαναλογία της αύξησης του εισοδήματος με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Οι δύο παραπάνω απόψεις έχουν βάση όπως φαίνεται και στο προφίλ της πόλης. Η ολοκληρωτική άρση των μειονεκτημάτων αυτών είναι αδύνατη με τον παρόντα σχεδιασμό γιατί απαιτεί σχεδιασμό πολιτικών σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, θα δοθούν κάποιες κατευθύνσεις στην Πολιτική Ανάπτυξης.

Μία απάντηση που εμφανίζεται σε ένα μόνο ερωτηματολόγιο είναι η έλλειψη πολιτικής βούλησης –προφανώς για τοπική ανάπτυξη –και αξίζει να σχολιαστεί. Η αίσθηση απομόνωσης των κατοίκων είναι μεγάλη και τους οδηγεί συχνά στην πεποίθηση ότι δεν υπάρχει σοβαρή πολιτική για την ανάπτυξη της πόλης και της περιφέρειας γενικότερα. Παρόμοιες απόψεις είχε αναπτύξει και ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας Ηπείρου όταν κατηγόρησε την Κεντρική Κυβέρνηση για την κατανομή των κονδυλίων των ΜΟΠ το 1986 (Γκούπας, 1993: 6). Οι καθυστερήσεις στα περιφερειακά έργα και κυρίως την Εγνατία, έχουν προκαλέσει νέα δυσαρέσκεια.

Είναι γνωστό ότι το περιφερειακό πρόβλημα της Ε.Ε. έχει μεγάλη και διαχρονική ατοχή. Επίσης, είναι γνωστοί οι περιορισμοί του προϋπολογισμού, η ανεπάρκεια της διοίκησης, ιδίως στον τομέα του σχεδιασμού, και η προτεραιότητα των Ολυμπιακών Αγώνων. Από την άλλη όμως, είναι γεγονός ότι ούτε τα χρήματα από το Γ΄ ΚΠΣ δίνονται με ιδιαίτερη γενναιοδωρία προς την Ήπειρο ή τα Ιωάννινα όπως συμβαίνει με άλλες περιοχές της χώρας που πάντα είναι ευνοημένες. Ακόμη, η καθυστέρηση της Εγνατίας έχει βαριές επιπτώσεις στην ολοκλήρωση της αγοράς της Βορείου Ελλάδος, ενώ στο ΠΙ τα νέα τμήματα μετά δυσκολίας στρέφονται προς τις ανάγκες της περιοχής. Αν στα παραπάνω προστεθεί ο κατακερματισμός των έργων που παρατηρήθηκε στο Α΄ ΚΠΣ και το γεγονός ότι ο αναπτυξιακός νόμος δεν αντιμετωπίζει τον νομό ως ακριτική περιοχή, θα έχουμε μια σαφή εικόνα για τις ευθύνες της Κεντρικής Διοίκησης.

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε διάφορες θέσεις που θα μπορούσαν να εκφραστούν για την πόλη. Οι τοπικοί φορείς βλέπουν θετικά την εισαγωγή του ευρώ και πιστεύουν

ότι δημιουργεί ευκαιρίες για την ελληνική περιφέρεια. Σύμφωνα με δήλωση του διευθυντή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου κ. Ράπτη προς τους γράφοντες, παρατηρήθηκε μεγάλη άνοδος των ξένων επενδύσεων στην ΒΙ.ΠΕ. Ιωαννίνων κατά το 2002, με την προσέλευση ακόμη και πολυεθνικών όπως η Nestlé. Αν τα παραπάνω αληθεύουν, η πόλη έχει σοβαρές ευκαιρίες για ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη και οι τοπικοί φορείς θα πρέπει να υποβοηθήσουν την παραπάνω εξέλιξη.

Οι αλλαγές της τελευταίας δεκαετίας στα Βαλκάνια θεωρούνται περισσότερο ευκαιρία παρά κίνδυνος από την μεγάλη πλειοψηφία. Το άνοιγμα των συνόρων με την Αλβανία ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την σημαντική οικονομική ανάπτυξη που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην πόλη και οι τοπικοί φορείς ασφαλώς δεν το αγνοούν.

Απόλυτη ομοφωνία υπάρχει στο θέμα της οικοδόμησης μιας νέας ταυτότητας της πόλης στον ευρωπαϊκό χώρο. Η ομοφωνία αυτή αποδεικνύει την ανάγκη για τον στρατηγικό σχεδιασμό της πόλης. Η ανακάλυψη και η αξιοποίηση των υφιστάμενων και νέων πλεονεκτημάτων είναι εφικτή μόνο από ανθρώπους ειδικευμένους στο αντίστοιχο επιστημονικό πεδίο.

Η απόρριψη της θέσης ότι η ζωή στην πόλη ήταν καλύτερη πριν είκοσι χρόνια ήταν μια ενθαρρυντική θέση. Το παραπάνω αποτέλεσμα δείχνει ότι όχι μόνο ότι η πόλη δεν πλήχθηκε από την κρίση και την ύφεση της ελληνικής οικονομίας των ετών 1975–1995 αλλά και ότι οι τοπικοί φορείς στρέφονται με αισιοδοξία προς το μέλλον.

Αντίθετα, η απόρριψη της άποψης ότι η πόλη θα είχε καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης αν πλησίαζε τις 300.000 κατοίκους δεν ήταν αναμενόμενη αφού είναι γνωστά τα πλεονεκτήματα των οικονομιών κλίμακας. Η παραπάνω αντίδραση ήταν μάλλον συναισθηματική αφού οι περισσότεροι ερωτηθέντες γεννήθηκαν και κατοικούν στα Ιωάννινα και πιθανότατα δεν θα ήθελαν να δουν την πόλη να αποκτά τόσο διαφορετική φυσιογνωμία. Έτσι, προσπάθησαν να εμποδίσουν αυτή την εξέλιξη αγνοώντας κάτι που από οικονομικής σκοπιάς είναι μάλλον πρόδηλο. Σε κάθε περίπτωση πάντως η απάντηση είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τον σχεδιασμό της αστικής και δημογραφικής ανάπτυξης.

Η σχετική βεβαιότητα ότι οι Γιαννιώτες θα παραμείνουν στην πόλη τους ακόμη και η Αθήνα λύσει τα βασικά της προβλήματα φανερώνει μια αυτοπεποίθηση που πρέπει να καταγραφεί αλλά δεν πρέπει να μετατραπεί σε εφησυχασμό. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η ανεργία είναι ήδη ένα μεγάλο πρόβλημα. Ιδιαίτερος κίνδυνος υπάρχει για φυγή

νεαρών επιστημόνων, που ίσως αναζητήσουν καλύτερη σταδιοδρομία σε μεγαλύτερες πόλεις.

Η ίδια αυτοπεποίθηση φαίνεται και στην επόμενη θέση. Οι περισσότεροι θεωρούν ότι τα Ιωάννινα θα ελκύσουν νέους κατοίκους, αν λύσουν τα βασικά τους προβλήματα. Η θέση αυτή ευσταθεί και από την σκοπιά του σχεδιασμού. Μένει βέβαια να δούμε πώς θα εξελιχθούν τα δημογραφικά μεγέθη, ιδίως αφού συνυπολογιστεί ότι οι φορείς προτιμούν η πόλη να μην μεγαλώσει υπερβολικά.

Επιπλέον, υπάρχει επίγνωση ότι η πόλη είναι πόλος έλξης για τους κατοίκους της περιφέρειας και τους οικονομικούς μετανάστες και θα παραμείνει έτσι τουλάχιστο για είκοσι χρόνια. Οι μετακινήσεις του ανειδίκευτου κυρίως δυναμικού θα προκαλέσουν νέα αναδιάρθρωση στον καταμερισμό εργασίας και ίσως βοηθήσει στην δημιουργία μιας δυαδικής πόλης με επίσημη και άτυπη οικονομία.

Εντύπωση προκαλεί η ομοφωνία ότι οι υποδομές δεν αρκούν για την ανάπτυξη. Αυτό διευκολύνει τον σχεδιαστή όταν πρόκειται να εισηγηθεί νέες δομές και νέους θεσμούς στην τοπική κοινωνία.

Σχεδόν όλοι συμφωνούν στην αναγκαιότητα για μια ευρωπαϊκή και μια βαλκανική πολιτική των Ιωαννίνων. Φαίνεται εδώ ότι η πολυεθνική παράδοση και το διεθνές κύρος ιδρυμάτων όπως το πανεπιστήμιο και το νοσοκομείο βοηθούν στην εξωστρέφεια της πόλης.

Τέλος, η Εγνατία θεωρείται περισσότερο ευκαιρία παρά απειλή για τα Ιωάννινα. Αν και οι επιπτώσεις της Εγνατίας δεν έχουν μελετηθεί, η ωφέλεια από τον τερματισμό της απομόνωσης της Ηπείρου μάλλον υπερτερεί όλων των πιθανών απειλών.

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε την προτεραιότητα ανάμεσα σε πολιτικές που αφορούν τον σχεδιασμό της πόλης. Η ερώτηση έχει καίρια σημασία, καθώς είναι προφανές, ότι δεν μπορούν να υλοποιηθούν όλες οι πολιτικές ταυτόχρονα ούτε μπορούν να δαπανηθούν τα ίδια χρήματα για όλες τις πολιτικές. Οι περισσότερες από τις πολιτικές των οποίων η κατάταξη ζητήθηκε είναι τομεακές και εντάσσονται στις οριζόντιες πολιτικές που παρουσιάζονται παρακάτω. Επίσης, δεν θεωρείται με δεσμευτικό το αποτέλεσμα, ωστόσο πρέπει να καταγράψουμε η τάση και να ληφθεί σοβαρά υπόψη.

Οι πιο σημαντικές πολιτικές αναδείχθηκαν οι πολιτικές για τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό. Πέρα από την γενικότερη στροφή που παρατηρείται στις μέρες υπέρ των δύο τομέων, ρόλο στο αποτέλεσμα έπαιξε και η πολιτιστική ταυτότητα της πόλης –

βλέπε σελ. 98. Η ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας αποτελεί σπουδαία πρόκληση για τους φορείς και τον σχεδιαστή, γιατί χρειάζεται ιδιαίτερη έρευνα, που να ξεπερνά τις γνωστές ιστορικές αναφορές και να συνδυάζει στοιχεία από την αρχιτεκτονική, την λαογραφία, την εθνολογία, την αστική κοινωνιολογία. Ακόμη χρειάζεται δυναμική προβολή προς τον ελληνικό και τον ευρωπαϊκό χώρο μέσα από εκθέσεις, φεστιβάλ, διαγωνισμούς και συνέδρια.

Ο αθλητισμός είναι μια παρεμφερής δραστηριότητα αναψυχής και έχει μεγάλες προοπτικές. Η παρουσία της λίμνης, του Πάρκου Πυρσινέλλα, αρκετών αλσουλίων και δυναμικών τοπικών ομίλων στο ποδόσφαιρο, το βόλεϊ, την κωπηλασία και το τένις αποτελούν μια χρήσιμη υποδομή, υλική και άυλη, που μπορεί να αξιοποιηθεί. Το βασικό είναι ότι η πόλη συμμετέχει στα αθλητικά γεγονότα με ενθουσιασμό, όπως φαίνεται από τον αριθμό εισιτηρίων που κόβει η τοπική ομάδα ποδοσφαίρου.

Οι πολιτικές για την προβολή της πόλης και προσέλκυσης νέων επενδύσεων αναδείχθηκαν δεύτερες σε σπουδαιότητα. Η φυσική απομόνωση των Ιωαννίνων έχει οδηγήσει σε μια περιθωριοποίηση της πόλης στον τομέα των επενδύσεων, της ενημέρωσης και του πολιτισμού. Η περιθωριοποίηση δεν έχει τις ίδιες επιπτώσεις σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, αφού τείνει να πλήττει κυρίως τα χαμηλότερα κοινωνικά σώματα με αποτέλεσμα την ανεργία, την καθυστέρηση στην εισαγωγή νέων ιδεών και την μη ολοκληρωμένη ένταξη στην νέα εποχή.

Οι πολιτικές οργάνωσης της πόλης ακολουθούν και αναφέρονται στην διαμόρφωση ελεύθερων χώρων, τις αναπλάσεις κλπ. Εδώ είναι το δυσκολότερο μέρος του σχεδιασμού, αφού είναι γνωστά τα εμπόδια, όπως η υπερπροστασία της μικρής ιδιοκτησίας, οι μεγάλες αποζημιώσεις που απαιτούνται, η δυσκολία στην μεταφορά ανθρώπων για την κατεδάφιση της ιδιοκτησίας τους. Παρόλο που υπάρχουν δυσκολίες στην ανεύρεση πραγματικού χώρου πάνω στο έδαφος, μπορούν να γίνουν βήματα για μια καλύτερη οργάνωση του χώρου.

Στην επόμενη θέση ισοβαθούν οι πολιτικές για τις υποδομές με αυτές για την ανάπτυξη του τουρισμού. Οι υποδομές και ο τουρισμός, μαζί με το περιβάλλον είναι ίσως οι πιο προβεβλημένοι τομείς κρατικών πολιτικών και είναι αναμενόμενο να βρίσκονται υψηλότερα στις προτιμήσεις των φορέων. Η θέση τους αποδεικνύει ότι οι τοπικοί παράγοντες είναι πολύ καλά ενημερωμένοι για τις τάσεις του σχεδιασμού.

Οι υποδομές είναι ανεπαρκείς, ιδίως οι άυλες, ενώ τουρισμός αναπτύσσεται μάλλον άναρχα. Η καινοτομία, η επιμόρφωση, οι χώροι στάθμευσης και οι αναπλάσεις είναι οι

βασικοί τομείς που πρέπει να εστιάσει ο σχεδιασμός στις υποδομές. Ο εναλλακτικός, ο συνεδριακός και ο πολιτιστικός τουρισμός είναι οι κατευθύνσεις της πολιτικής τουρισμού.

Οι πολιτικές βελτίωσης των υπηρεσιών προς τον πολίτη έρχονται στην πέμπτη θέση και αφορούν την καλύτερη οργάνωση και παροχή των δημοσίων και των δημοτικών υπηρεσιών. Η χαμηλή προτεραιότητα ενός τόσο «ήπιου» ζητήματος δείχνει ότι προέχουν ζητήματα που αφορούν τον σκληρό πυρήνα του στρατηγικού σχεδιασμού. Παρόλα αυτά, υπάρχουν δράσεις και μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν και να βελτιώσουν την κατάσταση.

Στην επόμενη θέση ακολουθούν οι πολιτικές για την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η παραπάνω εξέλιξη έρχεται σε σφοδρή αντίθεση με τα αποτελέσματα που θέλουν τις δυνατότητες απασχόλησης να είναι περιορισμένες και ο κοινωνικός αποκλεισμός υπαρκτός. Όλα αυτά σημαίνουν ένα από τα παρακάτω. Είτε οι φορείς δεν έχουν εμπιστοσύνη στα μέτρα των πολιτικών αυτών, είτε πιστεύουν ότι η αναδιανομή του πλούτου έπεται της τοπικής ανάπτυξης. Η τελευταία απάντηση είναι μάλλον και η πιο πιθανή.

Στην τελευταία θέση έρχονται οι πολιτικές για το περιβάλλον και τις μεταποιητικές επιχειρήσεις. Όπως είδαμε, το περιβάλλον της πόλης δεν αντιμετωπίζει οξεία προβλήματα, αν και όσα υπάρχουν χρειάζονται οργανωμένες δράσεις για αντιμετωπιστούν. Αντιστοίχως, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις δεν αποτελούν δυνατό σημείο της περιοχής –βλέπε ερώτηση τρία. Όπως είναι φυσικό, η αναδιάρθρωση της μεταποίησης θεωρείται χαμηλής προτεραιότητας.

Η τελευταία ερώτηση αφορούσε τις προτάσεις που είχαν ήδη γίνει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο για ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής της πόλης. Οι προτάσεις αυτές υλοποιούνται σε διαφορές κλίμακες και άλλες έχουν χωροταξικό, άλλες πολεοδομικό και άλλες αναπτυξιακό χαρακτήρα.

Οι δημοφιλέστερες προτάσεις είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας και οι ρυθμίσεις για την επίλυση του κυκλοφοριακού. Η τοπική υποστήριξη στην Εγνατία είναι χαρακτηριστική και αναμενόμενη σε πείσμα μιας ολόκληρης φιλολογίας, κυρίως πολιτικών και αρθρογράφων, που θέλει την Εγνατία και άλλα μεγάλα έργα να είναι οικονομικά ασύμφορα. Η ολοκλήρωση της Εγνατίας θα πρέπει να τοποθετηθεί κοντά στο 2006.

Οι ρυθμίσεις για την επίλυση του κυκλοφοριακού φαίνεται πως είναι αναγκαίες αλλά όχι και ικανές για αυτό το σοβαρό πρόβλημα. Στα Ιωάννινα έχουν γίνει μελέτες για το θέμα, οι οποίες δεν απέδωσαν. Η αιτία είναι πως χρειάζεται συνδυασμός δραστικών μέτρων, αλλαγή νοοτροπίας και μια ολοκληρωμένη πολιτική μεταφορών που θα παρουσιαστεί παρακάτω.

Στην επόμενη θέση ισοψηφούν οι ρυθμίσεις των χρήσεων, η στρατηγική για την προβολή της πόλης και η κατασκευή της Ιόνιας Οδού. Οι ρυθμίσεις των χρήσεων έχουν γίνει σε κάποιο βαθμό από την Ζ.Ο.Ε., χρειάζεται όμως μια περισσότερο ολοκληρωμένη προσέγγιση. Έτσι, απαιτείται καταγραφή των χρήσεων του περιαστικού χώρου, ένταξη στο σχέδιο πόλης ενός μεγάλου μέρους και λεπτομερής σχεδιασμός χρήσεων σε κλίμακα 1:200 για την άρση της ασυμβατότητας χρήσεων, όπου παρατηρείται. Τα νέα σχέδια χρήσεων μπορούν να ενταχθούν σε μια αναθεώρηση της Ζ.Ο.Ε. Στον ενταχθέντα στο σχέδιο πόλης χώρο οι μόνες κατηγορίες χρήσεων που επιτρέπονται, καταρχήν, είναι αυτές της γενικής κατοικίας και της αμιγούς κατοικίας.

Η στρατηγική για την προβολή της πόλης απαιτεί μια σειρά από άμεσες ενέργειες με πρώτη ένα σχέδιο που να προσδιορίζει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων ως χώρο επενδύσεων, να αντιμετωπίζει τις αντικειμενικές δυσκολίες και να εισηγείται δέσμη πολιτικών που να παρουσιάζει τα Ιωάννινα ως ένα ελκυστικό τόπο επενδύσεων. Αμέσως μετά χρειάζεται η αποφασιστική προβολή της ταυτότητας της πόλης ώστε να είναι σαφές στους επενδυτές που υπερισχύει των ανταγωνιστών της και μια πολιτική αντιμετώπισης ανταγωνιστικών πόλεων όπως το Αγρίνιο, η Πάτρα και η Λάρισα.

Τέλος, απαιτούνται νέες υποδομές που να καλύπτουν τις ανάγκες των νέων επενδύσεων, όπως η δημιουργία φορέα εξυπηρέτησης νέων επενδυτών ή φορέα επιμόρφωσης των εταιρειών consulting με πρώτες τις νομικές, φοροτεχνικές, διαφημιστικές εταιρείες και τις εταιρείες έρευνας αγοράς. Αντίστοιχο σχέδιο μπορεί να εκπονηθεί για την τουριστική προβολή της πόλης.

Η κατασκευή της Ιόνιας Οδού θα συμβάλλει στην ενσωμάτωση των Ιωαννίνων και της Ηπείρου γενικότερα στον εθνικό χώρο. Η Ιόνια Οδός και η Ζεύξη Ρίου–Αντιρρίου ενώνουν το δίπολο Ιωάννινα –Αγρίνιο με το αναπτυξιακό ‘S’ της χώρας. Υπό αυτό το πρίσμα είναι πράγματι σημαντική για την άρση της απομόνωσης και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, δεν αρκεί όμως για την ανάπτυξη.

Η ταυτότητα του δείγματος έχει ως κυρίαρχα στοιχεία ηλικία 41–55, άρρεν, πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόπος γέννησης και κατοικίας τα Ιωάννινα ενώ το

επάγγελμα παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία. Εντύπωση προκαλεί ότι όλοι μένουν στην πόλη των Ιωαννίνων, πράγμα που αποδεικνύει πως τα Ιωάννινα ακολουθούν το μεσογειακό μοντέλο με τα ισχυρά κέντρα πόλης.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πρώτη παρατήρηση είναι γενική και αφορά την μεγάλη πλειοψηφία των αποτελεσμάτων που είναι αναμενόμενα. Τα μόνα αποτελέσματα που προκαλούν έκπληξη είναι η άποψη ότι ο πληθυσμός δεν σχετίζεται με την οικονομική ανάπτυξη – σελ. 102 –και η χαμηλή προτεραιότητα των πολιτικών κατά της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού –σελ. 105. Επομένως, οι τοπικοί φορείς φαίνεται πως έχουν συναίσθηση της κατάστασης στην περιοχή.

Η δεύτερη παρατήρηση έχει να κάνει με την αξιολόγηση που έγινε στην υφιστάμενη κατάσταση, η οποία χαρακτηρίστηκε ως μέσου επιπέδου. Ο χαρακτηρισμός αυτός υποδηλώνει την ταυτόχρονη ύπαρξη δυσκολιών και προοπτικών και γι' αυτό ο στρατηγικός σχεδιασμός της πόλης αποκτά καίριο χαρακτήρα.

Ο χαρακτηρισμός της πόλης ως σύγχρονη ελληνική πόλη και ως ιστορική και πολιτιστική πόλη αποτελεί ένα αποτέλεσμα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελέτες κάθε είδους. Επίσης, είναι η εκκίνηση μιας σε βάθος έρευνας που πρέπει να γίνει για το πώς χαρακτηρίζουν οι ίδιοι οι Γιαννιώτες την πόλη τους. Ως ποιο βαθμό την βλέπουν ως πόλο ανάπτυξης, ως πολιτιστικό τόπο και ως πρωτοπόρο αστικό κέντρο της Ελλάδας.

Οι ομοφωνίες ή οι συντριπτικές πλειοψηφίες είναι μια εξέλιξη που χρήζει προσοχής αφού φανερώνει μια συναίνεση που δεσμεύει ηθικά τον σχεδιαστή. Έτσι, ο σχεδιασμός θεωρεί πως έχουν ισχυρά θετική εικόνα και προσφορά τα αστικά δίκτυα, οι κοινωνικές υποδομές, οι τράπεζες, ο τουρισμός, το τοπικό εμπόριο, η ατμόσφαιρα, το έδαφος, η ασφάλεια, η αναψυχή, το πανεπιστήμιο ενώ τα Ιωάννινα πρέπει να αποκτήσουν σαφή ταυτότητα και στρατηγική και μην επαφίενται στις υποδομές για την ανάπτυξή τους.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι τα Ιωάννινα έχουν σοβαρές προοπτικές για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη, αρκεί να δημιουργήσουν αξιόπιστα συστήματα αστικής διακυβέρνησης, περιβαλλοντικής διαχείρισης, ενδογενούς ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής. Ο σχεδιασμός θα συμπεριλάβει όχι μόνο τις προτεινόμενες πολιτικές αλλά και την αναγκαία διοικητική αναδιάρθρωση για την υλοποίησή τους, καθώς και μια σειρά από επιμέρους έρευνες και μελέτες που πρέπει να γίνουν για πολύ ειδικευμένα ζητήματα που ξεφεύγουν από τους σκοπούς της εργασίας.

**ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ**

1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

1. Γενικά

Η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης είναι απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μιας περιοχής. Η αξιολόγηση επιτρέπει στο σχεδιαστή να αξιοποιήσει μια σειρά από θετικά στοιχεία ή φαινόμενα που υπάρχουν ενώ παράλληλα προετοιμάζεται για την αντιμετώπιση των αρνητικών στοιχείων ή φαινομένων.

Τα θετικά στοιχεία – «πλεονεκτήματα» – μπορούν να αφορούν το φυσικό περιβάλλον ή το ανθρώπινο δυναμικό, τους θεσμούς ή τις κοινωνικές σχέσεις και δομές, την φήμη μιας περιοχής και τη θέση της στο χώρο. Αντίστοιχα τα μειονεκτήματα μπορούν να αφορούν την ανυπαρξία ή τον περιορισμένο βαθμό εμφάνισης των πλεονεκτημάτων. Τα πλεονεκτήματα / μειονεκτήματα σχετίζονται άμεσα με την αντίληψη του σχεδιαστή για τον χώρο όπως επίσης και με τη φύση της μελέτης. Για παράδειγμα, ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να είναι θετικό για το περιβάλλον μπορεί να καθυστερεί την οικονομική ανάπτυξη ενώ ένα κοινωνικό φαινόμενο που ευνοεί την συσσώρευση πλούτου μπορεί κάλλιστα να υποβαθμίζει δραματικά την ποιότητα ζωής.

Από τη στιγμή που οι περισσότερες σχολές σχεδιασμού αλλά και οι κοινωνίες έχουν αποδεχθεί την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης ως μοχλό για την ταυτόχρονη βελτίωση της οικονομίας, της κοινωνικής συνοχής, του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής το έργο των σχεδιαστών διευκολύνθηκε ως προς τους στόχους αλλά κατέστη περισσότερο δυσχερές ως προς τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αφού υποχρέωσε πολλούς επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων να βρουν μια κοινή γλώσσα και να αρθρώσουν συγκεκριμένες προτάσεις.

Η ανάλυση SWOT είναι ένα περισσότερο ειδικευμένο εργαλείο για την αξιολόγηση το οποίο εξετάζει όχι μόνο τα εσωτερικά στοιχεία που επηρεάζουν ένα τοπικό σύστημα αλλά και τις διαμορφωμένες καταστάσεις από άλλα συστήματα του ίδιου ή ανώτερου επιπέδου. Έτσι εκτός από τα πλεονεκτήματα / μειονεκτήματα ερευνά και τις ευκαιρίες/ απειλές που προέρχονται από εξωγενείς παράγοντες και επιδράσεις. Η ανάλυση SWOT επιτρέπει την μορφοποίηση τεσσάρων σεναρίων για το μέλλον. Συνδυάζοντας τις

ευκαιρίες με τα πλεονεκτήματα προκύπτει το δυναμικό σενάριο που είναι το πλέον επιθυμητό. Συνταιριάζοντας τα πλεονεκτήματα με τις απειλές προκύπτει το σενάριο που απαιτεί επιφυλακτικότητα για το μέλλον. Εξετάζοντας τα μειονεκτήματα με τις ευκαιρίες προκύπτει ένα σενάριο που απαιτεί προσοχή. Τέλος μελετώντας τα μειονεκτήματα μαζί με τις απειλές προκύπτει το σενάριο που πρέπει πάση θυσία να αποφευχθεί. Το μειονέκτημα της ανάλυσης SWOT είναι ότι, θεωρητικά τουλάχιστον, τα σενάρια είναι ισοπίθανα. Έτσι, είναι σαφές τι μπορεί να συμβεί αλλά όχι για το πόσο πιθανό είναι να συμβεί.

Παρόλα αυτά στην περίπτωση των Ιωαννίνων χρησιμοποιείται μόνο η ανάλυση SWOT αφού έτσι πετυχαίνεται η σύνοψη των θετικών και αρνητικών στοιχείων της περιοχής και της εποχής και αφού δεν παρατηρούνται σοβαρές διαφορές ανάμεσα στο αισιόδοξο, το ρεαλιστικό και το απαισιόδοξο σενάριο.

1.2. Τα Πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων

Τα Ιωάννινα παρουσιάζουν μια σειρά από πλεονεκτήματα που σε γενικές γραμμές αναδείχθηκαν και μέσα από την έρευνα. Τα τρία ισχυρότερα πλεονεκτήματα αναδείχθηκαν το Πανεπιστήμιο, οι υποδομές Υγείας και η θέση της πόλης ως πύλη στην Ευρώπη. Πέρα όμως από αυτά υπάρχουν και άλλα πλεονεκτήματα που θα αναφερθούν παρακάτω.

Το Πανεπιστήμιο επηρεάζει την αστική ανάπτυξη της πόλης, την τοπική οικονομία και τη θέση του στο οικιστικό δίκτυο. Οι υποδομές Υγείας επηρεάζουν την οικονομία, την κοινωνική συνοχή και την υγεία της πόλης. Η θέση τέλος της πόλης, ως πύλη της Ευρώπης, επηρεάζουν άμεσα τη θέση της πόλης στο οικιστικό δίκτυο, στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και την προοπτική για την ανάπτυξη.

Πέρα από τα παραπάνω χρειάζεται να αναφερθεί ως ένα βασικό πλεονέκτημα η ύπαρξη λειτουργιών της Διοίκησης. Η Διοίκηση απασχολεί πολλούς κατοίκους, απορροφά ειδικευμένο δυναμικό, προσδίδει κύρος και επηρεάζει άμεσα την οργάνωση του χώρου της Βορειοδυτικής Ελλάδας. Η θέση των Ιωαννίνων ως κέντρο της Περιφέρειας βοηθά στο να αποτελέσουν το κέντρο εξυπηρέτησης μιας ευρύτερης γεωργικής αλλά και τουριστικής ενδοχώρας. Η εξυπηρέτηση παίρνει τη μορφή υπηρεσιών πέραν της διοίκησης, όπως χρηματοπιστωτικές, φοροτεχνικές, διαφημιστικές υπηρεσίες, μάρκετινγκ, μέσα ενημέρωσης. Η εξάρτηση των υπόλοιπων

αστικών και αγροτικών κέντρων από τα Ιωάννινα είναι προς όφελος της πόλης αλλά δεν θα πρέπει να την οδηγήσει σε μια «παρασιτική αντίληψη» και να την αποτρέψει από την ανάπτυξη μιας παραγωγικής οικονομίας.

Το ανθρώπινο δυναμικό της πόλης είναι ένα επιπλέον πλεονέκτημα και σχετίζεται άμεσα με τα παραπάνω. Στα Ιωάννινα υπάρχουν περισσότερο ειδικευμένοι επαγγελματίες και στελέχη συγκριτικά με την υπόλοιπη Περιφέρεια. Το ανθρώπινο δυναμικό δημιουργεί εσωτερικές οικονομίες στην αστική οικονομία της πόλης ενώ η χωρική συγκέντρωσή του στα Ιωάννινα επιτρέπει την περαιτέρω ειδίκευσή του, μέσω του μεγαλύτερου καταμερισμού εργασίας. Για παράδειγμα, δύο δικηγόροι που σήμερα ειδικεύονται στο εμπορικό δίκαιο και είναι σύμβουλοι σε κάποια ξενοδοχειακή μονάδα της πόλης σε λίγα χρόνια μπορεί να ειδικεύεται ο ένας στο περιβαλλοντικό δίκαιο και ο άλλος στις σχέσεις επιχείρησης και εργαζομένων. Η νέα αυτή ειδίκευση θα βελτιώσει τη συνολική επιχειρηματικότητα της επιχείρησης.

Η πολιτιστική ταυτότητα αποτελεί το έκτο πλεονέκτημα της πόλης. Βασισμένη κυρίως στην παράδοση και στο πολιτισμικό παρελθόν, η πολιτιστική ταυτότητα της πόλης την κάνει ιδιαίτερα ελκυστική για αναψυχή και διανομή. Επίσης, βοηθά στην ανάδειξη μιας τοπικής συνείδησης διευκολύνοντας έτσι τη συνοχή της τοπικής κοινωνίας. Η ταυτότητα των Ιωαννίνων είναι σήμερα ελλιπώς προβεβλημένη. Οι ελλείψεις αφορούν είτε την αποσιώπηση των δραστηριοτήτων της τουρκικής και της εβραϊκής κοινότητας στο παρελθόν, είτε την υποβάθμιση του σημαντικού έργου σύγχρονων τοπικών φορέων, όπως το Πανεπιστήμιο, η Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών κλπ. Η εμπέδωση της ταυτότητας της πόλης από τους κατοίκους και η προβολή στον υπόλοιπο κόσμο είναι ένα από τα κλειδιά της επιτυχίας του Στρατηγικού Σχεδιασμού της πόλης.

Το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον είναι ένα επιπλέον πλεονέκτημα. Η λίμνη, το Κάστρο, τα διατηρητέα, τα αλσύλλια, το έντονο γεωμορφολογικό ανάγλυφο, το σπίτι του Αλή Πασά και η πανίδα της λίμνης συνθέτουν το τοπικό περιβάλλον. Αν και το ενδιαφέρον της πόλης έχει τονωθεί τα τελευταία χρόνια, χρειάζεται να γίνουν πολλά βήματα ακόμη για να υπάρξει χρηστή περιβαλλοντική διαχείριση. Η περιβαλλοντική διαχείριση βοηθά στην ανάπτυξη επειδή ενδυναμώνει τον τουρισμό και θέλγει το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και τους επενδυτές. Η καλή ποιότητα της ατμόσφαιρας, των υδάτων και του εδάφους υποβοηθούν τη δημογραφική ευρωστία της πόλης και στηρίζουν τη ποιότητα ζωής.

Το αεροδρόμιο είναι το όγδοο πλεονέκτημα της πόλης. Ένας σωστός προγραμματισμός των πτήσεων και των δραστηριοτήτων του αεροδρομίου επιτρέπει στην πόλη να δέχεται επιβάτες από πολλές ελληνικές πόλεις και ξένες πρωτεύουσες. Χρειάζεται ωστόσο να γίνουν και άλλα βήματα ώστε να καταφέρει η πόλη να στερεώσει τη θέση της στα διεθνή δίκτυα εναέριων μεταφορών και να επωφεληθεί η τοπική οικονομία.

Τέλος η ασφάλεια ευνοεί και ευνοείται από τη συνοχή της τοπικής κοινωνίας και εξασφαλίζει ένα σταθερό επίπεδο διαβίωσης. Αν και τα κρούσματα εμπορίας ναρκωτικών και πορνείας φαίνεται να αυξάνονται στη πόλη, δεν φαίνεται να υπάρχει αντιστοιχία στα εγκλήματα κατά ζωής και περιουσίας.

1.3. Τα Μειονεκτήματα της Πόλης

Τα Ιωάννινα παρουσιάζουν μια σειρά από μειονεκτήματα που οφείλονται αφενός μεν στο θεσμικό πλαίσιο και τις κυρίαρχες αξίες της ελληνικής κοινωνίας και αφετέρου δε στην ιδιαιτερότητα του ηπειρωτικού χώρου – απομόνωση, φτωχό έδαφος, μικρή πολιτική βαρύτητα κλπ. Ορισμένα από τα μειονεκτήματα επισημάνθηκαν και στην έρευνα, εδώ όμως δεν θα αναφερθούν μόνο στα ισχυρότερα μειονεκτήματα της πόλης αλλά όλα τα μειονεκτήματα.

Ειπώθηκε ήδη ότι η απομόνωση από τον υπόλοιπο χώρο, η ανεπάρκεια των συνδέσεων με το εξωτερικό, οι παραδοσιακές επιχειρηματικές δομές και ο τρόπος ανάπτυξης της πόλης αναδείχθηκαν τα ισχυρότερα μειονεκτήματα, εν πολλοίς δικαιολογημένα. Εδώ όμως θα αναφέρουν και επιπλέον μειονεκτήματα από την σκοπιά του σχεδιασμού.

Τα αστικά δίκτυα είναι ένα σοβαρό πρόβλημα στην πόλη αφού είναι πέρα για πέρα ανεπαρκή, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την κυκλοφορία και την αναψυχή. Τα αστικά δίκτυα χρειάζονται εκ νέου σχεδιασμό, όπου αυτό είναι εφικτό. Χρειάζεται επίσης να αντιμετωπίζονται όχι ως κάτι αυτοτελές αλλά ως ένα πολύ μεγάλο κομμάτι των δικτύων που υπάρχουν σε όλη την περιοχή μελέτης και στους υπόλοιπους οικισμούς.

Η εικόνα της πόλης είναι αποκαρδιωτική και αποτελεί ένα σοβαρό μειονέκτημα. Χρειάζεται εσπευσμένος καλλωπισμός της πόλης με την επισκευή προσόψεων, την απόσυρση φωτεινών επιγραφών, περισσότερο πράσινο, τις δενδροφυτεύσεις δέντρων ώριμης ηλικίας, τον φωτισμό και την ανάδειξη των διατηρητέων κλπ. Η εικόνα της

πόλης, από μειονέκτημα που είναι αυτή τη στιγμή μπορεί να μετατραπεί σε πλεονέκτημα αν ο Δήμος είναι ιδιαίτερα αποφασιστικός. Επίσης πρέπει να σημειωθεί πως έχουν γίνει ήδη κάποια βήματα στον τομέα συλλογής και αποκομιδής των απορριμμάτων.

Η οργάνωση του χώρου είναι ένα ακόμα αδύνατο σημείο. Οι οικισμοί της περιοχής μελέτης δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη ειδίκευση, ο κοινόχρηστος χώρος είναι γενικά μικρός, το πράσινο κατανέμεται άνισα και δεν προστατεύονται αρκετά τα αστικά αλσύλλια. Το ρυθμιστικό σχέδιο που αναμένεται να εκπονηθεί μπορεί να δώσει κάποιες λύσεις, πολλά όμως θα κριθούν από την αποφασιστικότητα και την αντίληψη των οικείων ΟΤΑ.

Η οικονομική διάρθρωση της περιοχής είναι ένα πρόβλημα το οποίο μάλιστα υπερβαίνει τον τρόπο ανάπτυξης της πόλης και τις παραδοσιακές επιχειρηματικές δομές. Η οικονομική διάρθρωση της πόλης βασίζεται κυρίως στο δευτερογενή και στο τριτογενή τομέα, αλλά στις μη ανταγωνιστικές τους μορφές. Η βιομηχανία της περιοχής δεν περιλαμβάνει ιδιαίτερα ανταγωνιστικούς τομείς είτε με μοντέρνους είτε με μεταμοντέρνους όρους. Φυσικά το ότι δεν υπάρχουν διυλιστήρια ή χαλυβουργεία στην περιοχή είναι ιδιαίτερα θετικό από τη πλευρά του περιβάλλοντος, ωστόσο η ύπαρξη επιχειρήσεων στους τομείς της πληροφορικής ή της γενετικής ή των νέων υλικών θα μπορούσε να φανεί ιδιαίτερα ωφέλιμη για την πόλη και γενικότερα την περιφέρεια. Και στον τριτογενή τομέα υπάρχουν αντίστοιχα φαινόμενα. Ο τουρισμός της περιοχής παραμένει εν πολλοίς μαζικός ενώ το τοπικό εμπόριο διεξάγεται συχνά από πολύ μικρές, αδύναμες και μη ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Η οικογενειακή μορφή των επιχειρήσεων είναι ένα ακόμα μειονέκτημα αφού συχνά αποδεικνύονται αδύναμες στην ανάπτυξη καινοτομιών και στην ανάδειξη σε διευθυντικές θέσεις ανθρώπων που δεν ανήκουν στην οικογένεια. Όλα τα παραπάνω δείχνουν πως παρά τις προοπτικές της πόλης υπάρχουν σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες που δεν μπορούν να αγνοηθούν.

Το τελευταίο μειονέκτημα μπορεί να τραυματίσει καίρια την κοινωνική συνοχή και είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός, , αν όχι στιγματισμός ορισμένων περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων όπως οι τσιγγάνοι ή η λαθρομετανάστες. Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποστερεί την οικονομία από παραγωγικό δυναμικό και μπορεί ιδιαίτερα αν συνδυαστεί με μια άνιση ανάπτυξη να προκαλέσει πολύ δυσάρεστα φαινόμενα – εγκληματικότητα, ταραχές κ.ά.

1.4. Ευκαιρίες της Πόλης

Οι ευκαιρίες της πόλης είναι πολλές και μπορούν να αντιστρέψουν το κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής που είναι η απομόνωση. Η πρώτη ευκαιρία της πόλης είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, η οποία έχει αργήσει ήδη πολύ. Η Εγνατία Οδός είναι το μεγαλύτερο έργο περιφερειακής ανάπτυξης αφού ουσιαστικά παρακάμπτει τον αναπτυξιακό άξονα Πάτρα – Αθηνών – Θεσσαλονίκης και παράλληλα μπορεί να αποτελέσει βάση εξόρμησης προς τα Βαλκάνια με τις επτά κάθετες οδούς προς τις μεγάλες βαλκανικές πόλεις.

Η θέση των Ιωαννίνων πάνω στην Εγνατία τα φέρνει πιο κοντά σε πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη και στις αγορές της Μακεδονίας και της Θράκης. Η τελευταία εξέλιξη θα επηρεάσει θετικά το εξωτερικό εμπόριο της πόλης. Επίσης θα βελτιώσει δραματικά το βιοτικό επίπεδο αφού θα παρακάμπτει μεγάλο μέρος του σημερινού και κάκιστου από τεχνική σκοπιά δρόμου προς Καλαμπάκα. Νεώτερες εκτιμήσεις μετατοπίζουν χρονικά την ολοκλήρωση της Εγνατίας το 2006.

Ο δυτικός Άξονας ή Ιόνια Οδός είναι ένας δρόμος που ξεκινά από τη Καλαμάτα και καταλήγει μέσω Ιωαννίνων στην Κακκαβιά, στα ελληνοαλβανικά σύνορα. Αν και ο άξονας αυτός βρίσκεται μέχρι στιγμής επί χάρτου, μπορεί κάλλιστα να ολοκληρωθεί τα επόμενα χρόνια αφού τα πιο δύσκολα κομμάτια του, η ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου, η παράκαμψη Αग्रινίου, η παράκαμψη Αμφιλοχίας ή η παράκαμψη Άρτας έγιναν ή αναμένεται να γίνουν πολύ σύντομα. Ο δυτικός άξονας αναμένεται να φέρει πιο κοντά τα Ιωάννινα με την Πελοπόννησο. Τόσο ο δυτικός άξονας όσο και η Εγνατία αναμένεται να ενώσουν τα Ιωάννινα με το αναπτυξιακό «S» της χώρας και να συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της εθνικής αγοράς και την εξειδίκευση των οικισμών στον εθνικό χώρο.

Ο ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος και η διεύρυνση της ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποτελέσουν ευκαιρία αν και εφόσον η πόλη κατορθώσει και προβάλλει τα πλεονεκτήματά της. Όπως τονίστηκε, μετά την εισαγωγή του ευρώ παρατηρήθηκε μια σημαντική άνοδος των επενδύσεων στην ΒΙΠΕ Ιωαννίνων. Κάτι αντίστοιχο μπορεί να συμβεί και στο μέλλον με την Ε.Ε. των 25 ή των 27. Δηλαδή, δεν αποκλείεται οι πιο ανεπτυγμένες από τις υπό ένταξη χώρες να αναζητήσουν τόπους επένδυσης σε πόλεις συμβατές με το προφίλ των Ιωαννίνων.

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης μπορεί να δώσει ώθηση στην τοπική οικονομία υπό τον όρο ότι θα ενισχύει την παραγωγική αναδιάρθρωση. Το Δ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, αν υπάρξει, μπορεί να συνεχίσει την τροφοδότηση της ανάπτυξης. Σε κάθε περίπτωση οι κοινοτικές πολιτικές και ιδίως η περιφερειακή πολιτική, η πολιτική για το περιβάλλον και η πολιτική ανταγωνισμού μπορούν να ευνοήσουν την τοπική ανάπτυξη.

Βλέπουμε επομένως ότι υπάρχουν ευκαιρίες για την πόλη των Ιωαννίνων ώστε να ξεπεράσει τα σημερινά της αδιέξοδα. Το κατά πόσο όμως θα μπορέσει να τις εκμεταλλευθεί είναι αμφίβολο και αυτό κάνει αναγκαία την ύπαρξη Στρατηγικού Σχεδιασμού για τη πόλη.

1.5. Οι Απειλές για τη Πόλη

Οι απειλές της πόλης είναι πολλές και σχετίζονται περισσότερο με τη διαίωσιση της σημερινής κατάστασης παρά με κάποια εξέλιξη που διαφαίνεται στον ορίζοντα. Αν οι απειλές επικρατήσουν των ευκαιριών τότε μεγάλο μέρος από την προσπάθεια των ΟΤΑ και των κατοίκων της περιοχής θα πάει χαμένος.

Η συνέχιση ή η μερική άρση της απομόνωσης είναι μια μεγάλη απειλή όχι μόνο για την περιοχή μελέτης αλλά και για την υπόλοιπη Ήπειρο. Η εξέλιξη αυτή θα σηματοδοτηθεί είτε από τη μεγάλη καθυστέρηση της ολοκλήρωσης των μεγάλων οδικών αξόνων είτε από την κακή αξιοποίησή τους. Εν προκειμένω η κακή αξιοποίηση σημαίνει τη χρησιμοποίηση των οδικών αξόνων για την εγκατάλειψη της πόλης από το πλέον δυναμικό κομμάτι του πληθυσμού. Οι κάτοικοι αυτοί μπορούν να εγκατασταθούν στην Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη και να έρχονται στα Ιωάννινα μόνο Σαββατοκύριακα και διακοπές.

Η δεύτερη απειλή είναι η αδιαφορία της κεντρικής διοίκησης στα προβλήματα της ελληνικής περιφέρειας. Η αδιαφορία αυτή μπορεί να μην είναι κακοπροαίρετη, μπορεί απλά η κεντρική διοίκηση να θέσει ως ένα και μοναδικό στόχο την εθνική ανάπτυξη αδιαφορώντας από την ανισότητα που θα προκύψει. Στην περίπτωση αυτή τα Ιωάννινα θα κληθούν να αντιμετωπίσουν έναν πολύ μεγάλο ανταγωνισμό στον οποίο πιθανόν να μην αντέξουν.

Μια άλλη εξέλιξη, που δεν είναι ιδιαίτερα πιθανή αλλά θα μπορούσε να είναι καταστροφική για την πόλη, είναι η εγκατάλειψη της περιφερειακής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εγκατάλειψη αυτή θα σημάνει περιορισμό των κοινοτικών

πόρων και μετατόπιση στη λιγότερο αποτελεσματική ελληνική διοίκηση του περιφερειακού προβλήματος. Στην περίπτωση αυτή θα έχουν τα Ιωάννινα θα έχουν μικρότερους πόρους και μικρότερη κατανόηση για τα προβλήματά τους.

Μια ιδιότυπη εξέλιξη που θα είναι καλό σημάδι για τη χώρα αλλά κακός οϊωνός για τη πόλη θα είναι η απόσυρση της χώρας από τον στόχο 1. Και στην περίπτωση αυτή τα Ιωάννινα θα έχουν λιγότερους πόρους στη διάθεσή τους και δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι διαθέτουν προς το παρόν μια παραγωγική διάρθρωση τέτοια που να τους επιτρέπει να επιβιώσουν στον διεθνή ανταγωνισμό. Επειδή είναι πιθανό ότι κάποια στιγμή οι κοινοτικοί πόροι θα μειωθούν, για τον ένα ή τον άλλο λόγο, επισημαίνεται πως τα Ιωάννινα πρέπει να θεμελιώσουν μια αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη πριν συμβεί αυτό.

Μια άλλη απειλή που δεν φαίνεται σήμερα πιθανή αλλά και δεν μπορεί να αποκλειστεί αφού υπάρχουν πολλά ιστορικά παραδείγματα, είναι η αποσταθεροποίηση των Βαλκανίων. Αν και τα γεωπολιτικά αίτια μιας τέτοιας εξέλιξης ξεφεύγουν από την παρούσα ανάλυση, πρέπει να σημειωθεί ότι σε μια τέτοια περίπτωση τα Ιωάννινα θα βρεθούν πάλι στην άκρη του οικονομικού χώρου, θα χάσουν αγορές για τα προϊόντα τους και θα γίνουν αποδέκτης ενός μεγάλου αριθμού προσφύγων τον οποίο θα δυσκολευτούν να ενσωματώσουν οικονομικά και κοινωνικά.

Οι πέντε απειλές που αναφέραμε μπορούν ανά πάσα στιγμή να δυναμιτίσουν τους όποιους σχεδιασμούς της πόλης και τις προσδοκίες της για ένα καλύτερο μέλλον. Παρόλα αυτά, υπάρχουν πράγματα που μπορούν να γίνουν ώστε να μετριασθούν οι επιπτώσεις τους.

Πίνακας 8: Ανάλυση SWOT

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (S)	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (W)
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (O) O1. Εγνατία Οδός O2. Ιόνια Οδός O3. Ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος & διεύρυνση της ΕΕ O4. Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης	ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ για: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Βιώσιμη αστική ανάπτυξης ▪ Ραγδαία οικονομική ανάπτυξη ▪ Κοινωνική συνοχή ▪ Πολιτισμός ▪ Ποιότητα ζωής 	ΠΡΟΣΟΧΗ <ul style="list-style-type: none"> ▪ απόρριψη βιώσιμης ανάπτυξης ▪ ανάπτυξη μιας οικονομικής συνείδησης απληστίας εις βάρος της αειφορίας ▪ χωρικός διαχωρισμός των κοινωνικά αποκλεισμένων ▪ περιβαλλοντική υποβάθμιση/ απομόνωση των δυνάμεων και των φορέων με οικολογική συνείδηση
ΑΠΕΙΛΕΣ (T) T1. Συνέχιση της απομόνωσης T2. Διαφορία από την Κεντρική Διοίκηση T3. Εγκατάλειψη της Περιφερειακής Πολιτικής από την ΕΕ T4. Απόσυρση της χώρας από τον Στόχο 1 T4. Αποσταθεροποίηση της ευρύτερης περιοχής	ΕΠΙΦΥΛΑΚΤΙΚΟΤΗΤΑ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Υποσκελισμός από άλλα αστικά κέντρα/ ανταγωνισμός πόλεων/ Φαινόμενο του «αποικισμού» ▪ Οικονομική στασιμότητα ▪ Κοινωνική συνοχή ▪ Παραγκωνισμός του χωρικού σχεδιασμού 	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΠΟΦΥΓΗΣ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μείωση οικονομικής δραστηριότητας και συνακόλουθη αδιαφορία για το περιβάλλον ▪ Κοινωνικά προβλήματα ▪ Μετανάστευση ▪ Παντελής απουσία του σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

2.1. Το Σενάριο της Προσοχής

Το σενάριο της προσοχής προκύπτει από το συνδυασμό των ευκαιριών με τα μειονεκτήματα. Επειδή οι ευκαιρίες είναι κυρίως πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα ενώ τα μειονεκτήματα συχνά έχουν σχέση με την οργάνωση του χώρου και της κοινωνίας, στην περίπτωση του σεναρίου της προσοχής μάλλον θα συνεχιστεί το μεταπολεμικού μοντέλου ανάπτυξης. Κύρια χαρακτηριστικά του σεναρίου είναι η εγκατάλειψη της βιώσιμης ανάπτυξης, η οικοδόμηση μιας συνείδησης οικονομικής απληστίας, κοινωνικός και χωρικός διαχωρισμός και η περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Η εγκατάλειψη της βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να προέλθει από την κοινή πεποίθηση ότι το μεταπολεμικό μοντέλο ανάπτυξης λειτουργεί ικανοποιητικά εφόσον εξακολουθεί να ανεβάζει το εισόδημα και να μειώνει την ανεργία. Σε μια τέτοια περίπτωση θα αγνοηθούν όλα τα οφέλη της βιώσιμης ανάπτυξης η οποία θα θεωρηθεί είτε ως μια εξωτική ιδεολογία είτε απλά ως μια προσπάθεια να απολεσθούν τα πλεονεκτήματα από την παραδοσιακή ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση η κοινωνική συμμαχία που θα διάκειται εχθρικά απέναντι στη βιώσιμη ανάπτυξη θα είναι πολύ ισχυρή.

Ανάλογη με την παραπάνω εξέλιξη είναι η πιθανότητα οικοδόμησης μιας συνείδησης που θα βασίζεται στην απληστία. Η εμπορευματοποίηση του χώρου θα είναι πλήρης, η παραγωγική διάρθρωση δεν πρόκειται να αλλάξει σημαντικά και αναμένεται να δημιουργηθούν αρνητικές εξωτερικές οικονομίες από τις κορεσμένες υποδομές και τη ρύπανση του περιβάλλοντος. Μόνο τότε ίσως υπάρξει μια αντίστροφη διαδικασία που να απενοχοποιήσει τις περιβαλλοντικές ευαισθησίες και να τιθασεύσει τη θέληση για μεγαλύτερο κέρδος.

Αρωγός στην παραπάνω προσπάθεια μπορεί να είναι η διογκούμενη δυσαρέσκεια και από άλλα φαινόμενα. Ένα από αυτά είναι ο κοινωνικός και χωρικός διαχωρισμός. Ο κοινωνικός διαχωρισμός υφίσταται σε όλες τις ιστορικές κοινωνίες και υπό δεν είναι πάντα επικίνδυνος. Όταν όμως η κοινωνική ανισότητα συμβαδίζει με τον χωρικό διαχωρισμό πλούσιων και φτωχών, μορφωμένων και αμόρφωτων και με τη δημιουργία

αστικών γκέτο, τότε οι εξελίξεις μπορεί να είναι απρόβλεπτες. Ο συγχρωτισμός ανθρώπων από διάφορες κοινωνικές ομάδες είναι ωφέλιμος γιατί διευκολύνει την επικοινωνία στο εσωτερικό της κοινωνίας και αποφεύγεται η ρήξη. Αντίθετα όταν άνθρωποι από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες μεγαλώνουν χωριστά και έχουν εντελώς λανθασμένες αντιλήψεις για τη ζωή και τις ιδέες των άλλων τότε η ρήξη είναι πολύ περισσότερο πιθανή.

Η περιβαλλοντική υποβάθμιση είναι το αυτονόητο αποτέλεσμα της απληστίας και της εγκατάλειψης των φτωχών γκέτο. Η περιβαλλοντική υποβάθμιση μπορεί να αφυπνίσει τις οικολογικές ευαισθησίες της τοπικής κοινωνίας και να ξεκινήσει η αντίστροφη μέτρηση για την υιοθέτηση στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης. Στο σενάριο της προσοχής η περιβαλλοντική υποβάθμιση αναμένεται να συμπεριλάβει την ατμόσφαιρα και τα ύδατα της περιοχής μελέτης αλλά όχι και το έδαφος αφού από κανένα σενάριο δεν προβλέπεται η ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας.

Κύριος στόχος του Δήμου σε περίπτωση που το σενάριο αυτό υλοποιηθεί είναι η ενεργοποίηση των τοπικών φορέων και κοινωνικών ομάδων που απορρίπτουν το παραδοσιακό μοντέλο ανάπτυξης και στοχεύουν σε περισσότερα πράγματα από το κέρδος. Η στάση του Δήμου μπορεί να λειτουργήσει ως ένα παράδειγμα για το κομμάτι της τοπικής κοινωνίας που αποζητά το άμεσο κέρδος.

Ο Δήμος πρέπει να δείξει ευελιξία και να μην επιμένει σε ιδιαίτερα αυστηρά περιβαλλοντικά κριτήρια. Παράλληλα πρέπει να αποφύγει, όσο είναι δυνατόν, τη δημιουργία αστικών γκέτο. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τις δύο αυτές απαιτήσεις. Ο Δήμος μπορεί να έχει συμπάρασταση από τους φορείς εκείνους που δεν συμμετέχουν στην αγορά και οι οποίοι δεν ευνοούνται από τη ληστρική εκμετάλλευση του χώρου και των φυσικών πόρων. Τέτοιοι φορείς είναι το Πανεπιστήμιο, το Νοσοκομείο, η Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών. Αντίθετα τα Επιμελητήρια και οι επιχειρηματικές ενώσεις ίσως απορρίψουν τις θέσεις του Δήμου.

Ο Δήμος θα πρέπει να χρηματοδοτήσει εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εφόσον αυτές έχουν ως αντικείμενό τους την προστασία του περιβάλλοντος, την αισθητική της πόλης και εν γένει στόχους συμβατούς με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Παραμένει, πάντως, αβέβαιο το κατά πόσο η δημοτική αρχή – που εκλέγεται άμεσα από τους πολίτες – θα είναι τέτοια που να προτιμά τη βιώσιμη ανάπτυξη από την παραδοσιακή.

2.2. Το Σενάριο της Επιφυλακτικότητας

Το σενάριο της επιφυλακτικότητας προκύπτει από το συνδυασμό των απειλών με τα πλεονεκτήματα. Σε αυτό το σενάριο το κύριο χαρακτηριστικό δεν είναι η ραγδαία αλλά μη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά η οικονομική στασιμότητα που δεν πλήττει την κοινωνική συνοχή. Η αιτία αυτής της εξέλιξης είναι το γεγονός ότι η πόλη κατορθώνει να εκμεταλλευθεί τα πλεονεκτήματά της επομένως η τοπική κοινωνία δεν θεωρεί υπεύθυνο τον εαυτό της για τα προβλήματα που υπάρχουν αλλά επιρρίπτει ευθύνες στην κεντρική διοίκηση και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του σεναρίου είναι η οικονομική στασιμότητα, η κοινωνική συνοχή, ο παραγκωνισμός του σχεδιασμού και ο τοπικισμός. Η οικονομική στασιμότητα θα οφείλεται κυρίως στο ότι η παραγωγική διάρθρωση της χώρας δεν είναι έτοιμη να αντεπεξέλθει στον διεθνή ανταγωνισμό. Έτσι τα Ιωάννινα θα περάσουν από μια μακρά περίοδο οικονομικής αναδιάρθρωσης κατά την οποία θα κυριαρχούν η ανεργία, το χαμηλό μέσο εισόδημα και οι μειωμένες επενδύσεις από το εξωτερικό. Παρόλα αυτά στην πόλη θα εισρέει χρήμα κυρίως από τις πάγιες δαπάνες του Δημόσιου Προϋπολογισμού και τις λίγες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Ο χρόνος που χρειάζεται για την αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας είναι πολύτιμος για να μπορέσει η πόλη να προλάβει τις εξελίξεις της εποχής.

Παρόλα αυτά η κοινωνική συνοχή δεν πρόκειται να πληγεί σε μεγάλο βαθμό απόρροια κυρίως της πεποίθησης ότι για την αποτυχία της πόλης να συμβαδίσει με την εποχή δεν ευθύνεται η ίδια. Δεν προβλέπεται να υπάρξουν σοβαρές κοινωνικές εντάσεις ωστόσο θα υπάρξει μια αίσθηση εγκατάλειψης. Μια εναλλακτική δημογραφική και κοινωνική εξέλιξη είναι η πόλη να παρουσιάζει μια σχετική ανάπτυξη που όμως θα προέρχεται από την ανάπτυξη της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης. Μπορεί δηλαδή οι κάτοικοι των μεγάλων ελληνικών πόλεων να χρησιμοποιούν τα Ιωάννινα ως περιοχή β' κατοικίας ή για αναψυχή κατά τη διάρκεια των διακοπών και τα Ιωάννινα να εξαρτώνται τόσο πολύ από αυτές ώστε να θεωρούνται περίπου ως αποικία τους. Το φαινόμενο του αποικισμού έχει εμφανισθεί και άλλες φορές στον ευρωπαϊκό χώρο και δεν αποκλείεται να προκύψει αν επικρατήσει το σενάριο της επιφυλακτικότητας.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, ο παραγκωνισμός του σχεδιασμού είναι πολύ πιθανός. Ενδεχομένως να εκπονούνται σχέδια με τη λογική της βιώσιμης ανάπτυξης, ωστόσο, τα ανυπέρβλητα χωρικά και οικονομικά προβλήματα θα κάνουν την τοπική κοινωνία να

αντιμετωπίσει με δυσπιστία και να θεωρεί παράτολμα παρόμοια εγχειρήματα. Το αποτέλεσμα θα είναι μια πλούσια βιβλιογραφία από μελέτες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά ελάχιστα πρακτικά αποτελέσματα.

Ένα ενδεχόμενο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η ανάπτυξη ενός πνεύματος τοπικισμού από τους κατοίκους. Η σπουδαία ιστορία του τόπου, η πλούσια παράδοση, η γεωγραφική απομόνωση, η αδυναμία προσαρμογής στην εποχή και η επικράτηση της αντίληψης ότι η πόλη εξαρτάται απόλυτα από τις μητροπόλεις θα οδηγήσουν σε ένα αίσθημα μειονεξίας και σε μια προσπάθεια να κατοχυρωθούν τα όποια πολύτιμα στοιχεία διαθέτει η πόλη. Αν και ο τοπικισμός δεν πρόκειται να γίνει αποσχιστικό κίνημα, λόγω της εθνικής και γλωσσικής συγγένειας με την υπόλοιπη χώρα, ωστόσο μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα ανάμεσα στις σχέσεις κέντρου και περιφέρειας.

Τα περιθώρια του Δήμου δεν είναι πολλά, δεδομένου ότι ο ίδιος δεν μπορεί να επηρεάσει αποφάσεις που λαμβάνονται σε εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο. Μπορεί όμως να αναπτύξει δίκτυα συνεργασίας με πόλεις που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα ούτως ώστε να βρεθεί μια λύση αποδεκτή από όλους τους ενδιαφερόμενους σε υπερεθνικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Ο Δήμος επίσης οφείλει να δαπανήσει χρήματα ώστε να επιτύχει καλές δημόσιες σχέσεις στα κέντρα αποφάσεων και να πείσει για την αναγκαιότητα αυτοδύναμης ανάπτυξης της πόλης. Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι οι παρεμβάσεις του Δήμου σε αυτό το επίπεδο, πιθανόν να είναι αναποτελεσματικές.

Επιπλέον, ο Δήμος πρέπει να εκμεταλλευθεί στο έπακρο τα πλεονεκτήματα της πόλης – που δεν είναι αρκετά – ώστε να επιτύχει την άμβλυση των επιπτώσεων από τις απειλές. Ακόμη και αν τα Ιωάννινα δεν διαθέτουν ισχυρές επιχειρήσεις, ακόμα και αν δεν προσελκύουν επενδύσεις, πάντα θα διαθέτουν έναν ανεπτυγμένο χρηματοπιστωτικό τομέα, ισχυρή πολιτιστική ταυτότητα, σύγχρονες νοσηλευτικές και εκπαιδευτικές μονάδες και διοικητικές υπηρεσίες. Όλα τα παραπάνω αν αξιοποιηθούν σωστά, μεσοπρόθεσμα μπορούν να βοηθήσουν τα Ιωάννινα να αντιμετωπίσουν τις απειλές, οι οποίες, άλλωστε, δεν θα αφορούν μόνο την Ήπειρο, αλλά και άλλες περιφέρειες της Ελλάδας και της Ευρώπης.

2.3. Το Σενάριο της Αποφυγής

Το σενάριο της αποφυγής προκύπτει από το συνδυασμό των μειονεκτημάτων με τις απειλές. Το σενάριο αυτό είναι το πιο επικίνδυνο γιατί σημαίνει ότι απέτυχαν όλες οι εθνικές και τοπικές πολιτικές για την πρόκληση ανάπτυξης. Κύρια χαρακτηριστικά του σεναρίου είναι η παρακμή, η κοινωνική ρήξη και παντελής απουσία του σχεδιασμού.

Η παρακμή θα εμφανιστεί στους περισσότερους τομείς. Η υποχώρηση του περιφερειακού ΑΕΠ, η ανεργία, η μετανάστευση, η μείωση των επενδύσεων είναι μερικά από τα προβλήματα που θα προκύψουν. Γίνεται φανερό ότι με τόσα προβλήματα η περιβαλλοντική προστασία και η πολιτιστική ανάπτυξη περνούν σε δεύτερη μοίρα.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του σεναρίου είναι η ρήξη που θα υπάρξει ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες της πόλης. Αφαιτηρία των κοινωνικών εντάσεων είναι ασφαλώς τα οικονομικά προβλήματα και η κακή ποιότητα ζωής. Το αποτέλεσμα όλων αυτών θα είναι η εμφάνιση ανησυχητικών κοινωνικών φαινομένων όπως η εγκληματικότητα, η χρήση ναρκωτικών και ο αλκοολισμός. Άλλες όψεις της κοινωνικής κρίσης μπορεί να είναι τα διαζύγια και τα εγκαταλελειμμένα παιδιά.

Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα είναι φυσικά αδύνατο να γίνεται λόγος για οποιαδήποτε μορφή βιώσιμης ανάπτυξης. Δεν αποκλείεται μάλιστα να υπάρξει μια γενικότερη κρίση του σχεδιασμού κάθε μορφής, όχι τόσο επειδή δεν θα αναγνωρίζεται η αναγκαιότητά του, αλλά επειδή οι δυσάρεστες εξελίξεις θα είναι σφοδρές και καταγιτιστικές ούτως ώστε να είναι αδύνατο να γίνει οποιαδήποτε ασφαλής πρόβλεψη για το μέλλον. Το αποτέλεσμα θα είναι επιμέρους ασυντόνιστες κινήσεις, τοπικών φορέων και ιδιωτών, οι οποίες θα έχουν ελάχιστα θετικά αποτελέσματα.

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει ο Δήμος για το σενάριο της αποφυγής είναι να εκμεταλλευθεί αειφορικά τα πλεονεκτήματα της πόλης και να άρει όσο γρηγορότερα γίνεται τα μειονεκτήματα. Η εξέλιξη αυτή θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη της τοπικής κοινωνίας και θα τον βοηθήσει μεσοπρόθεσμα να ασχοληθεί με τις απειλές.

Ο Δήμος πρέπει να παίξει τον ρόλο του τοπικού συντονιστή, αν όχι ηγέτη, της προσπάθειας για βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Πρέπει να έχει τακτική επικοινωνία με τους υπόλοιπους τοπικούς φορείς, να διαμορφώνει ευρείες κοινωνικές συμμαχίες και στην ανάγκη να θυσιάζει τη συναίνεση για το δημόσιο συμφέρον. Επίσης δεν πρέπει να καταφύγει σε παράλογες και ουτοπικές διακηρύξεις για προστασία του περιβάλλοντος

και του πολιτισμού οι οποίες το μόνο που θα πετύχουν θα είναι να τρομάζουν τους επενδυτές και να προκαλούν τη δυσαρέσκεια και την αποδοκιμασία της κοινωνίας.

Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν είναι δυνατό να αντιμετωπίσει ο Δήμος Ιωαννιτών μόνος του μια τόσο σοβαρή κατάσταση. Έτσι στην περίπτωση που το σενάριο της αποφυγής επικρατήσει, η πολιτεία οφείλει να αναλάβει τις ευθύνες της.

2.4. Το Σενάριο της Δυναμικής Στρατηγικής

Στο τέλος, αναπτύσσεται το σενάριο της δυναμικής στρατηγικής επειδή αποτελεί ουσιαστικά την πρότασή και επειδή στο επόμενο μέρος θα αναλυθεί διεξοδικότατα. Το σενάριο της δυναμικής στρατηγικής προκύπτει από το συνδυασμό πλεονεκτημάτων με τις ευκαιρίες και συμβάλλει στην πολιτική, χωρική και κοινωνική ισορροπία τόσο του ελληνικού όσο και του ευρωπαϊκού χώρου. Κύρια στοιχεία του σεναρίου είναι η βιώσιμη αστική ανάπτυξη, η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή, ο πολιτισμός και η ποιότητα ζωής.

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη μη κερδοσκοπική, βιώσιμη χρήση του χώρου. Κύρια στοιχεία της είναι το ικανοποιητικό ποσοστό του κοινόχρηστου προς το συνολικό χώρο, η απεξάρτηση των τοπικών εισοδημάτων από τη γαιοπρόσοδο και η ανάπτυξη μιας κουλτούρας που θα δίνει προτεραιότητα στην ποιότητα ζωής και το δημόσιο συμφέρον και όχι στο προσωπικό και περιστασιακό κέρδος του καθενός.

Η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη διευκολύνεται μέσα από μια σειρά πολιτικών για τους επιμέρους τομείς της οικονομίας, για τις υποδομές και για την αστική διακυβέρνηση στις πόλεις. Η ανάπτυξη είναι πρωτίστως θέμα κοινωνικής οργάνωσης και θεσμών. Επομένως, αν ανακαλύψουμε τους παράγοντες της τοπικής ανάπτυξης – αναλύθηκαν εκτεταμένα στο δεύτερο και το τρίτο μέρος - μπορούμε να τους συντονίσουμε καλύτερα για το τελικό αποτέλεσμα.

Η κοινωνική συνοχή είναι ουσιαστική προϋπόθεση για τη λειτουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας και για τη περιβαλλοντική προστασία. Είναι φανερό ότι ένας πολίτης φτωχός ή ένας πολίτης κοινωνικά αποκλεισμένος δεν πρόκειται να ασχοληθεί με τη βιώσιμη ανάπτυξη, ούτε θα κινητοποιηθεί ως καταναλωτής για τη προστασία από τα καρτέλ και τις συμφωνημένες τιμές.

Ο πολιτισμός είναι ένα άλλο χαρακτηριστικό αυτού του σεναρίου. Από τη στιγμή που θα κυριαρχήσουν η βιώσιμη και οικονομική ανάπτυξη, η πόλη θα γίνει πόλος έλξης για ανθρώπους που θα έχουν κάποιες δεξιότητες ή για ανθρώπους καλλιεργημένους. Σε κάθε περίπτωση στην πόλη θα εμφανιστεί μια πολιτιστική κίνηση η οποία θα αποτελέσει αναπόσπαστο στοιχείο της μελλοντικής ταυτότητας της πόλης. Δεν εννοούμε βέβαια ότι θα ξεκινήσει από τα Ιωάννινα κάποιο εικαστικό κίνημα ή ότι θα γεννηθεί κάποια σχολή ποιητών, αλλά ότι η πόλη θα μπορέσει να αφομοιώσει δημιουργικά τα μηνύματα που θα λαμβάνει και έτσι θα κατορθώσει να αναπτύξει μια ιδιαιτερότητα και να αποτινάξει την πολιτιστική κυριαρχία της Αθήνας που εκτείνεται σε όλη την ελληνική περιφέρεια.

Η ποιότητα ζωής της πόλης θα βρεθεί σε πολύ καλύτερο σημείο από το σημερινό δεδομένου ότι το φυσικό και το αστικό περιβάλλον της πόλης θα είναι πολύ καλύτερο από το σημερινό, ενώ η οικονομική αναδιάρθρωση θα είναι επιτυχημένη. Η αυξημένη απασχόληση, οι δυνατότητες του ελεύθερου χρόνου, η κοινωνική συνοχή, η πολιτιστική κίνηση και η γενικότερη ασφάλεια και αισιοδοξία για το μέλλον αναμένεται να ανεβάσουν σημαντικά την ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη στα Ιωάννινα. Το γεγονός αυτό θα αποτυπωθεί στη μετανάστευση προς τη πόλη και στο διεθνές της κύρος.

Επομένως, φαίνεται ότι η δυναμική στρατηγική είναι ένα δυναμικό σενάριο που δεν μπορεί να επιτευχθεί πλήρως. Παρόλα αυτά, στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθούν κάποιες πολιτικές που πρέπει να εφαρμοστούν, ώστε το μέλλον της πόλης να κλίνει περισσότερο προς τη δυναμική στρατηγική και όχι στα άλλα σενάρια.

ΜΕΡΟΣ Ε΄: ΧΑΡΑΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

1. ΑΠΟ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Πώς θα εφαρμοστούν οι τελευταίες στα Ιωάννινα

Τονίστηκε ήδη πώς ο σχεδιασμός γεννήθηκε και ωρίμασε κατά τον 20ό αιώνα προκαλώντας μια εκρηκτική ανάπτυξη και μια άνοδος του βιοτικού επιπέδου που δεν είχε προηγούμενο. Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται συνοπτικά τα εργαλεία του σχεδιασμού, παλαιότερα και σήμερα.

Το σχέδιο και το πρόγραμμα είναι τα παραδοσιακά εργαλεία του σχεδιασμού.

«Ένα σχέδιο λοιπόν περιλαμβάνει προγράμματα τα οποία με την σειρά τους είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν ειδικότερα σχέδια (π.χ. χωρικά) και να καταλήγουν στην σχεδίαση –μελέτη. (...) Στον βαθμό που Προγραμματισμός –Σχεδιασμός κατανοείται ως σύνθετη διαδικασία που εμπερικλείει τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται φανερό ότι στην πραγματικότητα αποτελεί στοιχείο των πολιτικών (policies) για τομείς στους οποίους οι παρεμβάσεις που οργανώνει αποσκοπούν.» (Σκάγιαννης, 1994: 25)

Δηλαδή, μετά από τον σχεδιασμό της πολιτικής όπως συνήθως εκφράζεται μέσα από μια Λευκή Βίβλο, ιδανικά ακολουθεί η εκπόνηση ενός σχεδίου, κατόπιν ενός προγράμματος και στο τέλος η σχεδίαση με την έννοια του φυσικού σχεδιασμού. Για παράδειγμα η πολιτική για την ανάπτυξη θα πρέπει να ακολουθείται από ένα σχέδιο, όπως σχέδιο για την ανταγωνιστικότητα των τοπικών υπηρεσιών, το τελευταίο από ένα πρόγραμμα, όπως πρόγραμμα για την αντικατάσταση των τεχνολογικών δικτύων των επιχειρήσεων, και αυτό με τη σειρά του από μια μελέτη προϊόν φυσικού σχεδιασμού που θα εξειδικεύει πως θα αντικαταστήσει ή θα εκσυγχρονίσει το δίκτυο της η κάθε επιχείρηση.

Γίνεται φανερό ότι ο Δήμος Ιωαννίνων δεν μπορεί να προχωρήσει μόνος του πάνω σε αυτή την πορεία. Για αυτό ακριβώς το σκοπό στην πολιτική αστικής διακυβέρνησης θα αναπτύξουμε διάφορες στρατηγικές και πρωτοβουλίες που μπορεί να πάρει ώστε να υλοποιήσει το αναγκαίο έργο. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις νέες ειδικότητες που ασχολούνται με τη διεκπεραίωση υποθέσεων και την οργάνωση της διοίκησης. Ο σχεδιασμός πλέον αφήνει μεγάλα περιθώρια ελιγμών σε όσους τον υλοποιούν. Επομένως οι τελευταίοι πρέπει να είναι ειδικευμένοι και έμπειροι ώστε να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις προτάσεις των σχεδιαστών.

Η εξέλιξη αυτή στη θεωρία του σχεδιασμού φαίνεται ξεκάθαρα από το γεγονός ότι σπανιότερα γίνεται λόγος πλέον, τουλάχιστον ως τάση του σχεδιασμού, για λεπτομερή και κανονιστικά σχέδια (plans). Συνήθως αναφερόμαστε σε πολιτικές (policies), στρατηγικές (strategies) και δράσεις (actions)²⁰. Η αστική διακυβέρνηση της πόλης πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και με τη σειρά της να εμπιστευθεί τόσο την αγορά όσο και τη κοινωνία των πολιτών.

Οι πολιτικές που αναπτύσσονται παρακάτω είναι η πολιτική οικιστικού δικτύου, η πολιτική αστικής ανάπτυξης, η πολιτική γης, η πολιτική χρήσεων γης, η πολιτική περιβάλλοντος, οι πολιτικές υποδομών, οι πολιτικές ανάπτυξης, η πολιτική κοινωνικής συνοχής και η πολιτική αστικής διακυβέρνησης. Οι πολιτικές υποδομών και οι πολιτικές ανάπτυξης αποτελούνται από διάφορες επιμέρους πολιτικές. Η κάθε πολιτική αναπτύσσεται ως εξής, πρώτα χαράσσεται στρατηγική, αμέσως μετά τίθενται οι στόχοι, ακολουθούν οι προτάσεις και καταλήγουμε στα μέτρα.

²⁰ Παραδόσεις στο μάθημα του κ. Σκάγιαννη «Νέες Τεχνολογίες και Χώρος»

2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

2.1. Γενικά

Το οικιστικό δίκτυο είναι ένα σύστημα οικισμών στο οποίο υφίσταται συγκεκριμένη ιεραρχία και η οποία εξαρτάται από το μέγεθος του κάθε οικισμού, τις λειτουργίες του, τις ροές και τις εξαρτήσεις του. Στις ανώτερες βαθμίδες του οικιστικού δικτύου βρίσκονται οι μητροπόλεις, ακολουθούν οι μεσαίες πόλεις και μετά από αυτές οι μικρές πόλεις και στη βάση της πυραμίδας βρίσκονται τα χωριά. Οι λειτουργίες οι οποίες συναντώνται στις πόλεις και των οποίων η διάρθρωση τις κατατάσσει στις διάφορες βαθμίδες είναι η διοίκηση, το εμπόριο, οι βιομηχανίες, οι υπηρεσίες, οι λειτουργίες έρευνας και ανάπτυξης, ο πολιτισμός και η άμυνα. Οι ροές βασίζονται κυρίως στη διακίνηση προσώπων, κεφαλαίων και αγαθών ανάμεσα στους οικισμούς και όπως γίνεται φανερό οι καλύτερης ποιότητας ροές συναντώνται στις ανώτερες βαθμίδες του δικτύου. Μια σημαντική πτυχή των ροών αυτών είναι η αστικοποίηση, η οποία φέρνει τους πιο φιλόδοξους και ικανούς ανθρώπους σε μεγαλύτερους οικισμούς. Οι εξαρτήσεις τέλος αναπτύσσονται με βάση τις λειτουργίες κάθε οικισμού και την ειδίκευση που αυτός έχει.

Το εθνικό οικιστικό δίκτυο έχει στην κορυφή του τα μητροπολιτικά κέντρα με πρώτο φυσικά την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη να ακολουθεί από απόσταση. Ακολουθούν τα κέντρα διαπεριφερειακής εμβέλειας, όπως τα Ιωάννινα. Τα νομαρχιακά κέντρα είναι η επόμενη βαθμίδα και το μέγεθός τους ποικίλλει από τις 3000 μέχρι άλλα αστικά κέντρα που φτάνουν τις 50000-60000 κατοίκους. Στην επόμενη βαθμίδα υπάρχουν τα τοπικά κέντρα, συνήθως κωμοπόλεις οι οποίες εξυπηρετούν μια ευρύτερη αγροτική περιοχή. Στη βάση της ιεραρχίας βρίσκονται οι αυτοτελείς οικισμοί οι οποίοι δεν έχουν τα κρίσιμα μεγέθη ώστε να υποδεχτούν στοιχειώδεις λειτουργίες της διοίκησης και της οικονομίας.

Στην διάρθρωση του ευρωπαϊκού οικιστικού δικτύου, στα πλαίσια του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου, μπορεί να φανεί μια επιπλέον βαθμίδα στην κορυφή που την καταλαμβάνουν πόλεις όπως το Λονδίνο, το Παρίσι και σύντομα το Βερολίνο, από τις

οποίες θα εξαρτώνται τα επιμέρους εθνικά κέντρα, όπως η Αθήνα. Γίνεται, βέβαια, κατανοητό ότι, επεκτείνοντας την τελευταία σκέψη, όλοι οι οικισμοί πάνω στον πλανήτη μπορούν να θεωρηθούν ως ένα εν δυνάμει οικιστικό δίκτυο στην κορυφή του οποίου βρίσκονται η Νέα Υόρκη, το Λονδίνο και το Τόκιο.

Η θέση της πόλης των Ιωαννίνων αποτελούσε μέχρι πρότινος μειονέκτημα, παρόλα αυτά τα Ιωάννινα πέτυχαν να καταταχθούν στις ανώτερες βαθμίδες του εθνικού καταμερισμού εργασίας, να φιλοξενήσουν σημαντικές λειτουργίες της διοίκησης και της δικαιοσύνης και να καταλάβουν αξιόλογο μερίδιο στις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης.

Στην εποχή μας τα Ιωάννινα μπορούν να αποτελέσουν την πύλη προς την Αλβανία, την Ιταλία ακόμη και τη ΠΓΔΜ (Van der Zwan, 1993: 34). Παράλληλα, ανακηρύσσονται σε αδιαφιλονίκητο κέντρο της Ηπείρου καθώς διαθέτουν ισχυρές τράπεζες, πολυτελή ξενοδοχεία, Πανεπιστήμιο και Νοσοκομείο. Επίσης είναι έδρα περιφέρειας, έδρα του Νομού και έδρα Εφετείου. Στις δραστηριότητες E&A μπορεί να διεκδικήσει σημαντικότερο μερίδιο ιδίως στους σύγχρονους τομείς, όπως η πληροφορική, η γενετική και τα νέα υλικά.

Η εξάρτηση της πόλης από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη θα παραμείνει. Η εξάρτηση από την Αθήνα θα εστιάσει κυρίως στη τεχνογνωσία, η οποία θα έχει αύξουσα σημασία και η οποία μπορεί να πάρει τη μορφή της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων κλπ. Η διοικητική αποκέντρωση μάλλον θα οδηγήσει σε μικρότερη εξάρτηση από την Αθήνα στον τομέα της διοίκησης ενώ στον τομέα των επενδύσεων η εισαγωγή του ευρώ και η κατασκευή της Εγνατίας Οδού μάλλον θα οδηγήσουν τα Ιωάννινα σε μεγαλύτερη αυτονομία.

Αντίθετα, τα Ιωάννινα εξαρτώνται σήμερα σε πολύ μικρό βαθμό από τη Θεσσαλονίκη. Η κατάσταση αυτή ίσως αλλάξει, κυρίως στον τομέα των επενδύσεων, μετά την κατασκευή της Εγνατίας και ιδιαίτερα αν η Θεσσαλονίκη αναπτύξει μια στρατηγική για την ενίσχυση της θέσης της στα Βαλκάνια και στη Βόρεια Ελλάδα. Ένας άλλος τομέας όπου η εξάρτηση μπορεί να αυξηθεί είναι το εργατικό δυναμικό όπου οι τοπικές επιχειρήσεις ίσως προστρέξουν στη Θεσσαλονίκη για παροχή ειδικών υπηρεσιών.

Η σημερινή οικονομική ενδοχώρα των Ιωαννίνων περιλαμβάνει όλη την Ήπειρο και αναμένεται να μεγαλώσει στο μέλλον. Η συνέχεια του ελληνικού χώρου που θα προκύψει από την κατασκευή των οδικών αξόνων θα βοηθήσει τα Ιωάννινα να

μεγαλώσουν την ενδοχώρα και να ενσωματώσουν τμήματα της Δυτικής Στερεάς, της Θεσσαλίας, της Δυτικής Μακεδονίας, της Νότιας Αλβανίας και, ίσως, των Επτανήσων.

Τα Ιωάννινα είναι σε θέση να κυριαρχούν στην Ήπειρο οικονομικά και πολιτιστικά. Η οικονομική διάρθρωση, η διοίκηση και η ποιότητα ζωής της πόλης αναμένεται να συνεχίσουν να ελκύουν πληθυσμούς από όλη την Ήπειρο. Ο μετασχηματισμός της πόλης των Ιωαννίνων σε σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη μπορεί να βοηθήσει την αύξηση της εμβέλειας της πόλης στους τομείς των επενδύσεων του εμπορίου σε κομμάτι της βορειοδυτικής Στερεάς και ως εκ τούτου μπορεί να υπάρξουν και από εκεί μεταναστευτικά ρεύματα. Η αναδιάταξη του οικιστικού δικτύου της Βόρειας Ελλάδας που θα προέλθει από την Εγνατία Οδό μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη εξάρτηση των Ιωαννίνων από τη Θεσσαλονίκη αλλά θα οδηγήσει και σε μεγαλύτερη εξάρτηση οικισμών της Δ. Μακεδονίας όπως τα Γρεβενά, η Καστοριά και η Κοζάνη από τα Ιωάννινα κυρίως στους τομείς των επενδύσεων και των υπηρεσιών. Η διείσδυση των Ιωαννίνων στο θεσσαλικό χώρο αναμένεται δύσκολη, επειδή υπάρχουν ήδη μεγάλες πόλεις όπως η Λάρισα και ο Βόλος, αλλά και επειδή τα νομαρχιακά κέντρα παρουσιάζουν σχετικά μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση. Παρόλα αυτά, η εξάρτηση της Δ. Θεσσαλίας, κυρίως των Τρικάλων, από τα Ιωάννινα θα μεγαλώσει μέσω του εμπορίου και των υπηρεσιών.

Αντίθετα η κατάσταση στη Νότια Αλβανία είναι περισσότερο ευνοϊκή αφού τα Τίρανα δεν μπορούν να ασκήσουν οικονομική επιβολή ενώ υπάρχει η εκπεφρασμένη βούληση της ελληνικής και της αλβανικής κυβέρνησης για ενίσχυση των διμερών οικονομικών σχέσεων. Τα Ιωάννινα μπορούν να αποτελέσουν τη βάση από την οποία θα εφορμήσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις. Οι επενδύσεις και η παροχή υπηρεσιών από τα Ιωάννινα ίσως προκαλέσουν νέο ρεύμα μετανάστευσης από τη Νότια Αλβανία ελληνικής καταγωγής και μη αλβανών υπηκόων. Τέλος τα Επτάνησα αποτελούν μια ειδική περίπτωση αφού λόγω της γεωγραφίας μόνο η Κέρκυρα, οι Παξοί και η Λευκάδα μπορούν να έχουν μια αυξημένη εξάρτηση από την πόλη, και αυτές μόνο σε συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Καποδίστριας ΙΙ ή αλλιώς Καποδίστριας των νομών θα παίξει μεγάλο ρόλο τόσο στη διαμόρφωση του νέου οικιστικού δικτύου της χώρας όσο και στην τελική έκταση της γιαννιώτικης οικονομικής ενδοχώρας. Δεν υπάρχουν πάντως μέχρι στιγμής συγκεκριμένες δηλώσεις πολιτικών προσώπων γι αυτό το ζήτημα

επομένως χαράξαμε την στρατηγική της πόλης με βάση την υφιστάμενη διοικητική διαίρεση.

Η πόλη αναμένεται να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό διάφορων πόλεων τόσο για τη προσέλκυση επενδύσεων και λειτουργιών όσο και για την αύξηση της οικονομικής ενδοχώρας. Οι πόλεις αυτές είναι τα Τίρανα, το Αγρίνιο, η Πάτρα και η Λάρισα. Τα Τίρανα είναι πρωτεύουσα ενός ανεξάρτητου κράτους ενώ παραδοσιακά κυριαρχούν στον χώρο της νότιας Αλβανίας. Η έκβαση της σύγκρουσης με τα Ιωάννινα θα καθοριστεί από δύο παράγοντες. Πρώτον, από το κατά πόσο θα προωθηθεί η διασυνοριακή συνεργασία ανάμεσα στις ελληνικές και αλβανικές παραμεθόριες περιοχές, και δεύτερον, από το κατά πόσο τα Ιωάννινα θα εκσυγχρονιστούν και θα προλάβουν τις εξελίξεις. Για το μεν πρώτο ο Δήμος Ιωαννίνων δεν μπορεί να κάνει πολλά πράγματα το δεύτερο όμως είναι σε μεγάλο βαθμό στο χέρι του.

Το Αγρίνιο είναι ισχυρός πόλος ανάπτυξης στη Δυτική Ελλάδα και μαζί με τα Ιωάννινα αποτελούν ένα δίπολο που αναπτύσσεται χωριστά από το αναπτυξιακό S. Διαθέτει ισχυρή βιομηχανική παράδοση και πρόσφατα απέκτησε και Πανεπιστήμιο. Παρόλα αυτά, δεν είναι βέβαιο ότι πρόκειται για μια πόλη η οποία μπορεί να προσελκύσει επενδύσεις στο δυναμικό τριτογενή τομέα, που θα τη βοηθούσαν να ανταγωνιστεί τα Ιωάννινα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα Πανεπιστημιακά τμήματα του Αγρινίου υπάγονται διοικητικά στο Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων και δεν ειδικεύονται σε κάποιον από τους καίριους τομείς της οικονομίας, όπως οικονομικά, πληροφορική ή τεχνικές επιστήμες.

Η Πάτρα είναι μια πόλη με τριπλάσιο σχεδόν πληθυσμό, με πλούσια ιστορική και οικονομική παράδοση και με αξιόλογες υποδομές – Πανεπιστήμιο, λιμάνι, νοσοκομείο κλπ. Επίσης βρίσκεται πολύ κοντά στην Αθήνα και μάλλον θα διεκδικήσει και αυτή μερίδιο στις οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Ιωάννινα πρέπει να αναπτύξουν μια συνεργασία με την Ηγουμενίτσα ώστε να μπορέσουν να παρουσιαστούν σαν αξιόπιστη εναλλακτική λύση. Το λιμάνι της Ηγουμενίτσας βρίσκεται εγγύτερα στα ιταλικά λιμάνια ενώ η ολοκλήρωση του βόρειου και του δυτικού άξονα και της γέφυρας Ρίου Αντιρρίου μπορούν να λειτουργήσουν ως παράκαμψη της Πάτρας. Στη συνεργασία αυτή τα Ιωάννινα μπορούν να προσφέρουν το Αεροδρόμιο, το Πανεπιστήμιο και τις περισσότερες σύγχρονες επιχειρήσεις τους.

Τέλος η Λάρισα αναμένεται να ανταγωνιστεί τα Ιωάννινα στο χώρο της Πίνδου και της Δ. Μακεδονίας. Η Λάρισα είναι επίσης πολύ μεγαλύτερη από τα Ιωάννινα αλλά

όπως και το Αγρίνιο είναι μια πόλη που αναπτύσσεται επειδή βρίσκεται στο κέντρο της αγροτικής ενδοχώρας και όχι επειδή κατορθώνει να αντλεί επενδύσεις και ανθρώπινο δυναμικό σε διαπεριφερειακό επίπεδο.

2.2. Στρατηγικοί Άξονες

Οι άξονες της πολιτικής οικιστικού δικτύου είναι τρεις. Πρώτος άξονας είναι η διατήρηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, δεύτερος άξονας η αναδιάρθρωση των προβληματικών λειτουργιών και τρίτος άξονας η προσέλκυση νέων λειτουργιών.

2.2.1. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ

Οι προτάσεις για τον πρώτο άξονα είναι πρώτον η διατήρηση των λειτουργιών στην πόλη και δεύτερον η διατήρηση της ποικιλίας και της ποιότητας των υπηρεσιών. Τα κοινά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την υλοποίηση των παραπάνω προτάσεων είναι η ανάδειξη της ταυτότητας και των επενδυτικών ευκαιριών στην πόλη μέσα από μια δυναμική στρατηγική προβολής της πόλης στους επενδυτές και την κεντρική διοίκηση.

2.2.2. ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Ο δεύτερος στρατηγικός στόχος εξυπηρετείται επίσης από δύο προτάσεις και η πρώτη πρόταση είναι η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας ενώ η δεύτερη πρόταση είναι η ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση. Το μέτρο για την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας είναι η επεξεργασία των πολιτικών ανάπτυξης που κάνουμε παρακάτω ενώ η ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση χρειάζεται μια πολιτική περιβάλλοντος που θα παρουσιαστεί σε επόμενο κεφάλαιο.

2.2.3. ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Τέλος η προσέλκυση νέων λειτουργιών πρέπει να αποσκοπεί στην πρόσκτηση ενός υψηλού προφίλ από την πόλη. Η πρώτη πρόταση αφορά την προσέλκυση υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης ενώ η δεύτερη πρόταση εστιάζει στην χωροθέτηση διπλωματικών αποστολών στην πόλη. Το μέτρο που λαμβάνεται για την έλξη

δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης είναι ο σχεδιασμός μιας πολιτικής έρευνας που θα παρουσιαστεί παρακάτω. Για την εγκατάσταση προξενικών αρχών, πέρα από τις αλβανικές και τις ιταλικές αρχές που ήδη υπάρχουν, περνά από τη συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών και μπορεί να διευκολύνει σημαντικά τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Παρατηρούμε επομένως ότι τα Ιωάννινα μπορούν να επωφεληθούν από τα νέα εθνικά δίκτυα για να κατακτήσουν μια σταθερή θέση στο εθνικό οικιστικό δίκτυο και να βγουν αλώβητα από τον ανταγωνισμό των πόλεων. Η πολιτική οικιστικού δικτύου εξασφαλίζει ακόμη το βασικό τους ρόλο στην περιφέρεια της Ηπείρου και είναι το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στην πόλη και στα υπόλοιπα νομαρχιακά κέντρα της πόλης.

3. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1 Γενικά

Η πολιτική αστικής ανάπτυξης ασχολείται με την επέκταση των πόλεων η οποία μπορεί να πάρει δύο μορφές. Είτε μπορεί να αυξηθεί η χωρητικότητα μιας πόλης μέσω της αναπροσαρμογής των όρων δόμησης είτε μπορεί να αυξηθεί με την επέκταση του σχεδίου πόλεως στον περιαστικό χώρο (Οικονόμου, 2001: 36).

Τα Ιωάννινα, όπως τονίστηκε, είχαν μια προβληματική αστική ανάπτυξη τις προηγούμενες δεκαετίες, που τα οδήγησαν σε αυξημένα πολεοδομικά προβλήματα. Η βασική αιτία για τη τελευταία εξέλιξη ήταν η κυριαρχία της μικροϊδιοκτησίας και η συνειδητή πολιτική του ελληνικού κράτους για χαμηλού κόστους υποδομές. Η πολιτική της αστικής ανάπτυξης επομένως για να είναι βιώσιμη πρέπει να προλαβαίνει τη διαδικασία καταπάτησης ιδιοκτησιών – αυθαίρετη δόμηση – εκ των υστέρων νομιμοποίηση (Οικονόμου 2001: 38), σχήμα που έχει περιγραφεί κατά κόρον.

Η αστική ανάπτυξη στις περιπτώσεις των πολεοδομικών συγκροτημάτων έχει και μια άλλη σοβαρή πτυχή, την προαστιοποίηση. Η προαστιοποίηση είναι απλά μια αστική επέκταση που λαμβάνει χώρα σε μικρούς οικισμούς που εξαρτώνται από κάποιον άλλο μεγαλύτερο. Σε κάθε περίπτωση, η αστική επέκταση στην Ελλάδα αντιμετωπίζεται, όχι αδικαιολόγητα, με κάποια αρνητική προδιάθεση επειδή συσχετίζεται με την άναρχη δόμηση.

Σύμφωνα με τον Εμμανουήλ, υπάρχουν πέντε ζητήματα τα οποία συνηγορούν εναντίον της αστικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα της οικιστικής. Τα ζητήματα αυτά είναι η μείωση της γεωργικής γης, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αστικοποιημένης γης, ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η κτηματαγορά, η ισορροπία στην αξιολόγηση ανθρώπων και φύσης και το κόστος υποδομής. Ο Εμμανουήλ επισημαίνει σωστά ότι πρόκειται για μύθους και ότι το πραγματικό πρόβλημα είναι η ανεπάρκεια των ελληνικών θεσμών και μηχανισμών ελέγχου.

Επομένως, φαίνεται ότι η ελεγχόμενη αστική ανάπτυξη δεν οδηγεί υποχρεωτικά στην περιβαλλοντική υποβάθμιση, στις ανεπαρκείς υποδομές και στην κακή ποιότητα ζωής. Το κλειδί για τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη είναι πιθανότατα οι σωστοί

μηχανισμοί ελέγχου και στο πλαίσιο αυτό ο Δήμος Ιωαννίνων είναι σε μεγάλο βαθμό αυτόνομος.

«Η διαμόρφωση ενός νέου προτύπου πολεοδομικής οργάνωσης προς την κατεύθυνση της αειφορίας εμφανίζεται σήμερα εφικτή αλλά εξακολουθεί να μην είναι πολύ πιθανή»(Οικονόμου και Πετράκος, 1999:445). Η αιτία γι' αυτό είναι η έγγεια μικροϊδιοκτησία και η αναποτελεσματικότητα της διοίκησης. Αν και για την πρώτη αιτία ο Δήμος Ιωαννιτών δεν μπορεί να κάνει πολλά, για τη δεύτερη αιτία μπορούν να γίνουν σημαντικά βήματα που ξεκινούν από τους αυστηρούς και σχολαστικούς ελέγχους της Πολεοδομίας και καταλήγουν σε προσλήψεις ειδικευμένου προσωπικού.

Για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη της πόλης επομένως χρειάζεται σταδιακή αλλά συνεχής ενσωμάτωση του περιαστικού χώρου στο σχέδιο πόλης, οργάνωση των χρήσεων και όρους δόμησης που θα εμποδίζουν τη ληστρική εκμετάλλευση του χώρου. Παράλληλα, ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να ασκήσει στο έπακρο όλες τις δυνατότητες που του παρέχει η κείμενη νομοθεσία ώστε να υπάρξει ορθή διαχείριση του αστικού χώρου και μείωση των εξωτερικών επιβαρύνσεων στο περιβάλλον, την κυκλοφορία και τους κοινόχρηστους χώρους.

3.2. Στρατηγικοί Άξονες

Οι άξονες στρατηγικής είναι η διατήρηση του ακτινικού σχεδίου πόλης -μη έχοντας άλλη εναλλακτική λύση- η διαχείριση της αστικοποίησης και η υποδοχή νέων λειτουργιών. Οι άξονες στρατηγικής βασίζονται στην ρεαλιστική προσέγγιση της υφιστάμενης κατάστασης.

3.2.1. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΤΙΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΟΛΗΣ

Το ακτινικό σχέδιο της πόλης είναι φανερό σε οποιονδήποτε χάρτη και αν κοιτάξει κανείς και είναι αποτέλεσμα που ότι η αστική ανάπτυξη παρατηρούταν κατά μήκος των οδικών αξόνων. Το ακτινικό σχέδιο υπό ορισμένες συνθήκες μπορεί να αποδειχθεί πλεονέκτημα για την πόλη.

Οι προτάσεις για τον πρώτο άξονα είναι τρεις. Πρώτη πρόταση είναι η ενίσχυση της μνημειακότητας και της ιστορικής ταυτότητας της πόλης στον άξονα Κάστρο – Πλατεία Δημοκρατίας – Στρατόπεδο Βελισαρίου – Νοσοκομείου – Πανεπιστημίου. Τα

μέτρα για αυτή την πρόταση είναι η κατασκευή κτιρίου ΟΤΑ στο στρατόπεδο Βελισαρίου, η κατασκευή αψίδας με τεχνοτροπία παραδοσιακής γιαννιώτικης αρχιτεκτονικής η οποία θα κατασκευασθεί στην είσοδο της πόλης, η θεσμοθέτηση ζωνών πρασίνου κατά μήκος της εθνικής οδού Ε.Ο. Ιωαννίνων – Αθηνών, η αφαίρεση των φωτεινών πινακίδων από τα κτίρια εκτός από το ισόγειο και η ανάπλαση όλου του χώρου του στρατοπέδου Βελισαρίου με την κατασκευή επαγγελματικών χώρων, κατοικιών και τη θεσμοθέτηση πρασίνου.

Η δεύτερη πρόταση για τον πρώτο άξονα είναι οι παρεμβάσεις στον άξονα Κάστρο – Λιμνοπούλα – Αεροδρόμιο – ΒΙΠΕ. Τα μέτρα για την υλοποίηση αυτής της πρότασης είναι αντίστοιχα η κατασκευή αψίδας στην είσοδο από Ηγουμενίτσα, στα όρια του οικισμού, η κατασκευή γραφείων και επαγγελματικών χώρων κοντά στο Αεροδρόμιο και στη ΒΙΠΕ και κάποιες περιορισμένες παρεμβάσεις που θα σχετίζονται με την εικόνα του άξονα π.χ. απόσυρση φωτεινών πινακίδων.

Η τρίτη πρόταση για ένα ορθολογικό σχέδιο πόλης είναι οι παρεμβάσεις στους δύο δακτυλίους. Ο πρώτος δακτύλιος ορίζεται συμβατικά από τις οδούς Δομπόλη, Σουλίου, Σπύρου Λάμπρου, Μεγ. Αλεξάνδρου, Αγίων Αποστόλων και Βορείου Ηπείρου και ο δεύτερος ορίζεται από τη Βλαχόστρατα και το νέο τμήμα της που καταλήγει στο αεροδρόμιο. Οι παρεμβάσεις στους δακτυλίους πρέπει να αφορούν διαπλατύνσεις, ευκολία πρόσβασης στους γύρω οικισμούς και συνοικίες, θεσμοθέτηση αστικού πρασίνου και απαγόρευση των λειτουργιών του αστικού κέντρου για να μην υπάρξει μια νέα τροφοδότηση της άναρχης δόμησης.

3.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η διαχείριση της αστικοποίησης είναι κεφαλαιώδους σημασίας ώστε να αλλάξει το πολεοδομικό πρότυπο και να ακολουθήσει, για πρώτη φορά, η αγορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό και όχι το αντίστροφο. Η διαχείριση της αστικοποίησης μπορεί να έχει θετικές οικονομικές επιπτώσεις αλλά το κύριο όφελος θα προκύψει στην ποιότητα ζωής των κατοίκων οι οποίοι θα απολαμβάνουν πράσινο και κοινωνικές υποδομές.

Ο δεύτερος άξονας της διαχείρισης της αστικοποίησης επιτυγχάνεται μέσα από τρεις προτάσεις. Η πρώτη πρόταση αφορά την επέκταση του σχεδίου πόλεως και τα μέτρα για την υλοποίηση της είναι η ομαλή ένταξη περιοχών στην πόλη και η εκπόνηση πράξεων εφαρμογής για τον περιαστικό χώρο των Ιωαννίνων, του Σταυρακίου, του

Νεοχωρόπουλου, της Ανατολής και της Πεδινής. Οι επιτρεπόμενες χρήσεις πρέπει να είναι οι χρήσεις γενικής κατοικίας. Οι απαγορεύσεις που ισχύουν για τις μονάδες μεταποίησης και τα εκτροφεία χοίρων και βοών πρέπει να συνεχιστούν.

Η δεύτερη πρόταση αφορά τους κοινόχρηστους χώρους και μια νέα αντίληψη γύρω από τους όρους δόμησης. Αν και η έρευνα δεν έδειξε σοβαρές απαιτήσεις για νέους κοινόχρηστους χώρους, ωστόσο κάποιες παρεμβάσεις είναι αναγκαίες ώστε να προστατευθεί η ποιότητα ζωής. Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρότασης είναι η θεσμοθέτηση αστικού πρασίνου, οι διαπλατύνσεις των πεζοδρομίων, νέες πλατείες και πάρκα στις υπό ένταξη περιοχές, ενώ χρειάζεται να θεσπιστούν μεγαλύτερες αρτιότητες και μικρότεροι συντελεστές δόμησης. Για παράδειγμα, για την εκτός σχεδίου δόμηση, η αρτιότητα θα μπορούσε να φτάσει τα 20 στρέμματα και ο συντελεστής δόμησης το 0,1. Για τις υπό ένταξη περιοχές οι αρτιότητες θα μπορούσαν να φτάσουν τα 4 στρέμματα και ο Σ.Δ. 0,2. Το ποσοστό κάλυψης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 20% και το μέγιστο ύψος τα 10,5 μ.

Η τρίτη πρόταση για τη διαχείριση της αστικοποίησης περνά από τη μερική αναθεώρηση της ΖΟΕ. Τα μέτρα που προτείνονται είναι η χαρτογράφηση και η καταγραφή των χρήσεων και ο σχεδιασμός των χρήσεων γης με λεπτομέρεια σε διαγράμματα 1:200.

3.2.3. ΥΠΟΔΟΧΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Τέλος η υποδοχή νέων λειτουργιών είναι καίριας σημασίας για τη τοπική οικονομία και για την πόλη συνολικά παρά για την ποιότητα ζωής της κάθε γειτονιάς. Όπως ειπώθηκε και στην πολιτική του οικιστικού δικτύου, τα Ιωάννινα πρέπει να φιλοξενήσουν νέες λειτουργίες και η αστική ανάπτυξη οφείλει όχι μόνο να διευκολύνει την έλευσή τους αλλά και να τις αξιοποιήσει για να δοθεί δυναμική ώθηση στην κατασκευή κατοικιών και επαγγελματικών χώρων.

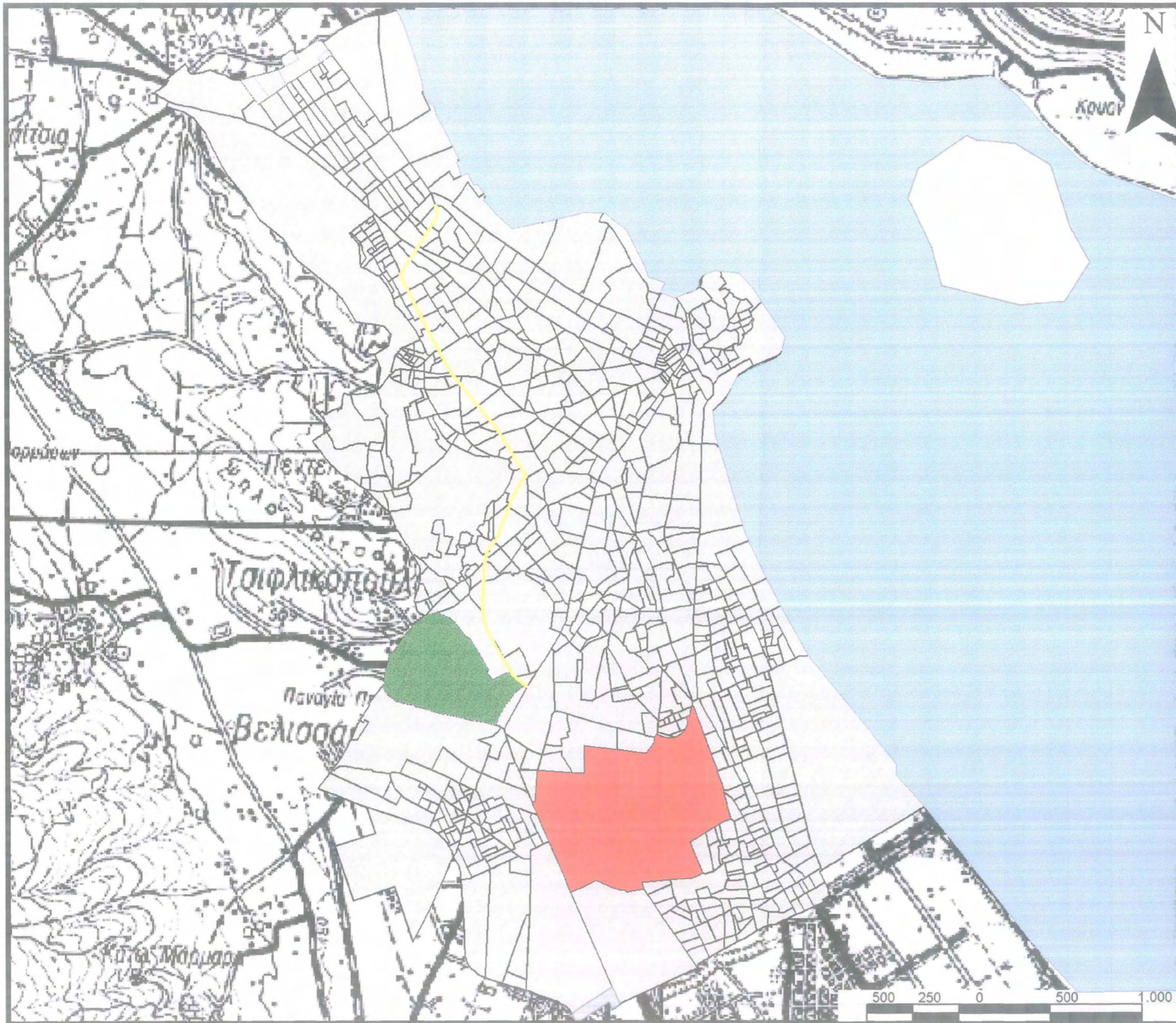
Ο τρίτος άξονας για την υποδοχή νέων λειτουργιών υποστηρίζεται από 2 προτάσεις. Η πρώτη πρόταση είναι η εξεύρεση χώρου για την εγκατάσταση ερευνητικών κέντρων. Ο χώρος αυτός πρέπει να είναι κοντά σε υφιστάμενες λειτουργίες αντίστοιχου χαρακτήρα και είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση επενδύσεων. Το μέτρο για την υλοποίηση της πρότασης είναι η αγορά γης από το Δήμο ή κάποιο νομικό πρόσωπο που υπάγεται σε αυτόν κοντά στο Πανεπιστήμιο και στο Περιφερειακό Πανεπιστημιακό

Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Η γη αυτή πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τη χωροθέτηση συγκεκριμένων ερευνητικών και συνεδριακών κέντρων.

Η δεύτερη πρόταση αφορά την εξεύρεση χώρου για την υποδοχή προξενείων, επιμελητηρίων και των εδρών επιχειρήσεων. Για το σκοπό αυτό πρέπει να ανεγερθούν κτίρια στη περιοχή ανάπλασης, στο Βελισάριο, τέτοια που να μπορούν να φιλοξενήσουν προξενεία ευρωπαϊκών χωρών, ένα επιμελητήριο – ελληνοαλβανικό ή ελληνοϊταλικό – και ένα επιχειρηματικό πάρκο. Αν γίνουν τα παραπάνω ο αστικός χώρος γύρω από τις νέες λειτουργίες θα αναβαθμιστεί σημαντικά και θα γίνει η ατμομηχανή της αστικής ανάπτυξης.

Οι τοποθεσίες – κλειδιά για την επιτυχία της πολιτικής αστικής ανάπτυξης είναι το στρατόπεδο Βελισαρίου που θα επαχθεί σύντομα στο Δήμο, ο χώρος γύρω από το Πανεπιστήμιο και ο μνημειακός άξονας που περιγράφεται παραπάνω. Η πρόσκτηση και η αξιοποίηση των χώρων αυτών θα συμβάλλει στην αύξηση της χωρητικότητας της πόλης, την ανανέωση της οικιστικής δυναμικής και της ανάπτυξης σύγχρονων λειτουργιών.

Επομένως, είναι σαφές ότι η πολιτική αστικής ανάπτυξης εξυπηρετεί τόσο την πολεοδομική οργάνωση της περιοχής μελέτης όσο και την οικονομική της ανάπτυξη. Η σύζευξη αυτών των στόχων είναι αναγκαία όχι μόνο για τη χρηματοδότηση των αναπλάσεων και των νέων κοινόχρηστων χώρων, αλλά και για την ένταξη σε ένα νέο πολεοδομικό πρότυπο όσο το δυνατόν περισσότερο μικροϊδιοκτητών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **9**

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
- ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΥΘΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΣΗΣ
- ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΕΙΣΟΔΩΝ ΠΟΛΕΩΣ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Πηγή: Κτηματολόγιο Α.Ε., ίδια Επεξεργασία

4. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΗΣ

4.1. Γενικά

Η πολιτική γης εστιάζει στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και στη νομική πλευρά του αντικειμένου ενώ η γη από πλευράς χρήσης του εδάφους εντάσσεται στην πολιτική χρήσεων γης (Οικονόμου, 1999: 447). Τα θεσμικά εργαλεία για την άσκηση πολιτικής γης είναι πολύ περιορισμένα, όμως ο Δήμος Ιωαννιτών αξίζει να ασχοληθεί όσο γίνεται με το συγκεκριμένο θέμα γιατί η κατάσταση των έγγειων ιδιοκτησιών της πόλης είναι αρκετά περίπλοκη.

Τα χαρακτηριστικά της τοπικής γης δεν διαφέρουν και πολύ από το εθνικό πρότυπο. Η αστική και περιαστική γη της πόλης είναι πολύ ακριβή, κατακερματισμένη, έχει υποστεί τη συνήθη υποβάθμιση από την αστικοποίηση, χρησιμοποιείται ως μέσο στήριξης του τοπικού εισοδήματος και της ανάπτυξης ενώ επιτρέπει την φιλοξενία ενός σημαντικού εφεδρικού πληθυσμού.

Η γιαννιώτικη γη είναι πολύ ακριβή ακόμη και για τα ελληνικά δεδομένα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλοί φοιτητές βρίσκουν στέγη στους γύρω οικισμούς και όχι μέσα στην πόλη. Επίσης, η εμπορική αξία της αστικής γης είναι πολύ μεγάλη ιδίως στους οικισμούς Ανατολή, Νεοχωρόπουλο, Σταυράκι και Πεδινή. Αντίθετα, στους οικισμούς Περάματος, Ελεούσας, Ροδοτοπίου και Μαρμάρων είναι σχετικά φθηνότερη. Είναι ευνόητο ότι τα αστικά ακίνητα της πόλης των Ιωαννίνων είναι μακράν ακριβότερα.

Ο κατακερματισμός των έγγειων ιδιοκτησιών είναι εν πολλοίς υπεύθυνος για τα σοβαρότατα πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η πόλη. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και οι ιδιοκτήτες μεγάλων εκτάσεων, συχνά δεν έχουν την γη τους ενιαία.

Η φυσική υποβάθμιση της γης εξετάζεται χωριστά στην πολιτική περιβάλλοντος και δεν είναι σπουδαία. Η ευτυχής αυτή κατάληξη οφείλεται στο ότι στην πόλη δεν υπάρχουνε ιδιαίτερα ρυπογόνες δραστηριότητες. Για παράδειγμα δεν υπάρχουν διυλιστήρια, όπως στον Ασπρόπυργο, ή λιγνιτορυχεία, όπως στην Πτολεμαΐδα.

Η λειτουργία της γης ως μοχλός ανάπτυξης είναι γνωστή από παλαιότερα και, άλλωστε, στις δεκαετίες του '60 και του '70 χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον. Τα τελευταία χρόνια, φαίνεται ότι η αγορά ακινήτων αντισταθμίζει τις απώλειες στο εισόδημα από τα χρηματιστήρια και τα μειωμένα επιτόκια καταθέσεων.

Ο σημαντικός εφεδρικός πληθυσμός οφείλεται εν πολλοίς στην εμμονή των τοπικών επιχειρηματιών στον τομέα του τουρισμού. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει την ανάπτυξη μιας πολιτικής γης με μικρότερη εμπορευματοποίηση του χώρου.

Η ιδιοκτησία προστατεύεται υπερβολικά από το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, ακόμη και σε βάρος του δημόσιου συμφέροντος (Οικονόμου, 2001: 81 – 82). Όλα τα παραπάνω καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την χάραξη υγιούς στρατηγικής που θα βασίζεται στην υπεροχή του δημόσιου συμφέροντος, την αντιμετώπιση της γης ως χώρος υποδοχής δραστηριοτήτων και όχι ως μέσο στήριξης του εισοδήματος ή κερδοσκοπίας και την συμπληρωματικότητα της πολιτικής γης με άλλες πολιτικές. Η βιώσιμη διαχείριση της έγγειας ιδιοκτησίας εξαρτάται κατά κύριο λόγο από πολιτικές που εφαρμόζονται σε κεντρικό επίπεδο, όπως η φορολογία, το ιδιαίτερο θεσμικό πλαίσιο, οι πρακτικές και οι παραδόσεις της Δικαιοσύνης και γενικότερα το επίπεδο κοινωνικής οργάνωσης.

4.2. Στρατηγικοί Άξονες

Οι δύο άξονες πάνω στους οποίους πρέπει να κινηθεί η πολιτική γης είναι η αποφυγή της κερδοσκοπίας και η αναδιάταξη, όσο γίνεται, των έγγειων ιδιοκτησιών. Η επιτυχία, όμως, του σχεδιασμού εξαρτάται από τις αλλαγές του θεσμικού πλαισίου, σε εθνικό επίπεδο, αν και όταν επέλθουν. Ζητήματα όπως η φορολογία, τα νομικά δικαιώματα του ιδιοκτήτη και η σύνταξη Κτηματολογίου, που θα συμβάλλει στην προστασία των δασών και των δημοσίων κτημάτων, ρυθμίζονται σε κεντρικό επίπεδο και ούτε ο σχεδιαστής, ούτε ο Δήμος μπορούν να κάνουν όσα οι σχεδιαστές και οι Δήμοι σε ευρωπαϊκές χώρες.

4.2.1. ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΑΣ

Η αποφυγή της κερδοσκοπίας σημαίνει ουσιαστικά την έλλειψη ανοχής, αν όχι την αποθάρρυνση, της εμπορευματοποίησης του χώρου ως αντιστάθμισμα των ελλείψεων

άλλων πολιτικών. Η εμπορευματοποίηση του χώρου δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για να αποφευχθούν οι επενδύσεις σε υποδομές ή για να καλυφθεί η αποτυχία των πολιτικών ανάπτυξης. Επειδή η τάση του ελληνικού κράτους, να ακολουθήσει στα ζητήματα αυτά τον δρόμο που οδηγεί τον σχεδιασμό σε αδιέξοδο, δεν φαίνεται να αλλάζει, ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να αποφασίσει να αντισταθεί σε αυτές τις πρακτικές και να ακολουθήσει αυστηρές αλλά αποτελεσματικές πολιτικές ανάπτυξης και υποδομών.

Η πρώτη πρόταση για τον πρώτο στόχο είναι η αποφυγή δημιουργίας «οικοπέδων – φιλέτα» στα δημόσια κτήματα που δίνονται προς πολεοδόμηση. Τα δημόσια κτήματα περιλαμβάνουν τόσο την περιουσία του Δημοσίου, των κάθε λογής ταμείων και της Εκκλησίας, αλλά και αυτή του Δήμου. Η πρόταση αυτή δεν αποσκοπεί μόνο στο να δώσει ο Δήμος το καλό παράδειγμα αλλά λαμβάνει υπόψη το μέγεθος της δημόσιας περιουσίας που φαίνεται πως είναι αρκετό. Τα ειδικότερα μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι καμία ιδιωτική κατοικία στο Βελισάριο πέραν του πρότυπου οικισμού καθώς επίσης και η έναρξη διαλόγου σε υψηλό επίπεδο με την ΔΕΑΠ, την Εκκλησία, τον ΕΟΤ, ούτως ώστε οι παραινέσεις και τα αιτήματα του Δήμου να γίνονται περισσότερο σεβαστά.

Η δεύτερη πρόταση για την αποφυγή κερδοσκοπίας είναι η στροφή της τοπικής οικονομίας σε παραγωγικές επενδύσεις. Μετά την πρόσφατη κατάρρευση των Χρηματιστηρίων και την απαξίωση των τραπεζικών καταθέσεων όχι μόνο πολλά νοικοκυριά αλλά και επιχειρηματίες έχουν στραφεί στην αγορά γης. Αν η τοπική επιχειρηματική τάξη πειστεί να επενδύσει σε τομείς της παραγωγικής οικονομίας, τότε θα βοηθηθεί η τοπική ανάπτυξη αλλά και θα περιοριστεί η κάθε μορφής κερδοσκοπία αφού το τοπικό εισόδημα θα στηρίζεται στους μισθούς, στα κέρδη των οικογενειακών επιχειρήσεων αλλά και στα μερίσματα από άλλες επενδύσεις. Το μέτρο για την υλοποίηση της πρότασης είναι ο σχεδιασμός πολιτικών ανάπτυξης.

4.2.2. ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΕΩΝ

Η αναδιάταξη των ιδιοκτησιών δεν μπορεί βέβαια να πάρει τη μορφή της βίαιης απόσπασης περιουσιακών στοιχείων έστω και με κάποια αποζημίωση. Μπορούν όμως να δοθούν γενναία κίνητρα για την ενεργοποίηση κάποιων μηχανισμών που θα ευνοούν

ιδιοκτησίες που θα έχουν κάποιο κρίσιμο μέγεθος, ή έστω θα έχουν μια οργανική σχέση μεταξύ τους.

Οι προτάσεις για την αναδιάταξη της ιδιοκτησίας είναι η αποφυγή του κατακερματισμού μεγάλων ιδιοκτησιών και η οργανική συνένωση των μικρών. Η πρώτη πρόταση έχει μεγάλη σημασία γιατί είναι περισσότερο εφικτή και γιατί, όπως φαίνεται, οι μεγάλες ιδιοκτησίες είναι λίγες και γι' αυτό πρέπει να διατηρηθούν. Αντίθετα, η οργανική συνένωση των μικρών ιδιοκτησιών είναι μάλλον δύσκολο να επιτευχθεί και δεν θα έχει, ίσως, άμεσο πολεοδομικό αντίκτυπο ωστόσο μπορεί να διευκολύνει τους μελλοντικούς σχεδιαστές.

Το μέτρο για την αποφυγή του κατακερματισμού των μεγάλων ιδιοκτησιών είναι η θεσμοθέτηση των κατάλληλων όρων δόμησης. Έτσι χρειάζονται μεγάλες αρτιότητες και όρια κατάτμησης τόσο για την εντός όσο για την εκτός σχεδίου δόμηση. Οι όροι δόμησης που αναφέρθηκαν στην πολιτική αστικής ανάπτυξης προτάθηκαν με την ίδια λογική. Το μέτρο αυτό μπορεί να ευνοήσει και την συνένωση των μικρών ιδιοκτησιών, αφού θα υποχρεωθούν να συνενωθούν για να αποκτήσουν τα κρίσιμα μεγέθη, είτε μέσω αγοραπωλησιών είτε μέσω της κοινής πρότασης από τον εργολάβο. Ένα δεύτερο μέτρο θα μπορούσε να είναι η αξιοποίηση του θεσμικού πλαισίου για το ενεργό οικοδομικό τετράγωνο και τον αστικό αναδασμό μέσω κάποιας μελέτης ή της συγκρότησης ειδικού φορέα.

Η χάραξη της πολιτικής γης είναι ίσως το δυσκολότερο σημείο στον σχεδιασμό των πολιτικών μας γιατί σε μεγάλο βαθμό δεν εξαρτάται από το Δήμο. Θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που να εξασφαλίζει την υπεροχή του δημοσίου συμφέροντος και να αναπτυχθεί μια κουλτούρα τέτοια που να κάμπτε τις αντιστάσεις των οπαδών της πλήρους εμπορευματοποίησης του χώρου. Φυσικά, η εθνική ανάπτυξη θα παίζει τον κύριο ρόλο στην αποστροφή από την κερδοσκοπία στην κτηματαγορά. Μέχρι τότε θα ισχύει η γνωστή ρήση «κανείς ποτέ δεν έχασε αγοράζοντας γη».

5. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

5.1. Γενικά

Η πολιτική χρήσεων γης καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι υπάρχει σε ισχύ ζώνη οικιστικού ελέγχου. Η πολιτική χρήσεων γης είναι επίσης παραμελημένη στην Ελλάδα αφού δεν εφαρμόζεται με μεγάλη λεπτομέρεια ούτε με μεγάλη αυστηρότητα. Οι χρήσεις γης οργανώνονται κατά κανόνα με βάση τις απαιτήσεις της αγοράς.

Η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου έχει αλλάξει σε κάποιο βαθμό την κατάσταση αφού τουλάχιστον έχει απαγορεύσει ιδιαίτερα οχλούσες χρήσεις να ακολουθούν τυχαία χωροθέτηση, έτσι, όπως τονίστηκε και στο προφίλ, οι βιομηχανικές δραστηριότητες επιτρέπονται μόνο στη ΒΠΠΕ ενώ τα χοιροστάσια και τα βουστάσια πρέπει να βρίσκονται σε συγκεκριμένους χώρους. Οι ΖΟΕ είναι ένα πρώτο βήμα για την οργάνωση των χρήσεων και θα πρέπει να επεκταθεί. Παράλληλα θα πρέπει να εξειδικευθεί σε μεγαλύτερο βαθμό.

5.2. Στρατηγικοί Άξονες

Οι άξονες της πολιτικής χρήσεων γης είναι τρεις. Η διαχείριση των πιέσεων, η άρση των συγκρούσεων και οι νέες χωροθετήσεις. Μεγαλύτερη σημασία από τον όποιο σχεδιασμό σε τοπικό επίπεδο, έχει η θεσμοθέτηση, σε εθνικό επίπεδο, κανονιστικών χρήσεων γης τόσο για τον αστικό, όσο και για τον εξωαστικό χώρο.

5.2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ

Η διαχείριση των πιέσεων μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελής για την τοπική οικονομία και την οργάνωση του χώρου. Η διαχείριση των πιέσεων σημαίνει ομαλή μετάβαση από τη μία χρήση στην άλλη σε ένα μέρος, πρόβλεψη για μελλοντικές ανάγκες που να σχετίζεται με τη νέα χρήση καθώς και έγκαιρη κοινοποίηση στο

επενδυτικό κοινό για τις παραπάνω εξελίξεις ούτως ώστε ο ιδιωτικός σχεδιασμός να συμβαδίζει με το δημόσιο.

Η πρώτη πρόταση για τη διαχείριση των πιέσεων έχει να κάνει με την στελέχωση του Δήμου με ειδικούς επιστήμονες. Η σύγχρονη οικονομία και οι απαιτήσεις για ποιότητα ζωής δεν επιτρέπουν την στήριξη σε στελέχη που μόνο εμπειρικά γνωρίζουν πως οργανώνονται οι χρήσεις. Δεύτερον, χρειάζεται η θεσμοθέτηση μεγάλης αρτιότητας για την εκτός σχεδίου δόμηση όταν πρόκειται για οχλούσες δραστηριότητες. Τρίτον, απαιτείται η προστασία του περιαστικού χώρου από τις οικιστικές πιέσεις καθώς επίσης και η προστασία της γεωργικής γης.

Η στελέχωση του δήμου με ειδικούς επιστήμονες πρέπει να εστιάζει κυρίως στο καθήκον της εκτέλεσης των αποφάσεων. Απαιτείται η πρόσληψη μηχανικών χωροταξίας, πολεοδόμων και οικονομολόγων με ειδίκευση στην αστική ανάπτυξη. Η θεσμοθέτηση μεγάλης αρτιότητας μπορεί να γίνει είτε με ειδική χωροταξική μελέτη που να αναφέρεται στο λεκανοπέδιο είτε με επέκταση και επικαιροποίηση της ΖΟΕ. Τέλος για την προστασία του περιαστικού χώρου από επικίνδυνες χρήσεις χρειάζεται αναθεώρηση του ΓΠΣ και ιδιαίτερη μέριμνα στο υπό εκπόνηση Ρυθμιστικό Σχέδιο Ιωαννίνων. Τα δύο τελευταία σχέδια είναι χωρικά και θα κληθούν να οριοθετήσουν πλήρως τις υπό ένταξη περιοχές, να προσδιορίσουν τις επιτρεπόμενες χρήσεις εντός και εκτός σχεδίου πόλεως και να θεσπίσει αντικίνητρα για την παράβαση των προτάσεων που εισηγούνται.

5.2.2. ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Η άρση των συγκρούσεων είναι αναγκαία ούτως ώστε να περιοριστούν οι εξωτερικές επιβαρύνσεις που δημιουργούνται σε αυτές τις περιπτώσεις. Έχει σημασία να τονιστεί ότι οι συγκρούσεις είναι κατά κανόνα περισσότερες από αυτές που φαίνονται εκ πρώτης όψεως. Δεν είναι μόνο η βιομηχανία που συγκρούεται με την κατοικία αλλά και ορισμένες μορφές διασκέδασης.

Η άρση των συγκρούσεων χρειάζεται στελέχωση του Δήμου, καθώς, επίσης, και τον διαχωρισμό των χρήσεων σε διάφορες κατηγορίες με την ταυτόχρονη ένταξη στο σχέδιο πόλης όπου είναι σκόπιμο να γίνει. Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρώτης πρότασης είναι τα ίδια με παραπάνω. Τα μέτρα για την υλοποίηση της δεύτερης πρότασης είναι περισσότερες κυρώσεις πράξεων εφαρμογής και αυστηρότεροι έλεγχοι.

Όσον αφορά για τις χωροθετήσεις νέων δραστηριοτήτων, αυτές περιλαμβάνουν πρόταση για επέκταση των υφιστάμενων ΠΟΑΠΔ, καθώς και λεπτομερή σχεδιασμό χρήσεων γης σε διάγραμμα κλίμακας 1:200 τουλάχιστον σε επιλεγμένα σημεία όπου είναι σκόπιμο όπως γύρω από τη λίμνη, γύρω από το Κάστρο, γύρω από τους ΠΟΑΠΔ, γύρω από το Πανεπιστήμιο και το Νοσοκομείο και γύρω από τα άλση.

Το μέτρο για την επέκταση των ΠΟΑΠΔ είναι η σύνταξη ειδικών πολεοδομικών μελετών που να προσδιορίζουν με μεγάλη λεπτομέρεια πως πρέπει να γίνεται η διαχείριση αυτών των χώρων. Επίσης να προσδιορίζουν πόσοι από τη γύρω γη θα ενταχθεί στους ΠΟΑΠΔ, ποιες ακριβώς θα είναι οι επιτρεπόμενες χρήσεις, ποια θα είναι η χάραξη του εσωτερικού οδικού δικτύου, ορισμός ρυμοτομικής και οικοδομικής γραμμής, όροι δόμησης κτλ.

5.2.3. ΝΕΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Οι νέες χωροθετήσεις τέλος είναι αναγκαίες ούτως ώστε να υπάρξει ορθολογική οργάνωση του χώρου και να ξεπεραστούν οι αναπτυξιακές δυσκολίες και τα πολεοδομικά προβλήματα. Ο σχεδιασμός των χρήσεων γύρω από τις χωροθετήσεις νέων δραστηριοτήτων πρέπει να είναι αρκετά ειδικευμένος.

Το μέτρο για τον σχεδιασμό των χρήσεων σε επιλεγμένα σημεία είναι η εκπόνηση της δεύτερης ειδικής πολεοδομικής μελέτης η οποία θα ασχολείται με τον σχεδιασμό των χρήσεων γύρω από τα «θερμά» σημεία. Εναλλακτικά, μπορούν να γίνουν περισσότερες πολεοδομικές μελέτες, οι οποίες να μην θα έχουν μεγαλύτερο οικονομικό κόστος, αλλά θα εξασφαλίζουν χωρική συνέχεια. Έτσι, μπορεί να γίνει μια μελέτη για την ΒΙΠΕ και το γύρω χώρο, μια μελέτη για το ιστορικό κέντρο της πόλης και το γύρω χώρο, μια μελέτη για το Πανεπιστήμιο και το γύρω χώρο κλπ.

Τα θεσμικά εργαλεία για τον έλεγχο των χρήσεων γης είναι λίγα και αδύναμα και αν σε αυτά προστεθούν και οι ανεπαρκείς μηχανισμοί ελέγχου καταλαβαίνουμε τις δυσκολίες του σχεδιαστή. Έχει σημασία να υπογραμμίσουμε ότι ακόμα και στο αποκορύφωμα της απορύθμισης στην οικονομία, τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο ρυθμιστικός/ κανονιστικός χαρακτήρας των χρήσεων γης παρέμενε αλώβητος (Οικονόμου, 1999: 414 & Οικονόμου, 2002: 37). Η πολιτική που εισηγούμαστε βέβαια λαμβάνει υπόψη το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας.

6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

6.1 Γενικά

Τα Ιωάννινα χαρακτηρίζονται ως αστικό κέντρο διαπεριφερειακής εμβέλειας και ως μια πόλη που οφείλει εν μέρει την ανάπτυξή της στην κομβική θέση που κατέχει στο κέντρο της Περιφέρειας και στις υπερτοπικής σημασίας λειτουργίες της. Το προβάδισμα των Ιωαννίνων απέναντι στις υπόλοιπες πόλεις της Περιφέρειας είναι πολύ μεγάλο οπότε οι δυνατότητες της πόλης μπορούν να χρησιμεύσουν για την άσκηση περιφερειακής πολιτικής. Είναι αυτονόητο ότι η πόλη παίζοντας έναν τέτοιο ρόλο θα κερδίσει και η ίδια.

Η έρευνα έδειξε ότι οι Γιαννιώτες ζητούν την χάραξη μιας βαλκανικής και μιας ευρωπαϊκής πολιτικής. Επίσης χαρακτηρίσαμε ιδιαίτερο πλεονέκτημα τη θέση της πόλης που την κάνει να μοιάζει με πόλη στην Ευρώπη. Επίσης η πόλη μπορεί να επιτελέσει και πύλη στα Βαλκάνια (Van de Zwan, 1993: 30). Η μεγάλη απόσταση των Ιωαννίνων από τις υπόλοιπες πόλεις της Περιφέρειας δίνει συχνά την εικόνα, κατά παράφραση του τίτλου πολύ γνωστού βιβλίου, των Ιωαννίνων και της «ηπειρωτικής ερήμου».

Τα Ιωάννινα δεν έχουν μόνο ηθική υποχρέωση απέναντι στην περιφέρεια αλλά και μεγάλο όφελος αφού μπορούν να δικαιολογήσουν καλύτερα το αίτημα τους για νέες λειτουργίες – βλέπε πολιτική οικιστικού δικτύου, πολιτικές ανάπτυξης και πολιτικές υποδομών – αν το παρουσιάσουν ως μια κίνηση που εξυπηρετεί έναν πολύ μεγαλύτερο χώρο και εξυπηρετεί και άλλες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές. Η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης μπορεί να παρουσιαστεί ως στήριγμα της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως στυλοβάτης της εθνικής περιφερειακής πολιτικής, ως μέσο αξιοποίησης της Εγνατίας Οδού, ως μέσο προώθησης της εθνικής ανάπτυξης και ως τρόπος βελτίωσης των μακροοικονομικών μεγεθών, όπως το δημόσιο έλλειμμα, η ανεργία κλπ.

6.2. Στρατηγικοί Άξονες

Η περιφερειακή πολιτική που εισηγούμαστε δεν αναφέρεται βέβαια σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου αλλά αναφέρεται στο πως μπορούν να αξιοποιήσουν τα Ιωάννινα τη κομβική τους θέση. Οι άξονες της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης είναι τέσσερις, και βασίζονται στην κοινή αντίληψη ότι η διεθνοποίηση και η θέση της πόλης αποτελούν πλεονεκτήματα.

6.2.1. ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ο πρώτος άξονας είναι η αύξηση των εισροών στην περιφέρεια Ηπείρου. Η αύξηση αυτή μπορεί να προέρχεται όχι μόνο από το εξωτερικό αλλά και από τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας. Ένα ανταγωνιστικό περιφερειακό κέντρο, όπως τα Ιωάννινα, μπορεί να αποσπάσει επενδύσεις από περιφέρειες που δεν έχουν αντίστοιχο πλεονέκτημα όπως η Θράκη, το Βόρειο και Νότιο Αιγαίο και τα Επτάνησα.

Οι προτάσεις για την αύξηση των εισροών στην περιφέρεια είναι η έλξη νέων επενδύσεων ελληνικών και ξένων, η κινητοποίηση των αποδήμων Γιαννιωτών και όχι μόνο και η δημιουργία ομάδων πίεσης για μεγαλύτερα έσοδα από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Η έλξη νέων επενδύσεων περνά από την χάραξη πολιτικών ανάπτυξης και από την εκπόνηση ειδικού σχεδίου για την προβολή της πόλης στα μεγάλα οικονομικά κέντρα. Για την κινητοποίηση των αποδήμων χρειάζεται η χάραξη πολιτικής αστικής διακυβέρνησης και η συνεργασία με τους συλλόγους των αποδήμων, ιδίως αυτών που υπάρχουν σε πρωτεύουσες χωρών, σε οικονομικά κέντρα, αυτών που έχουν αξιόλογη περιουσία ή σπουδαία επαγγελματική σταδιοδρομία. Η δημιουργία ομάδων πίεσης απαιτεί την ύπαρξη πολιτικής αστικής διακυβέρνησης, την ύπαρξη διαύλων επικοινωνίας και τη δυναμική αξιοποίηση του σχεδίου προβολής της πόλης.

6.2.2. ΈΛΞΗ ΝΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Ο δεύτερος άξονας αφορά την έλξη νέων λειτουργιών. Η έλξη των νέων λειτουργιών θα επισημάνει άνοδο του μέσου εισοδήματος, αύξηση της απασχόλησης και θα δώσει ένα πιο σύγχρονο προφίλ σε μια από τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης. Η έλξη νέων λειτουργιών δεν θα είναι εύκολη υπόθεση παρά τα πλεονεκτήματα που έχουν τα

Ιωάννινα σε σχέση με τους γειτονικούς ανταγωνιστές τους. Σε μεγάλο βαθμό θα εξαρτηθεί από το κατά πόσο η Αθήνα θα μπορέσει να αντεπεξέλθει στο διεθνή ανταγωνισμό (Πετράκος & Τσουκαλάς, 1999: 263, Οικονόμου 2000: 444 – 467).

Η έλξη νέων λειτουργιών χρειάζεται άυλες επενδύσεις και δυναμική στήριξη των εταιριών παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Η έμφαση στις άυλες επενδύσεις δίνεται με τη χάραξη της αντίστοιχης πολιτικής και την αξιοποίηση στο έπακρο των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα διάφορα επιχειρησιακά σχέδια και ΠΕΠ στα πλαίσια των ΚΠΣ. Για τη στήριξη του consulting χρειάζεται καταρχήν ο δήμος και οι δημοτικές επιχειρήσεις να στραφούν σε τοπικές εταιρίες, για να δώσουν πρώτοι το παράδειγμα.

6.2.3. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Ο τρίτος άξονας στοχεύει στην ολοκλήρωση της τοπικής αγοράς. Παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να μην υπάρχουν οι απαραίτητες συνδέσεις, ακόμα και όταν είναι εφικτό, ανάμεσα στις τοπικές επιχειρήσεις. Η εξέλιξη αυτή προκαλεί εκροές κεφαλαίων και μείωση στην απασχόληση. Ιδιαίτερο πρόβλημα φαίνεται πως υπάρχει στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, στον τουρισμό και στις κρατικές προμήθειες.

Η ολοκλήρωση της ηπειρωτικής αγοράς χρειάζεται την καθετοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας στον ηπειρωτικό χώρο. Στο μέτρο και το βαθμό που τα Ιωάννινα μπορούν να συμβάλλουν στην παραπάνω εξέλιξη, αυτό προσδιορίζεται στις πολιτικές ανάπτυξης.

6.2.4. ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Ο τελευταίος άξονας είναι η αναδιάρθρωση της οικονομίας της περιφέρειας. Αν και ο στόχος αυτός εξαρτάται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από την κεντρική διοίκηση και από τη Περιφέρεια Ηπείρου, ωστόσο τα Ιωάννινα μπορούν να έχουν τη δική τους συμβολή αν ενσωματώσουν αυτή την προοπτική στον σχεδιασμό τους θα επιβεβαιώσουν τον ηγετικό τους ρόλο και παράλληλα θα επωφεληθούν από αυτήν την αναδιάρθρωση.

Η αναδιάρθρωση της οικονομίας της περιφέρειας επαφίεται σε κάποιο βαθμό στο Δήμο Ιωαννίνων. Ο Δήμος πρέπει να προβάλλει και να ενημερώνει διαρκώς για τα μεταφορντικά μοντέλα, όπως τα συστήματα just in time, για την ευελιξία στην αγορά

και την παραγωγική διαδικασία κτλ. Μια άλλη πρόταση μπορεί να είναι η έμφαση στις νέες επιχειρηματικές δομές. Τα κοινά μέτρα για την υλοποίηση των δύο παραπάνω προτάσεων είναι η διεξαγωγή συνεδρίων, ημερίδων, σεμιναρίων, και η απόδοση βραβείων σε όσους από τους κατοίκους της πόλης θεωρούνται ιδιαίτερα πετυχημένοι σε αυτούς τους τομείς.

Η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης δεν μπορεί να εξειδικευθεί σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως οι πολιτικές ανάπτυξης. Παρόλα αυτά μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη στην αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού.

7. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

7.1. Γενικά

Η έρευνα έδειξε ότι το περιβάλλον της πόλης δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Παρόλα αυτά η έλλειψη οργάνωσης, προγραμματισμού και αστυνόμευσης έχουν οδηγήσει σε ορισμένα προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά εντοπίζονται κυρίως στην υγειονομική ταφή των απορριμμάτων και την προστασία από την ηχορύπανση. Η οπτική ρύπανση είναι ένα άλλο πρόβλημα που χρειάζεται αντιμετώπιση αλλά αυτό πρέπει να γίνει σε εν ευθέτω χρόνο. Αντίθετα η ατμόσφαιρα, τα ύδατα και το έδαφος της πόλης βρίσκονται σε καλή κατάσταση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για το μέλλον.

Ένα σημείο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι η προσπάθεια του σχεδιασμού να προωθήσει την ιδέα της ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής διαχείρισης. Η διαχείριση αυτού του είδους επιχειρεί να εμπλέξει τους κατοίκους της πόλης στη διαδικασία χρήσης, κατανάλωσης και αποκατάστασης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας είναι καίριας σημασίας αφού αντιστρέφεται η μουσειακή αντίληψη για το περιβάλλον, που κυριαρχούσε μέχρι πρόσφατα, και το βάρος δίνεται στην αποκατάσταση των πόρων και όχι στην ενοχοποίηση της χρήσης τους. Ένας άλλος στόχος της ολοκληρωμένης διαχείρισης είναι η αποφυγή της ρύπανσης, η επαναχρησιμοποίηση υλικών που έχουν απομακρυνθεί από την παραγωγική – καταναλωτική διαδικασία και η προστασία με την κλασσική έννοια του όρου μόνο των πόρων εκείνων που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι ή σπάνιοι και αναντικατάστατοι.

Μια άλλη πτυχή του αστικού περιβάλλοντος είναι η υγεία των κατοίκων. Ο σχεδιασμός της πόλης και η διάρθρωση των λειτουργιών πρέπει να είναι έτσι ούτως ώστε να αποφεύγεται η μετάδοση ασθενειών, να ευνοούνται οι συνθήκες σωματικής και ψυχικής υγιεινής και να ελέγχεται ευκολότερα το ξέσπασμα μιας επιδημίας. Πολύ πρόσφατα η επιδημία της άτυπης πνευμονίας που ξέσπασε σε διάφορες πόλεις πιθανώς να διευκολύνθηκε από τις άθλιες συνθήκες υγιεινής και την επικράτηση συνθηκών ακραίου συνωστισμού στις ασιατικές μεγαλουπόλεις. Το γεγονός ότι τα Ιωάννινα

συμμετείχαν στο δίκτυο «Υγιείς Πόλεις» δείχνει ότι υπάρχει κάποιος προβληματισμός γύρω από τα θέματα αυτά, ο οποίος πρέπει να αξιοποιηθεί.

7.2. Στρατηγικοί Άξονες

Οι άξονες της πολιτικής περιβάλλοντος είναι τρεις, η διαχείριση του ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και η προστασία της αστικής υγιεινής. Αν και η πολιτική περιβάλλοντος δεν θεωρείται άμεσης προτεραιότητας –βλέπε ερευνητικό μέρος– είναι ωστόσο αναγκαία για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

7.2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο πρώτος άξονας σχετίζεται με το ιστορικό παρελθόν και τις πολιτιστικές δραστηριότητες του παρόντος της πόλης. Η ιστορία και ο πολιτισμός της πόλης πρέπει να διαφυλαχθούν όχι μόνο γιατί αποτελούν ζωντανό κομμάτι της ταυτότητάς της αλλά γιατί μπορούν να αποτελέσουν καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξή τους. Οι πόλεις που κατόρθωσαν να εκμεταλλευθούν την ιστορία τους για να αποκτήσουν χρηματικές εισροές αλλά και διεθνή προβολή είναι πάρα πολλές. Η Βιέννη, το Σάλτσμπουργκ, η Βενετία και η Μπριζ είναι μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα. Αντίστοιχα, υπάρχουν πόλεις που κατόρθωσαν να εκμεταλλευθούν μια τοπική πολιτιστική εξέλιξη για να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι το Μπιλμπάο με το μουσείο Guggenheim.

Οι προτάσεις για τη διαχείριση του ιστορικού περιβάλλοντος είναι οι εξής, η προστασία του ιστορικού κέντρου και των διατηρητέων, η ανάδειξη του αστικού τοπίου και η στροφή του αναπτυξιακού μοντέλου σε ήπιες δραστηριότητες και ιδίως στο τομέα του τουρισμού. Η προστασία του ιστορικού κέντρου περνά μέσα από τους συνεχείς και αυστηρούς ελέγχους από τη Πολεοδομία για να μη παραβιάζονται οι όροι δόμησης, από την ενημέρωση για τις δυνατότητες αξιοποίησης και επομένως για τη βιώσιμη χρήση των κτιρίων και τέλος από τον φωτισμό και των διατηρητέων που θα δώσει μια καλύτερη όψη στην πόλη τη νύχτα.

Η ανάδειξη του αστικού τοπίου απαιτεί απαγόρευση των φωτεινών επιγραφών σε όλους τους ορόφους εκτός από το ισόγειο, πρώτα στους κεντρικούς δρόμους και μετά

στους υπόλοιπους. Επίσης, πρέπει να γίνεται έκπτωση στην άδεια ανακαίνισης όταν ο ιδιοκτήτης επισκευάζει και τη πρόσοψη του κτιρίου. Ο Δήμος πρέπει να δώσει κίνητρα για την αναβίωση της γιαννιώτικης αρχιτεκτονικής. Τέτοια κίνητρα θα μπορούσαν να είναι η επιδότηση της οικοδομικής άδειας όταν το υπό κατασκευή κτίριο ακολουθεί τη γιαννιώτικη τεχνοτροπία ή η εξέταση και η έγκριση των οικοδομικών αδειών τέτοιων κτιρίων να γίνεται κατά απόλυτη προτεραιότητα. Μια ειδική πολεοδομική μελέτη και ορισμένες ειδικές αρχιτεκτονικές μελέτες μπορούν να αποφασίσουν για περισσότερα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την προστασία, την αναστήλωση και την ορθή χρήση των μνημείων της πόλης.

Για τη στροφή στον ήπιο τουρισμό χρειάζεται η αναπροσαρμογή των πολιτικών ανάπτυξης στις ήπιες δραστηριότητες. Ήδη ο αναπτυξιακός νόμος προμοδοτεί την επαναχρησιμοποίηση των κελυφών και εστιάζει περισσότερο στους μικρούς ξενώνες παρά στα μεγάλα ξενοδοχεία του μαζικού τουρισμού. Σε κάθε περίπτωση πάντως, όσο ορθολογικός και αν είναι ο σχεδιασμός των τουριστικών υποδομών δεν μπορούν να φιλοξενηθούν απειράριθμοι τουρίστες. Η ομάδα –στόχος, επομένως, είναι οι λίγοι ενήλικες και πλούσιοι τουρίστες, οι οποίοι ενδιαφέρονται κατά κανόνα και για τον πολιτιστικό τουρισμό.

7.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος είναι αναγκαία για τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Το φυσικό περιβάλλον στα Ιωάννινα αντιμετωπίζει προβλήματα κυρίως λόγω της γεωργίας, των κατασκευών και των καταναλωτικών προτύπων που υποβοηθούν την αύξηση των απορριμμάτων και της ηχορύπανσης. Τα Ιωάννινα είναι μια πόλη με πάνω από 100.000 κατοίκους και θα ήταν ουτοπικό αν γινόταν προσπάθεια να μοιάζει με μια μικρή γραφική πόλη όπως αυτές της αγγλικής ή της βελγικής υπαίθρου. Παρόλα αυτά η ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος θα κάνει τη πόλη περισσότερο καθαρή και καλαίσθητη.

Η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος περνά μέσα από τη προστασία των αστικών αλσουλίων, την προστασία της λίμνης, την προστασία από την ηχορύπανση, την προστασία του υδροφόρου ορίζοντα και τον ενεργειακό σχεδιασμό της πόλης. Η προστασία των αστικών αλσουλίων χρειάζεται αυστηρότατους ελέγχους και κατά γράμμα εφαρμογή των νόμων. Αν και ακούγονται αυτονόητα, δεν είναι σίγουρο ότι

γίνονται πάντα. Ο Δήμος θα μπορούσε να απομακρύνει τους σωρούς από πευκοβελόνες και κουκουνάκια πριν κάθε καλοκαίρι, σε συνεργασία με κάποια οικολογική οργάνωση, και να επιτρέψει στο δάσος ήπιες δραστηριότητες αναψυχής για κάθε ηλικία.

Η προστασία της λίμνης απαιτεί κίνητρα για μικρότερη χρήση των φυτοφαρμάκων και ήπιες δραστηριότητες αναψυχής και μεταφορών. Τα κίνητρα για τη μικρότερη χρήση φυτοφαρμάκων πρέπει να καθοριστούν σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και σίγουρα πρέπει να περιλαμβάνουν την ενημέρωση των αγροτών για τη διάρθρωση του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων με την επισήμανση ότι με τους σωστούς ελιγμούς το εισόδημα μπορεί να αυξηθεί ακόμη και με μικρότερη παραγωγή. Η αναψυχή στη λίμνη περιλαμβάνει την ερασιτεχνική και επαγγελματική αλιεία και τους κωπηλατικούς αγώνες. Ο Δήμος πρέπει να κάνει ειδική μελέτη για τις περιοχές και τις περιόδους που επιτρέπονται αυτές οι δραστηριότητες. Όσον αφορά για τις μεταφορές στη λίμνη, είτε πρόκειται για караβάκια είτε για μικρές βάρκες δεν έχουν επισημανθεί ακόμη προβλήματα εξαιτίας τους στα οικοσυστήματα. Παρόλα αυτά ο Δήμος πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να απαιτήσει αντικατάσταση των πλοιαρίων με άλλα περισσότερο φιλικά προς το περιβάλλον – λιγότερος θόρυβος, λιγότερες εκλύσεις προς τη λίμνη κλπ.

Η προστασία από την ηχορύπανση είναι καιρία όπως φάνηκε άλλωστε και από την έρευνα. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη πολιτική μεταφορών η οποία θα αποτρέπει τους μεγάλους κυκλοφοριακούς φόρτους και η οποία, ενδεχομένως θα εισηγείται περισσότερο σύγχρονες μεταφορές. Μια άλλη εξέλιξη μπορεί να είναι η εγκατάσταση ηχοπετασμάτων στα προάστια που διέρχονται οι εθνικοί οδοί και η παρακαμπτήριος της πόλης.

Η προστασία του υδροφόρου ορίζοντα βασίζεται σε μια γεωλογική μελέτη διαχείρισης των υπόγειων υδάτων στο λεκανοπέδιο. Από όσο είναι γνωστό τέτοια μελέτη δεν υπάρχει, ή έστω δεν υλοποιείται. Η μελέτη αυτή πρέπει να περιγράφει επακριβώς τον κύκλο του νερού στην περιοχή, να εντοπίζει τις επικίνδυνες χρήσεις και να εισηγείται κάποια μέτρα για το πώς τα υπόγεια ύδατα μπορούν να χρησιμοποιηθούν αειφορικά.

Ο ενεργειακός σχεδιασμός είναι η τελευταία πρόταση για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Αν και είναι ιδιαίτερα δύσκολος όταν πρόκειται να γίνει στην κλίμακα μιας πόλης, ωστόσο είναι αναγκαίος και κάποτε θα πρέπει να προχωρήσει ο Δήμος προς αυτή την κατεύθυνση παρά τις ελλείψεις του θεσμικού πλαισίου και την έλλειψη

ειδικευμένων μελετητών. Παρόλα αυτά μπορεί να προχωρήσει σε επίπεδο κτιρίου. Ο βιοκλιματικός σχεδιασμός στα δημόσια κτίρια μπορεί να δώσει το παράδειγμα και να δημιουργήσει μια τάση στην τοπική αγορά κατασκευών και ακινήτων με περισσότερες οικολογικές ευαισθησίες. Ο Δήμος μπορεί να κάνει έκπτωση στην άδεια νέων οικοδομών που θα ενσωματώνουν φωτοβολταϊκά τόξα, είτε να τους παρέχει ύδρευση με μειωμένο πάγιο.

7.2.3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Η προώθηση της αστικής υγιεινής είναι προϋπόθεση απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Η καλύτερη ποιότητα ζωής σημαίνει αύξηση του προσδοκώμενου μέσου όρου ζωής, μικρότερο αριθμό κρουσμάτων ασθενειών και γενικότερα μια ηθική και ψυχική ανάταση της τοπικής κοινωνίας. Ο σχεδιασμός της αστικής υγιεινής χρειάζεται να αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης και η Ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου μπορεί να συμβάλλει προς αυτή τη κατεύθυνση. Πρέπει πάντως να σημειωθεί, ότι το συνεχές σύστημα δόμησης, η έλλειψη εκτεταμένου αποχετευτικού δικτύου και τα πρόσφατα προβλήματα με την ποιότητα του νερού, δείχνουν ότι μπορούν να γίνουν πολλά προς την κατεύθυνση της ορθής αστικής υγιεινής.

Οι προτάσεις που εξυπηρετούν τον τελευταίο άξονα είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων, η προστασία της ατμόσφαιρας και η προώθηση της «οριζόντιας επέκτασης» της δόμησης. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων χρειάζεται ταχύτατη προώθηση της ανακύκλωσης και κατασκευή ΧΥΤΑ. Όπως είναι γνωστό, δεν είναι όλες οι εταιρίες ανακύκλωσης οικονομικά βιώσιμες και γι' αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Φαίνεται πως η ανακύκλωση χαρτιού έχει πολλές πιθανότητες να καταστεί βιώσιμη, η ανακύκλωση γυαλιού λιγότερες και η ανακύκλωση αλουμινίου ελάχιστες. Αν τα παραπάνω ισχύουν σε εθνική κλίμακα, είναι φανερό ότι η μόνη επιχείρηση ανακύκλωσης που μπορεί να λειτουργήσει θα ειδικεύεται στην ανακύκλωση χαρτιού. Ο νέος ΧΥΤΑ ταλανίζει χρόνια την πόλη και πρέπει κάποτε να χωροθετηθεί και να κατασκευαστεί. Ο νόμος που ψηφίστηκε πρόσφατα αποτελεί μια ευκαιρία. Από επιστημονική άποψη, και σε γενικές γραμμές, ο ΧΥΤΑ δεν μπορεί να κατασκευαστεί εκεί όπου υπάρχουν μνημεία της φύσης και του πολιτισμού, γεωργική γη, υψηλές αξίες των ακινήτων κλπ.²¹

²¹ Παραδόσεις του κου Αθανασίου Κούγκολου στο μάθημα «Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων»

Η προστασία της ατμόσφαιρας περνά μέσα από μια ολοκληρωμένη πολιτική μεταφορών και μια πολιτική βιομηχανίας. Στο παρόν σχέδιο αναπτύσσονται και οι δύο πολιτικές. Τέλος, χρειάζεται να γίνουν σεμινάρια για τους τοπικούς αρχιτέκτονες, για τον ορθότερο προσανατολισμό των νέων οικοδομών. Αν γίνουν τα παραπάνω, η αστική υγιεινή θα βελτιωθεί σημαντικά αφού ο σωστός προσανατολισμός των κτιρίων, ο καθαρός αέρας και η απομάκρυνση των σκουπιδιών από την πόλη θα ενισχύσουν την υγεία των κατοίκων. Η πολιτική περιβάλλοντος βρίσκεται αρκετά χαμηλά στις προτιμήσεις των τοπικών φορέων. Παρόλα αυτά είναι πάντα επίκαιρη όχι μόνο γιατί δεν έγιναν αρκετά για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων αλλά ακόμη γιατί τα περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν άμεσες επιπτώσεις στην οικονομία και την ποιότητα ζωής.

8. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

8.1. Γενικά

Οι υποδομές χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στις υλικές ή «σκληρές» και στις άυλες ή ήπιες. Οι υλικές υποδομές χωρίζονται με τη σειρά τους στις τεχνικές και τις κοινωνικές. Οι τεχνικές υποδομές αποτελούνται από τις μεταφορές, την ενέργεια, τις επικοινωνίες, την ύδρευση και την αποχέτευση. Οι κοινωνικές υποδομές αποτελούνται από την παιδεία, την υγεία και την πρόνοια. Μπορεί να πει κανείς πως οι τεχνικές υποδομές στηρίζουν περισσότερο την οικονομία και οι κοινωνικές την ποιότητα ζωής αλλά ισχύει σε κάποιο βαθμό και το αντίστροφο.

Χωρίζουμε τις άυλες υποδομές στη γνώση και την καινοτομία. Γνώση μπορεί να θεωρηθεί κάθε θεωρία ή πρακτική ενός εργαζομένου η οποία του επιτρέπει να ολοκληρώσει την εργασία του. Αντίθετα η καινοτομία είναι οι νέες ιδέες που παρουσιάζονται και αφορούν νέες αγορές, νέα μέθοδο παραγωγής ενός προϊόντος, νέα μέθοδος χρηματοδότησης κλπ. Λόγω του μεγέθους της πόλης η πολιτική άυλων υποδομών θα είναι μια και ενιαία. Αντίθετα οι πολιτικές των υλικών υποδομών θα είναι πολλές.

Ο παραπάνω διαχωρισμός των υποδομών ανά κατηγορίες ήταν σχηματικός απλά και μόνο για να επιτύχουμε καλύτερη ομαδοποίηση των στόχων των προτάσεων και των μέτρων που απαιτούνται. Οι άυλες υποδομές έχουν γίνει στις μέρες μας μεγάλης σημασίας και θεωρούνται πως βοηθούν εξίσου την ανάπτυξη με τις υλικές.

Οι υποδομές είναι αναγκαία αλλά όχι και ικανή συνθήκη όπως πολύ σωστά προέκυψε και από την έρευνα. Άλλες υποδομές βελτιώνουν την ποιότητα ζωής, άλλες βοηθούν την οικονομική αναδιάρθρωση και άλλες γίνονται με την ελπίδα ότι κάποτε θα φανούν χρήσιμες. Οι υποδομές πρέπει να πλαισιώνονται από δυναμικές πολιτικές ανάπτυξης κατάλληλες να ενεργοποιήσουν τους τοπικούς επιχειρηματίες και τη τοπική αγορά.

Η περιοχή μελέτης δεν στερείται υποδομών ακόμη, και σύγχρονων. Δεν είναι, όμως, ακόμη κατανοητό πως μπορούν να αξιοποιηθούν οι υποδομές για την ένταξη της πόλης στα εμπορικά και τα ηλεκτρονικά δίκτυα, για τη τόνωση της επιχειρηματικότητας, για

την οικοδόμηση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης που θα βασίζεται σε λιγότερο δαπανηρές και περισσότερο φιλικές προς το περιβάλλον επιλογές. Πιστεύουμε πως η χάραξη των παρακάτω πολιτικών, θα βοηθήσει την τοπική κοινωνία να αξιοποιήσει τις υφιστάμενες υποδομές και να ζητά με φειδώ τις υποδομές που χρειάζεται, ενώ παράλληλα θα μπορέσει να μετατραπεί σε smart city, σε μια πόλη δηλαδή που τα αστικά δίκτυα, και ιδίως με την χρήση των νέων τεχνολογιών, θα προσφέρουν αλματώδη άνοδο της ποιότητας και της ποικιλίας των παρεχόμενων υπηρεσιών (Αραβαντινός, 1997: 491).

Παρακάτω παρουσιάζονται η πολιτική μεταφορών, η πολιτική ενέργειας, η πολιτική επικοινωνιών, η πολιτική λοιπών δικτύων, η πολιτική παιδείας, η πολιτική υγείας και πρόνοιας και η πολιτική άυλων υποδομών.

8.2. Πολιτική Μεταφορών

Οι μεταφορές στην πόλη αποτελούν πρόβλημα όχι μόνο γιατί βρίσκεται στην άκρη της Ελλάδας και δεν είναι εύκολη η πρόσβαση αλλά και γιατί το πολεοδομικό της πρότυπο προκαλεί σοβαρότατα προβλήματα εντός της πόλης. Η πολιτική μεταφορών που προτείνεται συμβαδίζει με τις σύγχρονες τάσεις και συμφωνεί με την ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών. Παράλληλα, οι μεταφορές αντιμετωπίζονται ως κάτι το ενιαίο είτε πρόκειται για μετακινήσεις στο εσωτερικό της πόλης είτε πρόκειται για ταξίδι εκτός της περιοχής μελέτης.

8.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι άξονες στρατηγικής που τέθηκαν είναι τέσσερις. Πρώτος άξονας η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση, δεύτερος άξονας η προτεραιότητα στον πεζό, τρίτος άξονας οι συνδυασμένες μεταφορές και τελευταίος άξονας οι αερομεταφορές. Η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση είναι πολύ υψηλής προτεραιότητας.

8.2.1.1. Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση

Οι προτάσεις για την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση είναι πέντε και ενδέχεται να προκαλέσουν αντιδράσεις από κάποιες κοινωνικές ομάδες. Η πρώτη πρόταση είναι η προώθηση των δημόσιων μεταφορών, η δεύτερη πρόταση είναι η χωροθέτηση χώρου

στάθμευσης στο κέντρο της πόλης, η τρίτη είναι η απομάκρυνση του ΚΤΕΛ εκτός της πόλης, η επόμενη είναι η εκστρατεία κατά της χρήσης ΙΧ στο κέντρο και τελευταία πρόταση είναι οι υπόγειες οδικές αρτηρίες.

Η προώθηση των δημόσιων μεταφορών βασίζεται στη βελτίωση των αστικών συγκοινωνιών που απαιτεί νέα, άνετα και περισσότερα λεωφορεία, δυνατότητα λήψης εισιτηρίων από μηχανήματα, από το διαδίκτυο ή με τη χρήση πιστωτικής κάρτας. Τα παραπάνω μέτρα θα κάνουν περισσότερο θελκτικές και εύχρηστες τις συγκοινωνίες και ενδεχομένως να αποτρέψουν κάποιους από τους κατοίκους από τη χρησιμοποίηση ΙΧ αυτοκινήτων.

Οι νέοι χώροι στάθμευσης μπορούν να γίνουν με το γκρέμισμα υφιστάμενων κτιρίων και με την παροχή οικοδομήσιμου χώρου στο στρατόπεδο Βελισαρίου ή σε άλλα δημόσια κτήματα ως αντισταθμιστικό όφελος. Οι νέοι χώροι στάθμευσης πρέπει να αναζητηθούν στις περιοχές Καλούτσιανη και Νιθαρίτσια και επί των οδών Βηλαρά, ΚΑ' Φεβρουαρίου, Σουλίου και Δωδώνης. Οι νέοι χώροι στάθμευσης μπορούν να απορροφήσουν ένα μέρος των αυτοκινήτων που σήμερα σταθμεύει, κατά κανόνα παράνομα, σε δρόμους και πεζοδρόμια της πόλης. Οι χώροι στάθμευσης μπορούν να είναι και υπόγειοι ή πολυώροφοι ούτως ώστε να αυξηθεί η δυνατότητα στάθμευσης αυτοκινήτων. Το μέτρο αυτό έχει μεγάλη σημασία για τον όλο σχεδιασμό και πρέπει να υλοποιηθεί άμεσα.

Το νέο ΚΤΕΛ πρέπει να χωροθετηθεί κοντά στον οικισμό του Περάματος και το Αεροδρόμιο. Ο νέος σταθμός μπορεί να συγκεντρώσει όλα τα ΚΤΕΛ ώστε να επωφεληθεί από τις οικονομίες συγκέντρωσης. Η χωροθέτησή του κοντά στο αεροδρόμιο ευνοεί και τις συνδυασμένες μεταφορές ενώ η νέα θέση βρίσκεται πάνω στους δρόμους ΕΟ Ιωαννίνων Θεσσαλονίκης και τη Βλαχόστρατα παρακάμπτοντας έτσι το κέντρο της πόλης.

Η εκστρατεία κατά της χρήσης ΙΧ στο κέντρο είναι πολυδιάστατη. Πρώτα από όλα, χρειάζονται να αποσταλούν ανοιχτές επιστολές των επικεφαλής των δημοτικών παρατάξεων σε τοπικές εφημερίδες που να δηλώνουν την υποστήριξή τους στις τοπικές συγκοινωνίες ή στις μετακινήσεις με τα πόδια και την αποδοκιμασία τους στην επίμονη και συχνά άνευ λόγου χρησιμοποίηση των ΙΧ στο κέντρο. Έπειτα, χρειάζονται συχνές και συνεχείς διαφημίσεις για τα μειονεκτήματα χρήσης ΙΧ στο κέντρο, τα πλεονεκτήματα των αστικών συγκοινωνιών και για τα δικαιώματα των πεζών. Ακόμη, ο Δήμος πρέπει να αγοράσει λεωφορείο που θα μαζεύει όλους τους δημοτικούς

υπαλλήλους και θα τους μεταφέρει στο χώρο εργασίας τους. Ακόμη και αν το νέο Δημαρχείο βρίσκεται στο Βελισάριο και υπάρχει άφθονος χώρος για στάθμευση ο Δήμος πρέπει να δώσει για μια ακόμα φορά το παράδειγμα μέχρις ότου γενικευθεί η χρήση των αστικών συγκοινωνιών. Τέλος, αν όλα τα παραπάνω αποτύχουν ο Δήμος πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να επιβάλλει αστικά διόδια σε μια περιοχή που ορίζεται από την Ακαδημία, το 7^ο Δημοτικό Σχολείο, τη πλατεία Πάργης, το σημερινό ΚΤΕΛ Αθηνών, το Κάστρο, τα Λιθαρίτσια και μέχρι το δικαστικό μέγαρο.

Οι υπόγειες οδικές αρτηρίες φαντάζουν σήμερα εξωτικές για την πόλη και δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε μεγάλη κλίμακα. Παρόλα αυτά, πρόκειται να γίνει υπόγεια διάβαση που θα επιτρέπει την ενοποίηση του χώρου της πλατείας Δημοκρατίας. Άλλες δυο τρεις τέτοιες παρεμβάσεις μπορούν να μεταβάλλουν σημαντικά την κυκλοφοριακή πίεση και να επιτρέπουν την αποφυγή του δαιδαλώδους αστικού ιστού. Για όλα αυτά όμως, χρειάζεται ειδική συγκοινωνιακή και πολεοδομική μελέτη.

8.2.1.2. Προτεραιότητα στον πεζό

Η προτεραιότητα στον πεζό είναι ένας σύγχρονος στόχος και εξυπηρετεί τόσο το κοινό αίσθημα περί ισότητας όσο και τον σχεδιαστή ο οποίος μπορεί να προωθήσει ευκολότερα τις προτάσεις του για τη μείωση του κυκλοφοριακού φόρτου.

Οι προτάσεις για το δεύτερο άξονα είναι τέσσερις, οι πεζοδρομήσεις σε δρομάκια στο ιστορικό και αστικό κέντρο, οι μερικές πεζοδρομήσεις σε διάφορες περιοχές της πόλης, οι χαμηλές ταχύτητες στο κέντρο και οι διαπλατύνσεις των πεζοδρομίων κατά προτίμηση στο κέντρο.

Οι πεζοδρομήσεις πρέπει να γίνουν κοντά στην Αβέρωφ, την Ανεξαρτησίας και κοντά στην πλατεία Δημοκρατίας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε μικρά δρομάκια που δεν εξυπηρετούν την κυκλοφορία αλλά μόνο τη παράνομη στάθμευση. Οι ακριβείς πεζοδρομήσεις βέβαια απαιτούν και αυτές αντικείμενο της συγκοινωνιακής μελέτης. Οι μερικές πεζοδρομήσεις πρέπει να γίνουν σε περιοχές κατά προτίμηση έξω από το αστικό κέντρο. Τέτοιες περιοχές είναι οι Αμπελόκηποι, ο Πλάτανος, τα Λακώματα και η Λούτσα. Η μερική πεζοδρόμηση έχει χαρακτηριστικά το στένωμα του οδοστρώματος, τις συχνές στροφές και τις υποχρεωτικές μικρές ταχύτητες.

Οι χαμηλές ταχύτητες στο κέντρο είναι μια πιθανή δράση, ακόμη και στους δρόμους που δεν πεζοδρομούνται καθόλου, γιατί βοηθούν την διέλευση επιπλέον πεζών.

Χαμηλές ταχύτητες, ως 30χμ/ώρα, μπορούν να επιβληθούν στην οδό Αβέρωφ, στη Λεωφόρο Δωδώνης μέχρι τη σημερινή Νομαρχία, την 28^η Οκτωβρίου, κλπ.

Οι διαπλατύνσεις των πεζοδρομίων στο κέντρο μπορούν να γίνουν στην οδό Αβέρωφ, την Λεωφόρο Δωδώνης, την οδό 28^η Οκτωβρίου, την οδό Μητροπόλεως, την οδό Ναπολέοντος Ζέρβα, την οδό ΚΑ' Φεβρουαρίου και όποια άλλη οδός κριθεί απαραίτητη από τη συγκοινωνιακή μελέτη.

8.2.1.3. Συνδυασμένες μεταφορές

Οι συνδυασμένες μεταφορές σχετίζονται άμεσα με την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση εστιάζουν όμως στην περίπτωση που εξετάζεται αποκλειστικά στο πως θα εξυπηρετήσουν τους διερχόμενους απομακρύνοντάς τους από το κέντρο της πόλης.

Ο τρίτος άξονας εξυπηρετείται από δύο προτάσεις. Την άμεση οδική σύνδεση του Αεροδρομίου με τα ΚΤΕΛ και τον εκσυγχρονισμό των αστικών συγκοινωνιακών. Η σύνδεση του Αεροδρομίου με το ΚΤΕΛ μπορεί να είναι με αστικό λεωφορείο, διαφορετικά η χωροθέτησή τους πρέπει να είναι κοινή. Ο εκσυγχρονισμός των αστικών συγκοινωνιών περνάει μέσα από πιο πυκνά δρομολόγια, πιο συχνές στάσεις και πιο φτηνά εισιτήρια. Η ειδική συγκοινωνιακή μελέτη πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο κατασκευής τραμ, αν και μάλλον οι δρόμοι είναι πολύ στενοί για την χρησιμοποίηση του συγκεκριμένου.

8.2.1.4. Αερομεταφορές

Ο τελευταίος άξονας είναι οι αερομεταφορές. οι αερομεταφορές εξετάζονται ξεχωριστά γιατί έχουν καίρια σημασία για την τοπική ανάπτυξη και ουσιαστικά βάζουν ολόκληρη την περιφέρεια στο χάρτη.

Οι προτάσεις για περισσότερες σύγχρονες μεταφορές είναι η επέκταση του αεροδρομίου, η ανάπτυξη μεταφοράς εμπορευμάτων και ο εκσυγχρονισμός μεταφοράς προσώπων. Η επέκταση του αεροδρομίου απαιτεί πλατύτερο αεροδιάδρομο, εντελώς σύγχρονο ραντάρ που να επιτρέπει την ηλεκτρονική σύνδεση με το EUROCONTROL και νέες ευκολίες στους ταξιδιώτες, τους τουριστικούς πράκτορες και τους εμπόρους. Η μεταφορά εμπορευμάτων στα Ιωάννινα είναι μηδενική (Καρανικόλας και άλλοι, 2001). Η ανάπτυξη των μεταφορών εμπορευμάτων περνά μέσα από την κατασκευή αποθηκών στο χώρο του αεροδρομίου και γραφείων γύρω από αυτόν. Η μεταφορά εμπορευμάτων

μπορεί να αποδειχθεί πολύ επικερδής αφού η μεταφορά προσώπων μπορεί να αντικατασταθεί από τις τηλεπικοινωνίες, αλλά η τηλεμεταφορά υλικών πραγμάτων είναι αδύνατη.

Οι μεταφορές προσώπων για να αναπτυχθούν χρειάζονται πυκνότερα δρομολόγια και περισσότερες συνδέσεις. Τα Ιωάννινα συνδέονται σήμερα με τέσσερις πόλεις (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ρώμη, Τίρανα). Σε αυτά μπορούν να προστεθούν και ορισμένοι νέοι προορισμοί όπως τα Σκόπια, η Σόφια και το Άμστερνταμ. Οι πολλές αεροπορικές συνδέσεις ίσως κάνουν το επιβατηγό κοινό να προτιμά τα Ιωάννινα ως κόμβο κατά τη μεταφορά του από τη Δυτική Ευρώπη στα Βαλκάνια και αντιστρόφως, ιδιαίτερα αν οι τιμές είναι ανταγωνιστικές (Van der Zwan, 1993: 34) .

Η πολιτική μεταφορών βοηθά στην αξιοποίηση του αστικού οδικού δικτύου και μπορεί να συνεργήσει με άλλες πολιτικές όπως η πολιτική περιβάλλοντος ή την πολιτική ανάπτυξης. Για την πλήρη εφαρμογή της απαιτεί δυστυχώς και μια νέα συγκοινωνιακή μελέτη που δεν θα περιορίζεται απλώς στην αλλαγή κατεύθυνσης των δρόμων αλλά θα προχωρά και σε συγκεκριμένες λύσεις ακόμη και αν είναι κοινωνικά επώδυνο.

8.3. Πολιτική Ενέργειας

Η άφθονη και φθηνή ενέργεια ήταν το κλειδί της εκβιομηχάνισης σε όλο τον εικοστό αιώνα. Στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες η ενέργεια εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αφού ακόμη και εκεί όπου δεν απαιτούνται καύσιμα, απαιτείται η ηλεκτρική ενέργεια. Ακόμη και σήμερα η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας Kwh/άτομο είναι ένας σπουδαίος δείκτης του επιπέδου διαβίωσης.

Στην περιοχή της Ηπείρου υπάρχουν μόνο υδροηλεκτρικοί σταθμοί, οι οποίοι μάλιστα είναι εγκατεστημένοι κοντά σε μικρούς ποταμούς και χειμάρρους. Η ενεργειακή εξάρτηση της περιοχής από άλλες περιοχές της Ελλάδας είναι προφανής. Η εξάρτηση αυτή στις μέρες μας δεν έχει κρίσιμη σημασία. Ωστόσο, στο μέλλον και μέσα στο καθεστώς απορύθμισης που ευνοείται από την ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού, μπορεί η περιοχή να βρεθεί μεσοπρόθεσμα σε δυσάρεστες καταστάσεις. Οι μνήμες από τον εκβιασμό που υπέστη η Πολιτεία της Καλιφόρνια από την Enron είναι ακόμη νωπές. Η Enron, ένα από τα ενεργειακά ολιγοπώλια πριν λίγα χρόνια της αγοράς ενέργειας των ΗΠΑ, άφησε την Πολιτεία της Καλιφόρνια χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα το καλοκαίρι γιατί να εξυπηρετήσει ιδιοτελείς στόχους.

Τα Ιωάννινα, ως πρώτη πόλη της Ηπείρου, οφείλουν να ευνοήσουν την εγκατάσταση επιχειρήσεων παραγωγής ενέργειας, ιδιαιτέρως τις ανανεώσιμες μορφές. Επίσης πρέπει να μειώσει τις απαιτήσεις της αφού μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας σημαίνει και μεγαλύτερη επιβάρυνση του περιβάλλοντος, αν όχι πάντα στην Ήπειρο, υποχρεωτικά στο τόπο παραγωγής.

8.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ

Οι άξονες στρατηγικής στην πολιτική ενέργειας είναι δύο. Πρώτον η εξοικονόμηση ενέργειας και δεύτερον οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Ο περιορισμός της σπατάλης των ενεργειακών πόρων γίνεται επιτακτικός στο πλαίσιο της σημαντικής μακροοικονομικής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η ανάπτυξη θα φέρει μοιραία μεγαλύτερες απαιτήσεις για ενέργεια, επομένως το πρόβλημα της ενέργειας πρέπει να αντιμετωπιστεί με μια μινιμαλιστική λογική που θα σημαίνει δραστικό περιορισμό των άχρηστων δαπανών.

8.3.1.1. Εξοικονόμηση ενέργειας

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι ένας εναλλακτικός τρόπος αντιμετώπισης του ενεργειακού προβλήματος. Οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας δεν αξιοποιούνται στην Ελλάδα όσο θα έπρεπε. Σύμφωνα με άρθρο του Ν. Νικολάου στο Βήμα, η ΔΕΗ καταβάλλει προσπάθειες να εξαγοράσει τις μικρές ιδιωτικές επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια στηριζόμενες στις ανανεώσιμες πηγές, προκειμένου να εξασφαλίσει το μονοπώλιο παραγωγής ενέργειας. Η εξέλιξη αυτή μπορεί να σημαίνει σοβαρή καθυστέρηση στην προώθηση των ΑΠΕ. Ο Δήμος Ιωαννιτών θα πρέπει να κάνει τη δική του προσπάθεια ώστε να αναπτυχθούν ΑΠΕ στην περιοχή της Ηπείρου που θα μπορέσουν ασφαλώς να τροφοδοτήσουν τη δική του ανάπτυξη.

Οι προτάσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας είναι δύο. Ο ενεργειακός σχεδιασμός και η υιοθέτηση λιγότερο ενεργοβόρων λύσεων για κίνηση και θέρμανση. Ο ενεργειακός σχεδιασμός θίχτηκε και παραπάνω στην πολιτική περιβάλλοντος. Πέρα από τα όσα ειπώθηκαν εκεί θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο της εκμετάλλευσης των αστικών λυμάτων και της βιομάζας για την αξιοποίησή τους στην τοπική παραγωγή. Όλα αυτά χρειάζονται ιδιαίτερο σχέδιο ίσως στα πλαίσια μιας μελέτης περιβαλλοντικής διαχείρισης της πόλης.

Οι λιγότερο ενεργοβόρες λύσεις για κίνηση και για θέρμανση μπορούν να ξεκινούν από την ενημέρωση και τις εφαρμογές των ΑΠΕ στην καθημερινή ζωή και να περιλαμβάνουν λεωφορεία που να κινούνται με φυσικό αέριο ή υδρογόνο.

8.3.1.2. Εναλλακτικές πηγές ενέργειας

Οι προτάσεις για τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας είναι η συνεργασία με το πεδίο ανάπτυξης για την εκμετάλλευση των ανέμων, η έλξη επιχειρήσεων ΑΠΕ στη ΒΙΠΕ και η επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου προς δυσμάς. Η συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης απαιτεί τη δημιουργία μιας κοινής ομάδας εργασίας που θα αναλάβει να διερευνήσει τη βιωσιμότητα και να προτείνει χώρο εγκατάστασης για αιολικά και ηλιακά πάρκα.

Η έλξη εταιριών ΑΠΕ περνά μέσα από τη θεσμοθέτηση κινήτρων. Τα κίνητρα αυτά συνήθως θεσμοθετούνται σε εθνικό επίπεδο. Στα πλαίσια αναθεώρησης του αναπτυξιακού νόμου ο Δήμος πρέπει να ζητήσει την γενναιόδωρη στήριξη επιχειρήσεων που θα εγκατασταθούν στη ΒΙΠΕ ή σε ακτίνα 40 χιλιομέτρων από την πόλη.

Τα δίκτυα φυσικού αερίου σχεδιάζονται από την ΕΠΑ. Η κοντινότερη πόλη στα Ιωάννινα που έχει φυσικό αέριο είναι η Φλώρινα, από την οποία μάλιστα αναμένεται να περάσει αγωγός που θα καταλήγει στην Αλβανία. Σε μια παράλληλη εξέλιξη αναμένεται να κατασκευαστεί ελληνοϊταλικός αγωγός φυσικού αερίου που θα καταλήγει στη Πέρδικα Πρεβέζης. Είναι λοιπόν φανερό ότι τα Ιωάννινα βρίσκονται ανάμεσα από δυο μεγάλους αγωγούς φυσικού αερίου και πρέπει να επωφεληθούν ώστε να γίνουν μέλη του δικτύου. Το φυσικό αέριο είναι άφθονο, φτηνό, φιλικό προς το περιβάλλον και το μόνο μειονέκτημα που έχει είναι ίσως πως υπό κάποιες ορισμένες συνθήκες μπορεί να γίνει επικίνδυνο. Ο Δήμος λοιπόν πρέπει να ζητήσει να ληφθούν όλα εκείνα τα μέτρα ασφαλείας που απαιτούνται για τη περίπτωση. Το φυσικό αέριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για βιομηχανική χρήση, κυρίως στη ΒΙΠΕ, όσο και για οικιακή χρήση.

Η πολιτική ενέργειας σχεδιάζεται σε μεγάλο βαθμό σε εθνική κλίμακα και τα περιθώρια ελιγμών του Δήμου δεν είναι πάντα μεγάλα. Όπως πρέπει να συμβεί σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, τα Ιωάννινα πρέπει να συντονίσουν μια οργανωμένη κίνηση στην οποία θα συμμετέχουν όχι μόνο οι όμοροι ΟΤΑ αλλά και τα νομαρχιακά κέντρα

της Περιφέρειας που και αυτά θα πάρουν το μερίδιο της από την Περιφερειακή Ανάπτυξη.

8.4. Πολιτική Επικοινωνιών

Οι επικοινωνίες αποτελούν την ηγέτιδα δύναμη των σύγχρονων οικονομιών ενώ παίζουν σημαντικό ρόλο στην πολιτισμική άνθηση. Η παγκοσμιοποίηση έχει καταργήσει στην πράξη πολλά από τα εμπόδια που ορθωνόταν παλαιότερα ανάμεσα στις χώρες και έχει δημιουργήσει μια εν πολλοίς ενιαία αγορά. Οι περιφέρειες και οι πόλεις που θα μπορέσουν να ενταχθούν στα επικοινωνιακά δίκτυα έχουν ένα σημαντικό προβάδισμα έναντι των υπολοίπων.

Ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός αναμένεται να υπάρξει μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γιατί τώρα είναι ενιαίος και όλοι θα ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις. Τα νέα δίκτυα επικοινωνιών εξασφαλίζουν εύκολη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά, νέες μορφές του επιχειρείν και έναν καταγισμό ιδεών και πληροφοριών. Μια πολυσέλιδη ανάλυση στηριζόμενη σε αριθμούς που θα δείχνουν την μεγάλη συμβολή των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην οικονομική ανάπτυξη είναι περιττή αφού τα ζητήματα αυτά έχουν αναλυθεί σε σημείο κορεσμού. Η δύναμη των ΤΠΕ είναι πλέον ξεκάθαρη και εμείς θα θίξουμε μόνο δύο σημεία, που δεν είναι ευρύτερα γνωστά.

Το πρώτο σημείο έχει να κάνει με την πραγματική, και όχι τη λογιστική συμβολή των ΤΠΕ στην οικονομική ανάπτυξη. Ο Χατζηπαραδείσης σε ένα άρθρο του στο βιβλίο «Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο» επισημαίνει πως σύμφωνα με ορισμένες αναλύσεις η πραγματική αύξηση του ΑΕΠ είναι δύο ή τρεις φορές μεγαλύτερη από την φαινομενική ή λογιστική, όταν η αύξηση αυτή βασίζεται σε ΤΠΕ. Δηλαδή ένας εργαζόμενος γίνεται πολύ πιο παραγωγικός όταν χρησιμοποιεί ΤΠΕ και το όφελος για την οικονομία είναι πολύ μεγάλο έστω και αν δεν αποτυπώνεται στο ΑΕΠ (Nakamura, 1995 στο Χατζηπαραδείσης, 2002: 261). Το δεύτερο σημείο δείχνει το οι πως οι νέες τεχνολογίες μπορούν να μεταβάλλουν την πολιτική ακόμη και μεγάλων χωρών.

«Το 1997 η Τζόντι Ουίλιαμς κέρδισε το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για την συμβολή της στην διεθνή απαγόρευση των ναρκών. Πέτυχε την απαγόρευση αυτή όχι μόνο χωρίς κυβερνητική βοήθεια αλλά και παρά την αντίδραση των πέντε Μεγάλων Δυνάμεων. Και ποιο δήλωσε πως ήταν το μυστικό όπλο που την βοήθησε να ενώσει και να

συντονίσει την δράση χιλίων διαφορετικών ομάδων προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελέγχου των εξοπλισμών σε έξι ηπείρους; «Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο» (Friedman, 1999: 47).

8.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ

Τα παραπάνω μας δείχνουν ότι ο ρόλος των ΤΠΕ είναι καθοριστικός για το μέλλον της πόλης. Έτσι τα Ιωάννινα χρειάζεται να επωφεληθούν από τις νέες τεχνολογίες ώστε να ενταχθούν σε ευρύτερα δίκτυα, να τονώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να αυξήσουν τις πολιτιστικές επαφές τους. Οι άξονες είναι δύο, η πρόσβαση στο διαδίκτυο και η ΤΠΕ νέας γενιάς.

8.4.1.1. Πρόσβαση στο διαδίκτυο

Η πρόσβαση στο δίκτυο εξυπηρετείται από την αύξηση του αριθμού των χρηστών και την αύξηση του αριθμού δικτυακών τόπων και ιστοσελίδων. Για την αύξηση του αριθμού των χρηστών χρειάζονται περισσότερες άδειες λειτουργίας και επέκτασης σε net-café. Η αύξηση του αριθμού και της σπουδαιότητας των ιστοσελίδων περνάει μέσα από τη μετατροπή της σελίδας του Δήμου Ιωαννιτών σε δικτυακό τόπο όπου η οργάνωση και η διαχείριση της πληροφορίας θα είναι πολύ καλύτερη ενώ θα υπάρχουν συνδέσεις με όλους τους τοπικούς φορείς και όχι μόνο με τις θυγατρικές εταιρίες του Δήμου. Επίσης πρέπει ο Δήμος να εκμεταλλεύεται το υλικό και την τεχνολογία που εγκαταλείπει το Πανεπιστήμιο κάθε φορά που εκσυγχρονίζει το δίκτυο του.

8.4.1.2. ΤΠΕ νέας γενιάς

Η ΤΠΕ νέας γενιάς εξυπηρετούνται με την εισαγωγή τους στις δημοτικές υπηρεσίες και με τις χρήσεις τους στην περιοχή ανάπλασης στο Βελισάριο. Στο Δήμο Ιωαννιτών χρειάζεται η εισαγωγή διάφορων τεχνολογιών νέας γενιάς όπως δίκτυα τηλεδιάσκεψης, scanners, plotters, εκτυπωτές και λογισμικό όπως AutoCAD, GIS, Idrisi, ERDAS, όλα τελευταίας γενιάς. Η νέας γενιάς ΤΠΕ στην περιοχή ανάπλασης πρέπει να περιλαμβάνουν ολοκληρωμένες επικοινωνίες και συστήματα αυτόματου ελέγχου. Και στις δύο περιπτώσεις χρειάζεται ο σχεδιασμός και η δημιουργία ευρυζωνικών δικτύων για την επίτευξη πολλαπλών εφαρμογών και υψηλών ταχυτήτων. Αντίστοιχες

εφαρμογές πρέπει να εισαχθούν και σε άλλους τοπικούς φορείς όπως το ΠΙ, ΠΠΝΙ, ΒΠΠΕ, ΒΙΟΠΑ, ΒΙC, Τεχνολογικό Πάρκο καθώς και στις νέες εταιρίες που θα ιδρύσει ο Δήμος.

Η πολιτική επικοινωνιών μπορεί να αποτελέσει την αιχμή του δόρατος τόσο για την οικονομική ανάπτυξη όσο και για την επίτευξη καλύτερης ποιότητας ζωής. Η εισαγωγή από τον Δήμο νέων μορφών επικοινωνίας θα λειτουργήσει θετικά για τη δημιουργία συγκεκριμένης τάσης, όμως απαιτείται προσλήψεις ειδικευμένου προσωπικού και κατάρτιση των παλαιών στελεχών.

8.5. Πολιτική Λοιπών Δικτύων

Τα αστικά δίκτυα ολοκληρώνονται με τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Τα δίκτυα αυτά συμβάλλουν κυρίως στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και πολύ λίγο στην οικονομική ανάπτυξη. Παρόλα αυτά οι πόλεις που δεν έχουν εξασφαλίσει ένα minimum ποιότητας ζωής δεν μπορούν να ελπίζουν σε επενδύσεις και στην προσέλκυση ειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Επομένως, ο σχεδιασμός μιας πολιτικής των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης είναι ένα πρώτο βήμα ούτως ώστε να ανέλθει το επίπεδο διαβίωσης σε όλη τη περιοχή μελέτης αφού τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται είναι εν πολλοίς κοινά. Η συνεργασία του Δήμου Ιωαννιτών με τους όμορους δήμους είναι ουσιαστική προϋπόθεση για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος.

Ένα άλλο ζήτημα εξαιρετικής σπουδαιότητας που αναφέρθηκε και παραπάνω είναι ο ΧΥΤΑ. Η λειτουργία του ΧΥΤΑ της πόλης έχει καθυστερήσει ήδη πάρα πολύ και χρειάζεται να δοθεί ένα τέλος στην εκκρεμότητα. Ο ΧΥΤΑ πρέπει να έχει τέτοιο μέγεθος ώστε να εξυπηρετεί όχι μόνο το Δήμο Ιωαννιτών αλλά και τους γειτονικούς Δήμους.

8.5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Επομένως οι δύο άξονες της συγκεκριμένης πολιτικής είναι ο εκσυγχρονισμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης και η λειτουργία νέου ΧΥΤΑ. Ο πρώτος άξονας εξασφαλίζει πόσιμο νερό και απομάκρυνση των αστικών λυμάτων για όλο το λεκανοπέδιο κατά τρόπο οργανωμένο και προσφέρει τις

αναγκαίες εγγυήσεις ότι δεν θα προκύψουν προβλήματα από τη λειψυδρία, την υπεράντληση του υδροφόρου ορίζοντα ή τους ανεξέλεγκτους βόθρους.

8.5.1.1. Εκσυγχρονισμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης

Ο εκσυγχρονισμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης περνά μέσα από την επέκταση και την ενοποίηση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης της περιοχής μελέτης. Όπως είδαμε και στη δημογραφική ανάλυση, η περιοχή μελέτης συγκεντρώνει πολλούς οικισμούς με πάνω από χίλιους κατοίκους εξαιτίας του γεγονότος ότι βρίσκονται κοντά στα Ιωάννινα. Τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσής τους δεν είναι σήμερα ενιαία όπως δεν υπάρχει και ενιαίος φορέας διαχείρισης. Επομένως για την υλοποίηση της πρότασης η ίδρυση ενιαίου φορέα διαχείρισης με τη συμμετοχή των Καποδιστριακών Δήμων των Ιωαννιτών, Ανατολής, Περάματος και ενδεχομένως και των Δήμων Μπιζανίου και Πασαράνως. Ο φορέας αυτός θα αναλάβει τη σύνδεση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης για τους οικισμούς Ιωαννίνων, Ανατολής, Σταυρακίου, Νεοχωρόπουλου, Πεδινης, Περάματος, Αμφιθέας, κάτω Μαρμάρων, Αγίου Ιωάννη και Ελεούσας. Μετά την ολοκλήρωση της σύνδεσης ο ίδιος φορέας να αναλάβει τη διαχείριση του όλου συστήματος.

Η δεύτερη πρόταση είναι η μείωση απωλειών στη μεταφορά ύδατος. Σύμφωνα με τον Μπεριάτο, η απώλεια ύδατος στις ελληνικές πόλεις μπορεί να φτάσει μέχρι και το 40% του νερού²². Το ποσοστό αυτό δείχνει τη τεράστια σπατάλη νερού. Επομένως χρειάζεται αντικατάσταση των πεπαλαιωμένων αγωγών με καινούριους. Επίσης στη συγκοινωνιακή μελέτη πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για το που πρέπει να κινούνται τα φορτηγά ώστε να μην προκαλούν ζημιές στο δίκτυο. Οι επενδύσεις που θα γίνουν για την ενοποίηση των δικτύων της περιοχής μελέτης είναι μια ευκαιρία για να μειωθούν οι σπατάλες και να εντοπιστούν τα προβληματικά σημεία του δικτύου.

8.5.1.2. Λειτουργία ΧΥΤΑ

Η λειτουργία νέου ΧΥΤΑ θα σημάνει το τέλος των παράνομων χωματερών, θα βοηθήσει την αποκομιδή των απορριμμάτων και θα προστατεύσει αποτελεσματικά το

²² Παραδόσεις του κου Ηλία Μπεριάτου στο μάθημα «Χωροταξία ΙΙΙ»

περιβάλλον από τη ρύπανση και τις πυρκαγιές. Ο νέος ΧΥΤΑ μπορεί να σημαίνει αύξηση της απασχόλησης καθώς επίσης και καθαρότερη πόλη.

Η χωροθέτηση του ΧΥΤΑ πρέπει να γίνει σε μια περιοχή κοντά στη ΒΠΠΕ. Η κίνηση αυτή εξυπηρετεί τόσο τα κριτήρια που θέσαμε παραπάνω για τη χωροθέτηση του ΧΥΤΑ όσο και την χωροταξία της περιοχής. Ανάμεσα στους οικισμούς Νεοχωρόπουλο και Πεδινή υπάρχει το Πανεπιστήμιο και το Νοσοκομείο, το Σταυράκι είναι περιοχή κατοικίας, τα Ιωάννινα, η Ανατολή και το Πέραμα παρουσιάζουν οικιστική συνέχεια ενώ παράλληλα η ΒΠΠΕ παράγει ένα μέρος των απορριμμάτων. Η χωροθέτηση του ΧΥΤΑ κοντά στη ΒΠΠΕ συμβαδίζει και με το προφίλ της συγκεκριμένης χωρικής υποενοότητας που είναι βιομηχανία, μεταφορές και εμπόριο.

Η χωροθέτηση του ΧΥΤΑ αναμένεται να προκαλέσει αντιδράσεις από κατοίκους των γύρω περιοχών. Ενδεχομένως μάλιστα ορισμένοι ΟΤΑ να συνδράμουν αυτές τις αντιδράσεις. Χρειάζεται επομένως να υπάρξει διαδημοτικός διάλογος για να γίνει κατανοητό ότι το δημόσιο συμφέρον εξυπηρετείται τόσο από την έγκαιρη χωροθέτηση όσο και από την προτίμηση εγκατάστασης σε μια περιοχή που δεν διαθέτει κάποιο στοιχείο που να τη καθιστά απαγορευτική.

Τα λοιπά δίκτυα μπορούν να προκαλέσουν κοινωνικές αντιπαραθέσεις αλλά σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαία η ενιαία αντιμετώπιση του προβλήματος για όλη τη περιοχή μελέτης. Χρειάζεται επομένως διάλογος και συνεργασία από τους τοπικούς ΟΤΑ για την ανάπτυξη κοινών δράσεων

8.6. Πολιτική Παιδείας

Η πολιτική παιδείας έχει στην εποχή μας τη μεγαλύτερη σημασία για την οικονομική ανάπτυξη μαζί με την πολιτική επικοινωνιών και άυλων υποδομών. Τα Ιωάννινα οφείλουν ήδη μεγάλο μέρος της ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής στο Πανεπιστήμιο. Το Πανεπιστήμιο δημιουργεί απασχόληση, εξάγει υπηρεσίες, φέρνει ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και βελτιώνει το πολιτιστικό επίπεδο της πόλης.

Μια πολιτική παιδείας για να είναι ολοκληρωμένη χρειάζεται να αποσκοπεί όχι μόνο στη μόρφωση και την καλλιέργεια δεξιοτήτων αλλά επίσης και στην ομαλή κοινωνικοποίηση. Η λέξη κοινωνικοποίηση εδώ δεν εκφράζει μόνο την ελληνική κοινωνία αλλά εν δυνάμει ολόκληρη την ανθρωπότητα. Επομένως η παιδεία ξεκινά από

τις χαμηλότερες βαθμίδες της εκπαίδευσης, το νηπιαγωγείο, και φτάνει μέχρι τις ανώτατες, το Πανεπιστήμιο.

Η παιδεία δεν εξαντλείται μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας. Επεκτείνεται στις σχολικές και πανεπιστημιακές εκδηλώσεις, στις βιβλιοθήκες, στους χώρους έρευνας και στις εκπαιδευτικές εκδρομές. Η παιδεία αποσκοπεί στο να επιτρέπει σε κάθε μέλος της κοινωνίας να αποκτήσει μια ευρύτητα δεξιοτήτων ικανών για την επιβίωση του και μια παιδεία που θα του επιτρέπει να κινείται και να συμβιώνει στον σύγχρονο πολυπολιτισμικό κόσμο.

Ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να βοηθήσει τις εκπαιδευτικές μονάδες της περιοχής του να εκσυγχρονιστούν, να στρέψουν την προσοχή τους προς το μέλλον και να ξεφύγουν από τα πλαίσια της παραδοσιακής σκέψης που καθηλώνουν την ελληνική κοινωνία οικονομικά και πολιτιστικά. Παράλληλα οφείλει να ενθαρρύνει τους νέους της περιοχής ώστε όχι μόνο να αποκτήσουν ειδικευση και παιδεία αλλά και να μείνουν στην περιοχή.

8.6.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ

Οι άξονες της πολιτικής παιδείας είναι η ενίσχυση και η αξιοποίηση του Πανεπιστημίου, η υλική και ηθική ενίσχυση της δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης, η αξιοποίηση των ΤΕΙ και ΙΕΚ που υπάρχουν στην πόλη και η ώθηση του πολιτισμού. Το Πανεπιστήμιο αναδείχθηκε σχεδόν παμψηφεί ως ένα ισχυρό πλεονέκτημα της πόλης. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως το Πανεπιστήμιο μπορεί να παίξει σημαντικό και άμεσο ρόλο στην τοπική ανάπτυξη, στην αναδιάρθρωση της οικονομίας και τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου. Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης τόσο από ακαδημαϊκής όσο και οικονομικής σκοπιάς.

8.6.1.1. Υλική και ηθική ενίσχυση της δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης

Η δημοτική και η μέση εκπαίδευση έχουν μεγάλη σημασία γιατί αυτές ουσιαστικά βοηθούν το άτομο να κοινωνικοποιηθεί. Επίσης παρέχουν γενικές γνώσεις που για πολλούς ανθρώπους είναι οι μόνες που αποκτούν σε όλη τους τη ζωή. Επομένως ο Δήμος πρέπει να τις στηρίζει ώστε να υπάρχει ένα τέτοιο επίπεδο κοινωνικής οργάνωσης που να ευνοεί τη συνεργασία και την ενημέρωση. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα Ιωάννινα είναι χώρος στον οποίο διαβιούν αρκετοί Τσιγγάνοι και οικονομικοί μετανάστες. Η δημοτική και μέση εκπαίδευση είναι ένας καλός τρόπος για να

ενταχθούν οι πιο αδύναμες ομάδες στο κοινωνικό σύνολο και να αποκτήσουν κάποιες προοπτικές στη ζωή τους.

Η ενίσχυση της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης περνά μέσα από τη στήριξη καθηγητών και μαθητών και από την εισαγωγή σύγχρονων γνώσεων στα σχολεία. Ο Δήμος Ιωαννιτών μπορεί να δίδει βραβεία και επαίνους σε διακεκριμένα μέλη της τοπικής εκπαιδευτικής κοινότητας. Τα μέλη αυτά μπορούν να είναι δάσκαλοι και καθηγητές που εξαντλούν την τριακονταπενταετία, οι διευθυντές που τα σχολεία τους έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά επιτυχίας στην ανώτατη εκπαίδευση, στα ΑΕΙ, στις δημοφιλέστερες σχολές, όπως Πληροφορική, Οικονομικά και Πολυτεχνεία. Μπορούν ακόμη να είναι καθηγητές αριστούχων μαθητών ή καθηγητές που τα ποσοστά επιτυχίας των μαθητών τους είναι πολύ μεγάλα. Μπορούν επίσης να βραβεύονται οι μαθητές που πετυχαίνουν σε διαγωνισμούς με μεγάλο κύρος όπως αυτή της Μαθηματικής Εταιρίας και της Ολυμπιάδας Πληροφορικής. Έπαινος μπορεί να δοθεί και σε όσους καθηγητές αποφεύγουν τις απουσίες από το σχολείο. Οι διακρίσεις καθηγητών και μαθητών πρέπει να είναι τόσο από τα δημόσια όσο και από τα ιδιωτικά σχολεία.

Χρειάζεται ακόμη να εγκαινιασθεί η συνεργασία της δημοτικής Βιβλιοθήκης με τα σχολεία. Η Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη μπορεί να παρέχει τεχνογνωσία και υλικό στις σχολικές βιβλιοθήκες. Επίσης μπορεί να ενημερώνει για τους νέους τόμους βιβλίων μαθητές και καθηγητές. Τέλος εφόσον ωφιοποιήσει πλήρως τους τίτλους, τους συγγραφείς και τους εκδότες των βιβλίων της μπορεί να δημιουργήσει συνδέσεις με τους υπολογιστές των σχολείων.

8.6.1.2. Αξιοποίηση των ΤΕΙ και ΙΕΚ

Η αξιοποίηση των ΤΕΙ και ΙΕΚ της πόλης έχει επίσης ξεχωριστή σημασία γιατί συχνά είναι το αδύνατο σημείο της παραγωγικής διάρθρωσης της χώρας. Το εκπαιδευτικό σύστημα παράγει μαζικά πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης και ανειδίκευτους εργάτες δεν παράγει όμως εργάτες με μεγάλη ειδικευση. Οι ειδικευμένοι εργάτες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της παραγωγής σε χώρες όπως η Ιαπωνία αφού συνεργάζονται τόσο με τους διευθυντές όσο και τους μη ειδικευμένους εργάτες (Lazonick, 2001: 57 – 75). Ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να στηρίζει τα ΤΕΙ ή τα ΙΕΚ ώστε να βγάζουν άριστα καταρτισμένους εργαζόμενους πάνω στους οποίους θα μπορέσει να στηριχθεί η τοπική ανάπτυξη. Τα επαγγέλματα γραφείου, οι τεχνίτες και οι ειδικευμένοι τεχνικοί εργάτες μπορούν να συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των δομών

των σύγχρονων επιχειρήσεων και κατ' επέκταση στη μεγαλύτερη παραγωγή αξίας στην τοπική οικονομία.

Η αξιοποίηση των ΤΕΙ και των ΙΕΚ μπορεί να γίνει μέσω της ανάθεσης εργασιών και της χρήσης των βάσεων δεδομένων και του υλικού. Η ανάθεση εργασίας από το Δήμο προς τα ΙΕΚ μπορεί να αφορά τους τομείς της τοπογραφίας, της γεωπληροφορικής και της λογιστικής. Η ένταξη νέων περιοχών στο σχέδιο πόλεως, η δημιουργία αστικού παρατηρητηρίου –βλέπε πολιτικές αστικής διακυβέρνησης- και η αναδιοργάνωση του Δήμου μπορούν να δώσουν πολύ υλικό για εργασία και εξάσκηση στα ΙΕΚ. Παράλληλα ο Δήμος μπορεί να ωφεληθεί από τις ανταγωνιστικές υπηρεσίες που θα του προσφέρονται.

Η χρήση βάσεων δεδομένων από τη διεύθυνση Πολεοδομίας και Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη. Ο Δήμος μπορεί να είναι ένα καλό σχολείο για τη κατάρτιση των νέων που πηγαίνουν σε αυτές τις σχολές.

8.6.1.3. Ωθηση του πολιτισμού

Η ώθηση του πολιτισμού προφανώς δεν διατάσσεται αφού κανείς δεν μπορεί να υποχρεώσει έναν καλλιτέχνη να εμπνευστεί ένα αριστούργημα. Ο Δήμος όμως μπορεί να διευκολύνει την καλλιέργεια μιας μέσης κουλτούρας όπου ακόμα και αν δεν παράγεται πρωτογενής πολιτισμός τουλάχιστον θα γίνονται γνωστές οι νέες τάσεις και θα υπάρχει γενικά ένα υψηλό επίπεδο ενημέρωσης. Ο πολιτισμός μπορεί να συμβάλλει όχι μόνο στην ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και γενικότερα σε μια ιδιαίτερη ποιότητα ζωής που θα προσελκύσει επενδύσεις και στελέχη σε επιτελικές θέσεις.

Η ώθηση του πολιτισμού εξυπηρετείται μέσα από την έλξη καλλιτεχνών, λογοτεχνών, επιστημόνων και γενικότερα ανθρώπων του πνεύματος, από έκτακτα γεγονότα και από τη δημιουργία μιας μεγάλης βιβλιοθήκης και την ενίσχυση των τοπικών μουσείων. Τα μέτρα για την έλξη πνευματικών ανθρώπων μπορούν να είναι ένα ειδικότερο σχέδιο για τον ελεύθερο χρόνο στην πόλη, η έκπτωση και η κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση των αδειών για multiplex, πινακοθηκών και μουσείων. Επίσης μπορούν να ενισχύουν την ανάπτυξη του αθλητισμού και ιδίως αθλημάτων που απευθύνονται στα πλατύτερα ή στα ευπορότερα λαϊκά στρώματα όπως ποδόσφαιρο, τένις, ιππασία, γκολφ.

Τα έκτακτα γεγονότα περιλαμβάνουν εκθέσεις, αγώνες και διαγωνισμούς. Οι εκθέσεις μπορούν να είναι ζωγραφικής, γλυπτικής και γενικότερα των εικαστικών

τεχνών, οι αγώνες πρέπει να εστιάσουν στην κωπηλασία, στο τένις και στις ποδοσφαιρικές διοργανώσεις. Οι διαγωνισμοί μπορούν να αφορούν την ποίηση, την πεζογραφία, το δοκίμιο, τη γελοιογραφία και το σκίτσο. Παράλληλα, πρέπει να ενθαρρυνθεί το ανέβασμα διάσημων θεατρικών έργων στη τοπική σκηνή.

Η βιβλιοθήκη πρέπει να εστιάζει σε σύγχρονα έργα της λογοτεχνίας και της επιστήμης. Στη Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη παρατηρούνται πολλές ελλείψεις ιδίως σε έργα ξένων λογοτεχνών όπως Έλλιοτ, Φιτζέραλντ, Απολλιναιρ κ.ά. Επίσης υπάρχουν ελλείψεις σε σύγχρονους επιστημονικούς κλάδους όπως η πληροφορική, η γενετική, η πολεοδομία, η αστρονομία και τα δοκίμια. Τέτοιες ελλείψεις δεν πρέπει να παρουσιάζονται στη νέα βιβλιοθήκη. Επίσης η βιβλιοθήκη πρέπει να δίνει έμφαση στη συλλογή αντικών και παλιών βιβλίων όχι κατ' ανάγκη γιαννιώτικων ούτε καν ελληνικών.

8.6.1.4. Ενίσχυση και αξιοποίηση του Πανεπιστημίου

Οι προτάσεις για την ενίσχυση και την αξιοποίηση του Πανεπιστημίου είναι η οικονομική ενίσχυση συγκεκριμένων εργαστηρίων στα νέα τμήματα, η στήριξη της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η ανάθεση ερευνητικών προγραμμάτων και η στήριξη συγκεκριμένων κέντρων έρευνας.

Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρώτης πρότασης αφορούν τους τομείς Γενετική, Πληροφορική, Νέα Υλικά, Αρχιτεκτονική, Τουρισμός, Σχεδιασμός, Διοίκηση Επιχειρήσεων και Βιοϊατρική. Το ιδεώδες είναι να ιδρυθούν σταδιακά νέα τμήματα σε αυτούς τους τομείς. Αν όμως αυτό δεν είναι εφικτό τότε θα πρέπει να ενισχυθούν οικονομικά όχι τα τμήματα αλλά τα εργαστήρια. Η ενίσχυση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει αγορά εξοπλισμού, συμμετοχή στις αμοιβές του ειδικευμένου προσωπικού, συμμετοχή στις υποτροφίες που θα δίνουν τα εργαστήρια κλπ.

Η πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων πρέπει να εμπλουτιστεί με νέους τόμους βιβλίων, επιστημονικών περιοδικών, εφημερίδων, οπτικοακουστικού υλικού κατά προτίμηση στους τομείς Γενετική, Νέα Υλικά, Περιφερειακή Οικονομική, Διοίκηση Επιχειρήσεων και Σχεδιασμό κάθε είδους. Η Βιβλιοθήκη αυτή μπορεί να φανεί χρήσιμη όχι μόνο στους φοιτητές αλλά και στους επαγγελματίες, σε στελέχη δημόσιας διοίκησης και γενικότερα σε όποιον ενδιαφέρεται γι' αυτά τα ζητήματα.

Η ανάθεση ερευνητικών προγραμμάτων στο Πανεπιστήμιο από το Δήμο πρέπει να γίνεται κατά προτίμηση στην υπό δημιουργία σχολή Οικονομικών, την υπό δημιουργία

Πολυτεχνικής Σχολής, την Πληροφορική και στο Μαθηματικό. Οι σχολές αυτές παίζουν κύριο ρόλο στη τοπική ανάπτυξη και γι' αυτό χρειάζεται να ενισχυθούν με κάθε τρόπο υπό τον όρο πως οι υπηρεσίες που παρέχουν είναι ανταγωνιστικές.

Η στήριξη των κέντρων έρευνας μπορεί να γίνει τόσο με την αγορά εξοπλισμού όσο και με την προσφορά χώρου στο στρατόπεδο Βελισσαρίου, αν κριθεί αναγκαίο, για τη δημιουργία σύγχρονου συνεδριακού κέντρου. Η έρευνα είναι ένας τομέας που δεν πρέπει να παραμεληθεί, ιδιαίτερα η εφαρμοσμένη έρευνα μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη οριζόντιων συνδέσεων ανάμεσα στο Πανεπιστήμιο και στις τοπικές επιχειρήσεις.

Η πολιτική παιδείας είναι σημαντική για την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της πόλης και για την απόλαυση συγκινήσεων από το μέσο άνθρωπο που κανονικά απολαμβάνουν μόνο οι κάτοικοι των μητροπόλεων. Επίσης η γιαννιώτικη παιδεία μπορεί να συμβάλλει στο να γίνει η πόλη μια επενδυτική όαση στη Βόρεια Ελλάδα αφού θα παρέχει ειδικευμένα στελέχη και θα προσελκύει εύκολα επαγγελματίες που θα στελεχώνουν τις επιτελικές θέσεις των επιχειρήσεων.

8.7. Πολιτική Υγείας και Πρόνοιας

Η Υγεία και η Πρόνοια είναι δυο βασικοί τομείς των υποδομών οι οποίοι συνεργούν άμεσα με μη χωρικές πολιτικές όπως η πολιτική κοινωνικής συνοχής και η πολιτικές ανάπτυξης. Η πολιτική Υγείας και Πρόνοιας ασκείται επίσης σε μεγάλο βαθμό σε εθνικό επίπεδο με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Παρόλα αυτά υπάρχουν περιθώρια για την παραγωγή πολιτικής σε τοπικό επίπεδο από το Δήμο Ιωαννιτών.

Ο Δήμος Ιωαννιτών έχει την τύχη να έχει Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο. Επίσης υπάρχουν και άλλα νοσοκομειακά κέντρα με μικρότερη όμως δυναμικότητα. Οι άρτιες, όπως έδειξε και η έρευνα, υποδομές για την υγεία συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας αλλά κυρίως συμβάλλουν στην ανθρώπινη ανάπτυξη. Όπως τονίστηκε ήδη καλύτερη υγεία σημαίνει καλύτερη ποιότητα ζωής για τους κατοίκους αλλά σημαίνει επίσης παραγωγικότερο εργατικό δυναμικό (Σκούντζος, 1997: 202 – 203), μικρότερη εγκληματικότητα και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

8.7.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Ο Δήμος Ιωαννιτών οφείλει να παρέμβει σε τρεις τομείς της κοινωνικής ζωής της πόλης. Ο πρώτος τομέας είναι αυτός της δημόσιας Υγείας, ο δεύτερος η στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις και τέλος η πρόνοια για τους ανασφάλιστους, τους άστεγους και τους κατάκοιτους. Αυτοί ακριβώς θα είναι και οι άξονες πάνω στους οποίους θα αναλυθεί η πολιτική μας.

8.7.1.1. Δημόσια Υγεία

Η χρησιμότητα της προστασίας της δημόσιας Υγείας είναι αυτονόητη. Ο Δήμος πρέπει να παρέμβει ώστε να εξασφαλίσει εύκολη πρόσβαση στους κατοίκους σε απλές υπηρεσίες. Η χωροθέτηση των νοσοκομείων εκτός του οικισμού της πόλης ευνοεί ίσως την αστική επέκταση και σε κάθε περίπτωση είναι επωφελής, στερεί όμως από πολλούς κατοίκους την αμεσότητα και την ευκολία που θα είχε ένα Νοσοκομείο μέσα σε ένα αστικό κέντρο. Παρόλα αυτά η παρέμβαση του Δήμου θα είναι μηδαμινή σε περισσότερους εξεζητημένους τομείς όπως τα λοιμώδη νοσήματα, οι νεοπλασματικές ασθένειες, η νευροχειρουργική κτλ.

Οι προτάσεις για την προστασία της δημόσιας Υγείας είναι η συνεργασία με το ΠΠΝΙ και το Νοσοκομείο Χατζηκώστα, ο διαρκής και σχολαστικός έλεγχος για την ποιότητα του πόσιμου νερού, η ολοκλήρωση του συστήματος αποχέτευσης, η συγκέντρωση των κτηνοτροφικών μονάδων και ο σταυλισμός των ζώων μέσα σε αυτά.

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη συνεργασία με τα νοσοκομεία είναι η ανταλλαγή απόψεων και στοιχείων πάνω σε θέματα δημόσιας Υγείας. Τα θέματα αυτά μπορούν να είναι η βρεφική και παιδική θνησιμότητα και οι ασθενείς με χρόνιες παθήσεις και ιδίως τα παιδιά. Επίσης χρειάζεται οι έλεγχοι του νερού να γίνονται πολύ συχνά ακόμη και σε διάστημα μερικών εβδομάδων ούτως ώστε να επισημαίνονται εστίες μόλυνσης που τυχόν υπάρχουν. Ο έλεγχος του νερού είναι καίριας σημασίας γιατί πολλές αρρώστιες μεταδίδονται μέσω των δικτύων ύδρευσης. Ομοίως μέριμνα πρέπει να ληφθεί και για τα δίκτυα αποχέτευσης, όπως αναλύσαμε στην πολιτική για το περιβάλλον. Τέλος δεν πρέπει να υπάρχουν μαντριά κοντά σε οικισμούς. Επίσης χρειάζεται τα ζώα να είναι σταβλισμένα και να μην πλησιάζουν οικισμούς, πηγές, κλπ.

8.7.1.2. Στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις

Ο δεύτερος άξονας αφορά τη στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις. Είναι προφανές ότι η στήριξη αυτή είναι κυρίως οικονομική και κοινωνική και λιγότερο ιατρική. Ο Δήμος πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες για την ψυχολογική υποστήριξη των ασθενών και των οικογενειών τους καθώς και την οικονομική ενίσχυσή τους με τις μικρές του δυνάμεις. Η στήριξη αυτή ακόμη και αν δεν είναι αποτελεσματική θα μεταβάλλει σημαντικά την κοινωνική ατμόσφαιρα αφού θα δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης των πολιτών προς το Δήμο και μεταξύ τους.

Η στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις να εξυπηρετείται από το δημοτικό επίδομα και από τις κοινές ενέργειες με το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Για το δημοτικό επίδομα πρέπει να γίνει οικονομετρική μελέτη ώστε να υπολογιστούν πόσοι ασθενείς έχουν χρόνιες παθήσεις και μεγάλο βαθμό αναπηρίας ώστε να λάβουν ένα επίδομα που όμως δεν θα δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στο Δήμο. Επίσης χρειάζεται να δημιουργηθούν νέες κλινικές στο ΠΠΝΙ που να εστιάζουν σε ασθένειες όπως η σκλήρυνση κατά πλάκας, η μεσογειακή αναιμία κλπ. Οι υποδομές για την ύπαρξη τέτοιων κλινικών στο εν λόγω νοσοκομείο υπάρχουν ήδη. Φυσικά για όλα αυτά θα χρειαστεί συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο και ίσως την Ιατρική Σχολή.

8.7.1.3. Πρόνοια για κοινωνικά αδύναμες ομάδες

Ο τρίτος άξονας αφορά την Πρόνοια για κοινωνικά αδύναμες ομάδες όπως οι ανασφάλιστοι, οι άστεγοι και οι κατάκοιτοι. Σε αυτούς θα μπορούσαν να προστεθούν και κοινωνικές ομάδες περιθωριοποιημένες για πολιτιστικούς κυρίως λόγους, όπως οι Τσιγγάνοι και οι Αλβανοί. Η Πρόνοια αναμένεται να ευνοηθεί με ενέργειες του Δήμου αφού ο Δήμος έχει την οικονομική δυνατότητα για παρεμβάσεις τέτοιας κλίμακας.

Η Πρόνοια για τις κοινωνικά αδύναμες ομάδες χρειάζεται δημιουργία δημοτικών ιατρείων, τη δημιουργία σώματος από οικιακούς Σαμαρείτες και την ενίσχυση των κοινωνικών ιδρυμάτων. Τα δημοτικά ιατρεία πρέπει να βρίσκονται σε κεντρικό σημείο της πόλης και να ασχολούνται μόνο με ασθένειες ρουτίνας. Η περίθαλψη πρέπει να είναι δωρεάν και να περιλαμβάνει όλους τους πολίτες. Πρέπει ακόμη να εφημερεύει επί 24ώρου βάσεως. Οι οικιακοί Σαμαρείτες μπορούν να αποτελούνται τόσο από στρατευμένους που επέλεξαν την κοινωνική θητεία, από εθελοντές και από

συνταξιούχους. Τέλος, η ενίσχυση των κοινωνικών ιδρυμάτων περνά μέσα από την αγορά εξοπλισμού και την κάλυψη ορισμένων πάγιων εξόδων.

Πρέπει να επισημανθεί ότι η κατάσταση της υγείας στην πόλη θεωρείται από τους τοπικούς φορείς ως ιδιαίτερος ικανοποιητική. Η εκτίμηση αυτή είναι ορθή επομένως αυτό μεταθέτει την υλοποίηση της πολιτικής υγείας για αργότερα. Σε κάθε περίπτωση πάντως είναι ένας τομέας που δεν πρέπει να παραμεληθεί ακόμη και αν δεν αφορά άμεσα την παρούσα δημοτική αρχή.

8.8. Πολιτική Άυλων Υποδομών

Οι άυλες υποδομές έχουν αποκτήσει στην εποχή μας την ίδια σπουδαιότητα με τις υλικές. Αν οι υλικές υποδομές έχουν μια άμεση χωρική έκφραση οι άυλες υποδομές διαμορφώνουν κυρίως τη συμπεριφορά και παρεμβαίνουν στις γνώσεις της κοινωνίας. Οι άυλες υποδομές πετυχαίνουν πολλές φορές να ωφελήσουν πολύ περισσότερο την οικονομική ανάπτυξη. Εστιάζουν κυρίως στη γνώση, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα της τοπικής κοινωνίας. Υπό κάποιες συνθήκες θα μπορούσε κανείς να πει ότι παρεμβαίνουν και στην κοινωνική οργάνωση. Η στροφή προς τις άυλες υποδομές θα σηματοδοτήσει μια νέα εποχή για το Δήμο αφού θα ξεφύγει από την παραδοσιακή αντίληψη ότι η «τσιμεντοποίηση» μιας περιοχής αρκεί για την οικονομική ανάπτυξη.

8.8.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι άξονες πολιτικής είναι τρεις. Ο προσανατολισμός της παιδείας προς την παραγωγή, η εισαγωγή γνώσης στην πόλη, η δια βίου εκπαίδευση και η ενίσχυση της καινοτομίας. Οι παραπάνω άξονες μπορούν να έχουν καταλυτικά αποτελέσματα στην τοπική ανάπτυξη αφού θα ενεργοποιήσουν τις τοπικές δυνάμεις στην κατεύθυνση της ενδογενούς ανάπτυξης.

8.8.1.1. Προσανατολισμός της παιδείας προς την παραγωγή

Ο προσανατολισμός της παιδείας προς την παραγωγή είναι ένα θέμα που χρόνια συζητείται χωρίς ωστόσο να έχουν γίνει κάποια θεαματικά βήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται ελάχιστα τη γνώση που παράγεται

στα εκπαιδευτικά ιδρύματα αλλά και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν προσαρμόζονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, η εισαγωγή γνώσης στην πόλη μπορεί να καλλιεργήσει τις δεξιότητες των εργαζομένων ενώ παράλληλα, θα ενημερώνονται για διάφορα επιμέρους θέματα που αφορούν την εργασία τους.

Ο προσανατολισμός της παιδείας προς την παραγωγή απαιτεί νέα τμήματα στο Πανεπιστήμιο και σύνδεση του Πανεπιστημίου και των τοπικών επιχειρήσεων. Τα μέτρα προς τις παραπάνω προτάσεις είναι η επιδότηση συγκεκριμένων σχολών από το Δήμο Ιωαννιτών και συμμετοχή του Δήμου στην αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου. Οι σχολές που πρέπει να επιδοτηθούν είναι η Πολυτεχνική Σχολή, η Οικονομική Σχολή και η Ιατρική Σχολή. Στην Οικονομική Σχολή η έμφαση πρέπει να δοθεί στα χρηματοοικονομικά και τη διοίκηση επιχειρήσεων – ιδίως των μικρομεσαίων. Στην Πολυτεχνική Σχολή οι επιδοτήσεις πρέπει να δοθούν, αν και εφόσον ιδρυθούν νέα τμήματα Γενετικής και Μοριακής Βιολογίας, Μηχανικών Υπολογιστών – με πιθανές ειδικεύσεις τα πολυμέσα, τις εφαρμογές laser, τα δίκτυα - , Μηχανικών Τεχνολογίας Υλικών – με έμφαση στα νέα υλικά, κράματα υψηλής αντοχής, πολυπροπυλένιο, συνθετικές ίνες κλπ – και, ενδεχομένως, κλάδους Αρχιτεκτονικής και Ηλεκτρολογίας. Ειδική μέριμνα πρέπει να ληφθεί για την ίδρυση Τμήματος Σχεδιασμού που θα περιλαμβάνει τη θεωρία, τα είδη και τις εφαρμογές του Σχεδιασμού στον χώρο των επιχειρήσεων, της πολεοδομίας και της ανάπτυξης.

Η σύνδεση Πανεπιστημίου και τοπικών επιχειρήσεων εξυπηρετείται από τη μελέτη ειδικού επιχειρησιακού σχεδίου από το Δήμο Ιωαννιτών και επαγγελματικούς φορείς όπως τα διάφορα Επιμελητήρια, οι ενώσεις εργοδοτών κλπ. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο πρέπει να εστιάζει στους τομείς εκείνους όπου η εφαρμοσμένη έρευνα που πραγματοποιείται στο Πανεπιστήμιο ωφελεί τις επιχειρήσεις. Τέτοιοι τομείς μπορεί να είναι η Στατιστική, η Οργανική χημεία, η Φαρμακευτική, η παραγωγή λογισμικού κ.ά. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο οφείλει να καθορίζει με ποιους τρόπους έρχονται σε επαφή οι τοπικές επιχειρήσεις, και ιδίως όσες διαθέτουν τμήμα Έρευνας και Ανάπτυξης με το Πανεπιστήμιο ώστε να δημιουργούνται σταθερές συνεργασίες και να διευκολύνονται τα spin-offs.

Η εισαγωγή γνώσης στην πόλη απαιτεί καλύτερη ενημέρωση των τοπικών επιστημόνων καθώς και μια στροφή στην μη κωδικοποιημένη γνώση. Η ενημέρωση των τοπικών επιστημόνων είναι αναγκαία ώστε να υπάρχει καλύτερη διαχείριση των πόρων μιας οικονομικής μονάδας είτε πρόκειται για επαγγελματία είτε πρόκειται για

επιχείρηση. Οι τοπικοί επιστήμονες χρειάζεται να ενημερώνονται διαρκώς για τις τελευταίες εξελίξεις πάνω στο αντικείμενό τους ώστε να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες και να αυξάνεται η αξία του κάθε προϊόντος.

Η στροφή στη μη κωδικοποιημένη γνώση είναι απαραίτητη γιατί πολλές φορές υπάρχουν χρήσιμες γνώσεις που όμως δεν καταγράφονται. Επομένως κανείς δεν μπορεί να τις γνωρίζει εκτός αν τις ανακαλύψει μόνος του τυχαία. Οι γνώσεις αυτές έχουν σημασία γιατί πολλές φορές αυξάνουν την παραγωγικότητα και την αξία του προϊόντος, έστω και αν δε γίνεται άμεσα αντιληπτό. Η μη κωδικοποιημένη γνώση θα είναι ένας δύσκολος στόχος για την πόλη αφού στερείται αξιόλογης βιομηχανικής παράδοσης ενώ βρίσκεται στο περιθώριο των τόξων ανάπτυξης. Παρόλα αυτά ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να ρίξει το βάρος του και σε αυτόν τον τομέα.

Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρότασης για την αναβάθμιση της ενημέρωσης των τοπικών επιστημόνων είναι η διευκόλυνση των σεμιναρίων και η ενίσχυση τοπικών επιστημονικών περιοδικών. Τα σεμινάρια μπορούν να γίνονται στο προτεινόμενο συνεδριακό κέντρο ενώ τα τοπικά επιστημονικά περιοδικά μπορούν να είναι εξαμηνιαία ή ετήσια και να καταγράφουν τις προσωπικές ανακαλύψεις σε διάφορα επαγγέλματα. Τέτοιου είδους ανακαλύψεις μπορούν να είναι οι εφαρμογές λογισμικού που δεν αναφέρουν τα αντίστοιχα εγχειρίδια ή ο τρόπος που πετυχαίνει κάποιος αύξηση της παραγωγικότητάς του, αν και εφόσον δεν το θεωρεί επαγγελματικό απόρρητο.

Αν και το περιοδικό μπορεί να βοηθήσει στην κωδικοποίηση της άρρηκτης γνώσης, το μεγαλύτερο όφελος μπορεί να προέλθει από την ανάδειξη μιας θεματικής στους τοπικούς θεματικούς φορείς όπως προγραμματισμός χρόνου, οργάνωση υλικού, πλάνα εργασίας κλπ. Αυτή η θεματική αναμένεται να βοηθήσει τους νέους εργαζόμενους, ιδίως όσους εργάζονται σε γραφεία, που θα μπορέσουν να γίνουν περισσότερο παραγωγικοί.

8.8.1.2. Δια βίου εκπαίδευση

Η δια βίου εκπαίδευση αντιμετωπίζεται σήμερα από άλλους ως ευλογία και από άλλους ως κατάρα. Είναι πάντως γεγονός πως η γνώση που λαμβάνει κάποιος απαξιώνεται πολύ σύντομα, ίσως σε μερικά μόνο χρόνια.

Η δια βίου εκπαίδευση είναι ένας άλλος τομέας που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και απαιτεί συνεργασία του Δήμου με τους εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς φορείς της πόλης. Επίσης απαιτεί την εστίαση σε εργαζομένους και στελέχη που βρίσκονται σε

θέσεις κλειδιά στην τοπική οικονομία και στους ανέργους που έπεσαν θύματα της διαρθρωτικής ανεργίας. Η συνεργασία των Δήμων με τους τοπικούς φορείς ξεκινά από την προσφορά του συνεδριακού κέντρου της πόλης. Παράλληλα, ο Δήμος πρέπει να ξεκινήσει σεμινάρια για τους υπαλλήλους του τα οποία όχι μόνο θα αυξήσουν τη παραγωγικότητά τους αλλά και θα λειτουργήσουν ως διαφήμιση για τις τοπικές επιχειρήσεις.

Ο Δήμος πρέπει να ενισχύσει οικονομικά ειδικευμένους εργαζόμενους ώστε να μαθαίνουν διαρκώς. Οι εργαζόμενοι αυτοί πρέπει να βρίσκονται είτε στις νέες ειδικότητες, να βρίσκονται σε θέση που έχουν μεγάλη επαφή με το καταναλωτικό κοινό, προσωπάρχες κλπ. Πρέπει επίσης να ενισχύσει τους ανέργους κάτω των 25 ετών, όσους παραμένουν άνεργοι πάνω από ένα χρόνο καθώς και τους άνεργους οικογενειάρχες που έχουν πέσει θύματα της διαρθρωτικής ανεργίας. Επειδή το κόστος μπορεί να είναι αρκετά μεγάλο ο Δήμος μπορεί να αναζητήσει βοήθεια σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς και σε επιχειρήσεις που καταλαβαίνουν την ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση.

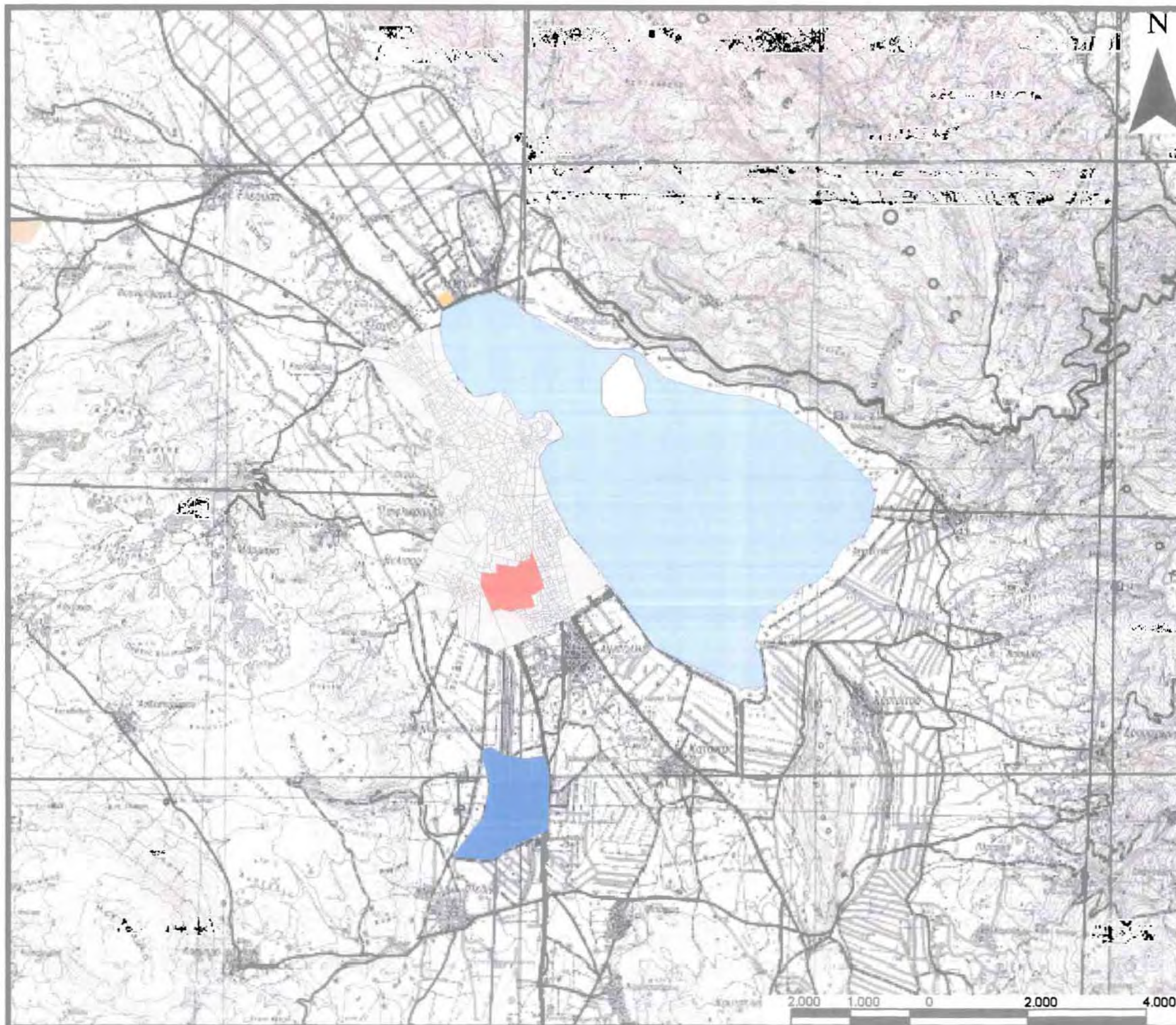
8.8.1.3. Ενίσχυση της καινοτομίας

Η ενίσχυση της καινοτομίας συνδέεται άμεσα με τα παραπάνω αφού μόνο οι ενημερωμένοι επιχειρηματίες και εργαζόμενοι μπορούν να καινοτομούν. Οι υπόλοιποι θα μείνουν απλώς με κάποιες ευρεσιτεχνίες που δεν θα έχουν οικονομική απόδοση. Η ενίσχυση της καινοτομίας είναι ο τομέας κλειδί των μεταμοντέρνων κοινωνιών αφού περιλαμβάνει σχεδόν τα πάντα: Νέα προϊόντα, νέες αγορές, νέες μέθοδοι παραγωγής.

Η ενίσχυση της καινοτομίας είναι, ίσως, ο σημαντικότερος παράγοντας της τοπικής ανάπτυξης ιδιαίτερα όταν αυτή είναι ενδογενής. Η καινοτομία στην περιοχή μελέτης θα διευκολυνθεί από τις προηγμένες υπηρεσίες του BIC και από τη δημιουργία συμβουλευτικού γραφείου. Οι προηγμένες υπηρεσίες από το BIC περιλαμβάνουν άμεσες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες, χρηματοδότηση επαγγελματικών ταξιδιών, κοινωνικές, φοροτεχνικές, διαφημιστικές υπηρεσίες και έρευνα αγοράς. Το συμβουλευτικό γραφείο πρέπει να παρέχει ιδιαίτερα συμβουλές για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα πνευματικά δικαιώματα, την τυποποίηση των προϊόντων κλπ.

Οι άυλες υποδομές μπορούν να αναδειχθούν εξίσου δαπανηρές με τις υλικές, ωστόσο είναι αναγκαίες για την τοπική ανάπτυξη. Σε αντίθεση με την πολιτική υγείας και πρόνοιας, η πολιτική άυλων υποδομών πρέπει να υλοποιηθεί σχετικά σύντομα γιατί

η τοπική οικονομία αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα και η παραδοσιακή δομή των επιχειρήσεων δεν μπορεί να τα αντιμετωπίσει. Ο Δήμος επίσης πρέπει να κάνει ενέργειες ώστε η πόλη να παίρνει μεγαλύτερα ποσά από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους για τις υποδομές.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ
 ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Φοιτητές: Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος, Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Επιβλέποντες Καθηγητές: Οικονόμου Δημήτρης, Κότιος Άγγελος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ: **10**
 ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: **ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
 - ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ & ΥΠΕΡΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΕΛ
 - ΧΩΡΟΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ
 - ΠΕΡΙΟΧΗ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Υπόβαθρο: Βιβλιοπωλείο Ρογκότης Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

9. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

9.1. Γενικά

Οι πολιτικές ανάπτυξης είναι ίσως οι σημαντικότερες από τις πολιτικές που εισηγούμαστε επειδή μέσω της ανάπτυξης χρηματοδοτούνται όλα τα έργα και οι παρεμβάσεις οποιαδήποτε πολιτικής. Ο όρος ανάπτυξη χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει τη μετάβαση της οικονομίας σε ένα πιο εξελιγμένο στάδιο όπου τα μεγαλύτερα εισοδήματα συνυπάρχουν με αύξηση της απασχόλησης.

Η οικονομία χωρίζεται παραδοσιακά σε τρεις τομείς. Στον πρωτογενή που αφορά τις αγροτικές δραστηριότητες και την αλιεία, τον δευτερογενή που αφορά τις βιομηχανικές δραστηριότητες και τον τριτογενή που περιλαμβάνει τις υπηρεσίες κάθε μορφής. Πλάι σε αυτούς δημιουργήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες και ένας τέταρτος τομέας που αφορά πολύ συγκεκριμένες υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες αυτές αφορούν την πληροφορική, και ο τομέας επικράτησε να αποκαλείται «τεταρτογενής». Τα Ιωάννινα οφείλουν να αναδιαρθρώσουν την παραγωγή τους και στους τέσσερις τομείς. Από οικονομικής άποψης, τα Ιωάννινα εξυπηρετούν την αγροτική ενδοχώρα της Ηπείρου και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο πρέπει να αναπτύξουν μια πολιτική του πρωτογενούς τομέα. Ο άλλος λόγος για την τελευταία εξέλιξη είναι το γεγονός ότι πολλοί οικισμοί γύρω από την πόλη έχουν αγροτικές δραστηριότητες και ο Δήμος Ιωαννιτών θα πρέπει να επαναβεβαιώσει τον ηγετικό της ρόλο στην περιοχή.

Τα Ιωάννινα διαθέτουν ΒΙΠΕ και βιομηχανικές δραστηριότητες εκτός ΒΙΠΕ επομένως πρέπει να αναπτύξουν μια πολιτική δευτερογενούς η οποία να ειδικεύεται σε συγκεκριμένους τομείς όπου υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα, είτε βιομηχανική παράδοση είναι αυτό είτε κάποιος φυσικός πόρος είτε ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Ο τριτογενής τομέας είναι ουσιαστικά ο κυρίαρχος τομέας στην πόλη και ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να έχει μια σχετική πολιτική η οποία θα του επιτρέπει να συντονίζει τις κινήσεις του στους πλέον διαφορετικούς τομείς: Διοίκηση, Δικαιοσύνη, Εμπόριο, Έρευνα, Υγεία κλπ.

Τέλος ο τομέας εκείνος της οικονομίας που ασχολείται με την πληροφορική μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμος στην παραγωγική αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας και γι' αυτό ακριβώς το λόγο ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να ευνοήσει την ανάπτυξή του. Η αναδιάρθρωση θα ευνοηθεί από την παραγωγή λογισμικού με σχετικά χαμηλό κόστος θα πωληθεί στις τοπικές επιχειρήσεις οι οποίες θα πετύχουν καλύτερη χρήση των παραγωγικών συντελεστών: Φυσικοί πόροι, εργασία, κεφάλαιο, τεχνογνωσία.

9.2. Πολιτική Πρωτογενούς Τομέα

Ο Δήμος Ιωαννιτών στον τομέα των αγροτικών δραστηριοτήτων και της αλιείας πρέπει να αναπτύξει μια πολιτική που να λαμβάνει υπόψη της την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, την παραδοχή ότι οι οργανωμένες γεωργικές δραστηριότητες είναι συγκεντρωμένες στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, ότι τα ίδια διαθέτουν μια σειρά από υπηρεσίες υπερτοπικής σημασίας όπως η Δασική Υπηρεσία, η Διεύθυνση Γεωργίας κλπ.

Από την άλλη πλευρά πρέπει να σημειωθεί ότι η πόλη διαθέτει κάποιους φυσικούς πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν και να δώσουν δουλειά σε ορισμένους κατοίκους αλλά δεν μπορούν φυσικά να οδηγήσουν από μόνοι τους την τοπική οικονομία σε ανάκαμψη γιατί το ποσοστό του πρωτογενούς στο τοπικό ΑΕΠ είναι πολύ μικρό. Η διαχείριση των φυσικών πόρων μπορεί να είναι το ζητούμενο χωριστής μελέτης που θα γίνει από γεωπόνους, δασολόγους, ζωολόγους κλπ.

9.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι άξονες στρατηγικής είναι δύο και αφορούν την αναθεώρηση της ΚΑΠ και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και ιδίως τις λίμνες. Η αναθεώρηση της ΚΑΠ είναι πολύ σημαντική γιατί η κοινή αγροτική πολιτική μέσω των επιδοτήσεων αλλά και μέσω των οδηγιών και του σχεδιασμού του θεσμικού πλαισίου ευνοεί κάποιους τομείς και αποθαρρύνει κάποιους άλλους. Η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων είναι αναγκαία για την αναδιάρθρωση της τοπικής παραγωγής και την άνοδο του εισοδήματος.

9.2.1.1. Αναθεώρηση της ΚΑΠ

Η αναθεώρηση της ΚΑΠ επηρεάζει την αναδιάρθρωση της τοπικής γεωργίας ενώ παράλληλα χρειάζεται προβολή της νέας ΚΑΠ στους αγρότες. Το πρώτο μέτρο για την αναδιάρθρωση της τοπικής γεωργίας είναι η έμφαση στις νέες μορφές καλλιέργειας όπως π.χ. η βιολογική γεωργία. Επίσης χρειάζονται νέα επιχειρηματικά σχήματα μεταξύ αγροτών ή αγροτικών συνεταιρισμών από τη μια και εμπόρων από την άλλη. Η συμμετοχή των εμπόρων είναι σημαντική γιατί κάθε προϊόν χρειάζεται εύκολη πρόσβαση στη διεθνή αγορά. Η ποιότητα του προϊόντος παίζει βέβαια σημαντικό ρόλο αλλά δεν αρκεί πάντα. Η προβολή της νέας ΚΑΠ στους αγρότες πρέπει να γίνει με ενημέρωση από γεωπόνους και σε συνεννόηση με το Υπουργείο Γεωργίας. Η συμβολή του Δήμου Ιωαννιτών στα παραπάνω πρέπει να είναι ο συντονισμός των νέων Καποδιστριακών ΟΤΑ. Επίσης ο Δήμος μπορεί να παρέχει το συνεδριακό κέντρο που έχει στην κατοχή του στο ΔΗΠΕΘΕ ώστε να ενημερώνονται οι αγρότες από ειδικούς, γεωπόνους και οικονομολόγους για τις εξελίξεις στον τομέα της γεωργίας και πως μπορεί να επωφεληθεί η ελληνική γεωργία από αυτές.

Ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να ζητήσει από το Υπουργείο Γεωργίας να γίνει αναδασμός στον περιαστικό χώρο της πόλης. Ο αναδασμός αυτός εκτός από το ότι θα αυξήσει τη γεωργική παραγωγή, θα διευκολύνει σημαντικά τους μελλοντικούς πολεοδόμους που θα σχεδιάζουν την επέκταση του σχεδίου πόλεως. Επίσης χρειάζονται αρδευτικά έργα που θα απαιτούν λιγότερο νερό. Τέλος πρέπει να ξεκινήσει μια εκστρατεία ενημέρωσης των αγροτών για τις επιπτώσεις των λιπασμάτων.

9.2.1.2. Εκμετάλλευση των φυσικών πόρων

Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων μπορεί να γίνει με την προώθηση της αναδιάρθρωσης της δασικής οικονομίας και την προώθηση της βιώσιμης αλιείας. Η διαχείριση των αστικών αλσουλίων είναι επιβεβλημένη όχι τόσο για λόγους οικονομικούς όσο για λόγους περιβαλλοντικούς. Σε κάθε περίπτωση πάντως θα υπάρξει όφελος για την τοπική οικονομία.

Η προώθηση της βιώσιμης αλιείας χρειάζεται την θέσπιση οροφής στην αλίευση ανά είδος και μάλιστα αφού συνυπολογιστεί ότι η ερασιτεχνική αλιεία θα χρησιμεύσει για τη προσέλκυση των τουριστών. Οι επαγγελματίες αλιείς πρέπει ενημερωθούν για τα

πλεονεκτήματα των ιχθυοκαλλιεργειών στις οποίες η Ελλάδα είναι παγκοσμίως ηγέτιδα δύναμη.

Όπως τονίστηκε ήδη, ο πρωτογενής τομέας δεν επηρεάζει σοβαρά τη τοπική ανάπτυξη. Παρόλα αυτά η αναδιάρθρωση του είναι αναγκαία ώστε να παραχθούν ανταγωνιστικά προϊόντα που θα επιτρέψουν στις τοπικές, μεταποιητικές επιχειρήσεις να βρουν φτηνό και καλής ποιότητας προϊόν που θα το διαθέσουν αργότερα στη διεθνή αγορά.

9.3. Πολιτική Δευτερογενούς Τομέα

Η πολιτική του δευτερογενούς τομέα έχει μεγάλη σημασία γιατί στην περιοχή δεν υπάρχουν βιομηχανικοί αυτοματισμοί τέτοιοι που να επιτρέπουν τη λειτουργία μιας μονάδας με ελάχιστο προσωπικό. Παράλληλα στην περιοχή υπάρχουν βιομηχανίες κυρίως έντασης εργασίας. Επομένως κάθε βιώσιμη βιομηχανική μονάδα απασχολεί πολλούς εργαζομένους.

Ο δευτερογενής τομέας μπορεί να αποτελέσει το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στον πρωτογενή και το τριτογενή. Ο δευτερογενής τομέας είναι ουσιαστικά αυτός που παίρνει τους φυσικούς πόρους και τους προωθεί είτε στην αγορά είτε σε άλλες μεγάλες επιχειρήσεις. Για παράδειγμα μια βιομηχανία γάλακτος μεταποιεί το γάλα που παράγεται σε αγροτικές μονάδες και προωθεί το τελικό προϊόν σε ξενοδοχεία και στην τοπική αγορά. Το παραπάνω κύκλωμα έχει μεγάλη σημασία γιατί επιτρέπει την ανακύκλωση του χρήματος και των κεφαλαίων μέσα στην περιοχή μελέτης και έχει μεγάλη σημασία για την επίτευξη ενδογενούς ανάπτυξης.

Βεβαίως, λίγες τοπικές βιομηχανίες είναι ανταγωνιστικές για να πραγματοποιήσουν εξαγωγές έξω από την Περιφέρεια Ηπείρου και να φέρουν επιπλέον εισόδημα στα Ιωάννινα. Παρόλα αυτά, ο βιομηχανικός τομέας μπορεί να παίζει σπουδαίο ρόλο στον ανταγωνισμό προς όφελος των τοπικών καταναλωτών και στην αύξηση του εισοδήματος.

Η πόλη των Ιωαννίνων πρέπει να ειδικευθεί σε τομείς της βιομηχανίας όπου διαθέτει ήδη συγκριτικό πλεονέκτημα. Ένας τέτοιος τομέας είναι η βιομηχανία εμφιαλώσεως, καθώς στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν ήδη αρκετές τέτοιες

επιχειρήσεις – π.χ. Βίκος, Ζαγόρι, ενώ αναμένεται να κυκλοφορήσει εμφιαλωμένο νερό από τοπική επιχείρηση στην οποία συμμετέχει και η Nestle²³.

Ένας άλλος τομέας ανταγωνιστικός είναι η ξυλεία και η μεταποίηση κοτόπουλων όπου επίσης δραστηριοποιούνται ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Στην περιοχή υπάρχουν και επιχειρήσεις μεταλλικών κατασκευών και πυρομαχικών. Παρατηρούμε επομένως ότι υπάρχει ήδη ένα κρίσιμο μέγεθος επιχειρήσεων οι οποίες θα τεθούν επικεφαλής της παραγωγικής αναδιάρθρωσης.

9.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι άξονες στρατηγικής είναι τέσσερις. Πρώτος άξονας είναι η στήριξη της ΒΙΠΕ, δεύτερος άξονας η αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας, τρίτος άξονας η σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου και τελευταίος άξονας η έλξη επενδύσεων. Για την επιτυχή επίλυση των προβλημάτων του δευτερογενούς απαιτείται συμπαράσταση και κατανόηση από το οικείο υπουργείο.

9.3.1.1. Στήριξη της ΒΙΠΕ

Η στήριξη της ΒΙΠΕ αναμένεται να καταδείξει τις τοπικές επιχειρήσεις που βρίσκονται εκτός ΒΙΠΕ ότι η μετεγκατάστασή τους στο συγκεκριμένο χώρο θα λειτουργήσει θετικά για τη λειτουργία τους. επίσης οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στη ΒΙΠΕ θα μπορέσουν να επωφεληθούν στο έπακρο από τις οικονομίες συσπείρωσης.

Η στήριξη της ΒΙΠΕ απαιτεί την παροχή νέων υπηρεσιών, και τη συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς. Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρότασης για νέες υπηρεσίες είναι η διαρκής αναβάθμιση των επικοινωνιών και του τομέα παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Τέτοιες υπηρεσίες είναι, όπως αναφέρθηκε ήδη οι νομικές, φοροτεχνικές, διαφημιστικές υπηρεσίες μάρκετινγκ κλπ. Ο Δήμος Ιωαννιτών πρέπει να διευκολύνει όσο περνά από το χέρι του τις παραπάνω εξελίξεις κάνοντας διαβήματα στις αντίστοιχες υπηρεσίες κλπ.

Το μέτρο για τη συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς είναι η δημιουργία ομάδων εργασίας με το Υπουργείο Ανάπτυξης ή το ΥΠΕΘΟ η οποία θα αφορά την οργάνωση του χώρου της ΒΙΠΕ. Στον χώρο της ΒΙΠΕ πρέπει να υπάρχουν ΤΠΕ νέας γενιάς καθώς

²³ Συζήτηση με τον κο Φώτη Ράλπη, Διευθυντή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου

επίσης και επαγγελματικοί χώροι για όσες επιχειρήσεις θελήσουν να εγκατασταθούν εκεί για να εξυπηρετούν καλύτερα τους πελάτες τους στη ΒΙΠΕ.

Ένα άλλο θέμα είναι η χρηματοδότηση της ΒΙΠΕ. Η ΒΙΠΕ είναι ενταγμένη στη δεύτερη πιο ευνοημένη κατηγορία του αναπτυξιακού νόμου. Οι οικείοι ΟΤΑ πρέπει να κάνουν ενέργειες για να ενταχθεί στην περισσότερο ευνοημένη κατηγορία του αναπτυξιακού νόμου, υπογραμμίζοντας, όσες φορές χρειαστεί και με όποιο τρόπο χρειαστεί, την περιφερειακή της σημασία.

9.3.1.2. Αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας

Η αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας θα έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη όχι μόνο στον δευτερογενή τομέα αλλά και στους υπόλοιπους, αφού θα επιτρέψει την καταβολή υψηλότερων ποσών στους αγροτικούς παραγωγούς ενώ το μειωμένο κόστος παραγωγής θα κάνει μεγαλύτερα τα περιθώρια κέρδους για τους εμπόρους και τους καταναλωτές. Ακόμη και οι βιομηχανίες που δεν απευθύνονται στους αγροτικούς παραγωγούς ή στο ευρύ κοινό μπορούν να βοηθήσουν την τοπική οικονομία φέρνοντας εισόδημα και κεφάλαια αφού θα είναι πλέον ανταγωνιστικές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Η αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας απαιτεί την έμφαση σε παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα με ονομασία προέλευσης, νέα προϊόντα (Van der Zwan, 1993), καθώς επίσης και νέα πρότυπα στη διοίκηση, στην οργάνωση και τις μεθόδους παραγωγής της επιχείρησης. Οι δύο αυτές προτάσεις έχουν μεγάλη σημασία ώστε η αξία των τοπικών προϊόντων να μεγαλώσει και να αυξηθεί αφού ουσιαστικά προτείνουν είτε την πρόσθεση αξίας μέσω διεθνών πιστοποιητικών είτε την ανακατανομή των εσωτερικών πόρων μιας επιχείρησης για το καλύτερο τελικό αποτέλεσμα.

Τα τοπικά προϊόντα που πρέπει να αποκτήσουν ονομασία προέλευσης ή πιστοποιητικό μεθόδου παραγωγής είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα και το κρέας. Τα νέα προϊόντα πρέπει να αφορούν τους τομείς των νέων υλικών, της πληροφορικής και της γενετικής. Τα νέα πρότυπα χρειάζονται ασφαλώς την τυποποίηση και πιστοποιητικά ISO για τη ποιότητα και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο Δήμος πρέπει να παρέχει διαρκώς ενημέρωση στους ντόπιους επιχειρηματίες για την εφικτότητα και την αξία των νέων μεθόδων διοίκησης, οργάνωσης και παραγωγής που βασίζονται στην ευελιξία και στα συστήματα just in time.

9.3.1.3. Σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου

Η σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου είναι ένα από τα μεγάλα ερωτήματα της εποχής αφού προσκρούει όχι μόνο στην ανεπάρκεια των θεσμών και της αντίστοιχης κουλτούρας αλλά και σε ξεπερασμένες, αριστοκρατικές αντιλήψεις γύρω από τον πραγματικό ρόλο του Πανεπιστημίου και την επίβουλη φύση της οικονομίας της αγοράς. Η αξιοποίηση της εφαρμοσμένης έρευνας μπορεί να οδηγήσει σε ανανέωση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στους βιομηχανικούς κλάδους. Σε κάθε περίπτωση θα ανεβάσει το επίπεδο της τεχνογνωσίας και θα επιτρέψει τη βελτίωση των παραγωγικών συντελεστών της εργασίας και της τεχνογνωσίας.

Η σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της βιομηχανικής έρευνας και να στηρίξει ορισμένα από τα νέα τμήματα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Οι δυο τελευταίες προτάσεις ικανοποιούν και τις δύο πλευρές αφού η βιομηχανία έχει ανάγκη από τη γνώση και την εκπαίδευση που παρέχεται από το Πανεπιστήμιο, ενώ το Πανεπιστήμιο χρειάζεται πόρους για να εκσυγχρονίσει τις υποδομές του και να αναβαθμίσει το ανθρώπινο δυναμικό του.

Η ανάπτυξη βιομηχανικής έρευνας μπορεί να προέλθει με την αξιοποίηση των πορισμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων. Το Μαθηματικό, το Χημικό, το Φυσικό, το Οικονομικό και η Πληροφορική είναι μερικά μόνο από τα τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων που μπορούν να αναλάβουν την εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων χρηματοδοτούμενα από τις βιομηχανίες. Μερικά από τα θέματα των ερευνητικών προγραμμάτων μπορεί να είναι η αξιοποίηση των χρηματικών πόρων από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι ευεργετικές ιδιότητες του μεταλλικού νερού της περιοχής στους καταναλωτές κ.ά.

Οι βιομηχανίες μπορούν να υποστηρίξουν τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων πανεπιστημιακών υποδομών, την ανάπτυξη νέων, και την ίδρυση νέων τμημάτων. Η χρηματοδότηση πρέπει να εστιάζει κυρίως στους τομείς της Πληροφορικής, των κραμάτων υψηλής ανθεκτικότητας, της Οργανικής Χημείας, της τεχνολογίας ημιαγωγών, της Βιοτεχνολογίας κλπ.

9.3.1.4. Έλξη επενδύσεων

Τέλος, η έλξη επενδύσεων είναι ένα βασικό στήριγμα της τοπικής ανάπτυξης όχι μόνο γιατί στα Ιωάννινα δεν υπάρχει τέτοια συσσώρευση κεφαλαίου που να επιτρέπει

τοπικές επενδύσεις σε επιχειρηματικά επικίνδυνους τομείς έντασης κεφαλαίου και γνώσης, αλλά και γιατί η έκβαση μιας επένδυσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρία, την ενημέρωση και το απόθεμα κεφαλαίου του επενδυτή. Μια μεγάλη ευρωπαϊκή επιχείρηση σε γενικές γραμμές διαθέτει ισχυρότερα ερείσματα από κάποια τοπική.

Η έλξη νέων επενδύσεων χρειάζεται νέους χώρους υποδοχής και οργάνωση δράσεων για την προβολή της πόλης. Ο χώρος υποδοχής των νέων επενδύσεων μπορεί να είναι οι επεκτάσεις της ΒΙΠΕ και του ΒΙΟΠΑ. Η οργάνωση των δράσεων απαιτεί είτε ένα στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης – χωρίς χωρικές αναφορές – είτε ένα σχέδιο προβολής της πόλης στους επενδυτές. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι τοπικοί φορείς δίνουν μεγάλη προτεραιότητα στο σχέδιο προβολής της πόλης επομένως ο Δήμος πρέπει να προχωρήσει το συντομότερο δυνατό. Επίσης το τεχνολογικό πάρκο μπορεί να χρησιμεύσει στην έλξη επενδύσεων αφού μπορεί να παράσχει υποδομές για νέες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τεχνολογίες αιχμής.

Παρατηρούμε επομένως ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια αναδιάρθρωσης του δευτερογενούς τομέα. Ο Δήμος έχει κεντρικό ρόλο σε όλα αυτά αφού μπορεί να κάνει το διαμεσολαβητή ανάμεσα στους τοπικούς φορείς – επιχειρήσεις, επιμελητήρια, Πανεπιστήμιο – και να αντιπροσωπεύσει την περιοχή στη κεντρική διοίκηση ώστε να εξασφαλιστεί ένα θεσμικό πλαίσιο – νόμοι, διατάγματα, κανονισμοί Υπουργείων – που να διευκολύνει την πρόκληση ανάπτυξης.

9.4. Πολιτική Τριτογενούς Τομέα

Ο τριτογενής τομέας της οικονομίας είναι εδώ και αρκετές δεκαετίες ο σημαντικότερος της εθνικής οικονομίας. Αντίστοιχα ο τριτογενής τομέας είναι ο σημαντικότερος τομέας της τοπικής οικονομίας. Ο τριτογενής τομέας απασχολεί τους περισσότερους κατοίκους και σε γενικές γραμμές δίνει ικανοποιητικές αποδοχές και όρους εργασίας.

Η πόλη παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα στον τουρισμό και στις τράπεζες όπως φάνηκε και από την έρευνα. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα επιτρέπουν την οικοδόμηση μιας πολιτικής που θα στηρίζεται στην εξωστρέφεια και το ανταγωνιστικό πνεύμα.

9.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Τα Ιωάννινα πρέπει να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα ώστε να ελκύσουν νέες επενδύσεις και ανθρώπινο δυναμικό αναγκαίο για τη τοπική τους ανάπτυξη. Έτσι οι άξονες είναι δύο, η αναδιάρθρωση του τριτογενούς και η έλξη μεγάλων επιχειρήσεων. Και δύο άξονες πρέπει να υλοποιηθούν σύντομα, γιατί τα οφέλη θα είναι μεγάλα και άμεσα.

9.4.1.1. Αναδιάρθρωση του τριτογενούς

Η αναδιάρθρωση του τριτογενούς εξυπηρετείται από την τουριστική ανάπτυξη, τις νέες χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες και τις υπηρεσίες consulting. Μια άλλη πρόταση για την αναδιάρθρωση του τριτογενούς είναι η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τέλος και στον τριτογενή τομέα χρειάζονται νέες τομές στη διοίκηση και στην οργάνωση.

Τα μέτρα για την ανάπτυξη του τουρισμού, των τραπεζών και των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις είναι η αξιοποίηση στο έπακρο του αναπτυξιακού νόμου και του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα», η προβολή των ιστορικών και των φυσικών χαρακτηριστικών της πόλης και οι ήπιες δράσεις στον πολιτισμό, τον αθλητισμό και την αναψυχή. Οι δράσεις για τον πολιτισμό και τον αθλητισμό θεωρήθηκαν πρώτης προτεραιότητας από τους τοπικούς φορείς. Το κλειδί της επιτυχίας θα είναι τα νέα τραπεζικά προϊόντα και μορφές χρηματοδότησης που θα επιτρέψουν στις τοπικές επιχειρήσεις να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν ανταγωνιστικές. Επίσης χρειάζεται ανταγωνιστικές υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και για να γίνει αυτό χρειάζεται εισαγωγή ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και ΤΠΕ στις αντίστοιχες επιχειρήσεις.

Τα μέτρα για τη στήριξη των ΜΜΕ είναι η ενημέρωση των τοπικών επιχειρήσεων για τη μέθοδο του franchise, η συγχώνευση των ΜΜΕ και η εισαγωγή μοντέλων ευελιξίας και just in time. Πάντως η οικογενειακή μορφή των επιχειρήσεων θεωρείται μειονέκτημα για την ανάπτυξη. (Σκούντζος 1997: 204).

Οι νέες δομές στη διοίκηση και στην οργάνωση αφορούν τη διαχείριση ανθρώπινων πόρων, τις άυλες υποδομές, την ευελιξία και την χρήση κοινών υποδομών (logistics). Ο Δήμος σε συνεργασία με το εμπορικό Επιμελητήριο πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες για την ενημέρωση των επιχειρηματιών και των εργαζομένων. Επίσης

πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας κόμβων χονδρεμπορίου οι οποίοι θα διευκολύνουν τη μεταφορά εμπορευμάτων στην πόλη.

9.4.1.2. Έλξη μεγάλων επιχειρήσεων

Η έλξη μεγάλων επιχειρήσεων εξυπηρετείται από την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και την εστίαση σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται γύρω από χώρους multiplex, αεροδρόμιο και αθλητικά κέντρα. Η εξέλιξη αυτή στο σημείο αυτό υπάρχει συνέργια μεταξύ της πολιτικής αστικής ανάπτυξης και της πολιτικής του τριτογενούς τομέα.

Η πρόταση για την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας περνά μέσα από τη δημιουργία γραφείου διεκπεραίωσης το οποίο θα αναλαμβάνει να παίρνει τα αναγκαία πιστοποιητικά και άδειες ώστε να λειτουργήσει μια νέα επιχείρηση. Επίσης ο Δήμος πρέπει να μειώσει τις διατυπώσεις και ο έλεγχος να είναι αυστηρός αλλά ουσιαστικός. Η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας θα άρει ένα αντικίνητρο για τη πραγματοποίηση μιας επένδυσης. Φυσικά το γραφείο που αναφέρθηκε παραπάνω πρέπει να χωροθετηθεί μέσα στην υπό ανάπλαση του στρατοπέδου Βελισαρίου.

Η εστίαση σε επιχειρήσεις που προτιμούν τα multiplex, τα αεροδρόμια και τα αθλητικά κέντρα μπορεί να εξυπηρετηθεί από τον λεπτομερή σχεδιασμό των χρήσεων στις συγκεκριμένες περιοχές ο οποίος θα επιτρέπει χρήσεις λιανικής, αναψυχής, γραφεία, αποθήκες, ανάλογα με το αν πρόκειται για αεροδρόμιο, multiplex ή αθλητικό κέντρο. Ο Δήμος πρέπει να διευκολύνει την ανακαίνιση των κινηματογράφων υποχρεώνοντάς τους να τηρούν τις προδιαγραφές των νόμων. Παράλληλα πρέπει να κατασκευασθεί και νέο κολυμβητήριο, κατά προτίμηση στη νότια πλευρά της πόλης, καθώς και ιππικός όμιλος. Μια λύση για τη χωροθέτηση του ιππικού ομίλου είναι το πάρκο Πυρσινέλλα.

Τα περιθώρια των κινήσεων του δήμου στον τριτογενή τομέα είναι μεγάλα γιατί οι περισσότερες επιχειρήσεις και τα καταστήματα παίρνουν άδεια λειτουργίας από το Δήμο. Επίσης ο Δήμος θα αποκτήσει μεγάλο κομμάτι από το στρατόπεδο Βελισαρίου ενώ έχει στην κατοχή του το πάρκο Πυρσινέλλα και έτσι μπορεί να παρέμβει για τις νέες δραστηριότητες που υπάρχουν στην πόλη.

9.5. Πολιτική Τεταρτογενούς Τομέα

Ο τεταρτογενής ή ανώτερος τριτογενής τομέας της οικονομίας έχει να κάνει κυρίως με την παραγωγή και τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Ο τεταρτογενής τομέας θεωρείται καίριας σημασίας αφού επιτρέπει την ραγδαία άνοδο της παραγωγικότητας (Ιωαννίδης, 2002: 189 – 199), ένα ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ διπλάσιο ή τριπλάσιο από το κανονικό (Nakamura, 1995 στο Χατζηπαραδείση, 2002: 261) και την συνύπαρξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, χαμηλού πληθωρισμού και καθεστώς πλήρους απασχόλησης (Χριστοδουλάκης, 2002: 267 – 279).

Υπάρχει επίσης το προηγούμενο πόλεων που κατόρθωσαν να αναπτύξουν μια ακμαία οικονομία αξιοποιώντας τις ΤΠΕ. Εκτός από τα πολύ γνωστά παραδείγματα της Silicon Valley και ορισμένων ευρωπαϊκών περιοχών καινοτομίας –m 4 corridor, Sofia Antipolis κ.ά. – τα οποία δεν έχουν αναλογίες με την περιοχή μελέτης, υπάρχουν και πόλεις που σε προβληματικό μακροοικονομικό και πολιτικό περιβάλλον πέτυχαν να γίνουν σημαντικοί παράγοντες των ΤΠΕ. Τέτοια παραδείγματα είναι το Τελ – Αβίβ στο Ισραήλ και το Μπαγκαλόρ στις Ινδίες (Friedman, 1999). Ιδιαίτερα ανεπτυγμένο είναι και το Χαϊντεραμπάντ στις Ινδίες (National Geographic, 2002: 105 – 109).

Το κλειδί της επιτυχίας στον ανταγωνιστικό κόσμο των ΤΠΕ είναι η ύπαρξη και η αξιοποίηση μιας κρίσιμης μάζας ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και η αφοσίωση σε τομείς όπου δεν υπάρχουν ακόμη συγκροτημένες ιεραρχίες στη διεθνή αγορά. Για παράδειγμα οι επιχειρήσεις του Τελ – Αβίβ απέφυγαν να εστιάσουν στα λειτουργικά συστήματα και τους επεξεργαστές, αφού γνώριζαν πως δεν υπήρχε περίπτωση να ανταγωνιστούν εταιρίες όπως η Microsoft και η Intel. Έτσι, αφοσιώθηκαν στην κρυπτογράφηση και πέτυχαν να γίνουν πολύ μεγάλοι παράγοντες της διεθνούς αγοράς (Friedman, 1999: 353).

Τα Ιωάννινα επομένως θα πρέπει να βρουν έναν νέο τομέα στον οποίο έχουν γίνει πολύ λίγα πράγματα. Ο τομέας αυτός μπορεί να είναι η παραγωγή λογισμικού για λογιστικές εφαρμογές, για εφαρμογές σε παιχνίδια υπολογιστών καθώς και για εφαρμογές στις πολιτιστικές βιομηχανίες γενικότερα – μουσική, κινηματογράφος, κινούμενα σχέδια κλπ.

Ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα της πόλης είναι το τμήμα Πληροφορικής και το τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου καθώς και ένας μεγάλος αριθμός Γιαννιωτών που αποφοιτούν από Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Ο ανεπτυγμένος

τραπεζικός τομέας, το Νοσοκομείο, το Πανεπιστήμιο, η ΒΙΠΕ, το Αεροδρόμιο μπορούν να γίνουν καταναλωτές των τοπικών προϊόντων λογισμικού και μηχανικού.

9.5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι στρατηγικοί άξονες είναι τρεις. Πρώτος άξονας είναι η τοπική παραγωγή ΤΠΕ, δεύτερος είναι η εισαγωγή τεχνογνωσίας και τρίτος άξονας είναι η εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ. Παρόλα αυτά, στην τελική έκβαση της προσπάθειας, θα παίξουν ρόλο πολλοί και αστάθμητοι παράγοντες, όπως η κρατική πολιτική, η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της πόλης, η ικανότητα για καινοτομία στις ΤΠΕ. Σε κάθε περίπτωση, η πολιτική του τεταρτογενούς είναι υψηλής προτεραιότητας.

9.5.1.1. Τοπική παραγωγή ΤΠΕ

Η τοπική παραγωγή ΤΠΕ μπορεί να διευκολύνει την οικονομική αναδιάρθρωση της περιοχής, να ανεβάσει το τοπικό εισόδημα και να κατατάξει τα Ιωάννινα σε υψηλή βαθμίδα στον διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Η πρώτη πρόταση για την τοπική παραγωγή ΤΠΕ είναι να υπάρξει η συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης, με το τμήμα Πληροφορικής, το τμήμα Μαθηματικών, τη ΒΙΠΕ, το ΒΙΟΠΑ, το ΒΙC και το τεχνολογικό πάρκο. Η δεύτερη πρόταση είναι η υιοθέτηση μιας άτυπης πολιτικής από το Δήμο, το Πανεπιστήμιο, το Νοσοκομείο, την 8^η Μερραρχία, τα Επιμελητήρια και τους άλλους τοπικούς φορείς για στροφή στα τοπικά προϊόντα ΤΠΕ υπό τον όρο ότι αυτά είναι ανταγωνιστικά και συμβατά με τις ανάγκες τους. Τέλος ο Δήμος πρέπει να προτείνει ανοιχτή πρόσκληση σε επιχειρήσεις ΤΠΕ για να εγκατασταθούν στην πόλη. Ανάλογη πρόβλεψη πρέπει να υπάρξει και στο σχέδιο προβολής της πόλης.

Η συνεργασία του Δήμου με το ΥΠΑΝ και τους τοπικούς φορείς πρέπει να αποσκοπεί στην προτίμηση των επιχειρήσεων ΤΠΕ για την εγκατάσταση στους τοπικούς ΠΟΑΠΔ – ΒΙΠΕ κλπ. Επίσης πρέπει να ενισχυθούν τα spin off δηλαδή η μεταπήδηση των ακαδημαϊκών στελεχών στον χώρο των επιχειρήσεων και μια διευρυμένη συνεργασία ανάμεσα στο Πανεπιστήμιο, τις επιχειρήσεις και τις τράπεζες, με το Δήμο στον ρόλο συντονιστή.

Η αγορά υλικού των τοπικών φορέων από τοπικούς παραγωγούς πρέπει να αφορά τομείς όπως το λογισμικό, τα ευρυζωνικά δίκτυα καθώς επίσης και για εφαρμογές που

σχετίζονται με την προβολή της πόλης – π.χ. ο πολιτιστικός οδηγός των Ιωαννίνων σε CD – ROM κλπ. Μπορούν επίσης να αφορούν βάσεις δεδομένων, ανάλογα με το που ειδικεύονται οι τοπικές επιχειρήσεις.

Η ανοιχτή πρόσκληση στις επιχειρήσεις χρειάζεται το σχέδιο προβολής της πόλης στους επενδυτές. Επίσης ο Δήμος πρέπει να θεσμοθετήσει έκθεση με αντικείμενο από τον χώρο του ΤΠΕ η οποία θα γίνεται κάθε χρόνο και θα περιλαμβάνει την παρουσίαση προϊόντων, καινοτομιών κλπ. Το θέμα της έκθεσης μπορεί κάλλιστα να είναι έκθεση παιχνιδιών σε υπολογιστές ή πακέτων σχεδιασμού ή κάποιος τομέας αρκετά ειδικός ώστε να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον παραγωγών και καταναλωτών από όλη την Ευρώπη.

9.5.1.2. Εισαγωγή τεχνογνωσίας

Η εισαγωγή τεχνογνωσίας είναι ουσιαστική επειδή ο χώρος των ΤΠΕ εξελίσσεται ταχύτατα και δεν είναι δυνατό μια περιοχή να παράγει μόνη της όλη τη τεχνογνωσία. Και η τεχνογνωσία είναι ο βασικότερος συντελεστής παραγωγής των ΤΠΕ ώστε η εισαγωγή της καθίσταται αναγκαία.

Η εισαγωγή της τεχνογνωσίας εξυπηρετείται από τη μεταφορά της γνώσης μέσω του Πανεπιστημίου, των ερευνητικών κέντρων και των επιχειρήσεων και από την έλλειψη τεχνικών και επιστημόνων με ειδικότητες σε ΤΠΕ. Η μεταφορά γνώσης γίνεται μέσα από σεμινάρια, συνέδρια ακόμη και από την τηλε-εκπαίδευση με συστήματα που επιτρέπουν την ολοκληρωμένη επικοινωνία του καθηγητή και των μαθητών έστω και αν τους χωρίζει τεράστια απόσταση. Η μεταφορά γνώσης μπορεί να γίνει ακόμη με τη χρηματοδότηση των εκπαιδευτικών μονάδων για την αγορά βιβλίων από τη διεθνή βιβλιογραφία που δεν βρίσκονται εύκολα στην Ελλάδα.

Η έλξη ειδικών τεχνικών και επιστημόνων μπορεί να πραγματοποιηθεί καλώντας τους για διαλέξεις με προσκλήσεις για να επισκεφθούν την υπό θεσμοθέτηση έκθεση ΤΠΕ και γενικότερα παρέχοντας μια ποιότητα ζωής που θα τους συγκινήσει.

9.5.1.3. Εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ

Τέλος η εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ θα δημιουργήσει μια νέα τοπική αγορά και θα βοηθήσει τις τοπικές επιχειρήσεις ΤΠΕ να έχουν σταθερά έσοδα για νέες επενδύσεις.

Η εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ εξυπηρετείται από την αξιοποίηση της ανταγωνιστικότητας και από την επιδότηση αναβάθμισης του λογισμικού των PC και των αυτοματισμών γραφείου. Η αξιοποίηση της ανταγωνιστικότητας περνά μέσα από την ίδρυση ειδικού γραφείου στο Δήμο το οποίο θα φροντίζει για την αξιοποίηση του προγράμματος γενικότερα αλλά η έμφαση θα δίνεται στις νέες τεχνολογίες και ιδίως στις ΤΠΕ. Το γραφείο αυτό μπορεί να λειτουργεί και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, παρέχοντας συμβουλές στους τοπικούς φορείς και τις επιχειρήσεις. Για την αντικατάσταση των PC και των αυτοματισμών γραφείου του Δήμου χρειάζεται ειδικό κονδύλι το οποίο όμως θα χρηματοδοτεί μόνο τις αναβαθμίσεις εκείνες που γίνονται από τοπικές επιχειρήσεις.

Με την υλοποίηση της πολιτικής του τεταρτογενούς οι ΤΠΕ μπορούν να εξελιχθούν μακροπρόθεσμα η ηγέτιδα δύναμη της τοπικής οικονομίας παραλαμβάνοντας τη σκυτάλη από τους παραδοσιακούς κλάδους. Ο Δήμος Ιωαννιτών είναι σε θέση να βοηθήσει τη τελευταία εξέλιξη και την οικονομική ανάπτυξη γενικότερα αρκεί να μπορέσει να αναδιοργανώσει τη διοίκησή του και να προχωρήσει σε νέες μορφές αστικής διακυβέρνησης.

10. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

10.1. Γενικά

Η κοινωνική συνοχή είναι ένας από τους στυλοβάτες της βιώσιμης ανάπτυξης. Η κοινωνική συνοχή αμβλύνει τις κοινωνικές αντιθέσεις και διευκολύνει την πρόκληση ανάπτυξης και βοηθά στην εύκολη διάδοση των μηνυμάτων για περιβαλλοντική προστασία και την παραγωγική αναδιάρθρωση.

Τα Ιωάννινα λόγω μεγέθους δεν παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα κοινωνικών αντιθέσεων. Δεν υπάρχουν αστικά γκέτο και στα προάστια συναντά κανείς κατοίκους με διαφορετικές καταγωγές και διαφορετικά επαγγέλματα. Παρόλα αυτά χρειάζεται να γίνουν βήματα για την περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες. Επίσης πρέπει να ληφθεί μέριμνα για τις πιο αδύναμες ομάδες του πληθυσμού όπως είναι οι άνεργοι, οι τσιγγάνοι, οι μετανάστες, οι φτωχοί.

Παράλληλα ο Δήμος πρέπει να είναι πρότυπο αξιοκρατίας και διαφάνειας ώστε να ενδυναμώνει την τοπική συνείδηση και να έχει υψηλό κύρος στα μάτια της τοπικής κοινωνίας. Η αξιοκρατία και η διαφάνεια έχουν και υλικό όφελος, στο οποίο μπορεί να γίνει λογιστική αποτίμηση, το μεγαλύτερο όμως πλεονέκτημά τους είναι ότι εξασφαλίζει την ηθική επιβολή του Δήμου στους δημότες συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός συμπαγούς κοινωνικού ιστού.

10.2. Στρατηγικοί άξονες

Οι άξονες για την πολιτική κοινωνικής συνοχής είναι δύο. Ο ένας άξονας είναι η άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και ο άλλος άξονας είναι η εμπέδωση της αξιοκρατίας και της διαφάνειας. Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς η κοινωνική ένταξη των μεταναστών και των τσιγγάνων είναι κακή. Η κατάσταση αυτή πρέπει να αντιστραφεί ώστε οι μετανάστες και οι τσιγγάνοι να αισθάνονται και να είναι αποδεκτοί ως μέλη της τοπικής κοινωνίας παρά την ετερότητά τους. Η αξιοκρατία και η διαφάνεια μπορεί να

επιτευχθεί τόσο αξιοποιώντας το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο όσο αναπτύσσοντας και μια σειρά από μηχανισμούς που θα διευκολύνουν τον έλεγχο του Δημοτικού Προϋπολογισμού από τους δημότες. Σύμφωνα με τον πρώην εισαγγελέα Εφετών κ. Κρουσταλλάκη, οι ΟΤΑ αποτελούν τους κυριότερους φορείς της διαφθοράς στη σύγχρονη Ελλάδα (ΒΗΜΑgazino, 2003: 31).

10.2.1. ΆΡΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Η άρση του κοινωνικού αποκλεισμού περνά μέσα από την ένταξη των τσιγγάνων, των μεταναστών και των απόρων στην τοπική κοινωνία, στην αναβάθμιση των φτωχών συνοικιών και την αύξηση της απασχόλησης. Η ένταξη των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων απαιτεί την κατασκευή περισσότερων σχολείων, την παροχή συσσιτίων στις μεγάλες θρησκευτικές εορτές και όποτε άλλοτε είναι δυνατόν και τη θέσπιση ειδικών βραβείων για τα πετυχημένα μέλη των κοινοτήτων. Τέτοια βραβεία μπορούν να δοθούν σε άτομα προερχόμενα από ομάδες μη ενταγμένες στην κοινωνία που όμως κατάφεραν να σπουδάσουν ή να διακριθούν σαν επαγγελματίες. Ο Δήμος πρέπει να διευκολύνει επίσης την οργάνωση αυτών των κοινωνικών ομάδων σε συλλόγους, σωματεία κλπ.

Αν και δεν υπάρχουν αστικά γκέτο στα Ιωάννινα, υπάρχουν περιοχές που έχουν έλλειψη σε κοινόχρηστους χώρους και κακή εικόνα από αισθητικής πλευράς. Ο Δήμος πρέπει να καταγράψει τις περιοχές αυτές, ενδεχομένως μέσα από μια κοινωνιολογική μελέτη αστικής γεωγραφίας, και να προχωρήσει στις αναπλάσεις ή στη βελτίωση των υποδομών που χρειάζεται η κάθε περιοχή. Φαίνεται πως υπάρχουν αρκετές περιοχές χωρίς κοινόχρηστους χώρους και κυρίως πρόκειται για περιοχές κατοικίας όπως ο Πλάτανος, τα Σαράντα Σκαλιά, η Καλούτσιανη κλπ.

Η αύξηση της απασχόλησης μπορεί να γίνει μέσα από την υιοθέτηση προοπτικών ανάπτυξης που περιγράφηκαν παραπάνω. Επίσης το ΠΕΠ Ηπείρου, η «Κοινωνία της Πληροφορίας» και η «Ανταγωνιστικότητα» προσφέρουν αρκετές ευκαιρίες για την αύξηση της απασχόλησης και ο Δήμος πρέπει να τις εκμεταλλευθεί. Επίσης, όπως θα δούμε παρακάτω, ο Δήμος θα χρειαστεί να προσλάβει ειδικευμένα στελέχη για να αντεπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις. Όλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση της ανεργίας.

10.2.2. ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

Η αξιοκρατία και η διαφάνεια απαιτεί τον σχεδιασμό πολιτικών σύγχρονης αστικής διακυβέρνησης και έλεγχο των Δημοτικών προμηθειών και του Προϋπολογισμού από τακτικούς δικαστές και από διαπαραταξιακές επιτροπές. Ο σχεδιασμός των πολιτικών αστικής διακυβέρνησης πρέπει να δίνει έμφαση στις εναλλακτικές μορφές που περιλαμβάνουν συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, συμμετοχή των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, έμφαση στην ταυτότητα της πόλης και μικρότερη εμμονή στο κέρδος. Στο παρόν σχέδιο θα αναπτυχθούν πολιτικές αστικής διακυβέρνησης.

Ο έλεγχος του Δημοτικού Προϋπολογισμού και των προμηθειών από διοικητικούς δικαστές δεν αντίκειται στη κείμενη νομοθεσία και ο Δήμος μπορεί να προσφεύγει όσες φορές χρειάζεται μια γνωμοδότηση για τη νομιμότητα ή όχι των αποφάσεων του. Εκτός από το Ελεγκτικό Συνέδριο και το Συμβούλιο της Επικρατείας ο Δήμος μπορεί να συνεργάζεται με το σώμα Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και με το ΣΔΟΕ για να εξασφαλίζεται ο καλύτερος έλεγχος των δημοσίων δαπανών.

Η πολιτική κοινωνικής συνοχής είναι γενικά χαμηλής προτεραιότητας αφού στα Ιωάννινα ουδέποτε έχουν παρατηρηθεί κοινωνικές ταραχές ή συγκλονιστικές εισοδηματικές διαφορές. Παρόλα αυτά ο Δήμος πρέπει να αρχίσει να ασχολείται και με τα ζητήματα κοινωνικής συνοχής γιατί τα Ιωάννινα αναμένεται να αποτελέσουν πόλο έλξης, όπως έδειξε και η έρευνα, για πολλούς κατοίκους Έλληνες και αλλοδαπούς εφόσον λύσουν τα βασικά τους πολεοδομικά προβλήματα.

11. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

11.1. Γενικά

Οι πολιτικές αστικής διακυβέρνησης για τα Ιωάννινα εμφανίζονται σε κείμενο για πρώτη φορά. Η αστική διακυβέρνηση είναι ένα από τα ζητούμενα της εποχής αφού οι πόλεις τείνουν πλέον να αυτοοργανώνονται περισσότερο. Τα στρατηγικά σχέδια των πόλεων ξεκίνησαν από τη δεκαετία του 1970 και έδιναν έμφαση στην ευελιξία, στην ιδιωτικοποίηση των δημοτικών υπηρεσιών και στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις τοπικές αποφάσεις κάτω όμως πάντα από το πρίσμα του κέρδους και της προσέλκυσης νέων επενδύσεων (Γετίμης, 2000: 469 & 482).

Τα Ιωάννινα πρέπει να απαντήσουν στις προκλήσεις της σημερινής εποχής. Μια τέτοια πρόκληση είναι η ύπαρξη πολιτικών αστικής διακυβέρνησης που να κάνουν τη πόλη πιο ελκυστική. Μια άλλη πρόκληση είναι η ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας και η αίσθηση των κατοίκων ότι έχουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση του μέλλοντος της πόλης τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι στα Ιωάννινα δεν υπάρχουν αξιόλογες μορφές αστικής διακυβέρνησης. Με την εξαίρεση ορισμένων δημοτικών ακινήτων που ενοικιάζονται σε ιδιώτες τα Ιωάννινα δεν διαθέτουν ούτε τις πολιτικές αλλά ούτε και τους μηχανισμούς υλοποίησης για τη συνεργασία του Δημόσιου με τον Ιδιωτικό τομέα, για την εκπροσώπηση των διάφορων κοινωνικών ομάδων ή για την επιστημονική μελέτη των όσων συμβαίνουν στην πόλη.

Οι πολιτικές αστικής διακυβέρνησης χωρίζονται σε τρεις τομείς. Στην πολιτική για την αναδιοργάνωση του Δήμου, στην πολιτική των δημοτικών επενδύσεων και στην πολιτική συνεργασίας με ιδιώτες ΝΠΔΔ και ΜΚΟ.

11.2. Πολιτική Αναδιοργάνωσης του Δήμου Ιωαννιτών

Ο Δήμος οφείλει να δώσει έμφαση στην ενιαία στέγαση των υπηρεσιών του, στην απόκτηση στελεχών με νέες ειδικότητες και γενικότερα στον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών του. Στην περιοχή εφαρμόζεται ήδη ΖΟΕ, ΓΠΣ και ΤΑΠ ενώ αναμένεται η

εκπόνηση Ρυθμιστικού Σχεδίου και η επικαιροποίηση του ΓΠΣ. Επίσης ο Δήμος πρέπει να αναπτύξει συνεργασία με τους γειτονικούς ΟΤΑ και ιδιαιτέρως με το Δήμο Ανατολής και Περάματος με τους οποίους υπάρχει μάλιστα οικιστική συνέχεια, επομένως πρέπει να αντιμετωπίσουν από κοινού διάφορα προβλήματα που σχετίζονται με τα αστικά δίκτυα, την αστική ανάπτυξη και την παραγωγική αναδιάρθρωση.

Για να καταφέρει να τεθεί επικεφαλής της προσπάθειας της περιοχής για οικονομική ανάκαμψη και καλύτερη ποιότητα ζωής πρέπει να αναπτύξει μια κουλτούρα συνεργασίας και να διαθέτει προσωπικό με γνώση και εμπειρία πάνω στα σύγχρονα θέματα και τη συνεργασία. Ακόμη οι απαιτήσεις των κατοίκων των σύγχρονων κέντρων για συμμετοχή στην αστική διακυβέρνηση χρειάζονται μια έμπειρη δημοτική διοίκηση για την ενεργοποίηση του διαλόγου.

11.2.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Έτσι οι άξονες της συγκεκριμένης πολιτικής είναι η ενιαία στέγαση των δημοτικών υπηρεσιών, η έμφαση στα νέα επαγγέλματα και τις τεχνολογίες και ο εκσυγχρονισμός των δομών και των υπηρεσιών του Δήμου.

11.2.1.1. Ενιαία στέγαση των δημοτικών υπηρεσιών

Η πρόταση για την ενιαία στέγαση είναι η πρόσκτηση, σύμφωνα με το νόμο, του στρατοπέδου Βελισαρίου στον Ακράτα και η οικοδόμηση ενός κτιρίου που θα στεγάσει όλες τις δημοτικές υπηρεσίες και τη δημοτική αρχή. Το κτίριο αυτό πρέπει να είναι σύγχρονης αρχιτεκτονικής και να μπορεί να χρησιμεύσει ως πόλος έλξης τουριστών. Τα μέτρα για την υλοποίηση της πρότασης είναι συνεχή διαβήματα στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας ώστε να αποκτηθεί το στρατόπεδο και η ανάθεση σε γνωστό αρχιτέκτονα ειδικής αρχιτεκτονικής μελέτης με θέμα το νέο Δημαρχείο. Η αρχιτεκτονική μελέτη πρέπει να βρίσκεται σε συμφωνία με την ειδική πολεοδομική μελέτη που θα γίνει για το στρατόπεδο Βελισαρίου – βλ. πολιτική αστικής ανάπτυξης. Πρέπει να σημειωθεί ότι το στρατόπεδο του Βελισαρίου έχει μικρή αμυντική χρησιμότητα γιατί οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις στα Βαλκάνια έχουν μειώσει τον κίνδυνο εισβολής από Βορρά (Παπασωτηρίου, 1999: 35 – 43). Άλλωστε η διάχυση της αστικοποίησης είναι τόσο

μεγάλη ώστε είναι αμφίβολο αν το στρατόπεδο εκεί που βρίσκεται τώρα, στο κέντρο του αστικού συνεχούς, έχει οποιοδήποτε τακτικό πλεονέκτημα.

11.2.1.2. Έμφαση στα νέα επαγγέλματα και τις τεχνολογίες

Τα νέα επαγγέλματα και οι νέες τεχνολογίες μπορούν να εισαχθούν με την έφεση στο σχεδιασμό του χώρου, της οικονομίας και του περιβάλλοντος και στην εισαγωγή και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Τα μέτρα για την υλοποίηση της έμφασης στο σχεδιασμό του χώρου, της οικονομίας και του περιβάλλοντος είναι οι προσλήψεις μηχανικών χωροταξίας, οικονομολόγων και περιβαλλοντολόγων μηχανικών με εκτελεστικές ικανότητες όπως είναι η κατοχή MBA ή μεταπτυχιακού πάνω στη δημόσια διοίκηση. Το μέτρο για την αξιοποίηση των ΤΠΕ είναι η πρόσληψη μηχανικών λογισμικού, μηχανικών δικτύων και υπολογιστών, η αγορά σύγχρονων plotter και εκτυπωτών, η αναβάθμιση του λογισμικού μέσω προγραμμάτων GIS, Idrisi και ERDAS, πακέτα εφαρμογών CAD, ISDN και η τηλεδιάσκεψη.

11.2.1.3. Εκσυγχρονισμός των δομών και των υπηρεσιών του Δήμου

Ο εκσυγχρονισμός των δομών και των υπηρεσιών του Δήμου απαιτεί τις προσλήψεις των στελεχών που αναφέραμε παραπάνω και ακόμη την έμφαση σε επίπεδο πολιτικών στην στρατηγική πολεοδομία, τις αναπλάσεις, τον πολιτισμό, την περιβαλλοντική διαχείριση και τη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα. Οι τομείς στους οποίους εστιάζει η πρότασή μας δεν είναι μόνο τομείς κλειδιά για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη αλλά παράλληλα υποχρεώνουν τις διευθύνσεις του δήμου να συνεργάζονται μεταξύ τους ώστε να παράγουν το τελικό προϊόν. Η άλλη πρόταση αφορά το διάλογο με τους πολίτες και ιδίως με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις τοπικές μη κυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες πιθανότατα θα έχουν θεματικό χαρακτήρα, π.χ. τη λίμνη ή το πάρκο Πυρσινέλλα ή το κάστρο κλπ.

Τα μέτρα για την υλοποίηση των παραπάνω προτάσεων είναι η πρόσληψη ειδικών συμβούλων κατόχων PhD οι οποίοι θα αναλαμβάνουν να ενημερώνουν και να κατευθύνουν σε συγκεκριμένα θέματα τόσο τη δημοτική αρχή όσο και τους επικεφαλής των διευθύνσεων. Είναι αυτονόητο ότι οι ειδικοί σύμβουλοι θα πρέπει να έχουν γνώσεις σε κάποιο από τα πεδία γνώσεων που αναφέρθηκαν στην πρόταση.

Το μέτρο για τον διάλογο με τους πολίτες είναι η ανάπτυξη μιας πολιτικής συνεργασίας με τους ιδιώτες και τις ΜΚΟ καθώς επίσης και τη δημιουργία ενός γραφείου παραπόνων ο οποίος θα γίνεται αποδέκτης των αιτημάτων των κατοίκων και θα σημειώνει τις χρόνους μέσα στους οποίους πραγματοποιήθηκαν.

Μόλις ολοκληρωθούν τα παραπάνω ο Δήμος Ιωαννίνων θα έχει τα στελέχη που χρειάζεται για την υλοποίηση του παρόντος σχεδίου καθώς και του Ρυθμιστικού Σχεδίου της πόλης. Παράλληλα η αποτελεσματική δημοτική διοίκηση μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος έλξης επενδύσεων και εργαζομένων.

11.3. Πολιτική Δημοτικών Επενδύσεων

Η πολιτική δημοτικών επενδύσεων είναι πολύ σημαντική γιατί επηρεάζει τη ροή του χρήματος στην τοπική οικονομία αλλά και γιατί σχετίζεται άμεσα με τις προσπάθειες για οικονομική ανάκαμψη και αύξηση της απασχόλησης. Ένας προϋπολογισμός με μεγάλες παραγωγικές επενδύσεις μπορεί να είναι η αρχή ενός ενάρετου κύκλου αν και εφόσον βέβαια βοηθά και η διάρθρωση της τοπικής παραγωγής –βλ. πολιτικές ανάπτυξης.

11.3.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Για να υπάρχουν χρήματα για δημοτικές επενδύσεις και η χρήση τους να είναι αποτελεσματική, χρειάζονται δύο προϋποθέσεις που αποτελούν και τους άξονες της συγκεκριμένης πολιτικής. Ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος και η διάρθρωσή του να είναι «υγιής».

11.3.1.1. Ισοσκελισμένος προϋπολογισμός

Ο ισοσκελισμένος προϋπολογισμός είναι αναγκαίος για να μη μπει ο Δήμος σε έναν φαύλο κύκλο, όπου θα χρειάζεται να παίρνει δάνεια για να καλύψει τα δάνεια και τα ελλείμματα των παρελθόντων χρόνων. Οι τόκοι και τα πρόστιμα είναι ο χειρότερος τρόπος αξιοποίησης του δημόσιου χρήματος.

Ο ισοσκελισμένος προϋπολογισμός περιλαμβάνει δύο προτάσεις, τη συγκράτηση των δαπανών και την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας. Η συγκράτηση των δαπανών χρειάζεται «πάγωμα» της πρόσληψης ανειδίκευτου προσωπικού και της

μείωσης των λειτουργικών δαπανών. Οι λειτουργικές δαπάνες που μπορούν να μειωθούν είναι για παράδειγμα η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και οι τηλεπικοινωνίες, τα αναλώσιμα υλικά, τομείς στους οποίους, ο Δήμος μπορεί να έχει πλεονέκτημα λόγω του ότι είναι ένας μεγάλος πελάτης. Φυσικά αντίστοιχες δυνατότητες προκύπτουν από την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και τηλεπικοινωνιών και τα μειωμένα κόστη.

Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας απαιτεί υψηλότερα ενοίκια, νέες, περισσότερο κερδοφόρες χρήσεις και μια ειδική μελέτη η οποία θα αναλύει πως μπορεί να επωφεληθεί ο Δήμος από τη μεγάλη ακίνητη περιουσία του. Νέες δυνατότητες υπάρχουν από τις υψηλές τιμές ακινήτων που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια. Επίσης το στρατόπεδο Βελισαρίου μπορεί να ενισχύσει τα οικονομικά του Δήμου.

11.3.1.2. Υγιής διάρθρωση του προϋπολογισμού

Η διάρθρωση του προϋπολογισμού επίσης πρέπει να είναι υγιής, δηλαδή να δίνονται όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα σε επενδύσεις και όσο το δυνατόν λιγότερα στις λειτουργικές δαπάνες του Δήμου. Επίσης οι επενδύσεις καλό είναι να γίνονται μέσω τοπικών επιχειρήσεων όχι μόνο σε ότι αφορά τις ΤΠΕ – βλέπε πολιτική τεταρτογενούς – αλλά και γενικότερα στις κατασκευές, τις προμήθειες αναλώσιμων υλικών κλπ. Ο εξορθολογισμός των δαπανών δεν αποκλείει χρήματα για τους κοινωνικούς τομείς ιδιαίτερα όταν αυτοί μπορούν να προκαλέσουν ανάπτυξη.

Οι προτάσεις για τη διάρθρωση των επενδύσεων είναι η έμφαση στις δαπάνες για τις υποδομές, την ανάπτυξη, την παιδεία και την υγεία και η απεξάρτηση από τα έσοδα που προκύπτουν από τα δημοτικά τέλη. Οι επενδύσεις πρέπει να γίνονται συγκεκριμένα στις αστικές αναπλάσεις, στη χρηματοδότηση σεμιναρίων και συνεδρίων, στην εκπόνηση επιμέρους μελετών για την πόλη, στην κατασκευή σύγχρονου συνεδριακού κέντρου, τις ΤΠΕ κλπ. Οι δαπάνες σε αυτούς τους τομείς θα έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για τη τοπική οικονομία και θα βοηθήσουν στον εκσυγχρονισμό των τοπικών υπηρεσιών.

Η απεξάρτηση του προϋπολογισμού από τα δημοτικά τέλη, τα οποία γενικά είναι υψηλά, είναι αναγκαία ώστε να μειωθεί το κόστος ζωής στην πόλη και περνάνε μέσα από τη μείωση των παγίων για την ύδρευση και των υπόλοιπων δημοτικών τελών. Η μείωση αυτή μπορεί να γίνει σταδιακά.

Η αναδιάρθρωση των δημοτικών επενδύσεων είναι αναγκαία όχι μόνο για να εμπεδωθεί μια αίσθηση ασφάλειας στους κατοίκους της πόλης αλλά και για να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια και ενδογενής ανάπτυξη. Είναι όμως φανερό ότι ο Δήμος δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει μόνος του όλες αυτές τις κινήσεις επομένως απαιτείται μια πολιτική συνεργασίας με την αγορά και την κοινωνία των πολιτών.

11.4. Πολιτική Συνεργασίας με τους Υπόλοιπους Εταίρους

Η πολιτική αυτή ασχολείται με την διευκόλυνση του διαλόγου και της συνεργασίας σε στρατηγικό επίπεδο και όχι με τις υπηρεσίες που παρέχει ο Δήμος κάθε μέρα, σε κάθε πολίτη ή κάθε επιχειρηματία. Η στρατηγική συνεργασία ανάμεσα στο Δήμο, τη Δημόσια Διοίκηση και της μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι αναγκαία ώστε να ενισχυθεί η δημοκρατία σε τοπικό επίπεδο και να βρεθούν τρόποι χρηματοδότησης για τις δράσεις και τα μέτρα που πρέπει να πάρει ο Δήμος στις διάφορες πολιτικές.

11.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι άξονες της συγκεκριμένης πολιτικής είναι δύο. Η ίδρυση μη κυβερνητικών οργανώσεων / αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ενώ ο δεύτερος είναι τα νέα επιχειρηματικά σχήματα.

11.4.1.1. Ίδρυση μη κυβερνητικών οργανώσεων / αστικών εταιριών

Οι ΜΚΟ είναι αναγκαίες ως μεσολαβητές ανάμεσα στην δημοτική αρχή και την κοινωνία των πολιτών. Οι ΜΚΟ σε τοπικό επίπεδο ασχολούνται συνήθως με κάποιο τοπικό θέμα, όπως μια πολιτιστική δραστηριότητα, ένας βιότοπος κλπ. Σε κάθε περίπτωση ο Δήμος πρέπει να κάνει διάλογο μαζί τους για κάθε θέμα που εμπίπτει στον σκοπό ίδρυσης των ΜΚΟ.

Οι προτάσεις για τις ΜΚΟ περιλαμβάνουν τη συνεργασία των τοπικών φορέων και των πολιτών για την ίδρυση ΜΚΟ, καθώς επίσης και τη συνεργασία με γνωστές ΜΚΟ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ή συνδέσμους που διαθέτουν μεγάλη τεχνογνωσία. Οι τοπικοί φορείς που μπορεί να συνδράμουν στην ίδρυση ΜΚΟ είναι η Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών, το Πανεπιστήμιο, η Συνεταιριστική Τράπεζα Στόχος, η Ένωση

Ξενοδόχων Ν. Ιωαννίνων κλπ. Οι γνωστές ΜΚΟ που μπορούν να βοηθήσουν είναι το WWF, ο Αρκτούρος ή συνδέσμους όπως ο ΣΕΠΟΧ.

Ο Δήμος Ιωαννιτών μπορεί να βοηθήσει στην ίδρυση μη κυβερνητικών οργανώσεων θεσμοθετώντας ο ίδιος ένα κοινωνικό φόρουμ. Μέλη του φόρουμ μπορεί να είναι οι τοπικοί φορείς που έχουν τον χαρακτήρα μη κυβερνητικών οργανώσεων και σχετίζονται με την πόλη. Για παράδειγμα μια οργάνωση βοήθειας των οικονομικών προσφύγων της πόλης έχει θέση στο κοινωνικό φόρουμ, μια οργάνωση βοήθειας προσφύγων σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο δεν έχει θέση. Το κοινωνικό φόρουμ πρέπει να διοργανώνει ημερίδες τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο, με ομιλητές από κάθε εταίρο αλλά και προσκεκλημένους όπως καθηγητές Πανεπιστημίου, επαγγελματίες, στελέχη επιχειρήσεων, ακτιβιστές.

Το δεύτερο μέτρο του Δήμου είναι η ίδρυση αστικού Παρατηρητηρίου με συμμετοχή του Δήμου του τμήματος Μαθηματικών, του τμήματος Πληροφορικής, το Οικονομικό τμήμα. Το αστικό Παρατηρητήριο έχει καθήκον να παρακολουθεί τις τάσεις της σύγχρονης πόλης. Μερικοί δείκτες που είναι άγνωστοι σήμερα και θα είχε ενδιαφέρον να τους μάθουμε όχι μόνο σαν αστικό μέσο όρο αλλά και την κατανομή τους στον αστικό χώρο είναι οι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι κάτοχοι δορυφορικών δεικτών κλπ. Επειδή η πλήρης απογραφή είναι πολυδάπανη μπορεί να γίνει με τη μέθοδο της συστηματικής δειγματοληψίας.

Η συνεργασία με εθνικές και διεθνείς ΜΚΟ μπορεί να συμπεριλάβουν δράσεις για μνημεία της φύσης και του πολιτισμού που υπάρχουν στην πόλη. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το WWF ή η Greenpeace μπορούν να ενδιαφέρονται για ζητήματα της λίμνης ενώ ο ΣΕΠΟΧ ή το ΤΕΕ για τα τζαμιά και το κάστρο.

11.4.1.2. Νέα επιχειρηματικά σχήματα

Τα νέα επιχειρηματικά σχήματα φιλοδοξούν να εκμεταλλευθούν τοπικούς πόρους για την αύξηση της απασχόλησης και του εισοδήματος. Τα νέα επιχειρηματικά σχήματα βασίζονται σε παραγωγικούς συντελεστές που προέρχονται από χωριστές κατευθύνσεις. Για παράδειγμα, μια εταιρία που έχει μετόχους το Δήμο, το Πανεπιστήμιο, έναν ιδιώτη επιχειρηματία και έναν εργολάβο μπορεί να λειτουργήσει ως εξής. Ο Δήμος να παραχωρήσει κάποιο ακίνητο, ο εργολάβος να αναλάβει να χτίσει το κέλυφος της επιχείρησης, ο επιχειρηματίας να δώσει το κεφάλαιο που απαιτείται για τη πρόσληψη προσωπικού, το μάρκετινγκ, τη διαφήμιση, κλπ και το Πανεπιστήμιο να παραχωρήσει

τη τεχνογνωσία που έχει κατοχυρώσει μέσα από διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Σε αυτή την περίπτωση όλοι είναι ικανοποιημένοι αφού συμμετέχουν με τον παραγωγικό συντελεστή που διαθέτουν σε αφθονία.

Τα νέα επιχειρηματικά σχήματα περνούν μέσα από την παροχή και τη μίσθωσή τους στους ιδιώτες καθώς επίσης και από τις αναπλάσεις και τις πολεοδομήσεις με τη συμμετοχή των ιδιωτών. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για κέλυφος που ήδη υπάρχει και διατίθεται στους ιδιώτες ενώ στη δεύτερη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με περιπτώσεις όπου ένα δημοτικό κτήμα παρέχεται σε εργολάβους.

Τα μέτρα για την αξιοποίηση των αστικών ακινήτων είναι η εκπόνηση νέας μελέτης, όπως είπαμε και παραπάνω, από μεγάλη εταιρία ακινήτων. Δεδομένου του μεγέθους της ακίνητης περιουσίας, ο Δήμος μπορεί να προσφύγει σε σύμβουλο Real Estate, κατά προτίμηση μια μεγάλη τράπεζα που να ειδικεύεται σε τέτοιους τομείς. Το μέτρο για την υλοποίηση της πρότασης σχετικά με τις αναπλάσεις και την ιδιωτική πολεοδόμηση είναι η δημιουργία ΠΕΡΠΟ στο στρατόπεδο Βελισαρίου όπου ο Δήμος μπορεί να δώσει για αντιπαροχή μεγάλα κομμάτια εισπράττοντας πολλά εκατομμύρια ευρώ.

Η πολιτική συνεργασίας όπως γενικότερα οι πολιτικές αστικής διακυβέρνησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη δημοτική αρχή και τους στόχους που αυτή έχει. Οι πολιτικές έθιξαν απλώς κάποια τεχνικά ζητήματα και έδωσαν κάποιες ιδέες γύρω από το πώς η αστική διακυβέρνηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Ανεξάρτητα πάντως από την ιδεολογική τοποθέτηση της δημοτικής αρχής, η δημιουργία του Κοινωνικού Φόρουμ και του Αστικού Παρατηρητηρίου είναι καθοριστικές για την ενεργοποίηση του τοπικού διαλόγου και την παροχή πραγματικών δεδομένων για την κατάσταση και τις ανάγκες της πόλης.

Πίνακας 9: Πολιτικές, Στρατηγικοί Αξόνων, Προτάσεις, Μέτρα

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ		
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	Διατήρηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων	Διατήρηση των υφιστάμενων λειτουργιών	Στρατηγική/ σχέδιο για την προβολή της πόλης		
		Διατήρηση της ποικιλίας και της ποιότητας των υπηρεσιών	Στρατηγική/ σχέδιο για την προβολή της πόλης		
	Αναδιάρθρωση των προβληματικών λειτουργιών	Αναδιάρθρωση της βιομηχανίας	Πολιτικές Ανάπτυξης		
		Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική διαχείριση	Πολιτική Περιβάλλοντος		
	Προσέλκυση νέων λειτουργιών	Προσέλκυση δραστηριοτήτων E& A	Πολιτική Παιδείας& Πολιτισμού		
		Προσέλκυση διπλωματικών αποστολών	Συνεργασία με ΥΠΕΞ/ Στρατηγική για την προβολή της πόλης		
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Διατήρηση ακτινικού σχεδίου πόλης	Ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας στον άξονα Κάστρο-Πλατεία Δημοκρατίας-Στρατόπεδο Βελισαρίου-Πανεπιστήμιο	Νέο Δημαρχείο-ανάπλαση στο στρατόπεδο		
			Αστικό πράσινο		
			Αφαίρεση φωτεινών πινακίδων		
			Σχέδιο παρέμβασης στις εισόδους τις πόλεις		
			Παρεμβάσεις στον άξονα Κάστρο -Λιμνοπούλα- Αεροδρόμιο -ΒΙΠΕ	Μελέτη ανάπλασης των εισόδων	
				Κατασκευή γραφείων κοντά στο Αεροδρόμιο και την ΒΙΠΕ	
				Απόσυρση φωτεινών πινακίδων	
			Παρεμβάσεις στους δακτυλίους	Διαπλατύνσεις	
				Ευκολία πρόσβασης στους γύρω οικισμούς και συνοικίες	
				Αστικό πράσινο	
				Απαγόρευση λειτουργιών αστικού κέντρου	
			Διαχείριση της αστικοποίησης	Επέκταση Σχεδίου Πόλεως	Πράξεις εφαρμογής
					Γενική Κατοικία

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
			Απαγόρευση σε μονάδες μεταποίησης και κτηνοτροφικές μονάδες
		Παρέμβαση στους κοινόχρηστους χώρους και τους όρους δόμησης	Νέες πλατείες και πάρκα
			Διαπλατύνσεις πεζοδρομίων
			Για την εκτός σχεδίου δόμηση: 20 στρ. η αρτιότητα και 0,1 ο ΣΔ
			Για τις υπό ένταξη περιοχές: 4 στρ. η αρτιότητα, 0,2 ο ΣΔ, 20% το ποσοστό κάλυψης και 10,5 το μέγιστο ύψος
		Αναθεώρηση ΖΟΕ	Χαρτογράφηση
			Καταγραφή χρήσεων
			Σχεδιασμός χρήσεων σε 1:200
	Υποδοχή νέων λειτουργιών	Χώρος για εγκατάσταση νέων ερευνητικών κέντρων	Αγορά γης κοντά στο ΠΙ και το ΠΠΝΙ
		Χώρος για υποδοχή προξενίων, επιμελητηρίων και επιχειρήσεων	Κατάλληλος σχεδιασμός στο Βελισάριο/ Ειδική πολεοδομική μελέτη
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΗΣ	Αποτροπή της κερδοσκοπίας	Αποφυγή δημιουργίας "οικοπέδων-φιλέτο"	Καμία επιπλέον ιδιοκτησία στο Βελισάριο
			Διάλογος με μεγάλους μη ιδιώτες ιδιοκτήτες γης
		Παραγωγικές επενδύσεις	Πολιτικές Ανάπτυξης
	Αναδιάταξη της ιδιοκτησίας	Αποφυγή κατακερματισμού των μεγάλων ιδιοκτησιών	Μεγάλες αρτιότητες/ Ενεργό οικοδομικό τετράγωνο
		Οργανική συνένωση μικρών ιδιοκτησιών	Μεγάλες αρτιότητες/ Ενεργό οικοδομικό τετράγωνο
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	Διαχείριση των πιέσεων	Επαρκής στελέχωση του Δήμου	Μηχανικοί Χωροταξίας/ Πολεοδομίας, Οικονομολόγοι
		Μεγάλες αρτιότητες	Ειδική Χωροταξική Μελέτη/ αναθεώρηση ΖΟΕ
		Προστασία περιαστικού χώρου και γεωργικής γης	Αναφορά σε αυτά τα θέματα στο Ρυθμιστικό Σχέδιο και το αναθεωρημένο ΓΠΣ
	Άρση των συγκρούσεων	Επαρκής στελέχωση του Δήμου	Μηχανικοί Χωροταξίας/ Πολεοδομίας, Οικονομολόγοι
		Επέκταση Σχεδίου Πόλεως και σχεδιασμός χρήσεων	Πράξεις εφαρμογής/ ΓΠΣ/ αυστηροί έλεγχοι/ κλίμακα σχεδιασμού 1:200

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
	Νέες Χωροθετήσεις	Επέκταση ΠΟΑΠΔ/ σχεδιασμός κλίμακας 1:200	Ειδική Πολεοδομική Μελέτη
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Αύξηση εισροών στην Περιφέρεια Ηπείρου	Νέες επενδύσεις	Πολιτικές ανάπτυξης/ σχέδιο για την προβολή της πόλης
		Κινητοποίηση αποδήμων	Πολιτικές αστικής διακυβέρνησης
			Συνεργασία με συλλόγους αποδήμων
		Δημιουργία ομάδων πίεσης	Πολιτικές ανάπτυξης
			Δυναμική αξιοποίηση του σχεδίου για την προβολή της πόλης
	Ελξη νέων λειτουργιών	Άυλες επενδύσεις	Πολιτική Άυλων Υποδομών
			Αξιοποίηση ΠΕΠ, Επιχειρησιακών Σχεδίων κλπ
			Στήριξη τοπικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις
	Ολοκλήρωση τοπικής αγοράς	Καθετοποίηση παραγωγικής διαδικασίας	Πολιτικές Ανάπτυξης
	Αναδιάρθρωση της οικονομίας της περιφέρειας	Ενημέρωση για νέα συστήματα παραγωγής	Συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, βραβεία
		Νέες επιχειρηματικές δομές	Συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, βραβεία
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Διαχείριση ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος	Προστασία του ιστορικού κέντρου	Αυστηροί έλεγχοι από Πολεοδομία
			Φωτισμός διατηρητέων
		Ανάδειξη αστικού τοπίου	Απαγόρευση φωτεινών επιγραφών
			Εκπτώσεις/ επιδότηση και προτεραιότητα για σε όσους επισκευάζουν προσόψεις και ενσωματώνουν τοπική αρχιτεκτονική
			Ειδική Πολεοδομική Μελέτη/ Ειδική Αρχιτεκτονική Μελέτη
		Ηπιες μορφές τουρισμού	Αναπροσαρμογή πολιτικών ανάπτυξης
	Διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος	Προστασία αστικών αλσουλίων	Έλεγχοι
			Διαχείριση δασών/ συνεργασία με οικολογικές οργανώσεις
		Προστασία της λίμνης	Ενημέρωση αγροτών

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
			Ειδική περιβαλλοντική μελέτη για αθλητικές δραστηριότητες στην λίμνη
			Πιθανή αντικατάσταση πλοιαρίων
		Προστασία από ηχορύπανση	Πολιτική μεταφορών Ηχοπετάσματα
		Προστασία του υδροφόρου ορίζοντα	Γεωλογική μελέτη
		Ενεργειακός σχεδιασμός	Βιοκλιματικός σχεδιασμός στα δημόσια κτίρια
			Εκπτώσεις/ επιδοτήσεις στις άδειες οικοδομών με φωτοβολταϊκά τόξα
			Μειωμένο πάγιο νερού
	Προστασία της αστικής υγιεινής	Ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων	Ανακύκλωση χαρτιού Κατασκευή ΧΥΤΑ
		Προστασία της ατμόσφαιρας	Πολιτική μεταφορών Πολιτική βιομηχανίας
		Ορθολογικός προσανατολισμός κτιρίων	Σεμινάρια σε αρχιτέκτονες
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ			
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση	Προώθηση αστικών μεταφορών	Νέα και άνετα λεωφορεία
			Δυνατότητα αυτόματης λήψης εισιτηρίων από μηχάνημα, από το Διαδίκτυο και με πιστωτική κάρτα
		Χώροι στάθμευσης	Νέοι χώροι στάθμευσης στις οδούς Βηλαρά, ΚΑ΄ Φεβρουαρίου, Σουλίου και στις περιοχές του ΚΤΕΛ και Ακαδημία
		Απομάκρυνση ΚΤΕΛ	Χωροθέτηση στο Πέραμα
		Εκστρατεία κατά της χρήσης ΙΧ στο κέντρο	Ανοιχτές επιστολές των επικεφαλής των δημοτικών παρατάξεων στους δημότες Διαφημίσεις
			Λεωφορείο για δημοτικούς υπαλλήλους
			Ενδεχόμενη η επιβολή αστικών διοδίων
		Υπόγειες οδικές αρτηρίες	Ειδική συγκοινωνιακή μελέτη
			Ειδική πολεοδομική μελέτη

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
	Προτεραιότητα στον πεζό	Πεζοδρόμηση σε δρομάκια στο κέντρο	Κοντά στις οδούς Αβέρωφ και Ανεξαρτησίας/ Ειδική συγκοινωνιακή μελέτη
		Μερικές πεζοδρομήσεις	Εξω από το αστικό κέντρο/ Ειδική συγκοινωνιακή μελέτη
		Χαμηλές ταχύτητες στο κέντρο	Ειδική συγκοινωνιακή μελέτη
		Διαπλατύνσεις πεζοδρομίων	Ειδική συγκοινωνιακή μελέτη
	Συνδυασμένες μεταφορές	Οδική σύνδεση του ΚΤΕΛ με το αεροδρόμιο	Κοινή χωροθέτηση/ ειδικό λεωφορείο
		Ενίσχυση αστικών συγκοινωνιών	Πυκνά δρομολόγια
			Συχνές στάσεις
			Φτηνά εισιτήρια
	Αερομεταφορές	Επέκταση του αεροδρομίου	Πλατύτερο αεροδιάδρομο
			Σύγχρονο ραντάρ
			Σύνδεση με EUROCONTROL
			Ευκολίες σε ταξιδιωτικούς πράκτορες και εμπόρους
		Ανάπτυξη της μεταφοράς εμπορευμάτων	Κατασκευή αποθηκών
			Κατασκευή γραφείων
		Ανάπτυξη της μεταφοράς προσώπων	Πυκνά δρομολόγια
			Περισσότερες συνδέσεις
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	Εξοικονόμηση ενέργειας	Ενεργειακός σχεδιασμός	Μελέτη περιβαλλοντικής διαχείρισης της πόλης
			Αστικά λύματα/ Βιομάζα
		Υιοθέτηση λιγότερο ενεργοβόρων λύσεων για κίνηση και θέρμανση	Ενημέρωση καταναλωτών
			Εφαρμογές ΑΠΕ στην καθημερινή ζωή
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Συνεργασία με ΥΠΑΝ	Κοινή ομάδα εργασίας για αιολικά και ηλιακά πάρκα
		Ελξη επιχειρήσεων ΑΠΕ	Στήριξη σε όσες επιχειρήσεις ΑΠΕ εγκατασταθούν στην ΒΙΠΕ ή σε ακτίνα 40 χλμ από την πόλη
		Φυσικό αέριο	Σύνδεση της πόλης με τους αγωγούς της Φλώρινας και της Πέρδικας Πρεβέζης
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Πρόσβαση στο δίκτυο	Αύξηση του αριθμού χρηστών	Περισσότερες άδειες λειτουργίας σε net-cafe

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
		Αύξηση αριθμού ιστοσελίδων	Μετατροπή της ιστοσελίδας του δήμου σε δικτυακό τόπο
			Αξιοποίηση του υλικού και των δικτύων του ΠΙ
	ΤΠΕ νέας γενιάς	Εισαγωγή ΤΠΕ στις δημοτικές υπηρεσίες	Δίκτυα τηλεδιάσκεψης
			Προηγμένο λογισμικό και υλικό υπολογιστών
		Εισαγωγή ΤΠΕ στην περιοχή ανάπτυξης στο Βελισάριο και στους τοπικούς φορείς	Ευρυζωνικά δίκτυα
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΛΟΙΠΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ	Εκσυγχρονισμός και ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης	Επέκταση και ενοποίηση δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης	Ίδρυση ενιαίου φορέα
		Μείωση στην απώλεια ύδατος κατά την μεταφορά	Αντικατάσταση παλαιών αγωγών όπου υπάρχουν
			Πρόβλεψη για την μετακίνηση φορτηγών
	Λειτουργία του νέου ΧΥΤΑ	Χωροθέτηση κοντά στην ΒΙΠΕ	Διαδημοτικός διάλογος
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	Ενίσχυση και αξιοποίηση του ΠΙ	Οικονομική ενίσχυση εργαστηρίων	Αγορά εξοπλισμού
			Συμμετοχή στις αμοιβές ειδικευμένου προσωπικού
			Συμμετοχή στις υποτροφίες
		Στήριξη της Βιβλιοθήκης του ΠΙ	Αγορά νέων τόμων, βιβλίων, περιοδικών κλπ
		Ανάθεση ερευνητικών προγραμμάτων	Εστίαση στην Οικονομική και την Πολυτεχνική Σχολή
		Στήριξη των κέντρων έρευνας	Αγορά εξοπλισμού
			Προσφορά χώρου στο Βελισάριο
	Ενίσχυση της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης	Στήριξη καθηγητών και μαθητών	Βραβεία και έπαινοι
		Εισαγωγή σύγχρονων γνώσεων στα σχολεία	Συνεργασία Ζωσιμαίας Βιβλιοθήκης με σχολεία
	Αξιοποίηση ΤΕΙ και ΙΕΚ	Ανάθεση εργασιών	Σταθερή συνεργασία για επεκτάσεις της πόλης, Αστικό Παρατηρητήριο κλπ
		Χρήση των βάσεων δεδομένων των ΤΕΙ και των ΙΕΚ	Σταθερή συνεργασία για επεκτάσεις της πόλης, Αστικό Παρατηρητήριο κλπ
	Ωθηση του πολιτισμού	Ελξη ανθρώπων του πνεύματος	Σχέδιο για τον Ελεύθερο Χρόνο στην πόλη

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
			Εκπτώση/ επιδότηση αδειών για multiplex, βιβλιοθήκες και πινακοθήκες
		Εκτακτα γεγονότα	Εκθέσεις, αγώνες και διαγωνισμοί
		Εμπλουτισμός της δημοτικής βιβλιοθήκης	Συλλογή αντικών και παλιών βιβλίων
			Αγορά τίτλων επιστημών και ξένης λογοτεχνίας
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	Προστασία της δημόσιας Υγείας	Συνεργασία με το ΠΠΝΙ και το Νοσοκομείο Χατζηκώστα	Ειδίκευση συνεργασίας σε θέματα όπως η βρεφική θνησιμότητα, οι ασθενείς με χρόνιες παθήσεις κλπ
		Έλεγχος του νερού	Συχνοί έλεγχοι σε τοπικό επίπεδο
		Ενιαίο δίκτυο αποχέτευσης	Πολιτική Λοιπών Υποδομών
		Συγκέντρωση κτηνοτροφικών μονάδων σταυλισμός ζώων σε εκείνο τον χώρο	Απαγορεύονται τα μαντριά κοντά σε οικισμούς
			Τα ζώα να μην πλησιάζουν τους οικισμούς
	Στήριξη των ασθενών με χρόνιες παθήσεις	Δημοτικό επίδομα	Οικονομικοτεχνική μελέτη
		Συνεργασία με ΥΠΥΠ	Νέες κλινικές στο ΠΠΝΙ
	Πρόνοια για αδύναμες κοινωνικές ομάδες	Δημοτικά ιατρεία	Καθήκον μόνο οι υποθέσεις ρουτίνας
			Κεντρική χωροθέτηση
			24ωρη εφημερία
		Οικιακοί Σαμαρείτες	Εκμετάλλευση προγραμμάτων που ήδη τρέχουν
		Ενίσχυση κοινωνικών ιδρυμάτων	Αγορά εξοπλισμού
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΛΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	Προσανατολισμός της Παιδείας στην παραγωγή	Νέα τμήματα στο ΠΙ	Επιδότηση συγκεκριμένων σχολών
			Συμμετοχή του Δήμου όταν αναθεωρηθεί το master plan του ΠΙ
		Σύνδεση ΠΙ και τοπικών επιχειρήσεων	Επιχειρησιακό σχέδιο από ΠΙ και επιμελητήρια
	Εισαγωγή γνώσης στην πόλη	Ενημέρωση τοπικών επιστημόνων	Σεμινάρια και επιστημονικά περιοδικά
		Στροφή στην άρρητη γνώση	Κωδικοποίηση της άρρητης γνώσης

	Δια βίου εκπαίδευση	Στήριξη των ειδικευμένων εργαζομένων	Παροχή συνεδριακού κέντρου
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
			Σεμινάρια για δημοτικούς υπαλλήλους
		Στήριξη των νέων ανέργων λόγω της διαρθρωτικής ανεργίας	Παροχή συνεδριακού κέντρου
	Ενίσχυση της καινοτομίας	Προηγμένες υπηρεσίες από BIC	Ολοκληρωμένες υπηρεσίες, χρηματοδότηση επαγγελματικών ταξιδιών
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ			
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ	Αναθεώρηση της ΚΑΠ	Αναδιάρθρωση της τοπικής γεωργίας	Εμφαση στις νέες μορφές καλλιέργειας
			Νέα επιχειρηματικά σχήματα
		Προβολή της νέας ΚΑΠ στους αγρότες	Ενημέρωση από γεωπόνους
			Παροχή συνεδριακού κέντρου
			Αναδασμός
	Εκμετάλλευση των φυσικών πόρων	Αναδιάρθρωση δασικής οικονομίας	διαχείριση των δασών, των αλσών και των αλσυλλίων
		Βιώσιμη αλιεία	Οροφή στα μεγέθη της τοπικής αλιείας
			Ενημέρωση για ιχθυοκαλλιέργειες
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ	Στήριξη ΒΙΠΕ	Νέες υπηρεσίες	Αναβάθμιση επικοινωνιών
			Αναβάθμιση υπηρεσιών προς επιχειρήσεις (consulting)
		Συνεργασία με λοιπούς φορείς	Ομάδες εργασίας με ΥΠΑΝ, ΥΠΕΘΟ για ΒΙΠΕ (ΤΠΕ, επαγγελματικοί χώροι κλπ)
			Ενταξη της ΒΙΠΕ στην Δ' Κατηγορία του αναπτυξιακού νόμου
	Αναδιάρθρωση της τοπικής βιομηχανίας	Εμφαση σε παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα με ονομασία προέλευσης και νέα προϊόντα	Πιστοποιητικά ΠΟΠ και ISO/
		Νέα πρότυπα στην διοίκηση, οργάνωση και μεθόδους παραγωγής των επιχειρήσεων	Ενημέρωση για συστήματα just in time και ευέλικτη ειδίκευση

	Σύνδεση βιομηχανίας και Πανεπιστημίου	Ανάπτυξη βιομηχανικής έρευνας	Αξιοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
		Στήριξη ΠΙ από τοπικές βιομηχανίες	Χρηματοδότηση και επιχορηγήσεις νέων και υφιστάμενων τμημάτων
	Ελξη νέων επενδύσεων	Νέοι χώροι υποδοχής	Επέκταση ΒΙΠΕ
		Οργάνωση των δράσεων	Στρατηγική προβολής της πόλης
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ	Αναδιάρθρωση τριτογενούς	Τουριστική ανάπτυξη	Αξιοποίηση αναπτυξιακού νόμου και "Ανταγωνιστικότητα"
			Σχέδιο προβολής της πόλης
			Ηπιες δράσεις: ιστορικός και πολιτιστικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, ερασιτεχνική αλιεία, κωπηλασία, τένις, γκολφ, ιππασία
			ΠΟΤΑ στην Πεδινή
		Νέες χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες	Νέα τραπεζικά προϊόντα
			Νέες μορφές χρηματοδότησης (Venture Capital)
		Υπηρεσίες consulting	Ελξη ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού
			Εισαγωγή ΤΠΕ στις επιχειρήσεις
		Στήριξη ΜΜΕ	Ενημέρωση ΜΜΕ για franchise
			Συγχώνευση των ΜΜΕ
			Συστήματα ευελιξίας/ just in time
		Νέες μορφές Διοίκησης και Οργάνωσης	Ενημέρωση για διαχείριση ανθρώπινων πόρων, άυλων υποδομών, ευελιξία και logistics
	Ελξη μεγάλων επιχειρήσεων	Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας	Γραφείο εξυπηρέτησης επιχειρήσεων
		Ελξη επιχειρήσεων που προτιμούν χώρους γύρω από multiplex, αεροδρόμια, αθλητικά κέντρα	Σχέδιο χρήσεων
			Ανακαίνιση κινηματογράφων
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΕΤΑΡΤΟΓΕΝΟΥΣ	Τοπική παραγωγή ΤΠΕ	Συνεργασία με ΥΠΑΝ, Γμήμα Πληροφορικής, Μαθηματικών, ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ, ΒΙC, ΤΕΠΑ	Προτίμηση τοπικών επιχειρήσεων ΤΠΕ

			Ενίσχυση spin-offs
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
		Πολιτική προμηθειών υπέρ τοπικών επιχειρήσεων ΤΠΕ	Λογισμικό, δίκτυα, εφαρμογές
		Ανοιχτή πρόσκληση σε επιχειρήσεις ΤΠΕ	Σχέδιο προβολής της πόλης
			Εκθεση υλικού
	Εισαγωγή τεχνογνωσίας	Μεταφορά της γνώσης μέσω ΠΙ, ΠΠΙΝΙ, ερευνητικών κέντρων, επιχειρήσεων	Συνέδρια, σεμινάρια, ημερίδες,
			τηλέ-εκπαίδευση, εμπλουτισμός διεθνούς βιβλιογραφίας
		Προσέλκυση ειδικών σε ΤΠΕ	Προσκλήσεις ειδικών
			Ανώτερη ποιότητα ζωής
	Δημιουργία τοπικής αγοράς ΤΠΕ	Αξιοποίηση ΕΠ "Ανταγωνιστικότητα"	Ειδικό γραφείο
		Αναβάθμιση λογισμικού και αυτοματισμών γραφείου	Ειδικό κονδύλι
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ	Άρση κοινωνικού αποκλεισμού	Ομαλή κοινωνικοποίηση των κοινωνικά αποκλεισμένων	Σχολεία
			Συσσίτια
			Ειδικά βραβεία
			Οργάνωση σε συλλόγους
		Αναβάθμιση φτωχών συνοικιών	Καταγραφή
			Κοινωνιολογική μελέτη
		Αύξηση απασχόλησης	Πολιτικών ανάπτυξης
			ΚτΠ, "Ανταγωνιστικότητα"
	Εμπέδωση της αξιοκρατίας και της διαφάνειας	Πολιτικές αστικής διακυβέρνησης	Εμφαση στις νέες μορφές αστικής διακυβέρνησης
		Ελεγχος Προμηθειών και Προϋπολογισμού	Συνεργασία με ΣΕΔΔ, ΣΔΟΕ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ			
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	Ενιαία στέγαση δημοτικών υπηρεσιών	Πρόσκτηση από ΥΠΕΘΑ του Στρατοπέδου Βελισσαρίου	Διαβήματα στο ΥΠΕΘΑ
			Ειδική Αρχιτεκτονική Μελέτη από γνωστό αρχιτέκτονα
		Εμφαση στα νέα επαγγέλματα και τις νέες τεχνολογίες	χωροτάκτες, περιβαλλοντολόγοι, οικονομολόγοι με εκτελεστικές δεξιότητες
			μηχανικοί λογισμικού και δικτύων

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΡΑ
			αγορά υλικού
	Εκσυγχρονισμός δομών και υπηρεσιών του δήμου	Προσλήψεις ειδικών στην στρατηγική πολεοδομία, τις αναπλάσεις, τον πολιτισμό, την περιβαλλοντική διαχείριση και στην συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	Προσλήψεις ειδικών συμβούλων (PhD) της δημοτικής αρχής
		Διάλογος με τους πολίτες	Πολιτική συνεργασίας με ιδιώτες και ΜΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	Ισοσκελισμένος προϋπολογισμός	Συγκράτηση δαπανών	Πάγωμα πρόσληψης ανειδίκευτου προσωπικού
			Μείωση λειτουργικών δαπανών
		Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας	Νέες, περισσότερο κερδοφόρες χρήσεις
			Υψηλότερα ενοίκια
			Κατοικίες προς πώληση στο στρατόπεδο Βελισαρίου
	Υγιής διάρθρωση του προϋπολογισμού	Εστίαση σε ανάπτυξη, παιδεία, υγεία	Αστικές αναπλάσεις
			Χρηματοδότηση συνεδρίων κλπ
		Απεξάρτηση του προϋπολογισμού από τα δημοτικά τέλη	Μείωση παγίων και δημοτικών τελών
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Ίδρυση ΜΚΟ	Συνεργασία φορέων και πολιτών για νέους ΜΚΟ	Κοινωνικό Φόρουμ
			Αστικό Παρατηρητήριο
		Συνεργασία με γνωστές ΜΚΟ της Ελλάδας και του εξωτερικού	Δράσεις για βιότοπους, πολιτιστικά τοπία κλπ
	Νέα επιχειρηματικά σχήματα	Αξιοποίηση ακινήτων από κοινοπραξία ιδιωτών-δήμου	Μελέτη real estate
			ΠΕΡΠΟ στο Βελισάριο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Ο επόμενος πίνακας δείχνει τους χρόνους υλοποίησης κάθε πολιτικής. Οι πολιτικές που δίνουν το γενικότερο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης έχουν χρόνους υλοποίησης σε όλη την περίοδο μελέτης, από το 2003 ως το 2023. Οι υπόλοιπες πολιτικές υλοποιούνται σε μικρότερους χρόνους, ανάλογα με τον αριθμό και την βαρύτητα των μέτρων και των δράσεων.

Πίνακας 10: Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης πολιτικών

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΗΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΛΟΙΠΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΛΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΕΤΑΡΤΟΓΕΝΟΥΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ																						
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ																						

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 11: Προτεινόμενες Μελέτες

Μελέτη	Χρονιά	Όνομα Φορέα
Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για την Ανάπλαση στο στρατόπεδο Βελισσαρίου	Αμέσως μόλις αποκτηθεί το οικόπεδο	Δήμος Ιωαννιτών
Ειδική Πολεοδομική Μελέτη παρέμβασης στις εισόδους της πόλης	2004	Δήμος Ιωαννιτών
Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για τον σχεδιασμό της ΠΟΤΑ	2004	Δήμος Ιωαννιτών και Δήμος Μπιζανίου
Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για την επέκταση της ΒΙΠΕ	2005	Δήμος Ροδοτοπίου και Δήμος Ιωαννιτών
Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για την ανάδειξη των μνημείων της πόλης	2004	Δήμος Ιωαννιτών
Ειδική Αρχιτεκτονική Μελέτη για την ανάδειξη και την προστασία των διατηρητέων	2006	Δήμος Ιωαννιτών
Μελέτη για αστικό αναδασμό και ενεργό οικοδομικό τετράγωνο	2006	Δήμος Ιωαννιτών
Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση της περιοχής	2004	Δήμος Ιωαννιτών, Δήμος Ανατολής, Δήμος Περάματος, Δήμος Μπιζανίου και Δήμος Πασσαράνους
Γεωλογική Μελέτη για την διαχείριση των υπόγειων υδάτων	2008	Δήμος Ιωαννιτών, Δήμος Ανατολής, Δήμος Περάματος, Δήμος Μπιζανίου και Δήμος Πασσαράνους
Συγκοινωνιακή Μελέτη για την κυκλοφορία στα Ιωάννινα	2005	Δήμος Ιωαννιτών
Επιχειρησιακό Σχέδιο για τη σύνδεση του Πανεπιστημίου με την τοπική οικονομία	2006	Δήμος Ιωαννιτών, Οικονομικό Επιμελητήριο, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ένωση Ξενοδόχων Νομού Ιωαννίνων, ΒΙΠΕ
Σχέδιο για την προβολή της πόλης στους επενδυτές	2004	Δήμος Ιωαννιτών
Οικονομικοτεχνική Μελέτη για δημοτικό επίδομα	2007	Δήμος Ιωαννιτών
Σχέδιο για την προβολή της πόλης στους τουρίστες	2005	Δήμος Ιωαννιτών, Ένωση Ξενοδόχων

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στο πέρας αυτής της εργασίας, η διατύπωση ορισμένων παρατηρήσεων και συμπερασμάτων είναι επιβεβλημένη. Τα συμπεράσματα μας βοηθούν να ανακεφαλαιώσουμε όλα αυτά που διαπιστώσαμε ότι ισχύουν κατά τη διάρκεια της εργασίας. Τα συμπεράσματα δεν πρέπει να εκληφθούν ως γενικοί κανόνες για όλες τις πόλεις του ίδιου μεγέθους αφού έχουν σημασία τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε πόλης, η ιστορία της, η παραγωγική της διάρθρωση, οι κοινωνικές δομές και η θέση της στα πάσης φύσης δίκτυα.

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη είναι εφικτή στην περίπτωση των Ιωαννίνων. Τα Ιωάννινα δεν διαθέτουν σοβαρά περιβαλλοντικά ή κοινωνικά προβλήματα, έχουν δυναμικούς τομείς στην οικονομία και το κύριο πρόβλημα που υπάρχει είναι η ακραία εμπορευματοποίηση του χώρου που προκαλεί αγκυλώσεις στο σχεδιασμό και δημιουργεί πολεοδομικά, συγκοινωνιακά και αναπτυξιακά προβλήματα. Ο οικογενειακός χαρακτήρας των επιχειρήσεων μπορεί, επίσης, να αποτελέσει μειονέκτημα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι επιβεβλημένος ώστε να μπορέσει η πόλη να εκμεταλλευθεί τις υποδομές που διαθέτει, να επωφεληθεί από τη δημογραφική της ρώμη και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που τις παρέχονται από τη διεύρυνση του Ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου –βλέπε και πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής στη Θεσσαλονίκη. Ο στρατηγικός σχεδιασμός οφείλει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που θα προέρχονται από τη μικρή ιδιοκτησία, από αντιδράσεις των γειτονικών ΟΤΑ και, ενδεχομένως, από ορισμένες υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης που θα θεωρήσουν ότι ορισμένες αναπτυξιακές και πολεοδομικές πρωτοβουλίες του Δήμου αντιβαίνουν στη δική τους πολιτική.

Τα Ιωάννινα είναι ένα ακμαίο αστικό κέντρο, χρειάζεται όμως να δείξουν αποφασιστικότητα και αφοσίωση στις πολιτικές που περιγράφηκαν ώστε να κατορθώσουν να εισέλθουν δυναμικά στη μεταμοντέρνα εποχή. Αν σε είκοσι χρόνια οι Γιαννιώτες χαρακτηρίζουν την πόλη τους ως «σύγχρονη, ευρωπαϊκή πόλη» ο Δήμος αλλά και ο στρατηγικός σχεδιασμός θα έχουν επιτύχει ένα κατόρθωμα.

Το πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει αβίαστα είναι ότι η εξέλιξη της πόλης σε μεταμοντέρνα είναι εφικτή, το ιδεώδες όμως είναι η μίξη μοντέρνων και μεταμοντέρνων στοιχείων. Χρειάζεται να ξεκινήσει επισήμως ένας διάλογος γύρω από το ποιο θέλουμε να είναι το μέλλον της πόλης με ιδεολογικές αναφορές αλλά χωρίς ιδεολογικές προκαταλήψεις. Τα βασικά ερωτήματα είναι πώς θα αναβαθμιστεί κέντρο, χωρίς όμως να καταφύγει η πόλη σε στείρα προγονοπληξία, πώς θα υπάρξει ανάκτηση του αστικού χώρου από την τοπική κοινωνία, πώς θα εισαχθούν οι νέες τεχνολογίες και τα μεταφορντικά συστήματα παραγωγής, χωρίς όμως να εμφανιστεί το φαινόμενο της δυαδικής πόλης με τους κοινωνικά ενταγμένους και τους ολοκληρωτικά αποκλεισμένους από την κοινωνία πολίτες. Έγινε προσπάθεια ώστε να προταθούν λύσεις βιώσιμες και ρεαλιστικές, η τελική απόφαση όμως πρέπει να ανήκει στην τοπική κοινωνία.

Οι πρωτοβουλίες του Δήμου για τη δημιουργία Αστικού Παρατηρητηρίου και Κοινωνικού Φόρουμ είναι καθοριστικές για τον τοπικό διάλογο αφού το μεν πρώτο θα ενημερώνει τους δημότες για την πραγματική κατάσταση της πόλης – πληθυσμό, κοινωνική ανάπτυξη, ποιότητα ζωής κλπ– ενώ το δεύτερο μπορεί να λειτουργήσει ως μια Αγορά, ως ένας τόπος προβληματισμού και συζήτησης. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η Αστική Διακυβέρνηση είναι αυτή που θα εμπνεύσει και θα ενεργοποιήσει τους πολίτες στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Αν και εφόσον βρεθεί μια μεγάλη επιχείρηση, ειδικά μια τράπεζα ή βιομηχανία, για να συμμετάσχει στο επιχειρηματικό σχήμα, μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο να δημιουργηθεί και ένα χωριστό Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, κατά τα πρότυπα του κρητικού ΙΤΕ, με ειδίκευση στην πληροφορική, τους ημιαγωγούς, την ρομποτική, την εμβρυολογία και τα υλικά υψηλής ανθεκτικότητας. Η απόφαση για το νέο ΙΤΕ είναι κυρίως πολιτική και μεγάλο ρόλο θα παίζουν οι προσωπικές σχέσεις ανάμεσα στους χρηματοδότες και στους πρώτους ερευνητές που θα στελεχώσουν το Ίδρυμα. Από την σκοπιά του σχεδιασμού, πάντως, είναι επιθυμητό.

Η συνολική πρόταση που έγινε, ενσωμάτωσε τις απόψεις των φορέων, ιδίως όπου υπήρχε συναίνεση. Επισημάνθηκε η αξία κοινωνικών υποδομών, του πανεπιστημίου, των χρηματοπιστωτικών λειτουργιών, του τουρισμού της Εγνατίας Οδού, της Ιόνιας Οδού, της ποιότητας ζωής και της Διοίκησης. Τονίστηκε η ανάγκη για την επίλυση του κυκλοφοριακού, για τις ρυθμίσεις των χρήσεων, για την προβολή της πόλης, για την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής και μιας βαλκανικής πολιτικής, για ελεγχόμενη αστική

ανάπτυξη. Οι προτεινόμενες πολιτικές θα υλοποιηθούν σε μεγάλο βαθμό με την σειρά προτεραιότητας που προέκυψε από την έρευνα. Οι απόψεις των φορέων για θέματα όπως η διεθνοποίηση της οικονομίας, ο νέος ευρωπαϊκός χώρος, η μετανάστευση και η αξιοποίηση των υποδομών λήφθηκαν σοβαρά υπόψη.

Η μόνη άποψη που ενσωματώθηκε σε σχετικά μικρό βαθμό είναι η θέση πως τα Ιωάννινα είναι ιστορική και πολιτιστική πόλη. Όσο πλούσια και αν είναι η τοπική ιστορία και η παράδοση, είναι γεγονός πως αυτό δεν αποτυπώνεται καθαρά στον αστικό ιστό. Τα Ιωάννινα, όπως και οι περισσότερες ελληνικές πόλεις, διατηρούν πολύ λίγα στοιχεία από το παρελθόν τους στην εικόνα της πόλης, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, όπως π.χ. η Μπριζ, το Σάλτσμπουργκ, η Ντιζόν ή η Βενετία. Σίγουρα πρέπει να προστατευτούν όσα μνημεία γλιτώσανε από την ραγδαία πολεοδομική επέκταση, είναι λάθος όμως να θεωρήσουμε ότι αυτά αρκούν για μια ολοκληρωμένη ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα και μιας πολιτικής που να στοχεύει στην διατήρηση της ακεραιότητας των τοπικών χαρακτηριστικών της πόλης.

Η κατεύθυνση για το μέλλον δόθηκε μέσα από την εφαρμογή των ήδη δοκιμασμένων λύσεων για την βιωσιμότητα της κοινωνίας, της οικονομίας και του περιβάλλοντος. Εξέχουσα σημασία δίνεται στην οργάνωση του χώρου και στην διαχείριση της πόλης. Ακόμη εισάγονται οι νέες τεχνολογίες και δίνεται έμφαση στην καινοτομία, σε κάθε σχεδόν τομέα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Ο Αραβαντινός ομαδοποιεί τις εξελίξεις αυτές στα σενάρια της «καινοτομίας» (Αραβαντινός, 2002:15). Οι απαντήσεις των τοπικών φορέων σε όλα τα ζητήματα, πλην αυτού της ταυτότητας της πόλης, παραπέμπουν επίσης σε αυτή την ομάδα σεναρίων.

Ένα άλλο συμπέρασμα που προκύπτει είναι η ανάγκη για καλύτερη κοινωνική οργάνωση. Η τοπική κοινωνία πρέπει να συγκροτήσει εταιρικές δομές, δηλαδή ανάμεσα στη δημοτική αρχή και στον απλό δημότη πρέπει να μεσολαβούν διάφοροι σύλλογοι, σύνδεσμοι, ΜΚΟ ή άλλες οργανώσεις οι οποίες θα έχουν ένα και ξεκάθαρο χαρακτηριστικό. Για παράδειγμα, ένα κίνημα για την κοινωνική ένταξη μεταναστών και τσιγγάνων θα μπορούσε να προσφέρει πολλά όχι μόνο στο επίπεδο του διαλόγου αλλά και σε επίπεδο δράσεων. Ακόμη και ένα κίνημα των μικρών ιδιοκτητών γης θα μπορούσε να φανεί χρήσιμο αφού θα λειτουργούσε ως ένα μέσο για να περάσουν οι σύγχρονες αντιλήψεις του σχεδιασμού για το ρόλο της γης στον απλό κόσμο. Οι εταιρικές δομές θα βοηθήσουν τον διάλογο και την επίτευξη συναίνεσης.

Ένα μεγάλο μέρος των δράσεων του Δήμου Ιωαννιτών απαιτεί συνεργασία με την κεντρική διοίκηση. Η αποτυχία της κεντρικής διοίκησης να άρει την απομόνωση της Ηπείρου και η γενικότερη αδιαφορία της για την περιοχή έχουν προκαλέσει ήδη πολλά προβλήματα και ένα κλίμα δυσαρέσκειας στους κατοίκους. Παρόλα αυτά η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να δημιουργεί σταθερές συνεργασίες όχι μόνο με το εθνικό κέντρο αποφάσεων αλλά και με τα κοινοτικά όργανα. Πολύτιμη βοήθεια μπορούν να δώσουν οι απόδημοι Γιαννιώτες ενώ η δημιουργία γραφείων δημοσίων σχέσεων στα κέντρα των αποφάσεων μπορεί να διευκολύνει τους χειρισμούς του Δήμου.

Εννοείται ότι τα Ιωάννινα πρέπει να αναπτύσσουν διαρκώς συνεργασίες, είτε μέσω θεσμοθετημένων δικτύων συνεργασίας είτε άτυπες με μια σειρά από ευρωπαϊκές πόλεις που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα: Απομόνωση, παραμεθόρια περιοχή, απόσταση από τα τόξα ανάπτυξης, παραδοσιακή κοινωνική οργάνωση, αδύναμοι θεσμοί. Δίκτυα συνεργασίας οφείλουν να οικοδομούνται τόσο με πόλεις της ΕΕ, όσο και με πόλεις των Βαλκανίων. Με τις τελευταίες, μπορεί να εγκαινιαστεί και μια συνεργασία με την συμμετοχή του ΠΠ που να περιλαμβάνει τομείς όπως η ιστορία των πόλεων επί των ημερών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, από συγκριτική σκοπιά, οι γλωσσικές επιρροές, η διακειμενικότητα ανάμεσα στις τοπικές λογοτεχνίες κα. Τα νέα συστήματα αστικής διακυβέρνησης μπορούν να αξιοποιήσουν τα δίκτυα των πόλεων για την μεταφορά τεχνογνωσίας και την δημιουργία ομάδων πίεσης.

Το τελευταίο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα Ιωάννινα πρέπει να εγκαινιασουν ένα σταθερό επίπεδο διαλόγου με τους γειτονικούς τους ΟΤΑ. Ειπώθηκε ήδη ότι το λειτουργικό πολεοδομικό συγκρότημα Ιωαννίνων είναι αρκετά μεγαλύτερο από τα όρια του Δήμου. Παρόλα αυτά υπάρχουν υποδομές υπερτοπικής σημασίας όπως οι ΒΠΠΕ στο Ροδοτόπι, το Πανεπιστήμιο και το Νοσοκομείο στο δημοτικό διαμέρισμα Νεοχωρόπουλο του Δήμου Ιωαννιτών, το Αεροδρόμιο στο Δήμο Περάματος. Η αξιοποίηση των υποδομών αυτών περνά μέσα από ένα κοινό όραμα των κατοίκων του Λεκανοπεδίου και μέσα από αμοιβαίες υποχωρήσεις. Σε κάθε περίπτωση πάντως ορισμένα προβλήματα είναι ενιαία και πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα – όπως τα απορρίμματα, τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης, ο νέος ΠΟΤΑ κλπ.

Αν τα παραπάνω γίνουν κατανοητά τότε στην περιοχή θα προκύψουν σημαντικές δυνατότητες για βελτίωση της ποιότητας ζωής και για ενδογενή ανάπτυξη. ο Δήμος Ιωαννιτών ως ο σημαντικότερος Δήμος της περιοχής μελέτης οφείλει να αναλάβει τις

σχετικές πρωτοβουλίες. Η ενημέρωση και η συναίνεση είναι αναγκαίες συνθήκες για την ομαλή μετάβαση στην Κοινωνία της Γνώσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός είναι μια αναγκαία συνθήκη για την βιώσιμη ανάπτυξη, γιατί μόνο τότε είναι δυνατό να αξιοποιηθούν, κατά τρόπο ενιαίο και συνεκτικό, τα στοιχεία εκείνα του αστικού χώρου, όπως π.χ. οι υποδομές, που έχουν υπερτοπική σημασία και που μπορούν να προκαλέσουν ανάπτυξη σε τοπική κλίμακα. Οι όροι μοντέρνο και μεταμοντέρνο υποδηλώνουν σε μεγάλο βαθμό την προσέγγιση του σχεδιαστή και σε ποια στοιχεία της πόλης επιδιώκει να εστιάσει. Οι μεταμοντέρνες πόλεις επωφελούνται από το στρατηγικό σχεδιασμό για να μπορέσουν να εκμεταλλευθούν και να εμπεδώσουν πλήρως τα σημερινά χαρακτηριστικά τους – νεοφορντικά μοντέλα παραγωγής, νέες τεχνολογίες, κοινωνία των πολιτών – και να διακρίνουν έτσι την προοπτική για το νέο στάδιο της εξελικτικής διαδικασίας που διανύουν. Τα Ιωάννινα μπορούν να αξιοποιήσουν τον στρατηγικό σχεδιασμό ώστε να καταστούν μια σύγχρονη πόλη, που θα βασίζεται στην καινοτομία για την βιώσιμη αστική της ανάπτυξη.

B I B Λ I O Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. Αραβαντινός, Α. και Σερράος, Κ. (1997): «Επίλογος: Νέα προβλήματα και νέες προοπτικές» στο Α. Αραβαντινός (επ.) *Ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία, 523-540
2. Αραβαντινός, Α. (1997) «Εισαγωγή: Πόλη και Πολεοδομία» στο Α. Αραβαντινός (επ.) *Ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία, 25-39
3. Αραβαντινός, Α. (2002): «Δυναμικές και ο σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών – προς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα;» *Αειχώρος*, 1 (1) 6-29.
4. Αρβανιτίδου, Μ., Ζώης, Ζ. κ.α. (1984) «Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Ιωαννίνων», Δ΄ Φάση: Υ.Χ.Ο.Π. Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση
5. Αρκούλης, Η., Θεάκος, Ν. κ.ά. – Γραφείο Δοξιάδη (1997): «ΤΑΠ Δήμου Ιωαννιτών. Α΄, Β΄ και Γ΄ Φάση», Αθήνα: Δήμος Ιωαννιτών
6. Γ.Γ. Περιφέρειας Ηπείρου (2000) «Περιφερειακή Στρατηγική & Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Περιφέρεια Ηπείρου», Πρόγραμμα RISE
7. Γετίμης, Π. (2000): «Εναλλακτικές μορφές αστικής διακυβέρνησης» στο Ε. Ανδρικοπούλου και Γ. Καυκαλάς (επ.) *Ο νέος Ευρωπαϊκός χώρος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 468-486
8. Γετίμης, Π. (1999): «Αστικές πολιτικές και κοινωνικά κινήματα στις πόλεις», στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ.) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 359-369

9. Γοσποδίνη, Α. (επ) (1998) «Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
10. Γοσποδίνη, Α. (επ) (2000) « Πολεοδομία Ι: Αστικός Σχεδιασμός, Σημειώσεις», Βόλος,: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
11. Εμμανουήλ, Δ. (1999): «Αστική ανάπτυξη, αγορά κατοικίας και προαστιοποίηση: ορισμένες θεωρητικές σκέψεις και η περίπτωση της Αθήνας», στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 267-309
12. Ιωαννίδης, Γ. (2001): «Η τεχνολογική επανάσταση στην πληροφορική και στις επικοινωνίες: σκέψεις και παρατηρήσεις από την οικονομία των ΗΠΑ» στο Γ. Κατσουλάκος (επ.) *Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο*, Αθήνα: Κέρκυρα, 189-199
13. Καρανικόλας, Α., Κιοσσές, Ι., Μιχαηλίδης, Τ., Παπαθεοχάρης, Ι. (επ.) (2001): «Επισκόπηση master plan αεροδρομίου Ιωαννίνων», Εργαστήριο Υποδομών, ΤΜΧΠΠΑ.
14. Κοντορούπης, Γ. (1997): «Οι εξελίξεις στα δίκτυα και τις εγκαταστάσεις τεχνικών υποδομών της πόλης» στο Α. Αραβαντινός (επ.) *Ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία, 489-512.
15. Κοτζαμάνης, Β. (1993/2001): «Εισαγωγή στις μεθόδους κοινωνικής έρευνας», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
16. Λαζαρίδης, Π. (επ.) (1979): *Η εμπορευματοποίηση της ποιότητας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής
17. Λουκίσσας, Φ. (2000): «Θεωρίες και πρακτικές Προγραμματισμού», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

18. Λυμπεράκη, Α. και Μουρίκη, Α. (επ.) (1996): *Η αθόρυβη επανάσταση: Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας*, Αθήνα: Gutenberg
19. Μάνδρου, Ι. (επ.) (15/06/2003): «Συνέντευξη με τον Ε. Κρουσταλλάκη», Το Βήμα, Έτος ΠΒ, Αριθ. 13888, ΒΗΜΑgazino
20. Μιχαηλίδης Τ. (1999) «Εργασία για το μάθημα Ανθρωπογεωγραφία», Εργαστήριο, ΤΜΧΙΠΙΑ
21. Μπεριάτος, Η. (2002): «Χωροταξία ΙΙΙ: Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός και Πολιτική», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
22. Νικολάου, Ν. (επ.) (08/06/2003): «Παλινωδία και κριτική», Το Βήμα, Έτος ΠΒ, Αριθ. 13882, Δ2
23. Νομαρχία Ιωαννίνων (2000): «Χωροταξικό Σχέδιο Νομού Ιωαννίνων. Α΄ & Β΄ Φάση», Ιωάννινα
24. Οικονόμου, Δ. (1999): «Πολιτική γης και εφαρμογή των πολεοδομικών σχεδίων» στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 447-456
25. Οικονόμου, Δ. και Πετράκος, Γ. (1999) «Πολιτικές οικιστικής ανάπτυξης και πολεοδομικής οργάνωσης στην Ελλάδα» στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 413-446
26. Οικονόμου, Δ. (2000): «Ο διεθνής μητροπολιτικός ρόλος της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης» στο Ε. Ανδρικοπούλου και Γ. Καυκαλάς (επ.) *Ο νέος Ευρωπαϊκός χώρος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 444-467

27. Οικονόμου, Δ. (2002): «Χωροταξία II: Σχεδιασμός της Υπαίθρου», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
28. Παπαγεωργίου, Φ. (2000) «Μελέτη Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Ηπείρου. Γ' Φάση», Αθήνα: Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Ε.Π.ΠΕΡ.
29. Παπασωτηρίου, Χ. (1999): *Ελλάδα, Νοτιοανατολική Ευρώπη και νέο διεθνές σύστημα: Οι προκλήσεις του 21ου αιώνα*, Αθήνα: ΕΚΟΜΑ – Παπαζήση
30. Περάκης, Κ (2000): «Στοιχεία δειγματοληψίας και ανάλυσης δεδομένων», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
31. Πετράκος Γ. και Οικονόμου Δ. (1999): «Διεθνοποίηση και διαρθρωτικές αλλαγές στο ευρωπαϊκό σύστημα αστικών κέντρων», στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 13-44
32. Πετράκος Γ. και Τσουκαλάς Δ. (1999): «Μητροπολιτική συγκέντρωση στην Ελλάδα», στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 247-266
33. Πετράκος, Γ. και Rodriguez-Pose, A. (επ.) (2002): «Περιφερειακές ανισότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 8(5): 87-122
34. Πετράκος, Γ. (επ.) (2002): «Σημειώσεις Περιφερειακής Ανάπτυξης και Πολιτικής», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
35. Σκάγιαννης, Π. (επ) (1994) *Πολιτική Προγραμματισμού και Υποδομών*, Αθήνα: Σταμούλης
36. Σκάγιαννης, Π. (1999): «Πόλεις και Τηλεπικοινωνίες» στο Δ. Οικονόμου και Γ. Πετράκος (επ) *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*

- αστικής ανάλυσης και πολιτικής, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, 231-235
37. Σκούντζος, Θ. (επ.) (1997) *Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία-Πρακτική*, Αθήνα: Σταμούλης
38. Χατζηπαραδείσης, Α. (2001): «Η Νέα Οικονομία και οι οικονομικοί δείκτες» στο Γ. Κατσουλάκος (επ.) *Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο*, Αθήνα: Κέρκυρα, 257-266
39. Χριστοδουλάκης, Ν. (επ.) (2002) «Νέα Οικονομία και οικονομική ανάπτυξη», στο Γ. Κατσουλάκος (επ.) *Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο*, Αθήνα: Κέρκυρα, 267-279
40. Benevolo L., Λαζαρίδης Π. (επ.) (1977): *Βιομηχανική Επανάσταση – Βιομηχανική Πόλη*, Αθήνα: Α. Λιβάνης και Σία
41. ΒΙC ΗΠΕΙΡΟΥ (1998) «Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης Έτους 1999 του Κέντρου Επιχείρησης και καινοτομίας Ηπείρου ΒΙC Ηπείρου: Η επιλογή που οδηγεί στην εξέλιξη», Ιωάννινα
42. Franklin, D. (2002): «Globalisation's new boom», στο *The World in 2003* ειδική έκδοση του Περιοδικού Economist, 112
43. Friedman, T. (επ.) (1999/2000): *To Lexus και η ελιά*, Αθήνα: Ωκεανίδα
44. Fromm, E. (επ.) (1973): *The anatomy of human destructiveness*, Holt, Rinehart and Winston
45. Fromm, E. (επ.) (1977): *Η ανατομία της ανθρώπινης καταστροφικότητας*, Αθήνα: Μπακουμάνη
46. Giddens, A (επ.) (1982/93): *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Οδυσσέας.

47. Lazonick, W. (επ.) (1991): Business organization and the Myth of the Market Economy, Cambridge: Cambridge University Press (μτφ. Ματάλας, Π. (επ.) (1997/2001): *Η οργάνωση των επιχειρήσεων & ο μύθος της Οικονομίας της Αγοράς*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).
48. Van der Zwan, A. (1993): «Ηπειρος: Το σταυροδρόμι της Ευρώπης», συζήτηση σε συνέδριο, Οικονομικό Επιμελητήριο, Ιωάννινα
49. Zwingle, E (2002): «Μητροπόλεις», National Geographic, p. 80-109
50. Zwingle, E. (8/1999) «Παγκόσμιο Χωριό», National Geographic, p. 65
51. www.cfr.org
52. www.dimioan.gr
53. www.bichpeiros.gr
54. www.domiki.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1991

	Μορφο- λογία εδάφους	Σύνολο Εκτάσεων σε 1,000 στρ.		Καλλιεργούμενες εκτασεις και αγροαπαύσεις		Βοσκότοποι				Δάση		Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά		Εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι κλπ.)		Άλλες εκτάσεις	
						Δημοτικοί ή Κοινοτικοί		Ιδιωτικοί και άλλοι									
Δ. Ιωαννιτών	Π	17,0	100,0%	0,4	2,4%	0,0	0,0%	0,1	0,6%	3,0	17,6%	4,6	27,1%	8,9	52,4%	0,0	0,0%
Κ. Ανατολής	Π	7,7	100,0%	3,5	45,5%	0,8	10,4%	0,8	10,4%	0,0	0,0%	0,5	6,5%	2,2	28,6%	0,0	0,0%
Κ. Αγίου Ιωάννου	Π	3,6	100,0%	0,9	25,0%	0,8	22,2%	1,4	38,9%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,2	5,6%	0,4	11,1%
Κ. Βουνοπλαγιάς	Π	10,8	100,0%	5,7	52,8%	4,6	42,6%	0,3	2,8%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,3	2,8%	0,0	0,0%
Κ. Ελεούσης	Π	11,9	100,0%	6,5	54,6%	3,7	31,1%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,1	0,8%	1,6	13,4%	0,0	0,0%
Κ. Κατσικά	Π	13,5	100,0%	8,0	59,3%	1,8	13,3%	1,5	11,1%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	2,2	16,3%	0,0	0,0%
Κ. Μαρμάρων	Η	17,4	100,0%	2,5	14,4%	8,5	48,9%	3,2	18,4%	0,8	4,6%	0,0	0,0%	2,4	13,8%	0,0	0,0%
Κ. Νεοχωροπούλου	Η	4,6	100,0%	1,8	39,1%	0,9	19,6%	1,6	34,8%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,2	4,3%	0,1	2,2%
Κ. Νήσου Ιωαννίνων	Η	4,3	100,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,3	7,0%	0,4	9,3%	3,5	81,4%	0,1	2,3%	0,0	0,0%
Κ. Πεδινής	Π	16,7	100,0%	6,9	41,3%	3,1	18,6%	4,7	28,1%	0,6	3,6%	0,0	0,0%	0,4	2,4%	1,0	6,0%
Κ. Περάματος	Η	8,4	100,0%	4,2	50,0%	0,5	6,0%	1,2	14,3%	0,0	0,0%	0,8	9,5%	1,7	20,2%	0,0	0,0%
Κ. Σταυρακίου	Π	7,7	100,0%	2,0	26,0%	3,9	50,6%	1,1	14,3%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,7	9,1%	0,0	0,0%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2: ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ - ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ 1/1/94 - 28/2/99

Τίτλος Ενέργειας/Υποέργου	Ολοκληρ. Έργο -Α	Εκτελούμενο Έργο -Β	Σύνολο Έργου (Α+Β)	Πληρωμές	Οφειλές	Έργα που δεν ξεκίνησαν	Προ/σμός Ένταξης	Υπόλοιπο από
	Συμβ. οικ. αντικ. -1-	Συμβ. οικ. αντικ. -2-	1+2=3	Έργου (Α+Β)	Έργου (Α+Β)	4	5	Εκπτώσεις η ανακ/κούς πίνακες
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΙΜΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ							500.000.000	15.353.456
1.1. Διαμερισματοποίηση λεκανών Λασπότοπου	37.646.712		37.646.712	37.646.712			53.000.000	15.353.288
1.2. Εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος μεταφοράς φιαλών και εξοπλισμού			155.000.000	154.999.832			155.000.000	168
1.3. Προμήθεια γόνου			114.000.000	78.192.000	35.808.000		114.000.000	
1.4 Έργα αποκατάστασης και εξυγίανσης λίμνης						60.000.000	60.000.000	
1.5. Προμήθεια ειδικού μηχανήματος			100.000.000	20.000.000	80.000.000		100.000.000	
1.6. Παρατηρητήριο οικοσυστήματος						18.000.000	18.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 1	192.646.712	214.000.000	406.646.712	290.838.544	115.808.000	78.000.000	500.000.000	15.353.456

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ - ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ							500.000.000	4.388.010
Ανάπλαση - διαμόρφωση - ηλεκτροφωτισμός ΙΤΣ ΚΑΛΕ	39.800.000		39.800.000	39.149.312			39.800.000	650.868
Αναστήλωση Εστίας στα Λιθαρίσια για δημιουργία κέντρου δημιουργικής απασχόλησης παιδιού	47.100.000		47.100.000	45.630.000			47.100.000	1.470.000
Αναστήλωση Εστίας στα Λιθαρίσια για δημιουργία κέντρου δημιουργικής απασχόλησης παιδιού - Β' Φάση	20.600.000		20.600.000	21.829.074			20.600.000	39.996
Αναστήλωση διατηρητέου Κοραή	45.400.000		45.400.000	43.968.882			45.400.000	1.431.118
Κατασκευή λιθόστρωτων στο Κάστρο		100.000.000					100.000.000	
Αναστήλωση Μουσουλμανικών Λουτρών						105.000.000	105.000.000	
Αναστηλώσεις - διαμορφώσεις στην Ακρόπολη Ασλάν						150.000.000	150.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 2	152.900.000	100.000.000	152.900.000	150.577.088		255.000.000	507.900.000	3.511.990

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ							420.000.000	15.436.404
Μελέτη άντλησης βιοαερίου						2.400.000	2.400.000	
Μελέτη βετιστοποίησης του συστήματος τελικής διάθεσης στερεών αποβλήτων Πόλης & Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων						25.000.000	25.000.000	
Εγκαθίδρυση συστήματος παραγωγής						14.200.000	14.200.000	
Προμήθεια εξοπλισμού συλλογής	99.210.000		99.210.000	99.209.680			99.210.000	320
Προμήθεια εξοπλισμού ΧΥΤΑ				128.756.000			177.000.000	
Κατασκευή Κέντρου Ανακύκλωσης						25.000.000	25.000.000	
Σταθμός υπηρεσίας καθαριότητας	92.626.725		92.626.725	92.626.724			95.000.000	2.373.276
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 3	191.836.725	177.000.000	191.836.725	320.592.404		66.600.000	437.810.000	2.373.596
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΑΣ ΖΩΝΗΣ							130.000.000	20.266.490
Ανάπλαση - διαμόρφωση Πλατεία Μαβίλη - κυρά Φροσίνη	18.203.710		18.203.710	18.203.710			18.203.710	
Ανάπλαση - διαμόρφωση χώρου "Αποβάθρα" - κυρά Φροσίνη	35.550.000		35.550.000	39.113.460			35.550.000	20.200
Προμήθεια φωτιστικών παραλίμνιας ζώνης		22.656.000	22.656.000	22.656.000			30.000.000	30.000.000

Ανάπλαση - διαμόρφωση Σκάλα - ΚΕΠΑΒΙ						56.000.000	56.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 4	53.753.710	22.656.000	72.953.710	79.973.170		56000000	139.753.710	30.020.200
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΟΛΗΣ				3.563.460			375.000.000	41.487.629
Μελέτη κυκλοφοριακής οργάνωσης και στάθμευσης	35.400.000		35.400.000	35.400.000			35.400.000	
Διαμόρφωση Ανω Πλατείας	14.301.600 αντί 16.600.000		14.301.600	14.301.600			16.600.000	2.298.400
Διαπλάτυνση - διαμόρφωση πεζοδρομίων 28ης Οκτωβρίου & Μουλαμίδη	18.000.000 αντί 33.900.000		33.900.000	17.749.305			33.900.000	16.150.695
Ανάπλαση οδού Αβέρωφ	66.611.466		66.611.466	66.611.466			61.200.000	5.411.466
Ανάπλαση οδού Αβέρωφ- β' φάση	65.450.000		65.450.000	65.450.000			85.000.000	19.550.000
Σήμανση - Σηματοδότηση						90.000.000	90.000.000	
Προμήθεια φωτιστικών Αβέρωφ		21.310.800	21.310.800	21.310.800			30.000.000	30.000.000
Κατασκευή κόμβων		25.000.000	25.000.000	13.924.000			25.000.000	
Μελέτη εφαρμογής κυκλοφοριακών ρυθμίσεων		19.000.000	19.000.000				19.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 5	167.461.466	65.310.800	280.973.866	234.747.171		90.000.000	396.100.000	62.587.629
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΜΕ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ							40.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 6	40.000.000		40.000.000	18.000.000	26.000.000		40.000.000	

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΑΠ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1995- 1999							25.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 7	25.000.000		25.000.000	19.000.000	6.000.000		25.000.000	
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΧΟΝΔΡΕΜΠΟΡΙΟΥ(Λαχαναγορά)							178.000.000	24.091.146
Α' Φάση	88.921.609		88.921.609	88.851.609			92.000.000	3.078.391
Β' Φάση	63.286.280		63.286.280	64.987.245			86.000.000	21.012.755
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 8	152.207.889		152.207.889	153.838.854			178.000.000	24.091.146
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΡΓΥΡΟΧΩΩΝ							25.000.000	
Μελέτη ανάπτυξης, οργάνωσης, προβολής αργυροχόων Ιωαννίνων		15.000.000	15.000.000	10.000.000	5.000.000		15.000.000	
Συγγραφή - παραγωγή υλικού ενημέρωσης και πληροφόρησης / Ενημέρωση - πληροφόρηση επαγγελματιών						6.500.000	6.500.000	
Μελέτη αξιολόγησης						3.500.000	3.500.000	
ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΛΑΣΠΟΤΟΠΟΥ							100.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 9		15.000.000	15.000.000	10.000.000	5.000.000	10.000.000	25.000.000	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	975.806.502	593.966.800	1.569.773.302	1.277.567.231	152.808.000	555.600.000	2.249.563.710	137.938.017

Πηγή: Δήμος Ιωαννιτών

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3: ΚΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	Πληθυσμός	Σύνολο κατοικιών	Κανονικές Κατοικίες			
			Σύνολο	Κατοικούμενες	Κενές	Κενές κατοικίες /1000 κατ.
Σύνολο Ελλάδος	10.259.900	3.203.834	3.198.090	3.167.152	1.468.805	143,2
Περιφέρεια Ηπείρου	339.728	148.811	148.377	100.779	47.597	140,1
Νομός Άρτας	78.719	31.615	31.493	23.167	8.326	105,8
Νομός Θεσπρωτίας	44.188	19.027	18.938	12.518	6.420	145,3
Νομός Πρέβεζας	58.628	23.603	23.481	16.538	6.943	118,4
Νομός Ιωαννίνων	158.193	74.566	74.465	48.556	25.908	163,8
Δ. Περάματος	4.605	1.507	1.501	1.144	356	77,3
Δ. Παμβώτιδος	9.762	3.572	3.568	2.715	852	87,3
Δ. Εκάλης	1.926	690	689	516	173	89,8
Δ. Ανατολής	5.578	2.192	2.186	1.602	584	104,7
Δ. Μπιζανίου	3.052	1.257	1.256	921	335	109,8
Κ. Διστράτου	434	169	169	116	53	122,1
Δ. Πασαρώνας	7.197	2.951	2.945	2.061	884	122,8
Δ. Ιωαννιτών	63.725	27.970	27.947	19.867	8.080	126,8
Κ. Νήσου Ιωαννίνων	348	153	153	104	49	140,8
Δ. Καλπακίου	2.874	1.132	1.129	718	411	143,0
Δ. Δερβιζιάνων	3.356	1.466	1.466	972	494	147,2
Δ. Αγίου Δημητρίου	6.019	2.724	2.721	1.750	971	161,3
Κ. Μηλέας	604	273	273	175	98	162,3
Δ. Μετσόβου	4.125	1.947	1.938	1.191	747	181,1
Δ. Ανω Καλαμά	3.286	1.753	1.752	1.151	601	182,9
Δ. Κόνιτσας	6.572	3.319	3.312	2.076	1.236	188,1
Δ. Εγνατίας	3.095	1.524	1.523	936	586	189,3
Δ. Κατσανοχωριών	2.679	1.406	1.406	866	540	201,6
Δ. Ευρυμενών	1.437	816	813	505	308	214,3
Δ. Ζίτσας	1.922	1.101	1.101	668	433	225,3
Δ. Μολοσσών	3.618	2.064	2.063	1.234	829	229,1
Δ. Ανατολικού Ζαγορίου	2.286	1.249	1.247	713	536	234,5
Δ. Δελβινακίου	3.326	1.957	1.951	1.169	782	235,1
Κ. Αετομηλίτσας	277	128	127	61	66	238,3
Δ. Σελλών	2.213	1.305	1.305	749	556	251,2
Κ. Λάβδανης	265	174	174	107	67	252,8
Δ. Τζουμέρκων	1.578	938	932	524	408	258,6
Δ. Μαστοροχωριών	1.913	1.237	1.235	689	546	285,4
Κ. Πωγωνιανής	743	367	366	145	221	297,4
Κ. Βοβούσης	136	86	86	42	44	323,5
Δ. Τύμφης	1.364	907	905	431	474	347,5
Κ. Πατίγκου	183	122	122	55	67	366,1
Δ. Δωδώνης	1.696	1.314	1.314	669	645	380,3
Δ. Ανω Πωγωνίου	2.108	1.525	1.523	654	869	412,2
Δ. Πραμάντων	1.790	1.315	1.313	555	758	423,5
Δ. Κεντρικού Ζαγορίου	1.450	1.130	1.128	476	652	449,7
Κ. Ματσουκίου	232	196	196	79	117	504,3
Κ. Σιράκου	141	186	186	55	131	929,1
Κ. Βαθυπέδου	66	90	90	21	69	1.045,5
Κ. Καλαριτών	156	255	255	52	203	1.301,3
Κ. Φούρκας	56	99	99	22	77	1.375,0

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4: ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ - ΝΕΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ 1990 – 1997

	1990			1991			1992			1993			1994			1995			1996			1997		
	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου	Σύνολο αριθμού οικοδομικών αδειών	Νέες οικοδομές	Ποσοστό επί του συνόλου
Σύνολο Ελλάδος	85.825	49.517	57,7%	76.593	42.621	55,6%	71.041	37.639	53,0%	66.921	33.913	50,7%	66.110	34.104	51,6%	61.676	30.563	49,6%	68.509	35.346	51,6%	70.209	37.048	52,8%
Σύνολο Ηπείρου	3.699	2.150	58,5%	3.219	1.914	62,4%	2.729	1.556	55,8%	2.635	1.370	59,3%	2.191	1.180	56,4%	2.411	1.261	56,3%	2.308	1.282	55,3%	2.599	1.486	60,5%
Νομός Αρτας	658	385	58,5%	593	370	62,4%	423	236	55,8%	391	232	59,3%	417	235	56,4%	384	216	56,3%	347	192	55,3%	418	253	60,5%
Νομός Θεσπρωτίας	697	376	53,9%	595	298	50,1%	608	305	50,2%	601	275	45,8%	539	226	41,9%	544	264	48,5%	467	219	46,9%	530	263	49,6%
Νομός Πρεβέζης	755	508	67,3%	696	505	72,6%	549	409	74,5%	548	360	65,7%	507	316	62,3%	472	262	55,5%	501	340	67,9%	501	318	63,5%
Νομός Ιωαννίνων	1.589	881	55,4%	1.335	741	55,5%	1.149	606	52,7%	1.095	503	45,9%	728	403	55,4%	1.011	519	51,3%	993	531	53,5%	1.150	652	56,7%
Δ. Αγίου Δημητρίου	60	37	61,7%	39	21	53,8%	28	17	60,7%	35	18	51,4%	27	14	51,9%	27	10	37,0%	28	17	60,7%	30	21	70,0%
Δ. Ανατολής	137	86	62,8%	116	69	59,5%	79	42	53,2%	85	46	54,1%	77	37	48,1%	64	32	50,0%	93	60	64,5%	154	92	59,7%
Δ. Ανατολικού Ζαγορίου	20	7	35,0%	5	4	80,0%	19	9	47,4%	9	4	44,4%	18	16	88,9%	6	5	83,3%	10	6	60,0%	11	7	63,6%
Δ. Ανω Καλαμά	22	16	72,7%	23	17	73,9%	20	13	65,0%	27	13	48,1%	20	12	60,0%	13	5	38,5%	16	7	43,8%	13	11	84,6%
Δ. Ανω Πωγωνίου	15	8	53,3%	15	9	60,0%	14	8	57,1%	7	5	71,4%	12	5	41,7%	13	9	69,2%	25	11	44,0%	11	4	36,4%
Δ. Δελβινακίου	10	5	50,0%	15	10	66,7%	17	10	58,8%	15	3	20,0%	9	3	33,3%	9	7	77,8%	13	8	61,5%	6	3	50,0%
Δ. Δερβιζιάνων	18	11	61,1%	28	20	71,4%	11	10	90,9%	12	6	50,0%	11	5	45,5%	4	4	100,0%	4	3	75,0%	14	8	57,1%
Δ. Δωδώνης	12	4	33,3%	11	8	72,7%	4	2	50,0%	4	3	75,0%	23	9	39,1%	3	3	100,0%	2	2	100,0%	0	0	
Δ. Εγνατίας	12	5	41,7%	13	11	84,6%	12	8	66,7%	8	3	37,5%	3	3	100,0%	11	4	36,4%	8	6	75,0%	8	6	75,0%
Δ. Εκάλης	6	4	66,7%	5	4	80,0%	10	7	70,0%	11	5	45,5%	8	4	50,0%	16	8	50,0%	13	9	69,2%	11	7	63,6%
Δ. Ευρυμενών	14	10	71,4%	12	6	50,0%	12	3	25,0%	16	5	31,3%	6	0	0,0%	9	4	44,4%	8	7	87,5%	6	4	66,7%
Δ. Ζίτσας	11	8	72,7%	13	6	46,2%	15	7	46,7%	10	3	30,0%	10	3	30,0%	15	4	26,7%	6	4	66,7%	5	1	20,0%
Δ. Ιωαννιτών	591	277	46,9%	479	245	51,1%	414	199	48,1%	371	153	41,2%	83	61	73,5%	392	216	55,1%	387	182	47,0%	392	200	51,0%
Δ. Καλπακίου	15	6	40,0%	16	10	62,5%	26	12	46,2%	24	10	41,7%	19	7	36,8%	12	3	25,0%	14	6	42,9%	10	3	30,0%
Δ. Κατσανοχωριών	16	11	68,8%	9	7	77,8%	5	4	80,0%	5	3	60,0%	9	7	77,8%	10	4	40,0%	5	4	80,0%	6	6	100,0%
Δ. Κεντρικού Ζαγορίου	17	7	41,2%	17	8	47,1%	22	10	45,5%	25	15	60,0%	12	7	58,3%	19	9	47,4%	14	10	71,4%	12	5	41,7%
Δ. Κόνιτσας	65	40	61,5%	45	24	53,3%	50	29	58,0%	54	22	40,7%	38	25	65,8%	35	17	48,6%	31	12	38,7%	101	75	74,3%
Δ. Μαστοροχωριών	10	7	70,0%	6	4	66,7%	4	0	0,0%	8	8	100,0%	6	1	16,7%	6	2	33,3%	4	2	50,0%	6	4	66,7%
Δ. Μετσόβου	42	19	45,2%	31	13	41,9%	40	21	52,5%	22	7	31,8%	33	17	51,5%	37	16	43,2%	24	10	41,7%	50	19	38,0%
Δ. Μολοσσών	25	15	60,0%	31	21	67,7%	25	15	60,0%	13	4	30,8%	16	10	62,5%	8	6	75,0%	6	5	83,3%	5	3	60,0%
Δ. Μπιζανίου	73	52	71,2%	64	45	70,3%	50	30	60,0%	44	31	70,5%	38	17	44,7%	55	36	65,5%	60	30	50,0%	48	30	62,5%
Δ. Παμβώτιδος	104	66	63,5%	102	48	47,1%	71	47	66,2%	88	36	40,9%	67	39	58,2%	69	24	34,8%	56	27	48,2%	52	28	53,8%
Δ. Πασαρώνος	140	88	62,9%	113	64	56,6%	103	49	47,6%	89	48	53,9%	99	57	57,6%	107	56	52,3%	93	60	64,5%	101	62	61,4%
Δ. Περάματος	85	55	64,7%	69	36	52,2%	53	36	67,9%	51	26	51,0%	49	22	44,9%	47	23	48,9%	39	18	46,2%	54	32	59,3%
Δ. Πραμάντων	13	9	69,2%	8	5	62,5%	7	1	14,3%	5	3	60,0%	6	5	83,3%	1	1	100,0%	14	11	78,6%	5	2	40,0%
Δ. Σελών	18	11	61,1%	8	7	87,5%	3	1	33,3%	6	4	66,7%	1	0	0,0%	1	1	100,0%	4	3	75,0%	9	5	55,6%
Δ. Τζουμέρκων	5	3	60,0%	4	1	25,0%	2	2	100,0%	3	2	66,7%	0	0	0,0%	2	1	50,0%	0	0		1	0	0,0%
Δ. Τύμφης	7	4	57,1%	10	6	60,0%	12	6	50,0%	17	9	52,9%	9	4	44,4%	7	3	42,9%	1	1	100,0%	9	5	55,6%
Κ. Λάβδανης	1	1	100,0%	0	0		0	0		0	0		3	3	100,0%	1	1	100,0%	0	0		1	1	100,0%
Κ. Πωγωνιανής	1	0	0,0%	2	1	50,0%	4	0	0,0%	3	0	0,0%	2	0	0,0%	0	0		1	1	100,0%	0	0	
Κ. Αετομηλίτσας							0			0			0									0	0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5: ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΣΤΗ Ζ.Ο.Ε.

		Αντιστοίχιση τους με τις χρήσεις που περιγράφονται στο ΠΔ 23-2-87 (ΦΕΚ 166Δ /6-3-87)																					
		1	2α	2β	2γ	3	5α	5β	5δ	5ε	7	8	9α	9β	9γ	10α	10β	11	12	13	1Χ	Χ	
ΠΕΡΙΟΧΗ		Γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας;	Εκταση γύρω από το ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού Παυλίδα;	Παραλίμνια περιοχή αιολικά του οικισμού Ανατολής	Πολιτική αιολικά του ορίου του οικισμού Περάματος	Περιοχή εντός των δ οικητικών ορίων της κοινότητας Νεοκαιρέιας	δυσικά του οικισμού Τσιφλίκου	νέπο τμήμα της κοινότητας Αιολιάς;	παραλίμνια περιοχή δίπλα στον βόρειο	νοτιοανατολικά της κοινότητας Περάματος μετά από τον δρόμο Ιωαννίνων - Τρικάλων και τη Λιμνής.	Περιοχή στο Ζευγαρολίβαδο Στοίρακίου	Περιοχή περ στή στρατοπέδου Βελισσαρίου	βρίσκεται στις Λόφοι Γαργαλιού (αρχαιολογικός χώρος)	πρόσθετος του Λόφου Καρυδιάς (αρχαιολογικός χώρος)	περιοχή του Σπηλαίου Περάματος	Περιοχή Λόφου Βασίλειου	περ στή βόρεια της εθνικής οδού Ιωαννίνων - Τρικάλων και στο δρόμο προς Λογιάδες	ΓΠΣ Ιωαννίνων Ανατολής Κοινοτικά, Βελισσαρίου Πεντέλης, Τσιφλίκου, Σταυρού και Εξοχής	περιοχή Δυτικά της Ανατολής	περιοχή στή επαφή με το όριο του ΓΠΣ	τηλίμα περιοχή 1 στή κοινότητα; Ανατολής, Νεοκαιρέιας, Περίου, Μπαφόρας και Κοινοτικά	περιοχή αμβάνου της ζώνης που δεν επιτρέπεται στις προηγούμενες κατηγορίες;	
αία	Χρήσεις σύμφωνα με την ειδική πολεοδομική λειτουργία τους:																						
1	Κατοικία																						
2	Εμπορικά καταστήματα, καταστήματα παροχής προσωπικών υπηρεσιών.																						
	Πολυκαταστήματα και υπεραγορές																						
3	Γραφεία, Τράπεζες, Ασφάλειες																						
	Κοινοφελείς οργανισμοί.																						
4	Διοίκηση.																						
5	Εσπατόρια.																						
6	Αναψυκτήρια.																						
7	Κέντρα διασκέδασης αναψυχής.																						
	μπαρ, ντίσκο																						
8	Ξενώνες μικρού δυναμικού (περί τις 20 κλίνες).																						
9	Ξενοδοχεία και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις.																						
10	Χώροι συνάντησης κοινού (θέατρα κ/γράφια αιθουσες συγκέντρωσης κλπ.).																						
11	Πολιτιστικά κτίρια και εν γένει πολιτιστικές εγκαταστάσεις (βιβλιοθήκες, αιθουσες εκθέσεων κλπ.).																						
12	Κτίρια εκπαίδευσης.	- πρωτοβάθμιας.																					
		- δευτεροβάθμιας.																					
		- τριτοβάθμιας.																					
		- ειδικής εκπαίδευσης.																					

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

	ΕΛΛΑΔΑ	ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
1971	8768641	134688	40130
1981	9740417	147304	44829
1991	10259900	158193	56699
2001	10964020	170239	70203
% αύξηση 71-81	11,08	9,37	11,71
% αύξηση 81-91	5,33	7,39	26,48
% αύξηση 91- 2001	6,86	7,61	23,81
% αύξηση 71-01	25,03	26,39	74,7
% αύξηση 81-01	13,95	15,56	56,6

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2001 - Πραγματικός Πληθυσμός - Νοικοκυριά κατά μέγεθος και δ.δ. ή κ.δ.

Νομός - Δήμος ή Κοινότητα - Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Νοικοκυριά	Μέλη	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 & άνω
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	57.425	158.586	12.757	16.904	10.575	10.415	3.984	1.691	661	247	81	110
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	25.234	66.752	6.333	6.492	5.109	5.240	1.464	433	110	33	12	8
Δ.Δ.Ιωαννιτών	22.669	58.869	5.966	5.871	4.557	4.563	1.230	354	87	26	9	6
Δ.Δ.Εξοχή	497	1.520	83	126	89	124	47	20	4	1	1	2
Δ.Δ.Μαρμάρων	689	2.201	83	153	147	204	72	21	4	4	1	0
Δ.Δ.Νεοχωροπούλου	281	823	56	62	64	65	20	8	5	1	0	0
Δ.Δ.Σταυρακίου	1.098	3.339	145	280	252	284	95	30	10	1	1	0
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	2.347	7.123	319	610	512	606	209	69	16	4	0	2
Δ.Δ.Ανατολής	1.913	5.759	261	493	436	499	157	55	8	2	0	2
Δ.Δ.Μπάφρας	210	667	23	65	31	47	34	7	3	0	0	0
Δ.Δ.Νεοκαισαρείας	224	697	35	52	45	60	18	7	5	2	0	0
ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ	1.215	3.581	208	365	225	246	95	45	18	8	2	3
Δ.Δ.Πεδινής	496	1.496	72	126	105	134	36	20	3	0	0	0
Δ.Δ.Αμπελείας	109	314	21	35	18	19	8	5	1	2	0	0
Δ.Δ.Ασβεστοχωρίου	101	313	13	37	17	13	9	7	4	1	0	0
Δ.Δ.Κόντσικας	108	294	24	37	17	16	9	1	2	2	0	0
Δ.Δ.Κοσμηράς	189	488	45	73	22	30	12	3	1	2	0	1
Δ.Δ.Μανολιάσης	92	279	24	24	17	8	8	4	3	0	2	2
Δ.Δ.Μπιζανίου	120	397	9	33	29	26	13	5	4	1	0	0
ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΟΣ	3.195	9.862	437	919	592	718	324	134	59	9	1	2
Δ.Δ.Κατσικά	925	2.890	102	248	173	280	92	19	9	2	0	0
Δ.Δ.Ανατολικής	62	136	23	21	10	2	4	1	1	0	0	0
Δ.Δ.Βασιλικής	158	492	22	44	34	32	11	9	5	1	0	0
Δ.Δ.Δαφνούλας	117	374	12	45	18	18	7	9	7	1	0	0
Δ.Δ.Δροσοχωρίου	267	811	31	89	49	56	25	13	4	0	0	0
Δ.Δ.Ηλιοκάλης	143	422	23	42	31	24	15	6	1	1	0	0
Δ.Δ.Καστρίτσας	224	662	40	64	37	49	20	11	3	0	0	0
Δ.Δ.Κουτσελιού	433	1.431	53	102	83	106	55	20	9	4	0	1
Δ.Δ.Κράψης	67	147	21	27	10	5	2	2	0	0	0	0
Δ.Δ.Λογγάδων	262	820	33	81	46	53	29	12	7	0	1	0
Δ.Δ.Μουζακαίων	141	450	22	37	26	21	21	11	3	0	0	0
Δ.Δ.Πλατανιάς	212	697	28	56	42	36	25	16	8	0	0	1
Δ.Δ.Πλάτανος	72	210	11	24	13	14	5	4	1	0	0	0
Δ.Δ.Χαροκόπιον	112	320	16	39	20	22	13	1	1	0	0	0
ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΑΡΩΝΟΣ	2.687	8.278	346	794	532	616	222	111	40	14	6	6
Δ.Δ.Ελεούσης	854	2.769	83	234	181	219	68	41	16	8	3	1
Δ.Δ.Αγίου Ιωάννου	212	676	24	49	48	61	17	12	0	0	1	0
Δ.Δ.Αναργύρων	52	116	26	10	6	6	1	1	1	0	0	1
Δ.Δ.Ανω Λαφίστης	116	361	14	29	29	26	12	5	0	1	0	0
Δ.Δ.Βαγενιτίου	30	77	6	13	4	5	1	0	0	1	0	0
Δ.Δ.Βουνοπλαγιάς	292	887	30	93	52	80	29	6	2	0	0	0
Δ.Δ.Γραμμένου	111	308	19	46	19	14	5	3	2	1	1	1
Δ.Δ.Ζωοδόχου	127	387	20	34	24	28	14	4	3	0	0	0
Δ.Δ.Κάτω Λαφίστης	127	413	10	41	23	28	14	7	4	0	0	0
Δ.Δ.Λοφίσκου	29	63	10	11	5	1	1	0	1	0	0	0
Δ.Δ.Λύγγου	54	102	20	27	5	1	0	0	0	0	1	0

Δ.Δ.Μεγάλου Γαρδικίου	60	206	2	19	12	15	5	4	3	0	0	0
Δ.Δ.Νεοχωρίου	85	302	2	20	26	20	8	6	1	1	0	1
Δ.Δ.Περάτη	28	74	8	9	5	1	2	2	1	0	0	0
Δ.Δ.Πετραλώνων	60	157	17	23	3	8	2	6	1	0	0	0
Δ.Δ.Πολυλόφου	103	277	26	35	18	11	7	2	1	1	0	2
Δ.Δ.Ροδοτοπίου	347	1.103	29	101	72	92	36	12	4	1	0	0
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	1.446	4.614	172	399	277	338	156	62	31	9	1	1
Δ.Δ.Περάμα	541	1.719	62	136	116	145	49	19	14	0	0	0
Δ.Δ.Αμφιθέας	155	530	13	32	39	38	21	8	1	3	0	0
Δ.Δ.Κρανούλας	174	599	14	43	30	50	21	10	4	2	0	0
Δ.Δ.Κρύας	217	688	26	62	40	55	19	8	4	2	0	1
Δ.Δ.Κρυόβρυση	48	124	9	23	8	3	1	1	2	1	0	0
Δ.Δ.Λιγκιάδων	49	135	7	23	9	2	3	4	0	1	0	0
Δ.Δ.Μάζιας	104	297	20	35	14	14	19	0	2	0	0	0
Δ.Δ.Περιβλεπτου	155	512	20	45	21	30	22	12	4	0	1	0
Δ.Δ.Σπόθων	3	10	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	110	337	22	25	21	20	12	9	0	1	0	0
Κ.Δ.Νήσου Ιωαννίνων (νήσος)	110	337	22	25	21	20	12	9	0	1	0	0

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1981 - 1991

		ΣΥΝΟΛΟ	0-4	37869	0κτ-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
1981	Σύνολο	44509	4148	3229	3557	4245	4726	3210	3167	2563	2945	2402	2513	2032	1510	4262
	Ανδρες	21521	2145	1585	1789	2098	2419	1548	1315	1223	1417	1294	1119	943	711	1915
	Γυναίκες	22988	2003	1644	1768	2147	2307	1662	1852	1340	1528	1108	1394	1089	799	2347
1991	Σύνολο	56699	2983	3989	4595	5562	6295	3914	4137	4253	4008	2989	3074	2793	2471	5636
	Ανδρες	26782	1561	2073	2316	2443	2653	1849	1930	1997	1942	1470	1656	1423	1195	2365
	Γυναίκες	29917	1422	1916	2279	3119	3642	2065	2207	2256	2066	1519	1509	1370	1276	3271
% αύξηση 81-91	Σύνολο	27,39	-28,09	23,54	29,18	31,02	33,2	21,93	30,63	65,94	36,1	24,44	22,32	37,45	63,64	32,24
	Ανδρες	24,45	-27,23	30,79	29,46	16,44	9,67	19,44	46,77	63,29	37,05	13,6	47,99	50,9	68,07	23,5
	Γυναίκες	30,14	-29,01	16,55	28,9	45,27	57,87	24,25	19,17	68,36	35,21	37,09	8,25	25,8	59,7	39,37

Πηγή: Τ.Α.Π. Δ. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΔΗΜΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

	Σύνολο	Αστικότητα	
		Αστικά	Αγροτικά
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	170.239	79.186	91.053
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	70.203	61.629	8.574
Δ.Δ.Ιωαννιτών	61.629	61.629	0
Δ.Δ.Εξοχή	1.541	0	1.541
Δ.Δ.Μαρμάρων	2.169	0	2.169
Δ.Δ.Νεοχωροπούλου	1.296	0	1.296
Δ.Δ.Σταυρακίου	3.568	0	3.568
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	7.198	5.815	1.383
Δ.Δ.Ανατολής	5.815	5.815	0
Δ.Δ.Μπάφρας	671	0	671
Δ.Δ.Νεοκαισαρείας	712	0	712
ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ	4.241	0	4.241
Δ.Δ.Πεδινής	2.089	0	2.089
Δ.Δ.Αμπελείας	324	0	324
Δ.Δ.Ασβεστοχωρίου	312	0	312
Δ.Δ.Κόντισκας	303	0	303
Δ.Δ.Κοσμηράς	497	0	497
Δ.Δ.Μανολιάσης	307	0	307
Δ.Δ.Μπιζανίου	409	0	409
ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΟΣ	9.925	2.871	7.054
Δ.Δ.Κατσικά	2.871	2.871	0
Δ.Δ.Ανατολικής	147	0	147
Δ.Δ.Βασιλικής	493	0	493
Δ.Δ.Δαφνούλας	374	0	374
Δ.Δ.Δροσοχωρίου	815	0	815
Δ.Δ.Ηλιοκάλης	422	0	422
Δ.Δ.Καστρίσης	668	0	668
Δ.Δ.Κουτσελιού	1.413	0	1.413
Δ.Δ.Κράψης	153	0	153
Δ.Δ.Λογγάδων	874	0	874
Δ.Δ.Μουζακαίων	450	0	450
Δ.Δ.Πλατανιάς	698	0	698
Δ.Δ.Πλάτανος	215	0	215
Δ.Δ.Χαροκόπιον	332	0	332
ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΑΡΩΝΟΣ	8.452	2.805	5.647
Δ.Δ.Ελεούσης	2.805	2.805	0
Δ.Δ.Αγίου Ιωάννου	744	0	744
Δ.Δ.Αναργύρων	116	0	116
Δ.Δ.Άνω Λαψίστης	360	0	360
Δ.Δ.Βαγενιτίου	76	0	76
Δ.Δ.Βουνοπλαγιάς	883	0	883
Δ.Δ.Γραμμένου	320	0	320
Δ.Δ.Ζωοδόχου	387	0	387
Δ.Δ.Κάτω Λαψίστης	414	0	414
Δ.Δ.Λοφίσκου	64	0	64
Δ.Δ.Λύγγου	111	0	111
Δ.Δ.Μεγάλου Γαρδικίου	211	0	211

Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος – Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη των Ιωαννίνων

Δ.Δ.Νεοχωρίου	303	0	303
Δ.Δ.Περάτη	74	0	74
Δ.Δ.Πετραλώνων	166	0	166
Δ.Δ.Πολυλόφου	310	0	310
Δ.Δ.Ροδοτοπίου	1.108	0	1.108
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	5.743	0	5.743
Δ.Δ.Περάμα	2.693	0	2.693
Δ.Δ.Αμφιθέας	555	0	555
Δ.Δ.Κρανούλας	600	0	600
Δ.Δ.Κρύας	689	0	689
Δ.Δ.Κρυόβρυση	153	0	153
Δ.Δ.Λιγκιάδων	204	0	204
Δ.Δ.Μάζιας	330	0	330
Δ.Δ.Περιβλέπτου	509	0	509
Δ.Δ.Σπόθων	10	0	10
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	347	0	347
Κ.Δ.Νήσου Ιωαννίνων (νήσος)	347	0	347

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1971 - 1991

Αναχ. & Εγκατ. κατά περιοχές	Σύνολο Περιοχών			Αστικές			Ημιαστικές			Αγροτικές		
	1971	1981	1991	1971	1981	1991	1971	1981	1991	1971	1981	1991
Ομάδες ηλικιών												
Αναχωρήσαντες	24260	18690	13274	5820	7260	9017	1380	1050	666	17060	10380	3591
έως 19	8540	4680	3082	1420	1590	2017	500	350	193	6620	2740	872
20-44	11380	9720	7085	3240	3990	4883	680	530	345	1460	5200	1857
45-64	2800	2920	2273	780	1250	1705	180	120	90	1840	1550	478
65 και άνω	1540	1370	834	380	430	412	20	50	38	1140	890	384
Από αυτούς εγκαταστάθηκαν												
Πολεοδομικό Αθηνών	8320	6210	2611	2660	2040	1685	360	440	110	5300	3730	816
Αστικές Νομού	3860	2380	2734			1471	200	100	131	3660	2280	1132
Ημιαστικές Νομού	1020	610	173	100	220	88		30	0	920	360	85
Αγροτικές Νομού	3660	3000	3087	580	1650	2483	200	20	131	2880	1330	473
Λοιπή Χώρα	7400	6490	4669	2480	3350	3290	620	460	294	4300	2680	1085
Εγκατασταθέντες	14360	15000	15925	7540	7890	8901	1320	900	438	5500	6210	6586
Καθαρή Μεταβολή	-9900	-3690	2651	1720	630	-116	-60	-150	-228	-11560	-4170	2995
Πληθυσμός Νομού	134672	147304	158193	40130	44829	67063	8326	10831	7964	86232	91644	82187
% Μεταβολή	-7,35	-2,51	1,68	4,29	1,41	-0,17	-0,72	-1,38	-2,86	-13,41	-4,55	3,64

Πηγή: Τ.Α.Π. Δήμου Ιωαννιτών

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6: ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	ΓΕΝΗΣΕΙΣ				ΘΑΝΑΤΟΙ			
	σύνολο περιοχών	αστικές	ημιαστικές	αγροτικές	σύνολο περιοχών	αστικές	ημιαστικές	αγροτικές
1973	2064	735	141	1188	1252	256	52	944
1978	2083	840	126	1117	1297	248	54	995
1983	1973	898	187	888	1533	307	86	1140
1988	1421	751	141	529	1405	331	96	978
1993	1335	729	149	457	1553	411	98	1044

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7 : ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ ΝΟΜΟΥ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ, ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ 1991 – 1999

	ΠΟΣΟΣΤΑ (%) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΕΠ						ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1991-1999		
	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ		ΧΩΡΑ		ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	ΧΩΡΑ
	1991	1999	1991	1999	1991	1999			
Γεωργία	8%	8%	16%	14%	12%	9%	32%	17%	-6%
Ορυχεία	1%	1%	1%	1%	1%	1%	17%	5%	-1%
Μεταποίηση	9%	8%	9%	8%	16%	14%	32%	16%	10%
Κατασκευές	10%	9%	11%	9%	7%	6%	24%	12%	5%
Εμπόριο	16%	16%	14%	15%	13%	15%	37%	36%	42%
Δημόσια Διοίκηση	14%	13%	12%	11%	13%	13%	25%	23%	28%
Τράπεζες	3%	3%	3%	3%	3%	4%	25%	24%	31%
Υγεία / Εκπαίδευση	14%	14%	12%	12%	8%	9%	35%	34%	40%
Κατοικίες	5%	8%	5%	9%	7%	9%	140%	138%	46%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (εκ. Αρχ.)

ΕΤΟΣ	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ			ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	ΧΩΡΑ
	ΑΠΟΛΥΤΟ ΠΟΣΟ	α	β		
1971	1,36	103	81	1,32	1,69
1981	1,91	98	84	1,94	2,29
1991	2,46	103	81	2,40	3,04
1992	2,61	104	84	2,49	3,10
1993	2,49	105	82	2,36	3,02
1994	2,55	106	81	2,41	3,12
1995	2,56	101	79	2,53	3,23
1996	2,63	104	79	2,53	3,31
1997	2,73	105	80	2,61	3,44
1998	2,85	105	80	2,72	3,55
1999	2,97	104	80	2,84	3,71

α: Δείκτης όταν της Περιφέρειας=100

β: Δείκτης όταν της Χώρας=100

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9: ΥΨΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΕ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΕΠΟ ΓΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1988 - 1994

	ΕΛΛΑΔΑ	ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	%ΝΟΜΟΥ/ΕΛΛΑΔΑ
1988	5772308	72903	1,28
1989	7050337	90223	1,28
1990	7994816	101316	1,27
1991	8726821	111638	1,28
1992	9526074	123779	1,3
1993	10365356	146369	1,41
1994	12911547	175067	1,36
% αύξηση 88-89	23,21	23,64	0,35
% αύξηση 88-89	13,4	12,3	-0,97
% αύξηση 88-89	9,16	10,19	0,95
% αύξηση 88-89	9,16	10,88	1,57
% αύξηση 88-89	8,81	19,61	-3,98
% αύξηση 88-89	24,56	12,3	-0,97
% αύξηση 88-89	83,13	72,79	6,99

Πηγή: Τ.Α.Π. Δήμου Ιωαννιτών

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1981

	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ Γ' ΒΑΘΜΙΑΣ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	%	ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ Γ ΤΑΞΗ 6ΤΑΞΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	%	ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ ΤΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	%	ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΓΝΩΣΗ	%
Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	15.212	5,5	18.884	7	21.075	7,7	132.358	48,6	48.736	17,8	34.983	12,8
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	9.463	7,6	10.449	8,4	9.907	8,0	60.798	50	21.081	17,0	12.280	10
ΧΩΡΑ	640.225	7,8	1.116.633	13,5	813.769	10	3.604.317	43,8	1.281.839	15,6	706.721	8,6

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1991

	ΚΑΤΟΧΟΙ ΜΕΤΑΠ/ΚΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ Γ'ΒΑΘΜΙΑΣ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΛΥΚΕΙΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	%	ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	%	ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΓΝΩΣΗ	%
Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	594	0,2	26.822	9	37.496	12	29.123	10	7.703	3	127.985	43	21.708	7
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	438	0,3	16.690	12	19.344	14	13.534	10	3.218	2	59.450	42	7.063	5
ΧΩΡΑ	36.865	0,4	1.000.839	11	1.866.494	21	973.618	11	274.728	3	3.308.569	37	380.851	4

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ						ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ						ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ (%)					
	1981		1991		1994		1981		1991		1994		1981-1991		1991-1994		1981-1994	
		%		%		%		%		%		%	ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΦ.	ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΦ.	ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΦ.
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	16.898	33,6%	11.545	22,6%	10.647	20,7%	48.763	43,8%	34.812	31,3%	37.314	33,3%	-31,7%	-28,6%	-7,8%	7,2%	-37,0%	-23,5%
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	15.010	29,9%	12.751	25,0%	11.683	22,7%	27.192	24,4%	24.925	22,4%	20.518	18,3%	-15,0%	-8,3%	-8,4%	-17,7%	-22,2%	-24,5%
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	18.314	36,5%	26.702	52,4%	29.206	56,7%	35.405	31,8%	51.400	46,2%	54.075	48,3%	45,8%	45,2%	9,4%	5,2%	59,5%	52,7%
ΣΥΝΟΛΟ	50.222	100,0%	50.997	100,0%	51.536	100,0%	111.360	100,0%	111.136	100,0%	111.907	100,0%	1,5%	-0,2%	1,1%	0,7%	2,6%	0,5%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός			Ποσοστό Ενεργού επί του συνολικού Πληθυσμού			Μεταβολή			Ανεργία			Ποσοστό Ανεργίας			Μεταβολή		
	1981	1991	1994	1981	1991	1994	1981-91	1991-94	1981-1994	1981	1991	1994	1981	1991	1994	1981-91	1991-94	1981-1994
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	117.852	124.235	125.475	36,31	36,57	36,59	5,4%	1,0%	6,5%	6.492	13.099	13.568	5,51	10,54	10,81	102%	4%	109%
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	52.968	57.533	58.536	35,96	36,37	36,39	8,6%	1,7%	10,5%	2.746	6.536	7.000	5,18	11,36	11,96	138%	7%	155%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ 1991

ΔΗΜΟΙ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΣΥΝΟΛΑ		ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ					
			Πρωτογενής τομέας		Δευτερογενής τομέας		Τριτογενής τομέας	
Δ. Ιωαννιτών	17.309	100%	269	2%	3.600	21%	13.440	78%
Κ. Ανατολής	1.338	100%	48	4%	498	37%	792	59%
Κ. Βουνοπλαγιάς	239	100%	71	30%	77	32%	91	38%
Κ. Ελεούσης	789	100%	225	29%	276	35%	288	37%
Κ. Κατσικά	881	100%	208	24%	252	29%	421	48%
Κ. Νεοχωροπούλου	558	100%	62	11%	166	30%	330	59%
Κ. Νήσου Ιωαννίνων	118	100%	43	36%	15	13%	60	51%
Κ. Πεδινής	394	100%	131	33%	71	18%	192	49%
Κ. Περάματος	812	100%	91	11%	279	34%	442	54%
Κ. Σταυρακίου	774	100%	40	5%	201	26%	533	69%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ - ΑΝΕΡΓΟΙ ΓΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1971 - 1994

	ΕΛΛΑΔΑ					ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ				
	Πληθυσμός	Οικ.Ενερ.	%	Άνεργοι	%	Πληθυσμός	Οικ.Ενερ.	%	Άνεργοι	%
1971	8768372	3224996	36,89	101728	3,14	134672	51400	38,17	2232	4,34
1981	9739589	3543797	36,39	155279	4,38	147139	52968	36	2746	5,18
1991	10259900	3933500	38,34	301100	7,65	158193	57533	36,37	6536	11,36
1992	10313680	4034300	39,12	349800	8,67	162270	59015	36,37	5661	9,59
1993	10379453	4118400	39,68	398200	9,67	165481	60183	36,37	6075	10,09
1994	10426044	4193390	40,22	403800	9,63	167728	61000	36,37	5905	9,68
% αύξηση 1971-81	11,08	9,55	-1,38	52,64	39,34	9,26	3,05	-5,68	23,03	19,39
% αύξηση 1981-91	5,34	11	5,37	93,91	74,7	7,51	8,62	1,03	138,02	119,13
% αύξηση 1991-92	0,52	2,56	2,03	16,17	13,27	2,58	2,58	0	-13,39	-15,56
% αύξηση 1992-93	0,64	2,08	1,44	13,84	11,51	1,98	1,98	0	7,31	5,23
% αύξηση 1993-94	0,05	0,45	1,82	1,37	1,41	-0,41	1,36	1,36	0	-2,8
Πηγή: Τ.Α.Π. Δήμου Ιωαννιτών										

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

	ΕΠΙΣΤΗΜΟ- ΝΙΚΑ & ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	ΑΠΑΣΧΟ- ΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟ- ΦΟΙ, ΥΛΟΤΟΜΟΙ, ΑΛΙΕΙΣ	ΤΕΧΝΙΤΕΣ, ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΕΤΑΦΟ- ΡΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	12,60%	1,10%	8,26%	8,51%	9,38%	30,19%	28,15%	1005
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	15,32%	1,27%	9,38%	9,75%	9,71%	22,06%	31,02%	100%
ΧΩΡΑ	13,55%	1,81%	11,88%	11,71%	9,93%	18,83%	29,40%	100%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17: ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	ΑΝΕΡΓΙΑ									ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1991-1999
ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	5.375	5.135	4.199	4.648	5.452	5.779	6.972	8.761	10.591	97%
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3.686	3.322	2.277	2.369	2.727	2.781	3.101	4.550	4.742	29%
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	69%	65%	54%	51%	50%	48%	44%	52%	45%	

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.18: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1994-1998

(ποσά σε χιλ δρχ)

ΤΟΜΕΑΣ	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	14.712.227	100,0%	13.268.765	100,0%	13.526.077	100,0%	12.966.303	100,0%	13.673.503	100,0%
ΓΕΩΡΓΙΑ	34.100	0,23%	136.277	1,03%	149.780	1,11%	117.000	0,90%	105.500	0,77%
ΔΑΣΗ, ΑΛΙΕΙΑ	662.800	4,51%	909.736	6,86%	888.200	6,57%	775.400	5,98%	637.100	4,66%
ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ	958.133	6,51%	238.490	1,80%	785.400	5,81%	369.900	2,85%	777.610	5,69%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	26.000	0,18%	10.000	0,08%	270.000	2,00%	500.000	3,86%	954.000	6,98%
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	4.126.893	28,05%	1.964.284	14,80%	1.966.077	14,54%	2.417.203	18,64%	1.364.487	9,98%
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΜΟΥΣΕΙΑ, ΜΝΗΜΕΙΑ	130.710	0,89%	959.000	7,23%	200.000	1,48%	69.100	0,53%	701.000	5,13%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.020.301	20,53%	3.114.470	23,47%	2.433.418	17,99%	1.329.860	10,26%	2.584.991	18,91%
ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.500	0,01%	300.000	2,26%			200.000	1,54%	100.000	0,73%
ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ	70.000	0,48%	404.961	3,05%	260.039	1,92%	757.400	5,84%	149.245	1,09%
ΥΔΡΕΥΣΗ, ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	718.988	4,89%	184.300	1,39%	280.000	2,07%	541.000	4,17%	319.500	2,34%
ΕΡΕΥΝΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ					20.950	0,15%	65.000	0,50%		
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ			14.000	0,11%						
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	2.652.000	18,03%	2.346.000	17,68%	2.949.006	21,80%	2.963.000	22,85%	3.153.731	23,06%
ΔΙΑΦΟΡΑ	213.240	1,45%	37.247	0,28%	266.634	1,97%	677.140	5,22%	881.839	6,45%
ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ					322.000	2,38%	734.300	5,66%	694.500	5,08%
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε.Π.	2.097.562	14,26%	2.650.000	19,97%	2.734.573	20,22%	1.450.000	11,18%	1.250.000	9,14%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.19: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ 1994-1998

(ποσά σε χιλ δρχ)

ΤΟΜΕΑΣ	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	26.582.232	100,0%	41.113.843	100,0%	41.314.965	100,0%	43.398.592	100,0%	40.776.451	100,0%
ΓΕΩΡΓΙΑ	175.500	0,66%	158.219	0,38%	149.780	0,36%	135.100	0,31%	110.500	0,27%
ΔΑΣΗ, ΑΛΙΕΙΑ	1.223.833	4,60%	1.430.198	3,48%	1.622.900	3,93%	2.131.828	4,91%	2.608.552	6,40%
ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ	3.640.016	13,69%	1.779.546	4,33%	1.617.843	3,92%	2.582.900	5,95%	2.201.171	5,40%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	26.000	0,10%	86.000	0,21%	270.000	0,65%	1.000.000	2,30%	1.616.946	3,97%
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	4.699.743	17,68%	16.179.591	39,35%	15.014.248	36,34%	15.671.952	36,11%	11.348.056	27,83%
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΜΟΥΣΕΙΑ, ΜΝΗΜΕΙΑ	130.710	0,49%	1.097.000	2,67%	200.000	0,48%	518.329	1,19%	1.419.995	3,48%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.070.301	11,55%	3.164.470	7,70%	2.923.418	7,08%	2.365.360	5,45%	3.715.152	9,11%
ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	118.500	0,45%	520.000	1,26%	365.116	0,88%	610.779	1,41%	697.537	1,71%
ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ	780.000	2,93%	1.896.972	4,61%	1.461.157	3,54%	1.059.195	2,44%	716.378	1,76%
ΥΔΡΕΥΣΗ, ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	1.007.263	3,79%	433.300	1,05%	973.300	2,36%	1.628.000	3,75%	1.617.091	3,97%
ΕΡΕΥΝΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ	0	0,00%	17.500	0,04%	258.450	0,63%	240.000	0,55%	250.000	0,61%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	71.916	0,27%	129.000	0,31%	38.000	0,09%	6.000	0,01%	212.696	0,52%
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	6.110.421	22,99%	6.877.900	16,73%	8.372.482	20,27%	8.433.644	19,43%	8.273.448	20,29%
ΔΙΑΦΟΡΑ	282.518	1,06%	57.247	0,14%	488.009	1,18%	877.505	2,02%	1.327.929	3,26%
ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ	123.400	0,46%	116.900	0,28%	521.500	1,26%	880.000	2,03%	811.000	1,99%
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε.Π.	5.119.918	19,26%	7.170.000	17,44%	7.038.762	17,04%	5.258.000	12,12%	3.850.000	9,44%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.20: ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙΣΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

(ποσά σε χιλ δρχ)

	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΚΑΝ 950/97	23	187.446	29	311.581	23	264.548	28	312.500	33	840.800
Ν. 2234/94					1	946.900	1	61.548	2	620.000
Ν. 1892/90	17	1.479.976	13	521.924	32	1.801.606	39	2.304.665	13	524.515
ΣΥΝΟΛΟ	40	1.667.422	42	833.505	56	3.013.054	68	2.678.713	48	1.985.315

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.21: ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙΣΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(ποσά σε χιλ δρχ)

	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΚΑΝ 950/97	295	1.585.665	64	409.638	71	506.016	145	1.339.822	119	1.622.053
Ν. 2234/94					1	946.900	1	61.548	2	620.000
Ν. 1892/90	30	3.163.939	25	2.716.029	39	3.439.882	48	2.629.475	23	879.627
ΣΥΝΟΛΟ	325	4.749.604	89	3.125.667	111	4.892.798	194	4.030.845	144	3.121.680

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.22: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΤΙΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙΣΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΚΑΝ 950/97	8%	12%	45%	76%	32%	52%	19%	23%	28%	52%
Ν. 1892/90	57%	47%	52%	19%	82%	52%	81%	88%	57%	60%
ΣΥΝΟΛΟ	12%	35%	47%	27%	50%	62%	35%	66%	33%	64%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.23: ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(ποσά σε χιλ δρχ)

	1994	1995	1996	1997	1998	1994-1998
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ						
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	4.749.604	3.125.667	4.892.798	4.030.845	3.121.680	19.920.594
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	26.582.232	41.113.843	41.314.965	43.398.592	40.776.451	193.186.083
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ/ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	17,87	7,6	11,84	9,29	7,66	10,31
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ						
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	1.667.422	833.505	3.013.054	2.678.713	1.985.315	10.178.010
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	14.712.227	13.268.765	13.526.077	12.966.303	13.673.503	68.146.875
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ/ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	11,33	6,28	22,28	20,66	14,52	14,94

Σημ: Δεν συμπεριλαμβάνονται οι επενδύσεις του ΚΑΝ 951/97

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.24: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ Ν. 1892/90 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

(ποσά σε χιλ δρχ)

ΚΛΑΔΟΣ	1994						1995					
	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ		ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ		Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ		ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ	17	1.479.976	30	3.163.939	57%	47%	13	521.924	25	2.716.029	52%	19%
01	4	512.469	9	1.414.922	44%	36%	5	104.624	6	139.074	83%	75%
14							1	83.513	1	83.513	100%	100%
15	6	483.247	8	581.386	75%	83%	3	167.387	5	1.838.887	60%	9%
17	3	76.247	3	76.247	100%	100%						
19												
20	1	268.291	1	268.291	100%	100%	2	58.000	2	58.000	100%	100%
21							1	20.000	1	20.000	100%	100%
22									1	48.500	0%	0%
23									2	163.000	0%	0%
24												
25			1	120.072	0%	0%						
26	2	71.845	3	151.013	67%	48%			2	108.937	0%	0%
27												
28	1	67.877	3	212.008	33%	32%			1	38.999	0%	0%
29									1	17.202	0%	0%
35												
36									1	20.283	0%	0%
51			1	242.500	0%	0%						
52												
55			1	97.500	0%	0%	1	88.400	1	88.400	100%	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.25: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ Ν. 1892/90 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

(ποσά σε χιλ δρχ)

1996						1997					
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ		ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ		Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ		ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
32	1.801.606	39	3.439.882	82%	52%	39	2.304.665	48	2.629.475	81%	88%
14	994.742	15	1.031.779	93%	96%	14	689.904	14	689.904	100%	100%
2	42.425	3	161.175	67%	26%	5	228.905	5	228.905	100%	100%
6	163.632	7	211.581	86%	77%	9	245.859	12	409.597	75%	60%
		1	951.802	0%	0%	2	62.139	3	122.043	67%	51%
						1	513.069	1	513.069	100%	100%
						1	46.300	3	74.400	33%	62%
						3	64.019	3	64.019	100%	100%
		1	61.487	0%	0%						
		1	120.000	0%	0%						
1	31.900	1	31.900	100%	100%			2	41.718	0%	0%
1	90.750	1	90.750	100%	100%						
4	368.055	4	368.055	100%	100%	3	439.100	4	470.450	75%	93%
1	16.500	1	16.500	100%	100%	1	15.370	1	15.370	100%	100%
1	19.223	1	19.223	100%	100%						
1	38.100	1	38.100	100%	100%						
1	36.280	2	337.530	50%	11%						

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.26: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ Ν. 1892/90 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

(ποσά σε χιλ δρχ)

1998					
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ		ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
13	524.515	23	879.627	57%	60%
3	71.603	5	185.923	60%	39%
5	220.262	7	302.976	71%	73%
1	82.000	4	154.456	25%	53%
2	32.350	3	51.595	67%	63%
		2	66.377	0%	0%
1	53.300	1	53.300	100%	100%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2.27: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ
ΣΤΟΝ ΚΑΝ.(Ε.Κ.) 951/97 ΠΡΩΗΝ ΚΑΝ.(ΕΟΚ) 866/90 1994-1999
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ**

(ποσά σε χιλ δρχ)

	ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΑΥΓΑ-ΠΟΥΛ.	3	141.000	564.000	1.410.000
	ΓΑΛΑ	11	662.100	2.648.400	6.621.000
	ΚΡΕΑΣ	10	967.000	2.230.000	4.756.000
	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	5	118.200	472.800	1.182.000
	ΟΠΩΡ/ΚΑ Μ	2	180.000	720.000	1.800.000
	ΟΠΩΡ/ΚΑ Σ	6	220.500	882.000	2.205.000
	ΟΠΩΡ/ΚΑ Β	1	20.000	80.000	200.000
	ΕΛΑΙΟΥΧΑ	7	53.000	207.650	530.000
	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	1	18.500	74.000	185.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ		46	2.380.300	7.878.850	18.889.000
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΑΥΓΑ-ΠΟΥΛ.	2	115.000	460.000	1.150.000
	ΓΑΛΑ	4	441.000	1.764.000	4.410.000
	ΚΡΕΑΣ	2	226.000	544.000	1.180.000
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ		8	782.000	2.768.000	6.740.000
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΥΓΑ-ΠΟΥΛ.	67%	82%	82%	82%
	ΓΑΛΑ	36%	67%	67%	67%
	ΚΡΕΑΣ	20%	23%	24%	25%
ΣΥΝΟΛΟ		17%	33%	35%	36%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2.28: ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙΣΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ Καν. (Ε.Κ.) 950/97, πρώην Καν. (Ε.Κ) 2328/91
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ 1994-1998**

(ποσά σε χιλ. δρχ)

	1994		1995		1996		1997		1998	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	295	1.585.665	64	409.638	71	506.016	145	1.339.822	119	1.622.053
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	23	187.446	29	311.581	23	264.548	28	312.500	33	840.800
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	8%	12%	45%	76%	32%	52%	19%	23%	28%	52%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.29: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 2234/94 (23β) 1996-1999 ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

(ποσά σε δρχ.)

	ΕΤΟΣ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ			6.657.121.000	1.628.448.400
Ν. ΑΡΤΑΣ	1998	ΑΙΝΟΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΕ	170.000.000	
Ν. ΑΡΤΑΣ	1999	ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΞΥΛΕΜΠΟΡΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΑΒΕΕ	150.000.000	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1996	ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ Α.Ε.	2.367.250.000	946.900.000
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1997	HELP Α.Β.Ε.Ε.	153.871.000	61.548.400
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1998	ΗΒΕ Α.Ε. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΗΣ	800.000.000	320.000.000
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1998	ΧΗΤΟΣ Α.Β.Ε.Ε.	750.000.000	300.000.000
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1999	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ "ΠΙΝΔΟΣ"	1.100.000.000	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1999	ΒΕΕΜ ΑΦΟΙ ΝΙΚΟΥ ΑΕ	206.000.000	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1999	ΚΟΛΙΟΥ ΑΦΟΙ ΟΕ "ΜΑΡΜΑΡΑ ΗΠΕΙΡΟΥ"	100.000.000	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1999	ΠΕΤΣΙΟΣ & ΥΙΟΙ ΑΕ	650.000.000	
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	1999	ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΑ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΑΕ	210.000.000	
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ			82%	100%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.30: ΑΦΙΞΕΙΣ-ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ, ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPING															
	ΑΦΙΞΕΙΣ						ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ						ΜΕΤΑΒΟΛΗ			ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ
	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ		ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ		ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		ΑΦΙΞΕΙΣ (1990-1997)			
		%		%		%		%		%		%				
1990	200.185	60%	171.401	65%	28.784	41%	371.945	50%	326.399	63%	45.546	20%	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	
1991	203.155	63%	177.567	66%	25.588	47%	385.483	55%	343.110	65%	42.373	23%	3,26%	2,77%	5,12%	54,1
1992	192.587	59%	165.228	64%	27.359	41%	386.914	52%	341.095	63%	45.819	22%	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ (1990-1999)			52,4
1993	194.938	60%	166.531	65%	28.407	42%	357.391	49%	311.752	61%	45.639	20%	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	46,8
1994	208.451	62%	174.617	66%	33.834	47%	381.833	50%	322.125	62%	59.708	26%	20,67%	21,45%	15,11%	48,7
1995	193.797	58%	168.330	64%	25.467	38%	356.443	49%	307.819	61%	48.624	21%				47,7
1996	196.805	61%	167.952	65%	28.853	44%	351.411	50%	307.551	62%	43.860	21%				43,2
1997	206.702	60%	176.156	64%	30.546	45%	380.533	48%	332.313	61%	48.220	20%				44,7
1998*							388.937	47%	324.289	58%	64.648	24%				43,6
1999*							448.832	50%	396.403	63%	52.429	20%				42,7

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.31: ΑΦΙΞΕΙΣ-ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΣΤΟ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΕΤΗ	CAMPING											
	ΑΦΙΞΕΙΣ						ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ					
	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ		ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ		ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	
		%		%		%		%		%		%
1990	13.076	33%	1.379	17%	11.697	38%	18.119	18%	1.875	6%	16.244	23%
1991	8.861	34%	1.103	21%	7.758	37%	12.292	15%	1.682	6%	10.610	21%
1992	6.475	24%	719	12%	5.756	28%	9.460	11%	1.052	4%	8.408	15%
1993	7.761	29%	849	16%	6.912	32%	10.411	12%	1.170	5%	9.241	15%
1994	8.618	25%	651	12%	7.967	28%	11.644	12%	906	4%	10.738	14%
1995	8.024	27%	812	10%	7.212	34%	11.974	14%	1.206	4%	10.768	20%
1996	6.746	37%	600	20%	6.146	40%	9.497	21%	877	7%	8.620	25%
1997	7.930	23%	556	10%	7.374	26%	11.667	13%	792	4%	10.875	15%
1998*							11.755	15%	747	5%	11.008	17%
1999*							4.840	11%	322	2%	4.518	15%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

* Τα στοιχεία για τα έτη 1998 και 1999 προέρχονται από τα προσωρινά στοιχεία της ΕΣΥΕ, γιατί και δεν περιλαμβάνουν αφίξεις

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.32: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1990-1997

	1990			1991			1992			1993		
	Σ	Η	Α	Σ	Η	Α	Σ	Η	Α	Σ	Η	Α
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	371.945	326.399	45.546	385.483	343.110	42.373	386.914	341.095	45.819	357.391	311.752	45.639
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	295.859	255.846	40.013	312.528	275.449	37.079	316.688	276.065	40.623	284.860	245.735	39.125
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	34.266	31.300	2.966	29.380	26.211	3.169	30.511	26.654	3.857	33.931	28.636	5.295
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ	13.043	11.562	1.481	15.260	14.115	1.145	12.751	11.966	785	7.738	7.313	425
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	19.922	19.513	408	20.636	20.305	332	19.743	19.553	190	23.868	23.365	503
ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ	5.562	5.150	413	5.762	5.358	403	7.221	6.857	364	6.645	6.410	235
ΔΗΜΟΣ Κ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ										349	293	56
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ												
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ												
ΚΟΙΝ. ΠΑΠΙΓΚΟΥ	3.293	3.028	265	1.917	1.672	245						

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.33: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1990-1997

1994			1995			1996			1997		
Σ	Η	Α	Σ	Η	Α	Σ	Η	Α	Σ	Η	Α
381.833	322.125	59.708	356.443	307.819	48.624	351.411	307.551	43.860	380.533	332.313	58.900
307.158	254.175	52.983	290.459	247.330	43.129	290.797	251.747	39.050	305.780	264.493	41.287
34.282	29.596	4.686	35.008	31.597	3.411	30.378	27.586	2.792	34.904	31.443	3.461
10.292	9.611	681	7.175	6.685	490	6.712	5.848	864	13.439	11.168	2.271
18.670	18.043	627	17.149	16.079	1.070	16.170	15.760	410	19.192	18.754	438
10.761	10.164	597	5.947	5.512	435	6.781	6.124	657	6.777	6.101	11.356
670	536	134	705	616	89	573	486	87	114	114	
									125	122	3
									202	118	84

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.34: ΕΞΕΛΙΞΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΤΗ	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	6.644	6.894	7.361	7.690	7.696	8.013	8.476	8.692	9.110	9.314
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2.416	2.486	2.577	2.674	2.678	2.833	2.887	2.914	3.283	3.456
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	36%	36%	35%	35%	35%	35%	34%	34%	36%	37%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.35: ΕΞΕΛΙΞΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΛΙΝΩΝ 1990-1999

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	1990		1991		1992		1993		1994		1995		1996		1997		1998		1999	
	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ
ΑΑ' ΤΑΞΗΣ																			1	116
Α' ΤΑΞΗΣ	3	39	4	80	4	80	5	92	3	64	4	103	4	103	3	62	5	352	5	352
Β' ΤΑΞΗΣ	12	562	15	629	16	665	19	742	14	635	12	636	12	636	12	636	13	660	16	702
Γ' ΤΑΞΗΣ	26	1.532	25	1.494	28	1.566	28	1.574	35	1.713	37	1.841	39	1.915	40	1.954	45	2.009	46	2.024
Δ' ΤΑΞΗΣ	4	121	4	121	4	121	4	121	4	121	4	121	3	101	4	155	4	155	4	155
Ε' ΤΑΞΗΣ	7	129	7	129	6	112	6	112	6	112	7	132	7	132	6	107	6	107	6	107
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	2	33	2	33	2	33	2	33	2	33										
ΣΥΝΟΛΟ	54	2.416	57	2.486	60	2.577	64	2.674	64	2.678	64	2.833	65	2.887	65	2.914	73	3.283	78	3.456

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.36: ΕΞΕΛΙΞΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙΝΩΝ 1990-1999

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	1990		1991		1992		1993		1994		1995		1996		1997		1998		1999	
	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ	ΜΟΝ.	ΚΛΙΝΕΣ
ΑΑ' ΤΑΞΗΣ																			1	116
Α' ΤΑΞΗΣ	5	93	6	134	8	356	10	413	5	314	6	353	8	509	8	877	10	876	10	876
Β' ΤΑΞΗΣ	30	2.415	33	2.482	35	2.564	38	2.641	34	2.560	32	2.648	32	2.648	32	2.709	33	2.733	36	2.775
Γ' ΤΑΞΗΣ	59	3.103	60	3.216	65	3.360	68	3.526	77	3.710	79	3.951	86	4.278	89	4.349	96	4.453	97	4.499
Δ' ΤΑΞΗΣ	19	668	20	683	20	679	20	678	20	678	20	673	19	653	19	685	19	685	19	685
Ε' ΤΑΞΗΣ	14	285	14	302	14	322	15	352	15	352	15	369	15	369	15	363	15	363	15	363
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	5	80	5	80	5	80	5	80	5	80	1	19	1	19						
ΣΥΝΟΛΟ	132	6.644	138	6.897	147	7.361	156	7.690	156	7.694	153	8.013	161	8.476	163	8.983	173	9.110	178	9.314

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.37: ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΝΕΟ ΔΗΜΟ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΙ / ΕΤΗ	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2.416	2.486	2.577	2.674	2.678	2.833	2.887	2.914	3.274	3.456
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ	154	154	154	154	154	181	201	197	221	221
ΔΗΜΟΣ Κ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ	41	41	77	154	154	154	154	154	165	191
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ							10	10	10	10
ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ		7	7	7	7	7	7			
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ						25	25	25	25	25
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	1.537	1.543	1.543	1.554	1.558	1.525	1.545	1.599	1.887	2.023
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	386	386	408	417	417	561	565	569	569	569
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	73	73	73	73	73	73	73	73	73	88
ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΟΣΣΩΝ									10	15
ΔΗΜΟΣ ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	39	38	38	38	38	38	38	38	38	38
ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ	110	115	148	148	148	152	152	152	162	162
ΚΟΙΝ. ΠΑΠΙΓΚΟΥ	64	117	117	117	117	105	105	85	102	102

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.38: ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, 1997

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		1.517	580
Δ. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ		23	9
Κ. Γρεβενιτίου	Β	15	6
Κ. Καρυών	Β	8	3
Δ. ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ		9	3
Κ. Ιερομνήμης	Γ	9	3
Δ. ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ		31	13
Κ. Κάτω Μερόπης	Γ	7	3
Κ. Ωραιοκάστρου	Β	24	10
Δ. ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ		32	18
Δ. Δελβινακίου (Έδρα)	Β	12	8
	Β	20	10
Δ. ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ		5	2
Κ. Ρωμανού	Β	5	2
Δ. ΔΩΔΩΝΗΣ		3	1
Κ. Δωδώνης (Έδρα: οικ. Μάνδρες)	Β	3	1
Δ. ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ		66	
Δ. Ιωαννιτών (Έδρα)	Β	20	
	Β	36	
	Α	10	
Δ. ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ		25	12
Κ. Καλπακίου (Έδρα)	Γ	5	2
	Γ	12	6
Κ. Κάτω Ραβενίων	Β	8	4
Δ. ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ		260	88
Κ. Αγίου Μηνά	Β	10	
Κ. Άνω Πεδινών	Α	12	5
	Α	10	5
	Α	18	6
	Β	14	5
Κ. Αρίστης	Β	2	1
	Β	4	2
	Γ	11	4
	Γ	16	
	Β	10	
	Β	11	
Κ. Ασπραγγέλων (Έδρα)	Α	16	8
	Β	13	5
Κ. Βίτσης	Β	5	2
	Γ	12	4
	Β	9	3
	Α	8	4
Κ. Διλόφου	Β	12	6
	Α	12	5
Κ. Μονοδενδρίου	Α	24	10
	Γ	9	3
	Β	11	5
	Β	11	5

Δ. ΚΟΝΙΤΣΗΣ		206	61
Δ. Κονίτσης (Έδρα)	A	7	3
	Γ	4	2
	Γ	9	4
	B	15	6
	A	17	7
	A	18	8
	A	12	4
	A	8	4
	A	4	
	A	35	
	B	6	
	B	11	
	B	8	
	K. Καβασιλών	A	8
K. Κλειδωνιάς	A	10	5
K. Μελισσόπετρας	A	10	4
	A	10	5
K. Μολίστης	Γ	14	5
Δ. ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ		26	12
K. Πληκατίου	B	10	5
K. Πυρσόγιαννης (Έδρα)	B	16	7
Δ. ΜΕΤΣΟΒΟΥ		195	90
Δ. Μετσόβου (Έδρα)	A	32	13
	B	18	9
	Γ	34	15
	B	16	7
	B	30	15
	A	10	5
	B	10	5
	A	12	5
	B	17	8
	Γ	16	8
Δ. ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ		291	130
Πέραμα (Έδρα)	B	14	5
	B	9	4
	B	10	4
	A	19	8
	A	33	15
	B	16	8
	B	12	6
	B	8	4
	A	10	5
	B	10	4
	A	12	6
	A	10	5
	A	12	6
	A	25	10
	B	12	6
	Γ	7	3
	B	9	4
Γ	12	6	

Μιχαηλίδης Τριαντάφυλλος – Παπαθεοχάρης Ιωάννης
 Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη των Ιωαννίνων

	Γ	10	4
	B	12	4
	A	9	4
	B	10	4
Κ. Λιγκιάδων	B	10	5
Δ. ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ		3	2
Κ. Πραμάντων (Έδρα)	B	3	2
Δ. ΤΥΜΦΗΣ		79	35
Κ. Βρυσχωρίου	B	6	3
Κ. Καπεσόβου	B	10	4
Κ. Κήπων	A	14	5
Κ. Σκαμελίου	A	10	4
	A	10	5
	A	10	5
Κ. Τσεπελόβου (Έδρα)	A	11	5
	B	8	4
Κ. Βοβούσης	B	6	2
Σύνολο Κ. Διστράτου		33	17
	A	8	4
	B	9	6
Κ. Διστράτου	A	8	4
	Γ	8	3
Κ. Καλαριτών	B	12	5
Σύνολο Κ. Νήσου Ιωαννίνων		28	10
	B	22	8
Κ. Νήσου Ιωαννίνων	A	6	2
Σύνολο Κ. Παπίγκου		172	66
	B	5	2
	A	4	2
	A	14	5
	B	6	2
	A	5	2
	Γ	4	2
	B	10	5
	A	7	3
	Γ	6	2
	B	4	2
	B	6	2
Κ. Παπίγκου	A	7	3
	A	5	2
	A	2	2
	B	5	2
	A	9	3
	B	15	7
	A	10	5
	B	2	1
	B	4	2
	A	16	
	Γ	9	3
	A	17	7
Κ. Πωγωνιανής		12	4

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.39: ΑΦΙΞΕΙΣ-ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPING									
	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ			ΜΕΤΑΒΟΛΗ			ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ
	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ				
1990	336394	265669	70725	747182	514899	232283	ΑΦΙΞΕΙΣ (1990-1997)			46,8
1991	322261	267325	54936	704480	523921	180559	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	46,6
1992	325321	258333	66988	748002	541575	206427	0,024	0,042	-0,041	47,3
1993	322665	255147	67518	734147	509122	225025	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ (1990-1999)			46,1
1994	337865	265252	72613	756475	522880	233595	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	46,2
1995	332067	264785	67282	731728	504889	226839	0,19	0,22	0,12	44,9
1996	323291	258190	65101	707744	495076	212668				43,9
1997	344603	276774	67829	786946	548791	238155				44,5
1998*				831573	556647	274926				43,9
1999*				890345	630699	259646				43,8

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.40: ΑΦΙΞΕΙΣ-ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΤΗ	CAMPING					
	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ		
	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
1990	39320	8245	31075	99723	30179	69544
1991	26171	5327	20844	79611	29109	50502
1992	26867	5970	20897	84934	27588	57346
1993	26732	5229	21503	85200	23493	61707
1994	34079	5576	28503	97490	23185	74305
1995	29236	7881	21355	82759	29112	53647
1996	18325	2953	15372	46217	11709	34508
1997	34046	5784	28262	91928	20238	71690
1998*				79750	15107	64643
1999*				46095	16329	29766

* Τα στοιχεία για τα έτη 1998 και 1999 προέρχονται από τα προσωρινά στοιχεία της ΕΣΥΕ γιατί και δεν περιλαμβάνουν αφίξεις

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ			ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ σε τόννους	
	Αφίξεις & Αναχωρήσεις	Αφίξεις	Αναχωρήσεις	Σύνολο	Αφίξεις	Αναχωρήσεις
1979	921	18.707	20.827	39.534	169	22
1980	792	23.795	25.381	49.176	207	18
1981	848	27.533	28.505	56.038	199	34
1982	972	37.751	38.769	76.520	299	45
1983	1.019	46.799	48.120	94.919	346	71
1984	1.057	55.120	55.411	110.531	100	72
1985	1.147	56.586	56.737	113.323	149	97
1986	1.281	57.571	58.733	116.304	141	88
1987	1.200	49.520	50.560	100.080	87	74
1988	1.079	45.107	46.132	91.239	87	54
1989	935	36.675	38.698	75.373	51	44
1990	1.019	33.539	34.654	68.193	48	42
1991	1.563	32.414	32.674	65.088	37	33
1992	1.502	34.066	34.739	68.805	36	31
1993	1.556	33.544	34.185	67.729	35	26
1994	1.651	39.631	40.453	80.084	45	37
1995	1.935	48.184	47.924	96.108	47	31
1996	2.101	56.142	54.798	110.940	60	32
1997	1.946	54.974	53.819	108.793	41	21
1998	1.975	54.424	52.990	107.414	37	9

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΑ ΧΡΗΣΗ (σε MWh)

ΕΤΗ	ΟΙΚΙΑΚΗ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	ΕΜΠΟΡΙΚΗ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ	ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ ΟΔΩΝ-ΠΛΑΤΕΙΩΝ	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1990	100.793	5.314	55.226	56.475	5.461	14.837	238.106
1991	112.922	9.537	59.963	64.426	5.879	17.504	270.231
1992	120.941	4.082	69.975	62.097	6.721	11.108	274.924
1993	121.974	5.627	76.672	64.859	7.024	9.872	286.028
1994	126.624	8.402	83.196	71.358	7.095	6.430	303.105
1995	131.090	11.134	84.714	62.375	6.987	9.370	305.670
1996	138.673	12.446	88.841	59.868	6.995	10.283	317.106
1997	142.575	13.317	91.998	72.154	7.350	11.111	338.505
1998	156.761	16.840	123.029	80.543	15.551	16.107	408.831

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Αριθμός κύριων τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους	46,89
Ποσοστό επαγγελματικών συνδέσεων	20%
Ποσοστό συνδέσεων ιδιωτών	77%
Ποσοστό ψηφιοποίησης εγκατεστημένων παροχών	77,40%
Ποσοστό ψηφιοποίησης λειτουργούντων παροχών	79,41%
Εγκατεστημένες παροχές ISDN	294
Λειτουργούσες παροχές ISDN	208
Εγκατεστημένα καρτοτηλέφωνα	1.150
Αριθμός καρτοτηλεφώνων ανά 1000 κατοίκους	6,73
Κάλυψη δικτύου από οπτικές ίνες (σε χλμ.)	428
Συνδρομητικά Αγροτικά Ραδιοδίκτυα (ποιοτική αναβάθμιση επικοινωνίας 148 ορεινών οικισμών του νομού με ασύρματη ζεύξη)	10
	5.820 παροχές
Εγκατεστημένες ζεύξεις Mini Link	11
Ποιοτική αναβάθμιση δικτύου (KV)	225
Σύνολο KV Νομού	471

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4: ΜΕΣΗ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

	Οργανικά	Χαρτί	Μέταλλα	Γυαλί	Πλαστικά	Διάφορα
ΕΛΛΑΔΑ	50%	15%	2%	3%	2%	18%
Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	45,2%	21,4%	4,8%	0,9%	12,2%	15,5%

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1: ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 - 2000

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΝΗΠΙΩΝ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΝΗΠΙΩΝ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΝΗΠΙΩΝ
1. 1 ^ο Ιωαννίνων	27	37. 3 ^ο Κατσικα	17	74. 2 ^ο Μαρμάρων	5
2. 2 ^ο Ιωαννίνων	16	38. Κοντινών	5	75. 3 ^ο Μαρμάρων	20
3. 3 ^ο Ιωαννίνων	18	39. Κουτσελίου	3	76. Νεοχωροπούλου	6
4. 4 ^ο Ιωαννίνων	49	40. Κάτω Κρυφόβου	10	77. Παρακαλάμου	14
5. 5 ^ο Ιωαννίνων	27	41. Μάζιας	3	78. Πεδινής	28
6. 6 ^ο Ιωαννίνων	42	42. Ματσουκίου	6	79. Πετσαλίου	5
7. 8 ^ο Ιωαννίνων	9	43. 1 ^ο Μετσόβου	30	80. Πρωτόπαττα	4
8. 9 ^ο Ιωαννίνων	26	44. 2 ^ο Μετσόβου	30	81. Ροδοτοπίου	23
9. 10 ^ο Ιωαννίνων	68	45. 3 ^ο Μετσόβου	4	82. Ι.Μ. Ρωμανού	8
10. 11 ^ο Ιωαννίνων	8	46. Μουζακαίων	3	83. 1 ^ο Σταυρακίου	11
11. 12 ^ο Ιωαννίνων	29	47. Κάτω Μουσιωτίτσας	3	84. 2 ^ο Σταυρακίου	24
12. 13 ^ο Ιωαννίνων	17	48. Νέας Μουσιωτίτσας	7	85. 7 ^ο Ιωαννίνων	37
13. 14 ^ο Ιωαννίνων	25	49. Μπάφρας	22	86. 17 ^ο Ιωαννίνων	14
14. 15 ^ο Ιωαννίνων	26	50. Μπιζανίου	4	87. 23 ^ο Ιωαννίνων	28
15. 16 ^ο Ιωαννίνων	27	51. Νεοκαισάρειας	10	88. 28 ^ο Ιωαννίνων	9
16. 21 ^ο Ιωαννίνων	35	52. Μικρού Περιστερίου	6	89. Αγ. Μαρίνας	7
17. 22 ^ο Ιωαννίνων	66	53. Πλατανιάς	8	90. Αμφιθέας	13
18. 24 ^ο Ιωαννίνων	16	54. Πραμάντων	10	91. 18 ^ο Ιωαννίνων	44
19. Πειρ. Δουρούτης	50	55. Σερβιανών	3	92. 19 ^ο Ιωαννίνων	23
20. Ειδικό ΕΛΕΓΙΑΠ	9	56. Χαροκοπίου	6	93. 20 ^ο Ιωαννίνων	28
21. Ειδικό Ιωαννίνων	6	57. 2 ^ο Χρυσοβίτσας	4	94. 27 ^ο Ιωαννίνων	36
22. Αβγού	10	58. 1 ^ο Χρυσοβίτσας	4	95. 29 ^ο Ιωαννίνων	7
23. 1 ^ο Ανατολής	42	59. Αγ. Ιωάννη	16	96. Καλπακίου	23
24. 2 ^ο Ανατολής	36	60. Βουνοπλαγιάς	19	97. Καρυών Ασφάκας	8
25. 3 ^ο Ανατολής	20	61. Βουσαρά	5	98. Κεφαλοχωρίου	5
26. 4 ^ο Ανατολής	7	62. Βροσίνας	5	99. 1 ^ο Κόνιτσας	16
27. Αηλίου	6	63. Δελβινακίου	10	100. 2 ^ο Κόνιτσας	31
28. Γορίτσας	8	64. Ελεούσας	42	101. 3 ^ο Κόνιτσας	36
29. Δροσοχωρίου	11	65. Ζίτσας	6	102. Κρανούλας	9
30. Ελληνικού	6	66. Ζωοδόχου	4	103. Κρύας	6
31. Ηλιόκαλης	7	67. Κεφαλόβρυσου	17	104. Λογγάδων	20
32. 25 ^ο Ιωαννίνων	20	68. Κληματιάς	10	105. Μαζίου	8
33. 26 ^ο Ιωαννίνων	21	69. Κοπάνης	4	106. Μονοδενδρίου	5
34. Καστρίτσας	7	70. Κοσμηράς	5	107. Νήσου	3
35. 1 ^ο Κατσικα	16	71. Ανω Λαψίστας	9	108. 1 ^ο Περάματος	29
36. 2 ^ο Κατσικα	14	72. Κάτω Λαψίστας	5	109. Περιβλέπτου	14
		73. 1 ^ο Μαρμάρων	9	110. Τσεπέλοβου	5
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	827	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	364	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	612
ΣΥΝΟΛΟ 1803 ΝΗΠΙΑ					

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ
 1999 – 2000**

ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.
1. 1 ^ο Ιωαννίνων	148	50. Ματσουκίου	12	100. Κεφαλόβρυσος	52
2. 2 ^ο Ιωαννίνων	172	51. 1 ^ο Μετσόβου	166	101. Κληματαριάς	26
3. 3 ^ο Ιωαννίνων	250	52. 2 ^ο Μετσόβου	5	102. Κόνιτσας	8
4. 4 ^ο Ιωαννίνων	287	53. 3 ^ο Μετσόβου	16	103. Κοπάνης	15
5. 7 ^ο Ιωαννίνων	204	54. Μηλέας	13	104. Κουκλιών	3
6. 8 ^ο Ιωαννίνων	177	55. Μηλιωτάδων	5	105. Ανω Λαφίστας	18
7. 9 ^ο Ιωαννίνων	136	56. Μουζακαίων	11	106. Κάτω Λαφίστας	14
8. 11 ^ο Ιωαννίνων	264	57. Κάτω Μουσιωτίτσας	15	107. Μανολιάσας	6
9. 12 ^ο Ιωαννίνων	176	58. Νέας Μουσιωτίτσας	34	108. 1 ^ο Μαρμάρων	31
10. 13 ^ο Ιωαννίνων	196	59. Μπαλτουμάς	9	109. 2 ^ο Μαρμάρων	9
11. 14 ^ο Ιωαννίνων	194	60. Μπάφρας	45	110. 3 ^ο Μαρμάρων	89
12. 17 ^ο Ιωαννίνων	104	61. Μπιζανίου	13	111. Μπαουσιών	10
13. 20 ^ο Ιωαννίνων	138	62. Νεοκαισάρειας	38	112. Παλιουρής	5
14. 22 ^ο Ιωαννίνων	125	63. Πέριδικας	9	113. Παρακάλαμου	60
15. 23 ^ο Ιωαννίνων	126	64. Μεγ. Περιστερίου	5	114. Πεδινής	131
16. 1 ^ο Πειραμ. ΖΠΑ	144	65. Μικρού Περιστερίου	11	115. Πετραλώνων	5
17. 2 ^ο Πειραμ. ΖΠΑ	141	66. Πλατανιάς	30	116. Πετσαλίου	9
18. Ειδικό Πειραμ. ΖΠΑ	7	67. Ποταμιάς Κουκλεσίου	7	117. Πρωτόπαππα	10
19. 1 ^ο Ειδικό Ιωαννίνων	14	68. Πλατανούσας	5	118. Πωγωνιανής	24
20. 2 ^ο Ειδικό Ιωαννίνων	7	69. Πραμάντων	34	119. Ραδοβιζίου	4
21. Ειδικό Κωφών Βαρηκών	7	70. Σερβιανών	9	120. 1 ^ο Σταυρακίου	62
22. Ειδικό Σωματικά Αναπήρων	17	71. Τερόβου	11	121. 2 ^ο Σταυρακίου	123
23. Ειδικό Τυφλών	3	72. Χαροκοπίου	24	122. Αγ. Μαρίνας	18
24. Ειδικό Αυτιστικών	8	73. Χριστών	13	123. Αμφιθέας	16
25. Αβγού	17	74. 1 ^ο Χρυσοβίτσας	38	124. Αρίστης	2
26. 1 ^ο Ανατολής	235	75. 3 ^ο Χρυσοβίτσας	23	125. Αρμάτων	4
27. 2 ^ο Ανατολής	104	76. Αγ. Ιωάννη	81	126. Βασιλικής	14
28. 3 ^ο Ανατολής	14	77. Αμπελιάς	10	127. Δίστρατου	16
29. 4 ^ο Ανατολής	72	78. Ασβεστοχωρίου	9	128. 5 ^ο Ιωαννίνων	245
30. Ανηλίου	44	79. Βήσσανης	11	129. 10 ^ο Ιωαννίνων	284
31. Βοβούσας	3	80. Βουνοπλαγιάς	33	130. 15 ^ο Ιωαννίνων	106
32. Ανθοχωρίου	6	81. Βουτσάρα	22	131. 16 ^ο Ιωαννίνων	135
33. Βοτονοσίου	13	82. Βροσίνας	6	132. 18 ^ο Ιωαννίνων	290
34. Γορίτσας	21	83. Μεγ. Γαρδικίου	9	133. 25 ^ο Ιωαννίνων	26
35. Μεγ. Γόπιστας	4	84. Γραμμένου	9	134. Καλπακίου	69
36. Γρεβεντιού	6	85. Δελβινακίου	33	135. Καρυών Ασφάκας	63
37. Δαφνούλας	7	86. Δερβιζιάνων	14	136. Κεφαλοχωρίου	22
38. Δροσσοχωρίου	44	87. Δεσποτικού	9	137. 1 ^ο Κόνιτσας	71
39. Ελληνικού	18	88. Δολιανών	17	138. 2 ^ο Κόνιτσας	64
40. Ηλιόκαλης	16	89. Ελεούσας	193	139. 3 ^ο Κόνιτσας	103
41. 6 ^ο Ιωαννίνων	172	90. Επισκοπικού	16	140. Κρανούλας	17
42. Καλεντζίου	18	91. Ανω Ζαλόγγου	7	141. Κρύας	22
43. Κασρίτσας	9	92. Ζίτσας	36	142. Λαμπριαδείος Ο.Σ.	25
44. Κατσικα	189	93. Ζωοδόχου	18	143. Λογγάδων	52
45. Κολωνιατίου	5	94. Ζωπικού	6	144. Μονοδενδρίου	27
46. Κοντινών	23	95. Ι.Μ. Ρωμανού	34	145. Νήσου	3
47. Κουτσαλίου	67	96. 19 ^ο Ιωαννίνων	102	146. 1 ^ο Περάματος	134
48. Κάτω Κρυφοβού	22	97. 21 ^ο Ιωαννίνων	234	147. Περιβλέπτου	32
49. Μάζιας	7	98. 24 ^ο Ιωαννίνων	71	148. Τσεπέλοβου	6
		99. Καρίτσας	8	149. Ροδοσπίου	61
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4181		1589		2641
ΣΥΝΟΛΟ 8411 ΜΑΘΗΤΩΝ					

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΝΗΠΙΩΝ – ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 – 2000

Α/Α	ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ Ή ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.	ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗ	
				ΣΥΝΟΛΟ	ΧΩΜΑΤ/ΜΟΣ
1.	Αμφιθέας	Λιγκιάδες	3	7	0
2.	Βαργιάδες (από εκεί μεταφέρονται στο δημοτικό σχολείο Κοπάνης)	Μεσοβούνι – Ρίρρες - Πεντόλακκος	4	11	6
3.	Βασιλικής	Συνοικισμός Βασιλικής	12	15	0
4.	Δημοτικό σχολείο Βουτσará – Γυμνάσιο Βροσίνας	Βροσίνια – Γουργιάντισα – Γκρίμποβο – Καλοχώρι (δύο διαδρομές)	15	36	0
5.	Δημοτικό σχολείο Βουτσará – Γυμνάσιο Βροσίνας	Βροσίνια – Βρυσούλα – Καλοχώρι - Κούρενα	10	35	10
6.	Δημοτικό σχολείο Βουτσará – Γυμνάσιο Βροσίνας	Βροσίνια – Κούρενα – Γουριάντισα – Χίνκα – Λάλιζα - Πολύδωρο	7	27	8
7.	Μεγάλης Γόπιας	Κράψη	3	4	0
8.	Γρεβενιτίου	Ελατοχώρι	1	13	0
9.	Δελβινακίου	Κτίσματα (μόνο επιστροφή)	3	7	0
10.	Δελβινακίου	Περιστέρι	2	14	0
11.	Δελβινακίου	Αγία Μαρίνα Πλωγώνιου	2	38	9
12.	Δερβιζιάνων	Γεωργάνων	3	5	0
13.	Δερβιζιάνων	Λιβάδι - Σμυρτιά	2	11	2
14.	Δερβιζιάνων	Κ. Αχλαδέων - Γεωργάνοι	6	10	2
15.	Δεσποτικού	Συνοικισμός Γκουβέλη	2	3	0
16.	Δεσποτικού – Γυμνάσιο Ζίτσας – 1 ^ο Ειδικό	Γρανισσοπούλα – Αετόπετρα - Δεσποτικό	5	60	0
17.	Δολιανών	Κ. Ραβένια - Λίμνη	4	18	0
18.	Δροσοχωρίου	Ντούμια – Πάδες - Ζουμπουλέικα	11	8	1
19.	Ανω Ζαλόγγου	Βερενίκη – Δοβλά – Φτέρη – Κ. Ζαλόγγου	5	10	0
20.	Ζίτσας	Λίθινο - Σακελλαρικό	3	8	8
21.	Ζίτσας	Κολοβούτσολο – Περιοχή Ζίτσας	3	4	4
22.	Ζίτσας	Μελίσσι Ζίτσας	2	12	12
23.	Δημοτικό σχολείο Ανω Ζωτικού – Γυμνάσιο Τύριας	Κάτω Ζωτικό – Καταμάχη - Αρτοπούλα	2	25	3
24.	Ι. Μ. Ρωμανού	Μουκοβίνα – Αρδωση Σιστρούνι	7	17	5
25.	Ι. Μ. Ρωμανού	Συνοικισμός Ρωμανού – Αλεποχώρι – Ραπίστα – Οικισμός Ι. Μ. Ρωμανού	20	23	6
26.	Ι. Μ. Ρωμανού	Παλαιοχώρι Μπότσαρη	6	8	0
27.	Ι. Μ. Ρωμανού	Σιστρούνι	6	6	0
28.	Δημοτικό σχολείο Κωφών Ιωαννίνων	Λούρο	2	75	0
29.	1 ^ο Ειδικό	Πεντέλη	1	2,5	0
30.	1 ^ο Ειδικό δημοτικό σχολείο	Οδούς πόλεως Πουλίου Δράκου – Ελ. Ζωγράφου – Κιάφας - Αρχιμανδρείου	4	11	0
31.	1 ^ο Ειδικό	Μελίσσι Ζίτσας	1	27	0
32.	3 ^ο Ειδικό - Κωφών	Φιλιάτες - Βροσίνια	3	75	0
33.	2 ^ο Ειδικό δημοτικό σχολείο - Κωφών	Κ. Ανατολής - Μπάφρας	2	13	0
34.	1 ^ο & 3 ^ο Ειδικό	Ανατολή και οδούς πόλεως - Βαρσάμη	3	16	0
35.	3 ^ο Ειδικό – Κωφών Ιωαννίνων	Ροδοτόπι – Μπισδούνι - Ελεούσα	4	16	0
36.	Ειδικό ΖΠΑ – Κωφών Ιωαννίνων	Οδούς πόλεως Ραφταναίων – Αριστείδου -- Κ. Μάρμαρα	3	14	0
37.	Ειδ. Σωμ. Αναπηρων Ιωαννίνων	Καρδαμίτσια	1	7	0
38.	24 ^ο Ιωαννίνων	Νεοχωρόπουλο	28	5	0
39.	2 ^ο – 3 ^ο – Ειδικό - ΖΠΑ	Οδούς πόλεως – Πλ. Σαπουτζάκη – Μακαρίου - Ανιάτω	4	13	0
40.	2 ^ο Ειδικό ΖΠΑ Ιωαννίνων	Νέα Ζωή – οδούς Πινδάρου και Αρχιμανδρείου	4	14	0
41.	Ειδικό δημοτικό σχολείο Τυφλών Ιωαννίνων	Δροσοχώρι - Δουραχάνι	2	20	0
42.	Ειδικό ΣΑΠ Ιωαννίνων	Καρυές – Πέραμα – οδού πόλεως	20	35	0
43.	Ειδικό ΣΑΠ Ιωαννίνων	Ειδικό ΖΠΑ (Δευτέρα – Τετάρτη)	2	5	0
44.	19 ^ο Δημοτικό σχολείο Ιωαννίνων	Συνοικισμός Αμπέλια Πεντέλης	17	5	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7: ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΥΚΕΙΑ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 - 2000

Α/Α	ΛΥΚΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.	Α/Α	ΛΥΚΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.	Α/Α	ΛΥΚΕΙΟ	ΑΡΙΘΜ. ΜΑΘ.
1.	1 ^ο Ιωαννίνων	358	12.	1 ^ο Τ.Ε.Ε. Ιωαννίνων	654	23.	Μετσόβου	63
2.	2 ^ο Ιωαννίνων	337	13.	2 ^ο Τ.Ε.Ε. Ιωαννίνων	69	24.	Τ.Ε.Λ. Κόνιτσας	88
3.	3 ^ο Ιωαννίνων	337	14.	3 ^ο Τ.Ε.Ε. Ιωαννίνων	290	25.	Τ.Ε.Λ. Μετσόβου	50
4.	4 ^ο Ιωαννίνων	286	15.	4 ^ο Τ.Ε.Ε. Ιωαννίνων	466	26.	Δελβινακίου	9
5.	5 ^ο Ιωαννίνων	320	16.	1 ^ο Σ.Ε.Κ. Ιωαννίνων		27.	Δερβιζιάνων	31
6.	Ζωσιμαίας Σχολής	377	17.	2 ^ο Σ.Ε.Κ. Ιωαννίνων		28.	Ζίτσας	28
7.	7 ^ο Ιωαννίνων	179	18.	Βελλάς	9	29.	Πραμάντων	20
8.	8. 8 ^ο Ιωαννίνων	303	19.	Δολιανών	46	30.	Πωγωνιανής	15
9.	9. 9 ^ο Ιωαννίνων	179	20.	Ελεούσας	168	31.	Τσπετελόβου	17
10.	10. Εσπερινό	249	21.	Κατσικα	158	32.	Χρυσοβίτσας	28
11.	11. Ανατολής	240	22.	Κόνιτσας	102			

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8: ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΝΩ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΑΤΟΜΩΝ

1. Άγιος Νικόλαος – Βελανιδιά – Τύρια	20. Παλιοχώρι – Δερβιζιάνα
2. Ανήλιο – Μέτσοβο	21. Παλιούρι – Λευκοθέα – Κλημαπά – Ζίτσα
3. Άνω Δαφνούλα – Κουτσελιό	22. Χρηστοί – Ματσούκι – Τσόπελα – Πράμαντα
4. Ζωοδόχος – Γραμμένο – Βαγενίτι – Ελεούσα – Ιωάννινα	23. Θεριακήσι – Μπιζάνι
5. Ιωάννινα – Δερβιζιάνα	24. Ελεούσα – Γαρδίκι
6. Ιωάννινα Κολυμβητήριο – Κάρυες – Πετσάλι – Ασφάκα	25. Ελεούσα – Άνω Λαψίστα – Κάτω Λαψίστα
7. Ιωάννινα – Λαψίστα – Νεοχώρι – Ελεούσα – Ιωάννινα	26. Ελληνικό – Σερβιανά – Κουτσελιό
8. Ιωάννινα – Πετσάλι – Ασφάκα – Κάρυες – Ιωάννινα	27. Ιωάννινα – Κατσικα – Κουτσελιό
9. Καβάσιλα – Ηλιόρραχη – Κόνιτσα	28. Κάτω Μαρμαρά – Κάτω Νεοχωρόπουλο – Ιωάννινα
10. Κούκλεσι – Παναγιά	29. Κουτσελιό – Κατσικα – Χαροκόπι – Μουζακαίοι
11. Κρύφοβο – Αβγο – Μολυβάδια – Μπιζάνι – Ιωάννινα	30. Κουτσελιό – Λύκειο Κατσικά
12. Λιγοψά – Χρυσόρραχη – Καλπάκι – Δολιανά	31. Μεγάλους Πάδες Δροσοχωρίου – Καστρίτσα
13. Λωζιανά – Κερασέα – Διχούι – Γρανίτσα	32. Μπιζάνι Επισκοπικό
14. Μάζα – Πέραμα – Ιωάννινα	33. Παιδόπολη – Ελεούσα
15. Μανωλιάσα – Πεδινή – Ιωάννινα	34. Πεδινή – Αμπελιά
16. Μηλιωτάδες – Πέτρα – Σίτσαίνα – Μικρό Περιστέρι – Χρυσοβίτσα	35. Κοντσικά – Ασβεστοχώρι – Κοσμηρά – Πεδινή
17. Ιωάννινα – Μουσικό Γυμνάσιο Δολιανών (από Νεγράδες)	36. Πέραμα – Αμφιθέα
18. Μουσιωπίτσα – Ιωάννινα	37. Συνοικισμός Δροσιάς – Ε.Π.Λ.
19. Μπαλντουμά – Μεγάλο Περιστέρι – Βοτονόσι – Χρυσοβίτσα	38. Εντός Πόλεως (μεταφορά μαθητών αθλητικού σχολείου)

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9: ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ Β' ΒΑΘΜΙΑΣ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 - 2000**

1. Καλέντζι – Κατσικά	27. Κεφαλόβρυσο – Πωγωνιανή
2. Φτελιά – Κοπάνη (δύο διαδρομές)	28. Κεφαλόβρυσο – Βήσσιανη
3. Μελιανά – Δερβιζιανά (δύο διαδρομές)	29. Καλέντζι – Κουτσελιό
4. Σιταριά – Δολιανά	30. Κάμπος Ρωμανού – δρόμος Δερβιζιάνων
5. Δολιανά – Παρακάλαμος (τρεις διαδρομές)	31. Κάμπος Σιστρονίου - δρόμος Δερβιζιάνων
6. Κολωνιάτι – Μπιζάνι	32. Ανω Συμυριά – Συμυριά
7. Ζωτικό – Σιστρούνη	33. Σούτσο Ποταμιά – Μηλιωτάδες
8. Κολωνιάτι – Ανατολή	34. Σούτσο Ποταμιά – Μηλιωτάδες
9. Κτίσματα – Φαράγγι – Δελβινάκι	35. Ιωάννινα – Κρανούλα
10. Δολιανά – Κουκλιοί – Ριάχοβο	36. Ιωάννινα – Κόντσικα
11. Καταμάχη – Πετούσι	37. Ιωάννινα – Ελληνικό
12. Βαδίστα – Σκουλικέικα	38. Δεσποτικό – Βουσσαρά
13. Μεσοβούνι Διασταύρωση Ε.Ο. Ιωαννίνων Κόνιτσας	39. Δελβινάκι – Πωγωνιανή
14. Αμπελάκια – Περιστέρι	40. Πλατανιά – Γ/σιο Βελισσαρίου
15. Κάτω Μάρμαρα – Σταυράκι – Γ/σιο Βελισσαρίου	41. Αχλαδέα Ιωάννινα
16. Δροσιά – Ιωάννινα	42. Κυπαρίσσια Κουτσελιό
17. Βίκος – Δολιανά	43. Λιγιάδες – Πέραμα
18. Πηγές Λούρου – Μουσιωτίτσα	44. Δολιανά – Βήσσιανη – Κεφαλόβρυσο
19. Ανω Μουσιωτίτσα – Κάτω Μουσιωτίτσα	45. Βασιλικό – Κεφαλόβρυσο
20. Εντός Πόλεως	46. Δολιανά – Ανω Ραβένια
21. Ραϊδιά Πρωτόπαππα – Ζίτσα	47. Αρίστη – Μεσοβούνι – Δολιανά
22. Δολιανά – Μαζαράκι	48. Πληκάπι – Κόνιτσα (κάθε Δευτέρα)
23. Σερτζιανά – Καρυές Βρουσούλας	49. Μηλιά Μετσόβου – Μέτσοβο
24. Εντός πόλεως	50. Μονοδένδρι – Βίτσα – Καρυές
25. Ρίρες Μεσοβούνι – Πεντόλακκος	51. Ραβενή - Βροσίνα
26. Ζωτικό – Παρδαλίτσα - Τύρια	

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10: ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ ΤΟ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 1998

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
A. Τμήμα Φιλολογίας	1435	28
B. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας	1402	7
Γ. Τμήμα Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	1152	-

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
A. Τμήμα Μαθηματικών	1383	27
B. Τμήμα Φυσικής	917	43
Γ. Τμήμα Χημείας	719	100
Δ. Τμήμα Πληροφορικής	209	-

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
Ιατρική Σχολή	676	-

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
A. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	641	-
B. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών	528	45

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
Τμήμα Οικονομικών Σπουδών	208	-

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΛΙΚΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
Τμήμα Επιστήμης Και Τεχνολογίας Υλικών	95	-

ΣΧΟΛΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ)		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
A. Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων	175	-
B. Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	150	-

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11: ΠΛΗΘΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΑΝΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΣΧΟΛΗ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ				
ΤΜΗΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΛΕΚΤΟΡΕΣ
A. Τμήμα Φιλολογίας	11	5	14	5
B. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας	13	6	15	8
Γ. Τμήμα Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	9	2	7	6
ΣΥΝΟΛΟ	33	13	36	22

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ				
ΤΜΗΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΛΕΚΤΟΡΕΣ
A. Τμήμα Μαθηματικών	16	6	11	4
B. Τμήμα Φυσικής	13	10	19	8
Γ. Τμήμα Χημείας	13	9	21	13
Δ. Τμήμα Πληροφορικής	1	1	3	4
ΣΥΝΟΛΟ	43	26	54	29

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ				
ΤΜΗΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΛΕΚΤΟΡΕΣ
Ιατρική Σχολή	24	32	46	18
ΣΥΝΟΛΟ	24	32	46	18

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ				
ΤΜΗΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	ΛΕΚΤΟΡΕΣ
A. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	3	4	7	6
B. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών	2	4	5	2
ΣΥΝΟΛΟ	5	8	12	8

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

A. Φιλοσοφική Σχολή

1. Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μεσαιωνικών Σπουδών» των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής.
2. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ελληνικής Φιλοσοφίας – Φιλοσοφίας των Επιστημών» των Τμημάτων Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και Παιδαγωγικού Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Κοινωνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης.
3. Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ιστορία και Τεκμηρίωση σε Σύγχρονα Ζητήματα» των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας – Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

B. Σχολή Θετικών Επιστημών

1. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

2. Διαπανεπιστημιακό – Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη «Βιοστατιστική» του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των Τμημάτων Μαθηματικών και Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
3. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Φυσικής.
4. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας» του Τμήματος Φυσικής.
5. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Φυσικής στις «Σύγχρονες Ηλεκτρονικές Τεχνολογίες».
6. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Χημείας.
7. Διακρατικό και Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη «Βιοτεχνολογία Τροφίμων» των Τμημάτων Χημείας των Πανεπιστημίων Πατρών και Ιωαννίνων και του School of Applied Biological and Chemical Sciences του Πανεπιστημίου Ulster της Μεγ. Βρετανίας.
8. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιοανόργανη Χημεία» των Τμημάτων Χημείας των Πανεπιστημίων: Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Κρήτης και του Τμήματος Χημικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π.
9. Διαπανεπιστημιακό – Διαδημοτικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Επιστήμη & Τεχνολογία των Πολυμερών» των Τμημάτων Φυσικής, Χημείας και Χημικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών και του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
10. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Πληροφορικής του Τμήματος Πληροφορικής.
11. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διδακτική της Χημείας και Νέες Εκπαιδευτικές Τεχνολογίες» Διατμηματικό και Διαπανεπιστημιακό Π.Μ.Σ. των Τμημάτων Χημείας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Α.Π.Θ., του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, του Τμήματος Χημικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π., των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Πανεπιστημίου Αιγαίου
12. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Απομόνωση και Σύνθεση Φυσικών Προϊόντων με Βιολογική Δραστηριότητα (Α.Σ.Φ.Δ.)» Διατμηματικό και Διαπανεπιστημιακό Π.Μ.Σ. του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Κρήτης, σε συνεργασία με τα Τμήματα Χημείας των Πανεπιστημίων Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Ιωαννίνων και του Τμήματος Φαρμακευτικής του Πανεπιστημίου Πατρών.

Γ. Ιατρική Σχολή

1. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Κοινωνική Ψυχιατρική» του Τμήματος Ιατρικής
2. Διαπανεπιστημιακό – Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας – Πληροφορική Υγείας» των Τμημάτων Νοσηλευτικής, Πληροφορικής, Οικονομικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Γενικού Τμήματος της Πολυτεχνικής Σχολής, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Ιατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, του Τμήματος Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, των Τμημάτων Πληροφορικής, Τεχνολογίας και Συστημάτων Παραγωγής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.
3. Διαπανεπιστημιακό – Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ιατρική Φυσική – Ακτινοφυσική» της Ιατρικής Σχολής, του Βιολογικού και του Φυσικού Τμήματος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Ιατρικού Τμήματος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Ιατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, του Ιατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης
4. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιοτεχνολογίας» των Τμημάτων Ιατρικής και Χημείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ «ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ»

ΕΤΟΣ	1995	1996	1997	1998	1999
Αναπτυγμένες κλίνες	331	326	325	325	325
Ασθενείς	12.545	13.038	13.660	15.370	15.810
Ημέρες Νοσηλείας	64.797	69.667	68.312	75.779	76.199
Κάλυψη	54%	58%	58%	64%	65%
Μέση Διάρκεια Νοσηλείας	5 ημέρες	5 ημέρες	5 ημέρες	5 ημέρες	5 ημέρες

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΗΜΟ ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Νέος Ο.Τ.Α.	Δ.Δ.	Θέατρα	Κιν/φοι	Πολιτ. Κέντρα	Πνευμ. Κέντρα	Βιβλ/κη	Μουσείο
Δ. Αγ. Δημητρίου	18	0	0	3	3	3	1
Δ. Ανατολής	3	0	0	3	3	2	0
Δ. Ανατ. Ζαγορίου	15	0	0	3	3	4	1
Δ. Ανω Καλαμά	11	0	0	1	3	1	1
Δ. Ανω Πωγωνίου	9	0	0	1	3	1	1
Δ. Δελβενακίου	17	0	0	5	1	5	3
Δ. Δερβιζιάνων	14	0	0	0	0	0	0
Δ. Δωδώνης	9	0	0	0	5	3	3
Δ. Εγνατίας	6	0	0	1	0	0	0
Δ. Εκάλης	7	0	0	2	1	0	0
Δ. Ευρυμενών	8	0	0	1	2	2	1
Δ. Ζίτσας	5	0	0	1	2	3	1
Δ. Καλπακίου	8	0	0	1	2	1	2
Δ. Κατσανοχωρίων	9	0	0	0	0	0	0
Δ. Κεν. Ζαγορίου	15	1	0	2	2	3	1
Δ. Κόνιτσας	25	0	1	3	2	3	5
Δ. Μαστοροχωρίων	12	0	0	1	5	1	2
Δ. Μετσόβου	4	0	1	2	1	3	2
Δ. Μολοσσών	20	0	0	10	7	5	2
Δ. Μπιζανίου	7	0	0	0	5	1	1
Δ. Παμβώτιδος	14	0	0	1	1	0	0
Δ. Πασαρώνος	17	0	0	0	0	0	0
Δ. Περάματος	9	0	0	1	3	0	0
Δ. Πραμάντων	3	0	0	0	2	1	0
Δ. Σελλών	15	0	0	0	0	0	0
Δ. Τζουμέρκων	8	0	0	3	5	4	4
Δ. Τύμφης	12	0	0	5	1	2	2
Κ. Αετομηλίτσας	1	0	0	0	1	0	0
Κ. Βοβούσης	1	0	0	0	2	1	0
Κ. Διστράτου	1	0	0	0	1	1	0
Κ. Καλαριτών	1	0	0	0	1	0	0
Κ. Λάβδανης	2	0	0	0	1	0	0
Κ. Ματσουκίου	1	0	0	0	0	0	0
Κ. Μηλέας	1	0	0	0	0	0	0
Κ. Ν. Ιωαννίνων	1	0	0	1	1	1	1
Κ. Πατίγκου	1	0	0	0	0	14	0
Κ. Πωγωνιανής	4	0	0	0	0	1	1
Κ. Σιράκου	1	0	0	0	1	0	1
Κ. Φούρκας	1	0	0	1	1	1	1

Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Ν. Ιωαννίνων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

Παρακάτω δίνονται τα ονόματα των φορέων και των εκπροσώπων τους που απάντησαν στα ερωτηματολόγια. Χωρίς την συμβολή τους θα ήταν αδύνατη η διεξαγωγή της έρευνας.

Όνομα Φορέα	Όνομα Εκπροσώπου
Περιφέρεια Ηπείρου, Διεύθυνση ΠΕΧΩ	Βαρβάρα Τζιάλλα
Περιφέρεια Ηπείρου, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης	Φώτης Ράπτης
Δήμος Ιωαννιτών, Διεύθυνση Πολεοδομίας	Κωνσταντίνος Πανταζής
Δήμος Ιωαννιτών, Διεύθυνση Προγραμματισμού	Γιάννης Μπενέκος
Δήμος Ιωαννιτών, Διεύθυνση Περιβάλλοντος	Δημήτρης Πανταζόπουλος
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Βάσω Κατσαδήμα
Οικονομικό Επιμελητήριο	Στέφανος Τσιμογιάννης
Εμπορικό Επιμελητήριο	Ιωάννης Δασκαλόπουλος
Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού	Γεώργιος Σταύρου
Αναπτυξιακή Εταιρία Ήπειρος	Γεράσιμος Παπαηλίας
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	Βασίλης Πλαστήρας
Ένωση Ξενοδόχων Νομού Ιωαννίνων	Νικόλαος Σουρέλης
Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Πίνδος	Δημήτριος Μοσχέτας
Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων ΣΤΟΧΟΣ	Χρήστος Τρομπούκης
Αντιπολιτευόμενη Δημοτική Παράταξη	Φίλιππας Φίλιος

Επίσης, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι προοπτικές συνεργασία του Δήμου με τους παρακάτω φορείς

Τοπικοί Φορείς και Υπηρεσίες	Προοπτικές συνεργασίας του Δήμου		
	Θετικές	Μέτριες	Αρνητικές
Περιφέρεια Ηπείρου, Διεύθυνση ΠΕ.ΧΩ.	X		
Περιφέρεια Ηπείρου, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης	X		
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	X		
Οικονομικό Επιμελητήριο	X		
Εμπορικό Επιμελητήριο		X	
Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού	X		
Αναπτυξιακή Εταιρία Ήπειρος	X		
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος		X	
Ένωση Ξενοδόχων Νομού Ιωαννίνων	X		
Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Πίνδος	X		
Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων ΣΤΟΧΟΣ		X	
Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών			X
T.E.E.			X
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων			X

Παρακάτω φαίνονται τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων σε συγκεντρωτικό πίνακα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώνεται ανώνυμα. Απευθύνεται σε εκπροσώπους φορέων και κοινωνικών ομάδων των Ιωαννίνων, σε εκπροσώπους της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, αλλά και σε πολίτες με θεσμικό ρόλο και μια σημαντική συμμετοχή στον διάλογο για το μέλλον της πόλης. Επιδιώκει να καταγράψει τις στάσεις, αντιλήψεις και προτάσεις όσων έχουν – λόγω θέσης – διαμορφώσει απόψεις ή θέσεις για την ανάπτυξη της πόλης. Τα ερωτηματολόγια θα ομαδοποιηθούν και θα χρησιμοποιηθούν μόνο στατιστικοί μέσοι όροι.

1. Αξιολογήστε την υφιστάμενη κατάσταση στην πόλη των Ιωαννίνων και εκφράστε τον βαθμό ικανοποίησής σας σε σχέση με κάθε ένα από τους παρακάτω τομείς.

	ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΚΗ	ΠΟΛΥ ΚΑΚΗ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ					
• Ποιότητα αστικών κοινόχρηστων χώρων (δρόμοι, πλατείες, ελεύθεροι χώροι, χώροι στάθμευσης κλπ)		4	6	5	
• Εικόνα της πόλης (αναδειξη ιστορικών χώρων και μνημείων, αισθητική των κτιρίων, των γειτονιών, κλπ.)		7	7	1	
• Προστασία από φυσικές καταστροφές		11	3	1	
• Ποιότητα αστικών δικτύων (ύδρευση, αποχέτευση, επικοινωνίες κλπ)	1	10	4		
• Ποιότητα κοινωνικών υποδομών (εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, κλπ.)	4	7	3		
• Ποιότητα αστικών συγκοινωνιών	1	4	7	2	
• Κυκλοφορία			4	7	1
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ					
• Ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών από τράπεζες	2	11	1		
• Ανταγωνιστικότητα τοπικής βιομηχανίας	1	6	4	2	
• Ανταγωνιστικότητα μικρών μεταποιητικών επιχειρήσεων		5	8	1	
• Η οικονομική κατάσταση του μέσου νοικοκυριού		2	10	3	
• Η Αξιοποίηση των πόρων της ΕΕ κατά την τελευταία δεκαετία προς όφελος της πόλης		3	9	2	1
• Ανταγωνιστικότητα τουριστικών επιχειρήσεων	1	7	7		
• Ανταγωνιστικότητα επιστημονικών επαγγελματιών (προς επιχειρήσεις)		6	5	2	
• Δυνατότητες εξεύρεσης απασχόλησης			5	8	2
• Λειτουργία τοπικού εμπορίου	1	6	8		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ					
• Ποιότητα ατμόσφαιρας	5	9			
• Ποιότητα υδάτων		13	1	1	
• Ποιότητα εδάφους		11	4		
• Προστασία από οπτική ρύπανση		6	5	2	
• Προστασία από ηχορύπανση		4	7	4	
• Διαχείριση απορριμμάτων	1	3	10		
ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ					
• Επίπεδο ασφάλειας	3	9	2		
• Δυνατότητες αναψυχής	4	10	2		
• Ποιότητα πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων	1	10	4		
• Κάλυψη της ζήτησης των καταναλωτών σε ειδικά προϊόντα	2	6	7		
• Ποιότητα υποδομών για τον ελεύθερο χρόνο	1	7	5	2	
• Κοινωνική ενσωμάτωση μεταναστών και τσιγγάνων		3	7	5	

2. Αν σας ζητούσαν να χαρακτηρίσετε τα Ιωάννινα, ποιόν από τους παρακάτω χαρακτηρισμούς θα επιλέγατε; (δύο μόνο επιλογές)

➤ Σύγχρονη Ευρωπαϊκή πόλη	
➤ Παραδοσιακή Ελληνική πόλη	2
➤ Σύγχρονη Ελληνική πόλη	9
➤ Πόλος ανάπτυξης στην Δυτική Ελλάδα	8
➤ Ιστορική και Πολιτιστική Πόλη	9

3. Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αποτελούν ισχυρά πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων (έως 3 επιλογές)

• Το μέγεθος της πόλης	1
• Η θέση της πόλης στον Ελλαδικό χώρο (Πύλη στην Ευρώπη)	6
• Οι βιομηχανικές μονάδες της περιοχής	
• Το αγροτικό εισόδημα της περιοχής το οποίο καταλήγει σε ένα μεγάλο ποσοστό στην πόλη	1
• Τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της περιοχής (Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.)	14
• Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της πόλης	5
• Η ποιότητα των υποδομών της πόλης	
• Η εμπορική κίνηση της πόλης	2
• Η πολιτιστική ζωή της πόλης	2
• Η τουριστική κίνηση της περιοχής	1
• Η ποιότητα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις (σύμβουλοι επιχειρήσεων, σύμβουλοι πληροφορικής, τεχνικοί, νομικοί, οικονομικοί σύμβουλοι, κλπ.)	
• Η επάρκεια δημόσιων υπηρεσιών και φορέων στην πόλη	1
• Η ποιότητα των υπηρεσιών Υγείας	10
• Άλλο _____	

4. Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αποτελούν σοβαρά μειονεκτήματα των Ιωαννίνων (έως 3 επιλογές)

• Η ποιότητα των αστικών υποδομών	1
• Η αισθητική εικόνα της πόλης και οι ελεύθεροι χώροι	1
• Η θέση της πόλης στον Ελληνικό χώρο (απομακρυσμένη από βασικούς άξονες ανάπτυξης)	14
• Η εξάρτηση της οικονομίας από τα αγροτικά εισοδήματα	
• Ο ανταγωνισμός από τις άλλες πόλεις της Δυτικής και Κεντρικής Ελλάδας	2
• Οι παραδοσιακές επιχειρηματικές δομές	3
• Η αδυναμία των επιχειρήσεων να εκσυγχρονιστούν και να αναπτυχθούν	5
• Η ανεπάρκεια των αεροπορικών συνδέσεων με το εξωτερικό	6
• Η πολιτιστική ζωή στην πόλη	
• Ο τρόπος ανάπτυξης της πόλης	5
• Η έλλειψη υποστηρικτικών επιχειρηματικών υποδομών (π.χ. Τεχνολογικό Πάρκο, Συνεδριακά Κέντρα)	1
• Ανεπάρκεια συνεργασίας με το επιστημονικό δυναμικό της περιοχής	2
• Άλλο _____	1

5. Δηλώστε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις.

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΩΣ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΚΥΡΙΩΣ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΚΥΡΙΩΣ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΩΣ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ
• Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ζώνη του Ευρω δημιουργεί κυρίως ευκαιρίες για την Ελληνική οικονομία και την περιφέρεια	1	12		1	1
• Οι αλλαγές της τελευταίας δεκαετίας στα Βαλκάνια δημιουργούν για την χώρα <u>περισσότερες</u> ευκαιρίες παρά κινδύνους	3	8	4		
• Η στρατηγική της ανάπτυξης στην Ελληνική Περιφέρεια προϋποθέτει την ενδο-περιφερειακή συνεργασία σε επίπεδο πόλεων. Συνεπώς, η ανάπτυξη των Ιωαννίνων θα είναι πιο γρήγορη αν οι πόλεις συνεργαστούν στενά.	8	5	1		1
• Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους, για να ανταγωνιστούν στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον θα πρέπει να διαμορφώσουν μια σαφή ταυτότητα με βάση υπάρχοντα και νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα	10	5			
• Η ζωή στην πόλη ήταν καλύτερη πριν από 20 χρόνια	1	4	4	5	
• Τα Ιωάννινα θα είχαν καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης αν ο πληθυσμός της πλησίαζε τις 300 χιλιάδες κατοίκους		3	5	6	1
• Αν η Αθήνα λύσει τα βασικά της προβλήματα, θα υπάρξει πάλι μετανάστευση προς την Αθήνα από όλες τις πόλεις (και τα Ιωάννινα)	1	4	6	3	1
• Αν τα Ιωάννινα λύσουν τα βασικά τους προβλήματα, θα υπάρξει μετακίνηση από την Αθήνα και άλλες πόλεις προς τα Ιωάννινα	4	6	2	1	1
• Θα συνεχίσει η πόλη των Ιωαννίνων να δέχεται ομάδες πληθυσμών από την Περιφέρεια και τα Βαλκάνια τα επόμενα 20 χρόνια.	2	11			2
• Οι υποδομές είναι απαραίτητες, αλλά από μόνες τους δεν αρκούν για να φέρουν την ανάπτυξη.	9	6			
• Τα Ιωάννινα είναι παραμεθόριος περιοχή. Θα πρέπει συνεπώς να διαθέτει μια Ευρωπαϊκή αλλά και μία Βαλκανική πολιτική.	8	6	1		
• Η Εγνατία Οδός είναι μεγαλύτερη ευκαιρία παρά απειλή για τα Ιωάννινα	7	5	2	1	

6. Πόσο σημαντικές ή αναγκαίες είναι οι παρακάτω κατηγορίες πολιτικών για το μέλλον των Ιωαννίνων; Αξιολογήστε την σημασία τους σε μια κλίμακα από το '1 = η λιγότερο σημαντική' έως το '5 = η πιο σημαντική'. – Απαγορεύεται η χρήση του ίδιου αριθμού περισσότερο από 2 φορές.

• Πολιτικές υποδομών (δρόμοι, πλατείες, πάρκινγκ, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, αποχέτευσης, ομβρίων, κλπ)	4
• Πολιτικές για την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό (κατάρτιση ανέργων και νέων στην αγορά εργασίας, ενίσχυση ανέργων, επιδότηση επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων, προγράμματα για ομάδες υψηλού κινδύνου, κλπ)	6
• Πολιτικές εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης των μεταποιητικών επιχειρήσεων (κίνητρα τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, ενίσχυση μηχανισμών υποστήριξης μικρών επιχειρήσεων, ενίσχυση δομών και μηχανισμών πιστοποίησης και ποιοτικού ελέγχου, νέες βιομηχανικές υποδομές, ΒΙΟΠΑ, κλπ.)	7
• Πολιτικές ανάπτυξης του Τουρισμού (ενίσχυση ξενοδοχειακών υποδομών με μονάδες 4-5*, δημιουργία συνεδριακού κέντρου, παροχή τουριστικών υπηρεσιών, ανάπτυξη, διαφοροποίηση και διαχείριση τουριστικού προϊόντος του νομού Ιωαννίνων κλπ).	4
• Πολιτικές οργάνωσης της πόλης (διαμόρφωση ελεύθερων χώρων, αναπλάσεις, παρεμβάσεις αισθητικής κτιρίων και συνοικιών, νέα μέσα μαζικής μεταφοράς –Τράμ, αναβάθμιση δημοσίων υπηρεσιών και δημοσίων κτηρίων κλπ.)	3
• Πολιτικές Προβολής της πόλης και Προσέλκυσης νέων επενδύσεων (Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο προβολής, δημιουργία εξειδικευμένου γραφείου προβολής, δημιουργία γραφείου ή φορέα εξυπηρέτησης νέων επενδυτών: one-stop-shop, κλπ)	2
• Πολιτικές για τη βελτίωση των Υπηρεσιών προς τον Πολίτη (αναβάθμιση Δημοτικών και Διοικητικών Υπηρεσιών, άνοδος επιπέδου οργάνωσης των δημοσίων υπηρεσιών)	5
• Πολιτικές για τη βελτίωση του Περιβάλλοντος (Καθαρισμός – Προστασία και Διευθέτηση της Λίμνης, περιβαλλοντική εκπαίδευση, δράσεις ανακύκλωσης)	7
• Πολιτικές για την ανάπτυξη του Πολιτισμού και του Αθλητισμού	1

7. Επιλέξτε τις 5 πιο σημαντικές από συγκεκριμένες προτάσεις που έχουν γίνει για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάπτυξη της πόλης

➤ Ολοκλήρωση Εγνατίας Οδού	10
➤ Η κατασκευή της Ιόνιας Οδού	7
➤ Η κατασκευή του Άξονα Κεντρικής Ελλάδας	
➤ Ολοκλήρωση Εσωτερικού Δακτυλίου	5
➤ Δημιουργία Χώρων Στάθμευσης (Parking) στο Κέντρο	5
➤ Κατασκευή νέων κτιρίων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Υπηρεσιών σε ενιαίο χώρο (Στρατόπεδο Βελισαρίου)	4
➤ Αναβάθμιση υπαρχόντων Τουριστικών – Ξενοδοχειακών Υποδομών, δημιουργία νέων ξενοδοχείων 5* και Θεματικών Πάρκων	1
➤ Ίδρυση – Θεσμοθέτηση Τεχνολογικού Πάρκου και Ερευνητικών Ιδρυμάτων	
➤ Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων των Ιωαννίνων με ανώτατα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα (ΤΕΙ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).	3
➤ Παραχώρηση – Ανταλλαγή των στρατοπέδων και αξιοποίηση των εκτάσεων τους σε άλλες χρήσεις (εμπορικά κέντρα, συνεδριακό κέντρο, πάρκα – χώρους πρασίνου, κατοικίες σύγχρονων αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών προδιαγραφών κ.α)	4
➤ Αναπλάσεις, πεζοδρομήσεις και παρεμβάσεις αισθητικής αναβάθμισης (είσοδοι πόλης, κέντρο, λίμνη, περιοχές γύρω από την πόλη).	2
➤ Ρυθμίσεις των χρήσεων γης γύρω από την πόλη για προστασία από ακατάλληλες χρήσεις	7
➤ Διαμόρφωση στρατηγικής, πολιτικών και δράσεων με στόχο την αποτελεσματική προβολή και υποστήριξη της 'εικόνας' των Ιωαννίνων σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο.	7
➤ Διαμόρφωση στρατηγικής εκσυγχρονισμού και βελτίωσης των υπηρεσιών του Δήμου, της Νομαρχίας και των υπολοίπων Φορέων διοίκησης	
➤ Απομάκρυνση Φυλακών και αξιοποίηση του υπάρχοντος κτιρίου	2
➤ Απομάκρυνση ΚΤΕΛ	5
➤ Δημιουργία Νέων Κλινικών στο Π.Π.Ν.	
➤ Μετεγκατάσταση - Αναβάθμιση Λαϊκής Αγοράς	
➤ Δημιουργία Εμπορευματικού Κόμβου	
➤ Δημιουργία Χονδραγοράς αγροτικών Προϊόντων	
➤ Δημιουργία Σφαγείων	
➤ Δημιουργία χώρου αγοράς μεταχειρισμένων Ι.Χ. αυτοκινήτων	
➤ Δημιουργία χώρου στάθμευσης φορτηγών – απομάκρυνσή τους από την πόλη	1
➤ Ρυθμίσεις για επίλυση του κυκλοφοριακού	10
➤ Άλλο	

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΑ:

- **ΗΛΙΚΙΑ:** 18 - 25 26 - 40 41- 55 56- 65 άνω των 65
- **ΦΥΛΟ:** ΑΡΡΕΝ ΘΗΛΥ
- **ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:** Α' ΒΑΘΜΙΑ Β'ΒΑΘΜΙΑ Γ' ΒΑΘΜΙΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
- **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ_Δημόσιος υπάλληλος:**4, **Αρχιτέκτονας:**3, **Οικονομολόγος:**3,
Πολιτικός Μηχανικός:1, **Γιατρός:**1, **Διευθυντής Τραπεζής:**1, **Επιχειρηματίας:**1,
Δημόσιος Υπάλληλος ΠΙ:1
- **ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ** Ιωάννινα:11, Ήπειρος:1, Ελλάδα:1, Εξωτερικό:1
- **ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ** Ιωάννινα: 15

Ευχαριστούμε θερμά για την συμμετοχή σας

Μάρτιος 2003